

ADRIANA WEIMER

Trăim ireal

Trăim ireal
vremuri ce au devenit brusc
ireale!

Izolați
în lume,
în țară,
în casă,
în noi înșine

ne-ntrebăm mereu și mereu,
pe noi înșine
și unii pe alții:

De ce?
Cum?
Până când?
Ce va fi?
Incotro?
Cine?

Și fără vreun răspuns,

retrăim
istoria de groază
a omeniirii
de acum un veac,
de acum un secol
ce-a pus punct
atâtor vieți,
ca și-acum,
înaintea vremii lor!

Vom privi și vom vedea
ce nu ne-a privit
și ce nu am văzut la timp!

Vom asculta și vom înțelege
ce n-am ascultat
și am înțeles prea târziu!

Inimile de piatră se vor topi
și inimile calde vor îngheța
nemângâiate și triste...

până când se va deschide,
din afară înăuntru,
Lumina.

Un dușman nevăzut!

Cum să înțelegi
liniștea străzii
și vacarmul știrilor disperate
din sufrageria ta?

Viața cu 180 de grade
în sens invers
acelor de ceasornic?

Liniștea neliniștii
din noaptea-zi
și ziua-noapte?

Răceala din gânduri
când primăvara
te răsfăță-n culori?

Timpul comprimat
în ceasornic
și clipa dilatată-n priviri?

Calendarul cu cifre
cuminți ordonate
și cifre haotice
vorbind despre morți?

Vieți până ieri prea tunate
și vieți răvășite
de durere și frică?

Știrile-bombă de ieri,
ceremoniile fastuoase,
azi tunuri, izolete, măști
și mănuși de cauciuc?

Cum să înțelegi?
Cum să te lupți?
Cum să învingi
un dușman nevăzut?

„Stați acasă!”

Am învățat
pe de rost
durerea zilelor
și tăcerea din priviri,

când timpul
s-a oprit în loc,
în suflet,
în minte,

clepsidrele s-au spart
rând pe rând

și ceasurile-n izolare
au ruginit
la ore deja trăite.

„Stați acasă!”
se aud pretutindenea voci.

„Stați acasă!”

Timpul
s-a oprit
în locul vieții
ce așteaptă să fie!

Prea de aproape

Stau
în loja
sufletului meu,

văd totul,
simt totul,

uneori
prea de aproape!...

Sufletul Poeziei

Ne întoarcem
în sufletul Poeziei
ca-ntr-un refugiu

tu și eu,

dintr-o lume prea gri
într-o lume-curcubeu.

Ne întoarcem
în sufletul Poeziei
ca pe un tărâm al făgăduinței.

ANA ARDELEANU

Poetul își pune sare pe cuvinte

e o tradiție a caselor mari
pline de musafiri
care, pentru o bună conservare,
consumă poeme cu o carne pietroasă
înlăuntrul cărora mustește verbul.
cineva găsește de cuviință
să mute șervețelul mai la dreapta
pentru oasele mici ale cuvintelor,
pentru peștișorii lor
carnea dulce
e pândită de pisicile jucăușe
ale ochilor albaștri.

cât de nostim este
atunci când pisicile
le sar în poala, mult prea mică
și cad în capcanele metaforelor
puse pentru șoricei,
dar și pentru acele idei
ce nu respectă regulamentul
călcând bombeul poeziei
a cărei răni deschise,
nu suportă sarea
ce ar putea conserva bunele impresii
despre opera poetică.

poți să dai pisicilor ce mâncare vrei,
ele tot cu ghemul poeziei se joacă,
îi deșiră firul
cu o plăcere de cititor absolut.

Deschei rochia femeii

și nu te miri când,
în loc de un trup perfect,
descoperi o poezie,
ca accesoriu al imaginației
de douăzeci de karate și ceva
acel "ceva", mai mult decât un element
de adorație,
te împiedică să-ți vinzi casa
prin fața căruia treci cu bicicleta
însoțit de aburul femeii,
ce încă nu a dispărut de pe trupul tău,
dimineață
când îți găsești ghidul impușcat
lângă harta unui itinerariu fericit

poezia absolută, precum o femeie
frumoasă
există doar în mintea ta
care ar face, în propriu-ți nume,
orice orgie
cu o singură condiție
să nu cadă petalele trandafirului
pe foaia subțire
atunci când descrii ziua logodnei
într-o culoare de rai
aproape credibilă

Ca o carpetă învechită

Doamne, înnoadă firul versurilor mele
dar nu-l croșeta
două pe față două pe dos
ci numai pe față
numai de bine
cântând ca o privighetoare
adunându-mi rostul
în solarul inimii Tale
căci, Doamne
carpeta înflorată
de sub mâna Ta
E propria-mi inimă
pe care se odihnesc îngerii
câteva vecine fac glume cu ei
(ele nu cred în nemurirea mea)
imi cercetează inima cu lupa
e o carpetă învechită, vor spune
nu e demnă de îngerii aceștia bucălați
și-i iau de braț
lepădându-i de mine
în timp ce noaptea îmi cumpără
jaluzele
pentru ca ziua ce vine
să nu-mi decoloreze inima
să nu o lase fără masca de oxigen

Rostul pământului

stau cuibărită în pumnul tău
pe liniile vieții
ca pe liniile unui tramvai
așteptând să treacă ora
când se întorc acasă
muncitorii de noapte
după ce au ajustat la strung

diferite momente de nefericire
avarii deraieri de sens
ciocniri violente
între automobilele sortii
numeri până la zece
pentru a trezi în mine femeia
care a furat cuțitul unui gând răzvrătit
a curățat coaja mărului
până la sângerare
a tăiat întregul
în două jumătăți inegale
acum împătorești umbra inimii
vinovate
o așezi în chenarul de la picioarele tale
peste care trecătorii aruncă un bănuț
întrebându-te indignați
ce faci dom'le
de ce capitulezi chiar acum
când vestea bună spune despre tine
că ai fi rostul pământului
căutat de secole
printre cei nefericiți

Vreau să te port în sânge

vreau să te port în sânge
așa cărunt plin de vanități
cum ești acum
vreau caietul vieții tale
cu exerciții de existență suplimentare
cerneala prelinsă într-o lacrimă
pe care nicio sugativă nu o poate usca
te strig în mai multe limbi
în limba vieții cel mai mult
în limba morții cel mai puțin
trebuie să-i deprind meșteșugul
să-i învăț sărutul
apoi să mă înseninez în acceptare
ah cântecele de izbândă cum trec pe
lângă mine
lăsându-mă neizbăvită
trei bucătari pregătesc meniul special
împănat cu câteva amintiri
deasupra un trifoi cu patru foi
din partea casei
care ar trebui să mă facă fericită
precum un bibliotecar priceput
îmi recomanzi o mai atentă lecturare
a sufletului omului aflat pe pământ
care să includă studiul vieții și-al morții
pe aceeași pagină
însă strigățul de atingere între senzorii
lor
să nu ajungă la urechile Domnului
și să nu fie luat
în calculul zilelor următoare

CAMELIA RADULIAN

Vă jur, l-am iubit!

Mi-a îmbobocit palmele, mi-a amețit pletele
În toate visările mi-a viscolit, biete.
Cu toate femeile verii l-am logodit.
Ca pe un mire al lumii, așa l-am iubit.
Pe funia vieții de-ar mai fi să mă nasc,
M-aș face arsură în carnea-i, de vreasc
L-aș năvăli tot la fel peste sânge
În brațele lui, ca vioara m-aș frânge.
L-aș iubi și atunci pe săruturi
Scrise pe piele de fluturi.
Cu somnul puțin, cu dor blestemat,
Femeie de cearcăn pe-un ochi de bărbat,
I-aș fi lui beție, mi-ar fi el păcat.
Priviți-mă, zorilor, fetelor bune!
Jur pe legendele voastre, pe lume:
Mi-a îmbobocit toată suflarea,
Mi-a înflorit țipătul, palmele, marea.
Mi-a năucit prima picătură de rouă,
Frumos – cum trecea -
Cu sufletul meu tăiat pe din două.
Cu ultima sărutare de pom năruit
Pe umerii vieții vă jur:
L-am iubit!...

Va trebui

Va trebui să ierți și vei ierta
Păcatul mâinii noastre care-a scris
Adio pe fereastra unui vis
Va trebui să ierți...
Și vei ierta.
Va trebui să pleci și vei pleca
Nu prea departe – cât ar fi de-ajuns
Să nu-ți mai dau de urmă pe ascuns

Va trebui să pleci...
Și vei pleca.
Va trebui să zbori și vei zbura
Mințindu-te că stelele sunt sus
Când ele în țărână s-au ascuns
Va trebui să zbori... și vei zbura.
Va trebui să uiți... și vei uita
Din toate, doar un foșnet arămiu
Pe care tu îl simți și eu îl știu
Va trebui să uiți.... și vei uita...
Va trebui să ierți,
Va trebui să pleci,
Va trebui să uiți,
Va trebui să zbori...
Mă vei uita plecând,
Te voi uita iubind
Pe-altcineva...

Mâine va ninge

Plecarea are haine de migdali
Tăcerea străzilor
va vorbi cândva despre noi.
Mai trece o noapte
cât o catedrală de funii.
Zilele merg spre nord
răsucindu-și din noi
primele lor țigări de adio.
Iată scrumul nostru
cade tăcut
pe genunchii orașelor.
Încă visăm,
dar în casa de peste drum
ne vujește nisipul
și ziarele prind, pe mese,
culoarea uitării.
Se dezvelesc gingiile vremilor, dragule
aproape mi-e frig.
Începe de pe acum să mă tânjești,
cât mă îmbrac în migdali, dar tu,
tu fă-te limpede, dragostea mea.
Am scris acest poem cu mâinile în ștreang.
Mâine va ninge. Plec. Iartă-mă!

CARMEN-MARIA MECU

O fără de iluzii așteptare

*
așteptam unicornul

mi-a trebuit un an să văd
că el
era o creangă de măr
aici
în spatele casei

lucrurile nu sunt niciodată
cea ce par
nici miracolele
nici oamenii

curge o lumină atât de blândă
la ora ceaiului
pe terasă
foarte departe oamenii mor
șoptind
ține-mă de mână

eu degust o pandemică singurătate
ațintindu-mi privirea
dincolo
de viață și de moarte

*
și dacă noaptea
nu este decât o zi care a orbit
de prea multă lumină

și dacă eu

nu sunt decât un alt chip al tău
când cuvintele se adună zgribulite în
poeme

și dacă distanța
infinită dintre sufletele noastre
e doar o linie frântă de un copil
neștiutor
alergând prin centrul fierbinte

și dacă

*
lucrurile sunt mult mai simple decât
par
oamenii mai buni decât vorbele lor
dumnezeu mai aproape tot mai
aproape

își spune irisul de pe marginea lacului
și se simte etern

*
a amorțit durerea
beau un ceai îndulcit cu miere
privesc lumea printr-o felie
transparentă
de lămâie

pârjol mare în australia

doamne scutură-i bine pe mai marii
lumii
invită-i la un summit de gradul opt
amărât
poate vor înțelege că într-o zi
pot da colțul
cu planeta asta de gât

noi închidem ochii și ne rugăm pentru
ploaie
albine și alte jivine iarbă
păduri fără gunoaie

ajută-ne doamne să nu uităm că există

*
ne cam stai în gât domnule
corona
multe lucruri nu se mai pot rosti
ca înainte

e seară
stau și privesc livingul șovăitor
în fereastră
totul se conturează invers în culori
pale

nimeni nu știe cât va dura
recluziunea asta
poate delfinii care zburdă prin
canalele veneției

ori magnolia noastră
cu flori de zăpadă

unii mor pentru renașterea
planetei
alții de frică

eu una
inspir și expir atent
îmi antrenez plămânii fiindcă
visez
supraviețuirea speciei
umane
alienule corona

*
aș vrea să-mi scriu un poem
despre frică singurătate
și moarte
vin ierbele dealului contrariate
spun
tu nu le ai în sânge vrei să te minți
poetic
covidul nu se poate infiltra
în sistemul tău imun

da

contemplu expieri
de oameni și lumi uneori plâng
dar nu știu doamne
al cerurilor
incerte
unde încep ori se sfârșesc
vorbele încarnate
pe care le plâng

*
mă simt
sub cerul bine spălat
de ploaie
o buruiiană metropolitană
replantată în paradis

covi
tu n-ai știut că eu am o casă la țară
două identități

îmi bântui visele uneori
dar
nu ai cum ghici
în care corp mă trezesc

rămâi dușmanul meu invizibil
ascultă-mă ce frumos
respir
aromele nopții

plămân uriaș
în centrul universului

CRISTIAN OVIDIU DINICĂ

Ca un strigăt, viața

le privesc chipul palid
șubrezit de umiditate,
gândurile îi încarcă cu amarul
respirației bolnave
sunt jilavi cu pântecul roș de îndoială,
între zgomotul roților de mașini
și apăsătoarele cărămizi din caldarâm
lumina umple geamurile cu speranță
alungă lungi umbre strecurate cu
privirile la pândă,
stive de emoții stau într-un difuz șir,
clădiri ce par arse, mobilate sumar și
înzestrate cu durere plâng în culorile
incediului
ce cuprinde piepturile suferinde,
pelerinaje întrerupte
fugi intensificate de strigăte
aduc zeii cu fețe umane implicați în
fierbere
să desfacă viața din chingile morții,
au atâta putere încât le-a murit teama,
sunt martorii nemuririi înving sau sunt
învinși
inima lor este facla ce întreține
speranța,
timpul se împarte între jertfă și
inconștientă,
soarele veghează cuvintele ce se
îneacă
în lacrimi,
asaltat de întuneric sufletul rezistă
este soldatul reclădit cu fiecare luptă.

Peisaj Cotidian

liniștea stăpânește strada,
în mijlocul aerului pictat cu creta
bazinul de corpuri atrage sarea,
chipuri impregnate cu nesomn merg
pe pleoape
ca și cum ar merge pe valurile de nisip
ale plajei nichelate cu viruși,
doar apa poate salva trupuri,
pielea se descuamează în fâșii
ca o trecere pietonală
lipsită de semafoare, blocată
în așteptare,
rămân amprente de sare pe umerii goi
străzi lăcrimează,
câinii nu-și mai cunosc stăpânii.

Prometeu

Prin conduite
nu întotdeauna
curge apă, uneori rugina depusă de
timp
lasă sarea să cristalizeze pe buze,
sărutul înseamnă sfârșit,
în straturi zgura ca o umbră a fricii
îmbracă ținutul,
din colțuri pânđește neîncrederea,
trupuri unite în chemare
strâng sarea depusă riguros
după ritualuri dictate de timp,
corpul este o singură rană
tot mai rotundă,
sarea acoperă orice urmă a respirației,
timpul devine o stâncă,
zeii frământă tinerețea pe stânci,
Prometeu își pierde

ficatul spintecat de ciocul fierbinte,
nici o ploaie nu vine să stingă focul în
ceruri aprins.

Ca niciodata

acum când nevoia de distanțare
socială
este vitală
precum teama de a vorbi în public
are propriile victime
sau cum buchetul de crini de pe
pupitru
îmi trezește amintirea morții
în fața căreia deschid totuși geamurile,
privesc zarea unde îmi înec privirea
într-o mare
la care nu voi ajunge niciodată,
sunt sigur de aceasta pe cât de sigur
sunt
că privind pereții goi ai camerei mele
și mai ales tavanul
asupra căruia nu găsesc motive de-al
atinge
habitatul se va aduna în ochii mei iar
în noapte îmi va da
coșmarul ruperii de necesitate,
pot locui și în cochilia melcului
ce mă vizitează zilnic,
îi este și lui frică de moarte
mi-a spus-o într-un vis cândva,
cu toate acestea recunosc
nu m-au preocupat niciodată
stilourile cu penițe de aur
le priveam de la distanță ca pe relicve
și mă temeam de inutilitate și fast
amestec greoi cu gust de rugină,
însă am folosit pixuri
ce-mi permiteau uciderea din când în
când a timpului
astfel să nu fiu indentificat cu un
asasin,
pe ele le veți găsi asupra mea
ca pe niște spade sau mai bine zis
termometre
din care însă mercurul a dispărut.

DANIELA SLAPCIU

Distanțarea socială

Dincolo de fereastră –
o nesfârșită Vineri a Patimilor
cu oameni ce sunt doar
cifre statistice pe burtiere la televizor.
Iată, unii fără de care nu am fi reușit:
jurnaliștii!

Zbateri în sfâșietoare neputință
pe paturi de spitale,
îmbrățișate în miile de
brațe ale singurătății.
Acasă plânge cineva, strigă,
printr-un țipăt interior
durerea.

Oricum, nu aude nimeni.

Toți sunt asurzii de griji.

Și ecoul s-a autoizolat.

Geometria virtuților creștine

este azi încălcată cu fidelitate și în masă.

Artificiile teologice adiționale sunt mute.

Îngerii au leținat și au căzut obosiți.

Zac întinși,

camuflați în saci pentru gunoi.

Pavăză îmi sunt

o mască și mănușile

ce mă așteaptă la ușa de ieșire.

Lumina Învierii trebuie să o caut

înlăuntrul meu.

Acum văd că de fapt nu a venit niciodată
din altă parte,
nu poate veni cu adevărat din altă parte.

Doar dacă o voi găsi,

înseamnă că sunt vie,

că pot renaște

la un alt

conținut de viață.

Poezia îndepărtării I

Spre Marele Câmp

pluteau îmbrățișați

și lupii albi

și mieii negri,

cu Baciul cărunt –

Taica...

Cel care începu

o lume

Și ânceie o viață.

Poezia îndepărtării II Dormi ușor!

Diformele nopți,

taică,

îți mângâie urma subțire...

Lălăind literele pe coardă,

plecași grăbit

și-n urma ta,

mieii zăpezii înghițiră lacomi

lupii sufletului nostru.

Hodinește-ți, taică, osul,

așa cum noi îți

hodinim vorba pe cearșaf de iubire.

Poem

Mă gândesc...

Mă gândesc la mine și peste ani mi se

aruncă văluri care mai de care mai negre,

mai gri...Nu m-am găsit încă. Poate nu

m-am căutat, poate...nici nu știu cine

sunt... Și gândul adoarme înăbușit în

mine.

- 1 -

Colind cărări de timp –

Nene...,

unde-ți sunt

mioarele – vorbe

cu mieii –

copii din carnea ta,

din ochiul tău?

Caut Pământ –

Și-n umbră,

arderea-mi este penel

socoatei tale,

creatoare.

- 2 -

Măinile mele,

în mâinile tale –

să-mi dai și mie,

dezdăcinată,

înțelepciune.

O, părinte,

ascuns după perdelele – lumii,

ești Împăratul – Vorbă

din România aceasta de foc.

- 3 -

Să scurm în inima timpului,

după râmele – litere

și tot nu aș simți

mai greu cuvânt

decât numele tău.

Înger te văd

și nu-mi vine să cred

că peste aripi ți-ai

poleit

lumea, ca o

toamnă timpurie

în care tu,

încălțoșat în litere

sapi după

adevăr.

Îngere,

te visez ascuns prin

calculul infinit

de oameni buni.

- 4 -

Cu felinar cojit

luminezi

pașii toamnei,

doar s-or trezi

copacii,

și-n loc de frunze

vor presăra semințe de lumină.

Gândul

se lasă greu

peste umerii toamnei,

tu,

unde să fi –

în lumină, în gând

sau mai departe?

- 5 -

Iată, fiecare om

este o tot mai târzie

toamnă, în care

moi, frunzele suferă

tot mai

veșteda speranță

de a-ți fi aproape.

- 6 -

Vifor și tăcere –

care din litere

s-aleg, Părinte,

să-mi pun pe frunte

și să-mi zică lumea simplu –

OM?

Ca tine m-aș vrea,

cu toamnă în loc de sânge,

o cumpănă

cu Raiul pe brațe.

- 7 -

Se largesc inelele timpului

pe trupul toamnei

din care ca o brumă,

ne cazi tu peste cuvânt.

Doamne, aproape-mi este

gândul cu care

trâmbițez după el,

Părintele meu.

DANIEL MARIAN

Minunea sfântului daniel

sfântul daniel nu ți se potrivește
leoaico ce ai sfârtecat până acum
o mulțime de sfinți ce ți-au căzut
timizi în gheare din copaci cu lună
sfântul daniel nu e de pe aici el știe bine
să stea departe de grădina zoologică
și de circul cu globuri multicolore
sfântul daniel nu e sfânt degeaba
el a luat câte un gram picurat din
înțelepciunea tuturor sfinților ce au
sfârșit mestecați pe meterezele
unui orizont impropriu din care
se vede bine jumătatea de veac trecută
în folosul construirii unui sfânt
zbughit din ghemotoace de ață
sfântului daniel întotdeauna îi priește
încruntarea cu jivinele dar fără a se
întovărăși cu acestea cel mult a le
dresa să hrăpănească din suflet și nu
din colți însângeați cărora nu
le este foame doar ce își slobod
hămesela așa din obișnuință

da sfântul daniel a făcut și el o minune
altfel nu i-ar fi spus sfânt cei chemați
să dregă sfințenia cea greu de crezut
cu smirnă și cu tămâie și cu ceară
de la neamul albinelor spre a se topi
în sensul invers al ceasurilor timpului
spre marea cea mare din deșertul cel
deșert

sfântul daniel are și își poartă minunea
însă fără ca nimeni s-o știe și s-o
priceapă
perntru că el a avut grijă ca fiecare lucru
în parte
să se zvânture în voia priceperii lui și nu
să nimerească gaura cheii pe întuneric
el a trăit fără a-și lăsa oasele să se
umple cu măduvă

ci de aer pentru a pluti în voie peste
minunile celorlați
și fără a-și lăsa carnea să fie de carne

ci de aer pentru a pluti în voie peste
minunile celorlați
și fără a-și lăsa venele să se umple cu
sânge
ci de aer pentru a pluti în voie peste
minunile celorlați
și fără a-și lăsa numele daniel să se
umple de litere
ci de aer pentru a pluti în voie peste
minunile celorlați
ei da și de vă întâlniți cu sfântul daniel
nu-i spuneți
că l-ați văzut el nu e de pe aici și n-a pe
aici fost niciodată

Am fost

din spatele tăcerii
se smulge o coastă
care nu e eva
ci mai degrabă
neinventarea evei
netrebuința ei
într-o lume modulară
cu am fost

după ce se zvântă
ploile lui niciodată
pe terenul de joacă
unde nu joacă nimeni
în necuprinderea
lui am fost

după ce frumos se
dansează norii
se adună se împrăștie
de parcă ar fi chiar nori

primul și ultimul cuvânt
galeș își sărută umbra
dă-le pace! dă-le pace!

când ne putem întoarce la zilele ponosite
să ne luăm de gât și să ne îmbătăm
frățește
până la urmă împărțând aceeași soartă
să picăm în lume fără rezervare și bani
să ne plătim chiria în cuvinte deșucheate
luate din altă lume să ne fie de folos
și dacă dă peste noi potera în crucea beției
nu știm cine suntem de unde am venit
și încotro mergem – dar suntem vii nu-i
așa
bate inima în noi cât talanga cea mare
care anunță la biserici că azi nu sunt
înmormântări numai cununii și botezuri
de clipe mici și frumoase strecurate
prin gardul de unde am furat o creangă
de viață

Cerere de ofertă

caut singurătate veritabilă
dacă se poate și virgină
în care să nu mai fi intrat
nimeni nici măcar cu privirea
așa m-am săturat de prostia asta
cu punctele cardinale ale iubirii
pe care când o cauți e-n altă parte

caut deci ce nu are nimeni
ce poate o fi avut Dumnezeu
înainte de a-i face pe oameni înainte
ca ăștia să-l încărunească fără vreme

ofer ani cincizeci și zile gri
dar care pot fi și revopsite
în culoarea marțipanului cu frișcă
din care singurătatea să rupă
câinește până s-o obloji
de mine ca de un gard ghimpat
care-i tușește și-i strănută
prin pene până îi merg fulgii

m-am gândit să risc
ca în loc de bere
să beau apă
dacă nici din asta
nu mor atunci
s-o ia naiba
de moarte cu toți
virușii ei neserioși

DORINA MĂGĂRIN

Catarsis

Chiar dacă samuraiul singuratic deținea cele 42 de secrete,
din *Cartea celor cinci cercuri*, nu știa că-n calea sa o va întâlni pe ea,
frumoasa Dalia, stăpână peste ronini - bărbați ca valurile - pe care îi iubea și-apoi îi abandona pe câmpul de luptă al unor gheișe cu inimi șprițate,
ce vroiau să se facă vestite în insule prin câți samurai au îngenuncheat - incluzând idei, emoții dosite într-o puțină aruncată într-o mlaștină desecată.

Personalitate și interese, cui să-i mai pese de așa ceva,
când s-a ivit ea, vestita Dalia, în calea celui mai faimos samurai și-a început să-i depene legende despre shogun, străbunul cel mai străbun ce a lăsat în urma sa orașe de mărime mijlocie, caligrafia pe mătase și hârtie,
dar și copiști, restauratori, vestigii, fragmente dintr-un bioritm identificat cu figurina din situl Ebisuda sau laviua din cererea și consumul de apă,
de la fundația bolții în arcadă, perdele de fum, sisteme de frână pentru o mână de bărbat adulat de ceilalți rai-samu-rai, dar robit în ceasuri de control de o inimă din sticlă gravată, ce trăia claustrată într-o pagodă imaginară și îi vorbea în versuri derivate despre dragoste, filantropie, cumpătate, însă toate erau vorbe goale căci în *Cântarea Cântărilor*, el, samuraiul singuratic, a înțeles că Dalia i-a fost sortită fără ca ea să-și fi dorit să fie și iubită.

Când bate toaca...

Când bate toaca și cerul scoboară pe pământ miros de smirnă
Mă gândesc la toți ai mei, cei care nu mai sunt,

dar s-au transformat în scânteii de lumină pentru un suflet plăpând precum aripi de fluturi brodate în noapte, în ochiul acestui pământ răscolit de hoarde de-a lui Gingis-han ori de-a lui Traian,
în palma acestui pământ atât de iubit de Iovan-Iorgovan.

Coincidență

Erai prea plictisit
De mângâieri și vorbe,
Prea obosit pentru a începe
Un alt joc,
Eram ostenită de căutări
Și-nfrângerii
Când... ne-am întâlnit.
Ne-am despărțit curând,
Fără a ne spune adio,
Sperând într-o revenire.

Dacă tu...

Pe buzele tale
Îmi revărs durerea de-a trăi
Și teama de singurătate și tăcere...

Dacă tu n-ai fi existat,
Nu m-aș fi apucat de scris
Pe frunze de rouă
Tot ce cu sânge n-am scris
Pe nisipul umed
Într-o viață, în care
M-am închis în așteptare
Până ce soarele răsare din mare.

Pe buzele tale
Îmi revărs durerea de-a trăi
Și teama de singurătate și tăcere...

Știi bine că-n curând te-oi părăsi
De asta însă văd că n-ai temere
M-oi ofili ca orice roză-n asfințit
Scăldată lin de lacrimile tale
Străfulgerată de un dor neîmplinit
Și de privirile-ți opale.

Pe buzele tale
Îmi revărs durerea de-a trăi
Și teama de singurătate și tăcere...

Dimineața pe plajă

E o parte din mine care așteaptă să răsară din apă,
temătoare ca o meduză aruncată în spuză, desenând sirenele care vin să se-adape din apele ce se revarsă la malul mării.

Sunt o parte din mine urmele lăsate pe nisipul umed,
pendulând între trecut și prezent,
îclinându-mă înspre viitor,
adulmecând zumzetul scoicilor ce-au ieșit la paradă.

A rămas o parte din mine în plimbările urzite de tine, Eveline, dus-întors pân' la far,
însoțite de un pescăruș hoinar care ne-aducea primule
ca s-avem noroc, oriunde am merge în lume.

Dimineața, o parte din mine a rămas în fâșâitul frunzelor de palmier ce stăteau ca un străjer
și încercau să-și mascheze surâsul cu plânsul
unui copil alintat ce-a uitat lopățele și-o găleată
în marea de nisip, care era iscoadă trimisă de Oedip,
înainte de-a deveni rege.

Dorință fiului

Aș fi vrut să fiu poteca
Pe care urci mereu spre înălțimi,
Dar nu pot fi decât floarea de colț
Ce se ferește de mâini hulpave,
Voiam să fiu trandafirul regal
Ce încântă o mulțime de priviri,
Dar nu pot fi decât ghiocelul timid
Ce nu lasă în urma sa dor și jale.
Aș fi vrut să fiu scânteia
Ce ți se-aprinde-n priviri,
Dar nu pot fi decât lacrima
vorbei de-o clipă,
Aș fi vrut să-ți spun
Cât de mult te-am dorit,
Dar mi-ai spus:
Să nu faci de vorbe risipă!

DUMITRU MĂLIN

Întoarcerea acasă

Poate curând mă voi întoarce-n munți,
Voi reveni în munții mei de-acasă
Pe unde toarce mama nori cărunți
Iar tata surpă stelele sub coasă?

Atât de mult prin lume am umblat,
Am strâns atâtea frumuseți sub pleoape;
Am râs nebun și-am plâns nemăsurat,
Călcând pe zări, pe șesuri și pe ape.

Atât de fericit plecam în zori
Pe-aceeași, sau mereu pe altă cale,
Să caut vise și femei și flori,
Să mă însor, o zi, cu fiecare.

Nici azi nu-s obosit de nici un drum,
Nu-s gata de odihnă niciodată;
Doar anii aștia, mulții, nu știu cum
Să-i mint că-s toate cum au fost odată.

Și-apoi că-n munte voi găsi oricând
Un pat întins sub iarba răcoroasă
Și-o mamă-n pragul lumii lăcrimând
De bucurie c-am sosit acasă.

Atât de-adânc

Atât de mult iubit-am munții eu
Și-atât de greu i-am despărțit de mine,
Cum ai tăia culori din curcubeu
Și-ar curge sânge-albastru pe coline.

Atâția zori am îmbrăcat în vis
Și-atâta cer le-am presărat sub pleoape,
Cum mierlele-n păduri, cu fluier stins,
Țin suspinarea vântului pe-aproape.

În tulnic, încrustată-n jar de dor,
Mi-am trăgănat iubirea neîmpăcată;

Știu toate așteptările cum dor
Când nu mai vine nimeni, niciodată.

Azi munții, dragii, sunt departe-n mit,
Pe unde eu s-ajung nu se mai poate;
Atât de mult înaltul l-am iubit
Și-atât de-adânc cobori, prin mine,
noapte!

Să dorm cântând

Acolo unde cântă piatra-n cer
Și brazii strigă stelele pe nume,
Acolo, vrea-voi, când va fi să pier,
Să-mi sap sălașul de sfârșit de lume.

Acolo sus, la moți, între păduri,
Pe sub lumini de miere stinsă-n seară,
Va trebui, Stăpâne, să te-nduri
Să-mi dai odihna cea de-odinioară.

Acea dinainte de-a fi fost
Un om pustiu, o frunza tremurată,
Ce mai cu rost, mai fără nici un rost,
Am râs și-am plâns cu drag de lumea
toată.

Am alergat mai mult ca orice vânt
Prin văi adânci, pe piscuri fulgerate,
Nici diavol rău, nici prea cucernic sfânt,
Trăind de toate și iubind de toate.

Întors, până la urmă-n Rai de Sat,
Cu-n Arieș de aur la picioare,
De nimeni și nimic netulburat
S-alerg, cântând, cu apele, la vale.

A fiert mămăliga

Fierbe în apa seninului luna,
Mămăliga lumii, mare și grea;

Copilul din mine împinge cu mâna
Tăciunii de stele aprinse sub ea.

Rumegă-n boarea albastră de-afară
Turmele fagilor pierdute pe munți;
Le cântă, din fluier, frunza ușoară,
Le păstoresc brazii-nalți și cărunți.
Mestecenii-n port popular, joacă-n cete,
Ori răsfirați, câte doi, câte trei;
Pe talia lor cingătorile bete
Învăluie cercuri și-i fac subțirei.

Izvoarele tinere sunt gata să plângă
Dacă uiți să le mângâi, dacă le cerți,
Ascunse în feriga deasă de lângă,
Ori din prăpastii, cioplindu-și pereți.

A fiert mămăliga, și-acum, aburindă,
S-a răsturnat din ceaunul de stânci:
Trezește-te-n mine, copilărie flămândă,
A fiert mămăliga, hai să mănânci!

Cum de-am crezut?

Cum de-am crezut că sunt nemuritor
Când toate-n juru-mi tot mureau întruna,
Doar eu nebun și beat de viitor
Strângeam la piept seninul și furtuna.

Eu îngropam urâtul în pământ
Și doar frumosul îl lăsam afară;
Vedeam că-s om, dar nu-mi păsa nicidecum,
Ce-ar fi putut pe mine să mă doară?

Și cine-ar fi-ndrăznit să-mi ia din munți,
Cine să-mi bea fântânile solare?
Chiar dacă prieteni n-am avut prea mulți,
N-am străbătut nici singur vreo cărare.

Acum pe unde-s toate câte-au fost,
Femei, petreceri, zboruri necurmăte;
De ce mi-s toate zilele de post,
Iar noapțile cumiști și-acasă toate?

De ce mi-aduc aminte c-o să mor,
Măcar spre seară, când lumina pleacă;
De ce nu-s beat de nici un viitor,
Dar și prezentul îmi lipsește parcă!?

GABRIELA ALEXANDRU

Schița 1

mi s-a spus că ai murit
departe, pe acoperișul lumii
singură, cum mureau bătrânii pe
Narayama.

erai despuiată de tot și vorbeai cu stelele
îți arunca de pe stânci inelele
plângeai cu disperare, cu moartea de
mână

nu ne mai văzusem de câțiva ani
ba nu - de o săptămână
de un deceniu, de o furtună.

acest univers are nevoie de rugile tale
așa îți spuneam să te fac să rămâi
acești copaci au nevoie de mâinile tale
aceste păsări sunt, fără tine - statui
e nevoie, iubito, de sângele tău
pe când binele lumii
duce dorul de rău

Schița 2

mi-am găsit un bărbat singur
avea un singur picior și dansa pe inima
orașului
oamenii înfumurați întreceau fumul
fabricilor
iar pacienții mei trăiau într-un singur pat
cu micsandre ude sub cap.
Sunt o femeie singură
cu regretul despletit în vânt
în soare, părerile de rău bat spre auriu
pe timp de ploaie - bat spre moarte.
Omul singur începe să recite mantră
inventează una a singurătății
ființele agere ale sunetului
vin spre ea.
Urcăm pe cai
ni se frăgezesc femeile sub șa
cum cărnurile în vremea nomazilor
salutăm bețivii din cârciumi
dorindu-le beția munților, brazilor...

Schița 3

sper că pot să mă lungesc pe canapeaua
dumnevoastră
în tot cabinetul miroase a iarbă tăiată
a venit cel mai frumos și cel mai
inteligent pacient
dar lipsit total de nuanțele schimbării
bine prins în rădăcini și nu în chingi
păstrându-și un jurnal fără cuvinte
la piept

asistentei i-au fugit mințile
bine că le-a prins și v-a făcut o cafea tare
din ele
chiar ea, cea mai frumoasă femeie
e vrednică de milă
când aranjează dosare cu mâini care ar
trebui să culeagă maci

am și eu o suferință ascunsă ca tot omu'
mă doare teribil jumătatea de măsură a
lucrurilor
când sunt îmbrățișat doar pe jumătate
când doar jumătate din povestea mea
este ascultată
restul vorbelor unde se duc
îmi pare că se întorc spre mine
un arc magic cu săgeți care se întorc și
ucid
poveștile lor ajung întregi la destinație
nu se vatămă în lunga călătorie de la
gură la ureche
inima le pune la infuzat
miroase a ceai indian, ceai de poveste
dar am și eu un jurnal fără cuvinte
inocent și tardiv precum jurnalul anei
frank

Schița 4

ești prea tânără, colorată în obraji de
timpul în care nu ai făcut nimic
mâinile tale înfumurate mă resping
grațios
fiecare mișcare este înscrisă cu
supunere aproape
într-un cod inventat
într-o convenție

fiecare viitor gest își face idol dintr-o
intenție
apoi toate gesturile se strâng fanatic în
jurul lucrului gata înfăptuit
uneltind la următoarea mișcare de forțe
la următoarea aprindere de torțe
acest drum către tine însuși
s-ar putea face și de la destinație către
punctul de plecare
desigur, dacă îți permite religia sau dacă
ai dezlegare
dezlegare de limbă, pe care toate câte
sunt în jurul tău - o schimbă
dezlegare de minte - pentru a-ți mai
aduce, uneori, aminte
dezlegare de judecată
-ai o gândire foarte demodată!
ești foarte tânără dar ai înțeles
poate că ar trebui să ne întoarcem
la gândirea sălbatică
pe vremea
când omul era foarte avansat în designul
de interior
și desena lumi cu palmele înmuiate în
ocru

Schița 5

în noaptea asta sunt două luni pe cer
viața mea și a ta despărțite orașul ne
înghite într-un oraș mai mic iar acela ne
scuipă cu greață într-un vis de cerneală
ești un tablou cu natură moartă orașule
asta ești în care mai pătrund din când în
când oameni coșul cu fructe parcă e mai
viu decât boala ta
stai pe balcon nu te deranjează ritmul
monoton de tobe
astăzi am văzut un accident și nu se
ciocniseră sentimente se ciocniseră
trupuri fragile contorsionate într-un
univers paralel
viață proaspătă curgea pe șosea până
în alt oraș până în altă țară prin toată
harta m-am întors acasă și am mâncat
ce am găsit în frigider acolo stătea singur
și tranșat cu brutalitate, stors de sevă
înghețat și al nimănu - un morcov am
înțeles că mă va ajuta să văd mai bine
dar tot în ceață vedeam în schimb auzul
percepea cele mai slabe și nemâncate
sunete
se aude prin luminile orașului o baladă
rock cântată de sfinți
slavă lui edison că voi nu mai luminați de
la o vreme!
mă uit pe cer pe balcon prin paharul cu
apă. a rămas o lună

GINA ZAHARIA

Vorbe de leac

astăzi cum ești? am întrebat-o
și răsăritul își spunea rugăciunea lângă
un stejar
acolo e casa ei casa în care a iubit și a
iertat
a învățat că trăinicia există în lucruri
frumoase și adevărate
că nu poți fi străin de așchiile
din care ți-ai făcut ferestre
atâta timp cât le-ai așezat în formă de
semilună
și știi te poți odihni
în sunetul cerbilor plecați să cutreiere
drumuri pribege

sunt eu mi-a răspuns
ca un pârâu care-și leagănă dimineața
și seara
izvorul
ca un ropot de umbre pe arșiță mare
asta sunt
miezul necunoscutului în pâinea care
se coace
pe ogor
și-n duminici
cât să astâmpere foamea din care intru
și ies când vreau

mi-e limpede de ce spinii cresc în
același timp
pe malul mării și în deșert
când dorul se așază de-a lungul
drumului
ei deapănă amintiri
să nu uite că scutul lor ne-a ferit
de veninul
pe care l-am îndulcit
cu vorbe de leac

Tăceri peticite

cum să nu pun deoparte
bănuțul acela pe care l-am aruncat
până când pajura și-a întins aripile

și ne-a îmbărbătat
zările oarbe
cât să ne dăm seama
că tu erai pe un continent
eu pe altul
iar între noi un fir de mătase
pentru acrobații îndrăznețe

și cine știe câte oglinzi își vor fi spart
privirile în gol
să ne afle
se poartă și tăceri peticite
zic
doar că trebuie să le fac pașaport
să ajungă la timp

dar nu mai e mult
și voi escalada everestul
din inima ta
apoi va veni dimineața

Fluturi

din cufărul bunicii ieșeau fluturi albi
și albaștri
și mai mici
se răspândeau printre poveștile ei
despre fiul pierdut pe front
despre foamete
colectivizare
ori despre vrăjile babei stana la ceas
de seară

erau acolo pe caietul copt de timp
unii împodobeau cămașa de in alții
veneau
dintr-un templu necunoscut
și cei mai mulți formau o diademă
de curaj

cum ar fi vrut ea să-și suflece grijile
și să frământa altă viață cu aceiași
prunci
cu odăile vărute de privirea soarelui
chiar și cu potopul care a înecat
într-o noapte

moara lui avram

dar toate acestea să le așeze în alt chip
poate deasupra hornului prin care s-a
tot rostogolit
spre cer
fumul clipelor

De-a lungul zilei

ploaia de joi a venit cu o armată de
greieri
unul abia coborâse de pe coloana
infinitalui
altul voia să-și pună la ureche o floare
de câmp
iar cel mai guraliv era hotărât să-și
încerce norocul prin cazinouri

așa m-am trezit astăzi
la fereastra mea nu era chip de liniște
am intrat în jocul lor și le-am făcut cu
ochiul
abia atunci am observat greierul care
mi se urcase pe inimă
și întindea primele acorduri:

acum te rog să-mi spui dacă intru în
pământ
ori merg cu tine de-a lungul zilei

Iubita cu drumul sub braț

sunt aici la o tăcere de tine
un stol de raze urmărește pasărea
colibri
la anticariatul de culori își va hrăni
cântecul
dincolo de el
un munte mă roagă să scriu
despre singurătate
ca despre o iubită care-și plimbă
drumurile sub braț

în ceașca de cafea
se ghicește la orice oră
nu mă pricep dar parcă aud o replică
celebră
dintr-un film de dragoste veche

cineva s-a înecat în ochii unei femei
apoi mi-a spart ceașca

IOANA BURGHEL

Fără sens

Adun, împart, scad, înmulțesc.
Mare scofală!
Mai facturez încă o zi.
Încă o moarte șomeră.
Contabilizez plusurile și minusurile:
îmi rămân, mereu, niște zecimale
pentru care
nu s-a inventat vreun cont.
Viața e ca o bucată de materie brută;
măsori, tai, și, adaugi pentru farmec,
câte ceva: o mărgică, o floare, o iubire,
o durere, o dezamăgire, un steag roșu,
unul negru, să fie!
Se întunecă și se luminează după
sufletul omului.
Când greșești, nu vrei să se întâmple.
Zadarnic împreună mâinile a rugă!
Dumnezeu observă prea târziu copilul
care
în cer s-a plictisit de fericire.
Atunci,
cu bisturiul
îndreaptă toate luminile
tăiate
zig-zag.

Foarte puțin

Încă puțin și, din toți dumnezeii noștri
vor face un întuneric gros,
ca o pastă de sânge scurs
dintr-un animal bătrân
-sacrificat din milă -
Atunci, ne va cuprinde o foame de noi
înșine,
o foame aproape metafizică precum
sticlirea unor ochi de lup
într-un pod de palmă,
vom înghiți senzori și propoziții
dintr-un timp bălos,
vom reconsidera golgota noastră
cea de pe urmă într-o

bucată de țipăt nealterat
Nimeni nu va mai dansa.
Nimeni nu va mai cânta.
Loviturile au un fel de cer al lor,
frământat până la piele.
Mahmureala nu-i pentru bețivi!

Ruginiri

Într-o lume nouă, poemul trece,
lacom,
în starea de undiță.
Toate slăbiciunile devin pești.
Tiparele răului se întind, putrede,
peste puținul aer curat.

Nimeni nu respiră!

Lumina e un fel de fugă pentru
o cauză pierdută.
Totul ruginește în jur,
ca o bucată de metal într-un
sunet de ploaie.
- Omule, caută-ți un copac în
cea mai uscată dimineață și,
roagă-l să-ți oblojească restul
acestor zile
sinucigașe.

Cu toții am iubit cândva

Sufletul nostru,
câine de pripas,
desmierda ierburi înalte,
adăpostea greieri și singurătați,
își aduna pământul peste inimă,
sub luna sângerie, dansa,
își trăgea moartea în piept ca
pe o lumină de ochi verzi
după care
la adăpost de acest război fără
soldați
își așeza, fericit, primăverile sub
frunte
pentru

alte
neliniști

E poezie
când
ea își răsuțește
gândul
pe firele de înaltă
tensiune
iar tu
poți să-i înțelegi
disperarea
de-a înghiți
(fără aer)
urmele unor
stele
false

Vânătoare

fără să vreau,
fără să cred,
am vânat fantome și
potcoave de cai morți,
am mutilat margarete,
am presat trifoi cu patru foi,
am pus literă
peste literă
ca să înalț un zid nou deșertăciunii,
după care,
am plâns pentru toți copacii mei
izgoniți din raiul lor
într-un iad de hârtie.
din când în când,
abia câte-o lumină cu
palmele crăpate
scrijelea distanțele
zvârcolindu-se în spatele
pupilelor mioape,
strigându-și fericirea și teama
printre resturi
când
din pătratul zilei nu mai rămânea
decât o bucată de somn
îmi răsuțeam rănile
sub trup și
continuu să-mi privesc
spânzurătoarea.

IRINA ALEXANDRESCU

Crucea de scoici

trage-n mine cu un revolver
minuscul
sub lupa întoarsă!
toată magia acestui omor
nu se poate termina altfel
decât printr-o catastrofă
a planetei cu 21 de grame...
împuşcătura mă eliberează
de un exces de silabe
mi-a scăzut hemoglobina
de cuvinte!
inversiunea, neîntoarcerea,
sunt o altă formă a interdicției
de a mai trăi
splendide forme ectoplasmice
te vor cuprinde
în pantoful lor
și slova îți va străluci
ca altădată...
vei fi tot ce nu te-am lăsat
eu!
minunat vei ajunge!
ochiul meu pierde un roi de albine
lacrima mortului surâde
ca un sfinx fără cheie...
chiar te-am iubit!
acum, în propriul zâmbet amar
se așterne
imponderabilitatea.
ființa este un neant nebun
recitându-și
două interpretări ale rolului
fără speranță...
ai călcat printre mașinile
străzii mele
salvându-mă,
omorându-mă,
așa sublim
ieri.
O să-ți aduc un buchet de flori
în fiecare zi
la crucea zăpezilor de scoici
ce mi-ai fost!

Ofertă

iarnă
cameră de spital pereții de un alb incert
se holbează la
bolnavi și viceversa. stativele pentru
perfuzii
amintesc de centrale comuniste. paturi
grele o masă o chiuvetă o oglindă. lângă
o inscripție -
În caz de urgență, sunați. acolo a fost un
buton.
acum este Maica Domnului. nu Ea. o
icoană.
mă gândesc ce fericită sunt în acest
spital
cu boala mea cu vena spartă da!
sunt fericită. o pot suna pe Maica
Domnului
bine... numai în caz de urgență
poate va fi
cazul.
acasă la mine nu-i nimeni
cine să fie de ce și ce-i aceea acasă
nimeni poate fi bărbatul meu
plecat
iarnă seară de iarnă poate e toamnă
afară
se aude un urlet nu. nu sunt câini
e : MASA!!!
așa se anunță o oală cu capac în care
fierbe o tocană
umană
cine s-o guste și cine s-o mănânce de
cină
și de ce
ieri dimineață am scuipat sânge deci eu
ies din ecuație una fără necunoscute
Frică și Durere. E ofertă. Iarnă.

Blind

vezi tu? luminile orașului ăsta îmi sunt
străine
străzile urlă la mine cu fiecare pas
viața mă întoarce pe dos ca un păpușar
cu ștate vechi
degeaba mi-am tatuat pielea pe
ambele părți
degeaba te traduc în limba morților
mai ales în serile în care sunt mută
oare ce limbă voi vorbi
când voi vorbi?
animalul din ADENEUL personal
s-a crâmpoșit sub bătrânețea
celor mai frumoase mamifere trecute
prin patul meu
de femeie curioasă...
vezi tu?
am o întregă și plană curte cu
pampoane
pentru nazurile tale
și o porție de suflet, chiar
dar cine mai ține post astăzi cine mai
frige sub sâni douăzeci
și unu
de grame?
ei! a trecut vremea caligramelor cu
cuțite în carnea mea albită
sub zarzării Teodoreanului

sau poate a venit?
vezi tu?

Linia mea spre alt orizont

îmi văd capul ancorat
în două părți
tâmpla îmi palpită dual
și am litere uitate pe portative
de cord.
onomatopeic îți șoptesc
te iubesc
te citesc din ziare
pe pânzele pictate de un
Braque
în Ateliere de suflet
ochii văd spre văzduh
doar păsări
cu aripi geometric măsurate
... TU,
linia mea
spre alt orizont

IRINA LUCIA MIHALCA

Întâlnirea

Jocuri de linii, de umbre, de lumini,
clare,
fără egal, plutesc pe-obraz,
se întrevăd prin laziritul din priviri.
Regină devine, pentru o zi, în
frumusețea
colorată în nuanțe aurii, melancolice
- culori cum n-ai mai văzut -,
împrăștiate, ca un abur,
pe pânza care-ți captează inima!

Cuvintele urcă, în același timp cu ea,
spre cer.

Mii de vise, cu ochii deschiși
pentru povești de fericire!
Mii de vise, frumoasă reverie, două fugi
spre-același punct!

Farmec și fermecător! Ai nevoie de
timp
pentru-a asculta, a observa,
a contempla
și a iubi o lume mai bună,
pribegi trecători prin viață, ca niște
inimi!
La intervale regulate, totu-i simbol,
traversează spațiul încântător.
În spate, pădurea de copaci mângâie
peisajul paradisiac.
O paletă de culori întrepătrunse
subliniază
o clipă nostalgică
de adaptare la un alt ritm!
O mână s-a relaxat, în timp ce cealaltă
a susținut
un cap cu bucle de-abanos.
În intenție, o minune, o bucurie divină!
Cu vârful degetelor abia-i atingi brațele,
acoperite de voaluri diafane de un mov
vrăjitor.
Ochii ei sinceri, visători, cu privirea-
ntr-o parte,
de o delicată candoare!
Iubirea care rămâne!
O prințesă de ieri și de azi!

Ah, soarta mea!

*Tu cine ești? De ce așa un dor? întrebi.
Credință și mister! Ardentă apropiere!*

În imagine, un întreg univers - picături
în mișcare,
potirul cu mir, un portret,
o pictură discretă, realistă-n
splendoare!
Privind-o în adâncuri - o tainică durere,
istovitoare sete, neliniști înflorească.
Povestea călătoare
emană parfum suav de floare.
Sub perna ta, aievea, un zâmbet ai
ascuns.

Rătăcit, confuz, nu poți să-nțelegi,
dar, crezi sau nu,
primăvara
este fără frică, mereu inocentă!

Clipa de taină

Rătăcitori. Intersecții sinaptice.
Prin miracolele întâmplare, într-o
nesfârșită căutare,
acolo, la începutul cuvintelor, în
adâncimea lor,
din prezentul rostuit o lumină
strălucitoare
străbate cerul, țărnițele se ridică,
volute ritmice, înalte și limpezi,
se estompează,
asemeni stropilor de apă.

Orele bogate, fragile, se întorc de unde
au plecat,
cu bucurii și lacrimi, cu arșița și amarul
durerii,
cu zâmbetul pe buze și dorul etern.
Clipele nemărginite sunt trăite intens,
fără timp, fără spațiu,
se înalță și zboară ca un fulg.

În adâncimea lor, cotropitoare simțiri,
cuvinte moi, dulci, întrepătrunderi.
La marginea inimii respiră cuvinte
nespuse.
Nesecată fântână cu apă vie!

Amar și dulce, conviețuind atât de
strâns înlănțuite.
Plutind prin faldurile dorinței, aripi îți
cresc,
fremătând la gândul unei îmbrățișări.
Năvalnică, suverană, caldă, iubirea
înlătură barierele, crește totul,
se scaldă în priviri, șterge lacrima,
mângâie cerul, cuprinde abisul.

Vindecătoare vibrații, vârtej de trăiri!
Timpul se dilată sau fuge uimitor,
ziua nu mai trece firesc, în linie
dreaptă,
topește totul în jur.

A înțelege, a ierta...
Iubirea e cheia, e sărbătoarea vieții,
miraculoasă lumină, azimă de simțire.

În zbor, cu aripi de porumbel,
o rugăciune a inimii, a inimii de copil.
Într-o pace lăuntrică, o împărtășire prin
abandon,
o sfântă bucurie a prezenței de sine,
o taină, o taină a iubirii.

Așteptarea...

Așteptarea
e atunci când ai auzit că-n piept îți arde
dorința de tine,
hai, smulge durerea din floarea tăcerii,
durerea care-i umbrește ochii,
te uiti în jur și vezi cum brațele cuprind
doar neantul,
un vis, o lume spectrală în care te pierzi
în apa vie a iubirii,
chiar dacă pământul de sub tălpile
noastre se mișcă,
asemeni nisipurilor mișcătoare,
în aer dispari dacă nu te simt lângă
mine,
un vis inspirat din repetare,
face parte din tine,
înăuntrul îl simți, renăscându-te.

Da, iubitul!
Ține-mă, să nu-mi dai drumul!
Dincolo de marginile lumii se revarsă
speranțele ei.
Noi suntem viața, noi suntem apa vie
cu tainele luminii
în aventura cunoașterii,
lutul facerii, fericit în roua iubirii!

LAVINIA ELENA NICULICEA

Șeherezadă modernă

sunt mac fragil
la țărnișurile lumii
mă iscălesc cu 1001 de poeme
pe mișcătoarele nisipuri

o Șeherezadă modernă
sclavă singurătății
postez pe wall-ul sufletelor
trăiri exotice
s-adorm instinctele animalice
ale vieții
navighez pe netul simțirii
până când dimineața are gustul
cireșelor de mai
și dau „like” stelelor
devenind dependentă de o poveste
tastată la nesfârșit

poezia-i parola ce deschide
eternitatea...

Înger sihastru

Sunt înger sihastru
flămând de lumină,
alunec de pe coamele
regretelor,
pe un fir de vis...

Întreb toți norii
eu unde cobor,
ce ploaie mă va biciui.

Aripile mă strâng,
vreau încă o pereche

pe măsura cerului la apus,
zborul să-mi fie ca al unei păsări
sălbatică
ieșițe din cuib de senin.

Tac, să-mi auzi lacrima-stea
cum se sparge la fiecare bătaie
de aripă.
Culege-o din cochilia durerii!

S-a copt (ne)liniștea,
are gustul unei inimi care bate.

Poveste de mai

Să nu mai știm de anotimpuri,
hotarele trăirii să le-ncălcăm,
să fim maci visători lângă țărnișuri
poemele luminii să-mbrăcăm.

Povestea să cuprindă Misterul,
țesând cu-n apus Raiul în inimi.
Marea să soarbă sălbatic tot Cerul
eternizând iubirile-n înălțimi...
Maci sălbatici cu ochi de lumină
visează că primesc sărutul mării.
Îi simt atingerea-i (del)fină,
iar plaja îmbracă haina fericirii.
Un vis mi se dezbracă-n valuri,
fotografiat de un pesăruș gânditor.
Iluzii sărate naufragiază la maluri,
iar pânze de dor plutesc spre viitor.

Efect de bumerang

Arhangheli discreți
ascunși în mansarda gândurilor

mă privesc prin lentila unui cer
împărțit la doi

o subtilă adiere de vis
mă învăluie cu frumusețea lumii –
rochie mulată pe trupul iubirii

din marea himerelor nesfârșite
ies stelele ude
ancorându-mă în portul tăcerilor

învăț să fac din clipele frânte
un zbor de pescăruș
spre infinitul risipit în buclele
întunericului

dorul ăsta imprevizibil are efect de
bumerang
se întoarce în mine
ca un ucigaș la locul crimei.

Neprețuit

Pe umerii clipelor
urcă dorul copilăriei,
strivit de sărutul pătimiș
al salcânilor
ce nu au fost cumiști.

Destinul mi-apare ca o dără
de parfum scump,
îl adulmec dincolo de vitrina
gândurilor prinse în cui de stele
unde Cronos nu are somn
și mă ține trează
în nopțile ce mă vor vinde
străinelor himere.

Aștept un „măine” să-mi alerge
prin vene
ca vântul prin pletele lui Mai.,
pe eticheta inimii să citesc:
„Neprețuit!”

MAGDALENA LAZANU

Închis mi-e sufletul în colivii și colivie

Vor să-mi închidă sufletul în colivii...
afurisiții! nu le ajunge una,
ci vor să mă închidă în mai multe
și, apoi,...
să le amestece cheile între ele
ca să nu-mi mai găsesc sufletul,
să-l pierd de tot pe pierdutul meu...

O pasăre fără aripi, pene, ghiare sau tril,
asta sunt,
asta am fost, de fapt,
acum ce mai sunt?
doar ochii-mi mai grăiesc și plâng
cuvinte înnobilate de suferință,
o suferință ce descuie colivii,
căci lacrimile ei sunt perle,
ce se scurg printre gratiile
coliviilor aflate pe mare,
și perlele ajung în mare
și, în scoicile materne,
suferința a intrat și s-a închis,
cu o cheie de lacrimi.

Tren năpădit de mărăcini

Sunt singură printre mărăcini,
vlăstare ale ofurilor încrustate pe buze,
consensuri sociale, moderne, absurde,
ce pretenții morale să am și eu?

Pielea sufletului meu e zgâriată,
de vorbe murdare, de fapte cumplite.
Caut o rază să mă aline...

Să-mi asculte suspinul,
pierdut prin mărăcini.

Trenuri de oameni, de gânduri
Mergeți?
Mergem.
Mergeți! Nici voi nu știți unde.

Un accident feroviar suntem,
doar vinovați fără vină.
Un accident pe șinele normalului,
trenul umanului a deraiat demult.
Șine năpădite de mărăcine...

Globuri de sticlă pătrată

Sunt într-un glob de sticlă pătrat,
al vechiului meu sine,
se vede că era cam fisurat,
căci moartea nu previne, ci doar strigă
în uvale minciuni,
uvale umane unde bălțește apa
și broasca se îneacă, asfixiată de atâta
minciună stătuță,
adunată în munți golași de bunătate,
dar umflați cu sticlă spartă,
ultima dovadă a existenței sufletelor...
comprimate în globuri de sticlă pătrată.

Gutuile

Pe o masă încrustată de trecerea
timpului,
de fapt de copiii care acum suntem
bătrâni,

șade o gutuie adormită,
care își deschide ochii căscând.

Te văd, mă vezi,
văd împrejur, văd cum totul s-a
schimbat,
parcă-mi văd bunicii.
îmi ăad și pomul,
îmi văd sfârșitul,
îmi trăiesc trecutul,
îmi amintesc visele,
simt frigul în oase,
mă simt stafidită.
sunt gârbovită,
mai am atât de puțin,
mi-am pierdut viața dormind,
și doar visând,
acum am deschis ochii
și văd frunzele care ieri mă alinau,
cum s-au trecut,
s-au dus, nu mai știu câtă generație de
frunzulițe gălăgioase,
s-a dus și pământul,
râul era mult mai la vale,
acolo sus, era livada de unde m-au
cules
și m-au dus aici,
să mă mănânce,
să mă mănânc,
să dorm,
dar am adormit
și, când m-am sculat,
nu pot, mă doare,
simt cuțitul atât...groaznic...of,
Doamne,
simt cum trecutul mă feliază,
mă face tocăniță
și sunt asezonată de o mână de
frunzulițe verzi,
care plâng, plâng în durerea lor și
pentru mine,
două bătrâne ajunse stafide...

MARIA JORJ

*
îmi lipesc fața
de propria-mi imagine
din oglindă
o liniște uluitoare
adâncește
această asemănare
fizică
densitatea materiei
se destramă
umbra inundă
fața aruncată din sine
un țipăt de mirare
taie zgomotul
căderii trupului
dâra imaginii
nu poate fi privită
aici
tot ce-ai pierdut
rămâne pierdut.

*
rămâne
răsuflarea încinsă strangulată
de gâtul morții
arșița
în căutarea gurii ei înzidite
rămâne
existența formală a
purtătoare de măști
de unică folosință
care-și urăște chipul și
vocea tăiată de buzele căzute
în întunericul de pe altă lume
rămâne
invazia de liniște falsă
între oamenii care acum sunt
soldați
intermediari
între marea eclipsă și lumina ei
tactilă
alegorizând timpul spațiul
totul

rămâne
să mor ascunsă în corpul ei
în fiecare noapte
fără să văd o pată de culoare
rămâne
să-i îmbrac umbra în fiecare zi.

*
undeva tatăl meu
îmi spune o poveste
undeva între sinuciderea lui Trakl
și necroza înceată a efemerului
foșnetul umbrelor
îmi îmbracă umbra
mâna mea banală e amputată
fața alteia îmi șterge fața
nu mai sunt singură
printre morți.

*
mai e puțin
de la o zi la alta
vocile se aseamănă
între ele
își pierd luciditatea
infidelii viitorului
născocesc licitații
pentru multiplicarea
unor morți de contrabandă
mai e puțin
până când ficțiunea
va arunca din realitate
realitatea
și nimeni nu-și va mai aduce aminte
că la început era cuvântul
și nimeni nu va ieși
din dispariție
descoperind memoria unei dischete
mai e puțin
de la o zi la alta
mâna cu care scriu se subțiază
până cuvintele devin netede
ca pielea translucidă.

*
mâine
nu se știe
mâine
atât de departe
în fiecare zi
mâine
nu va fi nimic
să-mi aducă aminte
de acest lest
mâine
singura iubire
mă va fi dezmoștenit
de mult
mâine
însăși ființa mea
mă va înghiți
înainte de-a mă trezi
mâine
un contur devitalizat
străin de orice
existență în sine
poate un rest de timp
mâine
paradigmă sieși.

*
ficțiunea copilăriei mele continuă
cu ficțiunea acestor zile
în fața ferestrei
cu gândurile care au devorat
memoria celei care nu mai sunt
se simte viitorul
înaintează printre oameni
ca o secerătoare lină
antimaterie vicleană
ce vine din toate părțile
ficțiunea copilăriei mele continuă
împotriva dominației cu orice armă
drumul meu în cerc în camera mea
drumul meu întors
cu ochii închiși
scriu până la capăt poezia psihotică
ineficientă surogatelor inoculate
între rațiune și delir
între trucuri dozate programat
ficțiunea copilăriei mele continuă.

MARIANA GRIGORE

Hei!

Te rog sa te îndrepti de șalele ruginei!
Ție nu îți trece prin ultima plecare
un Paso Doble cu nechezat de stai?
Nu auzi piedica prafului de pușcă
ce te-a somat să predai arma fugii?
Unde îți grăbești iluziile?
Lasă-le să facă autostopul
la drumul cu colb
pe tălpile rămasului în urmă!
De ce crezi că în cavalcade
se prind găurile trenurilor
supraaglomerate de bilete pierdute?
Stai ca o ultimă plecare pe peronul
orei fixe
și îți verifici indecizia pe tabela de
marcaj
a minutelor de întârziere
Fugi!
Lasă rochia prea lungă să îți alunece pe
lângă dezbrăcare
și tocul sandalelor rupe-le cu degetele
foamei
de glezne mângâiate...
Nu te uita la rabdarea timpului
care fumează prea multe secunde din
ultima țigară,
scrumul este doar praful din ochii care
orbesc vântul
Aleargă!
uită umbra la colțul strazii
și traversează pe lângă zebra cu
opozitie între alb și negru
Umărul fără zbor din fața întrebărilor,
știe să își construiască o coapsa de
răspuns
Tu, doar aleargă înapoia fugii!

Alter ego!

De mi-ar fi cuvântul arma, morții de
prea multă ură
Și silabele infernul arderii fără de-
ndurare
Aș trimite-n bolgii pasul ce s-a-
ncumetat să vină
Cu eternuri pângărite pe a răului
cărare
Bunătatea-n coate ruptă, poartă
mantie „regală”
Și în rugi cu cruce-n spate urcă
golgotă-n pustii
Că vândută-a fost pe-arginții numărați
fără greșală
Socotind că albu-n suflet e prostie
printre vii
De mi-ar fi lumina vie, negură din
giulgiul nopții
Atârnată-n laț de umbră pe un eșafod
de soare
Cugetul mocirlă fi-va, ce îngroapă
floarea sorții
Iară sufletul osânda, cu ani grei de
închisoare
Nu doresc să fiu vivante în statui cu
măști pe chip
Nu vreau rol de primadonă pe a vieții
scenă goală
Îmi doresc sa fiu un lut cu contur
însufletit
Ce alungă din pandore frigul înghețat
în smoață
Chiar de par o desuetă ce uitată-i de-
astă vreme

Fără rădăcini în crezul capului ce s-a
plecat
Zbor naivă printre bolți care-aprind în
mine stele
Și visez că doar iubirea-i simetrie pe
un șart.

Zâmbetul

Cea mai nostalgică formă de inimă
din care curg fântâni de suflet
ce adapă setea de trăire
Zâmbetul,
Acea istorie fără ani și perioade
numărate
între naștere și moarte,
care îți măsoară sufletul
cu centimetrul soarelui răsare
Zâmbetul,
Emisfera de sud în care nordul
îngheață
și ultima eră glaciară,
cu poli ostili primăverii
și linii diametral opuse
unei îmbrățișari de ramuri cu laur
Zâmbetul,
Cea mai dornică strângere de mână
a degetelor averse de reverie
în mișcări circulare de suflet
cu final rescris de bucurie
Zâmbetul,
O ecuație cu două cunoscute
în care semnul egal
este cea mai exactă deschidere a
ferestrelor
în spectrul de culoare al curcubeului
Zâmbetul,
O cretă pe asfaltul inimii
pavat cu verde crud
Îți recunoști primăvara sensului tău de
a fi?

NICOLAE NISTOR

Alin a fost Om...

dormea în viitor
liniștit și resemnat
alimenete nu mai dorea
doar lichide pline de viață
și muzică clasică
pe care o înregistra în sufletul
lui bun
era medical meu
viața noastră și a lui
sub același acoperiș
se derula leneș
nu mai era curios
nu mai scoțocea
mă iubea printr-o privire plecată
eu ultimul rămas pe retinele lui
iar el cu lăbuțele strânse la față
rostea ultima rugăciune
avea peste 120 de ani
tot tânăr dar slăbit
ritualul călătoriei mari
era un somn liniștit
fără oftat și sughit
așezt în brațele mele
nu-l mai durea nimic
doar un zgomot al timpului
învins
năucit că are un pasager uitat
nu a plecat de lângă noi
doar doarme în viitor
iar noi nu știm să toarcem
afară lumea căuta altă lume
iar noi noi nu știm ce să facem

Torționarul funcțional

dialogul cu un torționar
uitat printre noi
este un fel de terapie
Împotriva fricii
par oameni normali
cu animale de companie

cu meserii actuale
care te trimit la lecturile
cărților lansate de șefii lor
în bibliotecile noastre
pentru ei sunt sfinte poruncile
răului
libertatea este sub amenințare
și într-un dialog aparent nevinovat
tot ei vor să facă ordine
tot ei reinventează frica
astăzi am întâlnit un asemenea
personaj
care avea ceva straniu...
despre ei tata spunea
că au mai multe perechi de ochi
tot tata îmi spunea
să mă feresc de cei
cu mâinile moi
și ochii care sunt goi
astăzi pe strada mea
se plimba un torționar funcțional
iubitor de animale și filme
asemeni lui Stalin
care nu are loc de mine
sau de tine omule...

Marea uitată

Doamne nu am fost pățimaș
decât în dragoste
nu am sortat pietrele
să arunc un suflet în alt suflet
sau să le scufund în adâncuri
barca mea nu este cârpită
dar este mică
nu a căzut niciodată în valuri
Doamne spune
cum sunt sufletele din adâncuri
luminițele care vor afară
iar eu caut steaua polară
răsturnată
pentru cei din marea uitată

Celula vieții

tu știai că celulele din tine
vor schimba direcția
nu ai luat la păstrare
una nemuritoare
să o ascunzi în creier
unde nu ajung decât nebunii
la o tacla
erai tânăr atunci
cu gârgăunii din tine
te ascundeai
în muzică nemuritoare
ai ascultat ai asculta
sub Copac
până discul a plecat
cu mâinile tremurânde
tu căutai într-un portofel
celula vieții

Jocul de-a războiul

ca orice copil inventam războaie
preferam să fiu susținătorul
conducătorilor mai mici
conducătorii și statele mari
aparțineau pseudo vedetelor
dintre noi
alegerile mele
de voie sau de nevoie
m-au format ca luptător
așa am făcut sporturile celor înalți
ăștia aveau distanța mare
de la creier la inimă
și cădeau pe rând
am rămas noi cei mulți
cei neobservați
ochii ascunși în urechile
conducătorilor
noi hologramele
fără care nimic nu merge
în astă lume

Alfa și omega

viața începe și se termină
cu nodul șireturilor
ai învățat să te încalți
fără să te încurci
acum ai dezlegarea
un pașaport pentru
eternitate
lasă bagajele inutile
la recepție
solicită un bilet
fără termen la plecare
pentru că nu se știe cine moare
a rostit vocea din visele
în care nimeni nu doarme

NICOLAE SILADE

Primăvara românească

I

ziua când am decis să-mi dau viața
convins că oricine
ține la sufletul său și-l va pierde. ziua
când am ieșit din
mulțime și am văzut că singurătatea
aduce liniște iar liniștea
singurătate. în ziua aceea s-a luminat de
ziua în viața mea.

începuse dezghețul. mulțimi dezlănțuite
împotriva altor
mulțimi dezlănțuite. și eu singur. cu toate
mulțimile înlăuntrul
meu și cerul înstelat deasupra mea.
împotriva cui să lupt mă
întrebam. împotriva cui să lupte un om
singur care nu mai e

om. și în răgazul dintre două întrebări
căutam răspunsuri
în adierea miresmelor vechi de când
lumea. căutam răspunsuri
în liniștea destrămată de cântecul
neschimbabil al păsărilor.
și ceea ce nu am văzut niciodată
începuse brusc să se vadă.

II

e ca și cum te-ai trezi dimineața bucuros
că nu ai murit. ca și
cum ai murit și ai înviat și nu știi în ce
lume s-a dus lumea ta.

în ce trup de lumină s-a preschimbabil
trupul tău. e ca și cum
ușurat de orice povară ți se însuflețește
până și sufletul. da.

e un miracol pe care nu-l înțelegi. un
miracol între atâtea
miracole. și renașterea asta continuă. și
renașterea asta.
un buchet de ghiocei pe noptieră. un
ciripit de păsări la
geam. și sloiurile care picură picură
picură. sunt semne

că vremea se schimbă. și vremurile. sunt
semne în care e
ascuns înțelesul. viața ce ți s-a dat ți s-a
luat și viața pe care
singur ai dobândit-o. nimic nu e nou sub
soare vei spune dar
soarele acesta e nou. și ceasul vechi
măsoară timpuri noi.

III

primăvara noastră a fost hitleristă.
primăvara noastră a fost
comunistă. spunea bunicul. caută tu o
primăvară mai bună
spunea. caută tu o primăvară
românească. fuma și se ruga
de mine așa cum eu mă rugam lui
dumnezeu. dă doamne.

și domnul a dat domnul a luat domnul
ne-a învățat să luăm
singuri ceea ce este al nostru. ne-am luat

viața în propriile
mâini. în timp ce alții voiau să ne ia viața.
am luat moartea
și-am călcat cu ea peste moarte. cum se
spune la înviere.

și chiar o înviere a fost. ca învierea lui
lazăr. despre care
aflasem din biblie. ca învierea fiicei lui
iair. ca atâtea învieri
despre care nu se mai știe nimic. și dacă
învierea unui om e
o minune când un popor învie e cea mai
mare dintre minuni.

IV

noi n-am avut timp să trăim. noi n-am
avut timp să fim. noi
nu am avut un timp al nostru. dar acum
când timpul intră în
alt anotimp acum când soarele ne
aparține când stelele ne
fac cu ochiul acum când Dumnezeu este
român acum avem

tot timpul de pe lume. și lumea e a
noastră. în întregime
înlăuntrul nostru. afară e doar iarba
verde peste mormintele
de altădată. afară e un sat încremenit în
timp. în alte timpuri.
un sat din care vin mulțimi de îngeri. cum
vin copiii uneori

din copilăria noastră. și cresc cum crește
iarba verde de
acasă. cum cresc stejarii în păduri.
perdeaua de zorele la
fereastră. când zmeurul împrăștie arome.
renasc speranțe.
și florile din glastră dobândesc culori. și
veșnicia e a noastră.

NICOLAE VĂLĂREANU SÂRBU

socialul se fabrică în grupuri de escroci și teama la modă respiră curgător.

Săracii își i-au pâinea de la ghenă și dorm împreună cu copiii în frig.

Aproape de tine

Sub tălpile tale fug drumuri de pământ,
printre pași zboară păsări din ierburi,
cu lacrimi de ploaie, norii
te păzesc de întâmplări vinovate.

Aproape de tine
îmi frământ mâinile fără atingeri
sub impulsul trădărilor interioare
de care doresc să mă rup.

Fac scut din urme de așteptări,
mă îmbărbătez să nu uit de
îndrăzneală
și lupt cu ochii neconținut,
să vezi ce nu e de văzut.

Nu mă lăsa să sufăr
mai mult decât iubirea mi-o cere,
pune-mi în brațe trupul și sufletul
ca pe un trandafir alb în zori.

La marginea vieții

În timp fără de sfârșit
la marginea vieții, vise nu sunt,
ci mai degrabă o acceptare-n tăcere
a trecerii în lumea ce nu mai apune.

Lumina cea vestitoare de mugure
ca și semințele îngropate nu mor,
ploile între tunete trezesc pământul
din somn
și respiră-n câmpii mirosul de pâine.

Iar toți cei ce caută-n memorie
răscumpărarea sufletului ce învinge
păcatul cu iertare,
își pleacă genunchi și văd mai departe
orizontul spre care merg.

Tu să nu-mi spui că-ți pare rău
pentru ce nu ți s-a întâmplat
când căutai peste tot nașterii,
tot ce-i trecut nu se mai întoarce.

De când s-au stins luminile serii

Bat clopotele în urechile nopții obosite,
oneori numai furtunile se sperie
și oamenii când bat într-un anume fel,
flămânde cu limbi vestitoare de moarte.

De când s-au stins luminile serii
călătoresc prin întunericul brut,
o să-ți spun despre nălucirile de pe
drumuri
când bate miezul nopții în fiorul din trup
și așteptările tale pline de dorințe
ascunse
au rămas în cuvinte răvășite pe file albe.

În ochii tăi au crescut plantații de lumină,
în fiecare rază e o ninsoare de petale
care-și lasă polenul pe umerii fini.

Pământul la care mă întorc cu fața,
să ascult izvoarele ce vin din adânc
cu tumultul mineral al bogăției seninului,
pun în mine culoarea fructului copt
în conturul mai verde decât verdele.

În numele luminii care cheamă norii,
să ude copacii și ierburile țării
cu ploaia împlânzită de cosmice mâini
mă înalț înflorind iubirea în cântec.

Întuneric gros în noaptea speranței

Cine dorește să se mântuie
nu fură și nu, nu...
deaceia nu-i compățimesc niciodată,
este aproape dezolant
să te simți în nesiguranță,
dreptatea și adevărul nu se pot obține
peste tot e o luptă pentru interesele
proprii,
întuneric gros în noaptea speranței.

Peste tot se promovează falsul,
minciuna cu față de adevăr promis,
nu se cunosc limite și nici rușine,
nu mai avem niciun contract moral,

Aceste imagini mă neliniștesc,
mi-e scârbă de huzurul îmbogățitorilor
de pe urma semenilor spoliați.

Aș plânge dacă Dumnezeu mă aude,
dar nimeni nu mai crede nimic
și înainte de iertare e necesară
dreptatea,
extirparea acestei plăgi infecte.

O fântână secată

Mă surp ca o fântână secată demult
până-n adâncuri de nisip,
izvoare din inima cerului
mă găsesc pe drumuri
și alunecă la vale șipotind.

Se filtrează în mine comorile ascunse
cu lumina învierii,
femeie tu ai coaste furate
și mă pedesești
ca pe o mamă, să te iubesc,
eu nu mă dezmint
iubesc mai mult decât pot.

Lumea se purifică

Te-ai hrănit cu dragostea mea pe
săturate,
apoi ai făcut o pauză lungă
și n-am știut ce să cred,
sunt trist ca o pasăre fără aripi.

Am semne în care nu mai cred orbește
și nu mai ofer păcatul,
mă vindec greu, dar nimic nu-i
întâmplător
lumea în care mă zbat se purifică.

Nu tot ce-i dureros e și fatal,
durerea lasă totuși urme adânci,
siluetele luminii nu se întorc niciodată,
dar fac să crească iarba și pe terenul
ars.

Lovirea pe neașteptate e una sigură,
dar nu duce întotdeauna la victoria
finală
e mai degrabă o etapă care te fortifică,
să lupți cu toate mijloacele posibile.

OCTAVIAN MIHALCEA

M-am întors

Ar fi ceea ce știam
pentru a fi drepti
în ordine
somnul
cail pe drum
nu tăia strada
spre mine!
asfalt negru
palme reci
chiar atunci
m-am întors
cel mai bine

Aur viu

Pași deasupra
după nopți interzise
alunecăm tot aici
răbdarea se distinge
lângă ceea ce aveam odată
mai mulți pași departe
rădăcini calde
rădăcini tăcute
rădăcini nemuritoare
trăim sub legea aurului viu

Înviiem

Plutește chiar și cerul plutește
vișinile cad
vișinile se întâlnesc
am văzut ai căzut am văzut
nu era cine să ne apere
încet ca o dispariție
semnele fantastice sunt voci
nu ne mai amintim urmele
mereu ceva între inimi
sunt vieți sunt morți
oricând înviiem

Așa cum te învăluie

Trebuie să crezi ce poate
să nască un labirint
purtat pe coarne
noapte prin Asia sau
prin Nordul mereu închis
așa cum te învăluie vorbele
vocea mișcătoare dintre noi
ar învia toate gesturile
intrate într-un punct
altă casă altă umbră
neștiute aripi deschise
totuși porții strălucitoare

Speranța

Au fost multe
pe sub pielea subțire
ca începutul părului verde
sus unde învinge vertijul
fără nimic împrejur
te rotești pe undeva
speranța spală orice păcat
ești același viu sau nu

Început de sabie

Mi-ar plăcea să le spui
că am zgâriat inelul negru
început de sabie
ar putea să fie orice
lângă guri nesfârșite
fără mâini umezi
cenușa nu mai tremură
cei plutitori așteaptă
frigul de argint
doar stilul va salva acest desen
lent vedem lama încărcată a vieții
porți pe umeri întrebarea
reviiem sau trei măsuri mai departe?

După adormire

Apa din spatele cuvintelor
frământată se înalță
până unde încep
arbori nenumiți
puls pe ritmuri fluide
iar după adormire zgomotele
vor părăsi ecranul
fără amăgiri
fără strigăte

Colțuri pierdute

Globurile zboară prea încet
să găsim colțurile pierdute
să găsim colțurile pierdute
e vorba și de un perete
pe care tot cresc
inimi flori obraji loviți
să știi că perdeaua
nu te acoperă
vremea a trecut nudă
când câștigi lovești geamurile
vor lumina pintenii
picioarele cândva înfrante

Vei întoarce

Plante lungi ascuțite
mor se înalță
zac înfloresc
printre pământuri
doar aici ploaia
nu apasă fruntea
mers fără a te pierde
în fața știutelor crăpări
trupurile sunt în spate
mult în spate
ecoul puternic...
ce lume vine la rând
ce sclipire va trezi
mereu alte planșe
vei întoarce te vei întoarce
vei întoarce privirea

RAUL CONSTANTINESCU

- petale de haiku -

*
Vișini flori ninsori;
vânt corona virus
din floare-n floare...

*
Labirint – viața
din care pași ne-ntoarcem
de unde-am venit ...

*
Munte-nzăpezit
cocorul străbate-n vis:
april înflorit.

*
Sub cânt de valuri
stânca nemișcată;
apus mirific.

*
Pe luciul apei
dâra lebedei albe
toamna spre mine

*
Sub geana zilei
ultima rază verde
persistă-n amurg.

*
În zori de purpur
el și ea înfiorați
pe drumul vieții.

*
Fulger în beznă –
hieroglifa
singurătații tale ...

*
Amară neagră cafea
viața mea – destin
în decriptare

*
Retezat de ghețari
sol în înalturi
muntele amuțit

*
Pe malul apei
muzici de cascade curg
în culori de amurg

*
O floare de cireș
în păru-ți negru
râde primăvara

*
Flor de cirer
al teu pel negre riu
la primavera
Trad. în catalană de Pere
Besso

*
Albi galbeni mesteceni
drepti în cer urcă;
lumină de toamnă ...

*
Soare roș asfințit
sângeră zarea;
fruntea-n înserare ...

*
Orgă-n unghi cocori –
Argint simfonic zborul;
April verde crud.

*
Câmpul viselor:
Licurici, greieri, stele ...
Arșița verii

*
Trandafir de foc,
Coroană-n spini sânge-
rând ...
Patimi de august ...

*
Cireș alb în zori;
aură purpura val –
vis de rubine.

*
Soare-n Retezat;
zorilor albastra nea
sângeră pe culmi ...

*
Nimbul razelor
Pe-albastra sihastra nea –
Mut imn liniștii.

*
Mut Retezatul
sub diadema de nea –
vulcan iubirii.

*
Galeșul candid
Mirele albului pur ...
Nuntă-n Lolaia.

*
Miri veșniciei,
Galeșul și Lolaia
nuntesc nesfârșit ...

*
Capul junelui
apei negre-a Bucurei...
mireasa-n doliu ...

*
Chemarea verii –
Nu-mă-uita în rouă ;
Înălțare-n cer.

*
Azalee-n ochi;
Învăluire în zi;
Senine priviri.

*
Fuji – Retezat;
Salut luminii zilei
Soare răsare.

*
Filomele-n cânt.
Cascada nopții-n triluri ...
Vis din aurori !

*
Rossinyol en el cant
Salt d ,aigua de nit en els
refilets ...
El somni de l' aurora !
Trad. în catalană de Pere
Besso

*
Cu bolta pe cap
Stâlp – robul lui Dumnezeu;
Sămânța iernii.

*
Floare-n negru păr,
Ol – roaba lui Dumnezeu;
Fructele verii.

*
Frumoasa foarte
Daimoni flori împarte.
Te vrea-ntreg, nu parte.

*
Hieroglifa
Singurătații tale
Fulger în beznă

*
În peștera mea
aștept iluminarea
singur cu zeul

*
În viu embrion
Supraomul pândește
zeul prin toamne

RUBEN BUCOIU

Titlu

îmi pun singur bețe în roate, în roți
îmi zic singur vorbind prin tăcere
și văd de jur împrejur p metereze
de aici de unde stau
din spatele zidului de zâmbet
cum îmi pun singur roatele-n bețe
roțile
ca pe niște decapitate trofee

să se joace pe roata fricii, par exemple
porumbei d hârtie și să chicotesc
când nu se pot așeza din prima
p morișcă să cânte
vântul în naiul spițelor trecând
cu viteza gândului

ah ce mult și bine seamănă cu
roata aia căreia i-am făcut pana
și i-am împodobit susținerile cu aripi
întreaga copilărie a tinereții
ca un cântec sub clapele acelorași
degete cu care îmi pun singur
roțile-n bețe – singurele trofee
ale identității
și câte-o înrămare
de vorbe – ca asta...

Toți putem fi lideri, nu!

zic ăștia – unii – nu toți
ăia, cei mai cu credință dintre ăia
că totul a evoluat din ni-mic
și mi se pare absurd de
amuzantă putința mea de
a mi se părea

și mi se pare că e o poezie
la mijloc – un fel de miez
pe care-l numesc în-știința-re
o umbră prelungă de-a lui
adam care încă numește
toate lucrurile

se zice – și pare-se că alt
a-de-neu decât vorba nu este
că job-ul de căpătâi al unui

lider e să definească
realitatea – confuzenia asta
a statului cu ștampila în mână
în fața existenței
și-a sentimentului de-a fi
în fața buletinului de vot
ca în ziua alegerilor

zic unii – nu toți – că
stăpân al uniVersului e nimicul
un ni din ce în ce mai mic
un ni-la-ei minuscul ce
nu se poate vedea cu ochiul liber
că și libertatea e doar un
cuvânt ascuns în a-de-neul
vorbei cu trei miliarde
de litere

...dar cine știe dacă
am definit de-adevăratelea
numărul

Poză de grup decupată

două nopți și două zile
mi-a intrat fumul până în
măduva oaselor
flacăra a invadat amândoi ochii
de mă tem să nu fi ajuns
vreo scânteie la arhiva
imaginilor

m-am mutat pe mal
ca să adulmec mireasma
apei să mă îmbibe până
dincolo de piele zgomotul
pe care-l face șerpuirea
când își freacă trupul
de pietre

cu telescopul viitorului
privind în urmă se va
putea vedea în folderul
ăla neatins de flăcări
cum îmi intră râul
pe-o ureche și îmi iese
pe alta

Exi(s)t

în fiecare nepăsare
există aerul respirat de frunzele
speranței
invizibilă și ea ca viitorul
treapta clipei pe care călcăm cu
încredere
copii ce ne julim cățărându-ne
în pomul plin de crengi numit
mâine

rana genunchiului, cicatricea
nu-i decât dovada de care
vom avea nevoie mai încolo
parola cu care ne vom putea întoarce
spre rădăcinile ce ne cresc astăzi
cu nepăsarea indiferentă
a aerului ce ne umple plămâni
la fel cum noi toți locuim
lumea
lăsând în urma noastră boli și moarte
ca undele pe care le lasă în urmă
vâsla

Antireflex

doar tăcerea poate înlocui
gălăgia asta absurdă
numai nimicul poate întrupa
cu adevărat misterioasa formă
a lucrurilor

durerea – și nimic altceva
poate contura luminos de plăcut
umbrele vieții – câte una
așa la-ntâmplare..
absurdă prezență a lipsei
umbroasă lumină în
adevăruț minciunilor

tânjim după găsiri – ca
amintiri ce din-ce-în-ce-mai-mult
se îndepărtează apropiind de noi
distanța
dăruindu-ne cadoul lipsei
înveșnicind (în noi) timpul

idee gălăgioasă de vorbe
care oricât ar fi de șoaptă
– strigăt în carouri – devine
haină de schimb manechinelor
de ne-plastic ai ochilor
se zice că doar prezentul
e viitor și trecut
deopotrivă

SAVU POPA

În mine,
Cineva sapă o fântână,
În interiorul lui,
Altcineva
Sapă tot o fântână.
Se face cald în jur,
Singurătatea are colțurile îndoite.

În mine,
Cineva sapă o fântână
Până târziu în noapte,
Până când și acest târziu

Se va surpa.

Scrisul,
O revărsare,
Atunci când din mine
Ca dintr-un subteran,
Cineva urcă la suprafață,
Împrăștie peste tot
Un sânge electrocutat
Din craniul de piatră,

Scrisul
Se desfășoară sub o zodie tumefiată,
E încordare a simțurilor în risipire,
Scrâșnire a oaselor devenite dinți
Care îți jupoaie interiorul.

În acele momente,
Din mine,
Cineva iese
Ca dintr-un crematoriu
Și-ndeamnă lumea de-afară
Să intre, să admire
Sculpturi de cenușă
Care uneori mai mișcă
Sau se pot prăbuși
La o creștere a pulsului
Peste limitele vieții.

Primăvara
Pe jos

Au înflorit
Muguri de țigară.

Să scrii poezie
Ca și când
Ți-ai face
Pe viu
Autopsia.

Așteaptă puțin,
am rugat-o,
să deschid geamurile,

În colțul străzii cineva ducea o cutie cu
becuri. Abia zăream pe cutie numele
unei adrese exotice. Acesta se apropie,
goli, oftă, se uită dintr-o parte în
alta. În timp ce cădeau, becurile se
reaprindeau pentru o clipă.

Nu spune încă nimic,
orice cuvânt
poate crea senzația
că niște cârțițe tinere îți aleargă prin
vene
ștergând orice urmă de sânge.

E totuși devreme,
ziua și noaptea nehotărâte
își pasează de la una la alta,
soarele flasc.

Ne atingem,
pielea întregă devine un joc
cameleonic
de lumini și sunete.
Privirile, carusele cuprinse de febră,
orbitele îngheață de spaimă.
Aerul respirat sapă în noi tunele.

Se apropie ceva,
încă nu vedem clar,
îi simțim doar răsuflarea
care emană miros de alge.

Undeva aproape
O concentrare puternică în gol.
Gândurile ni se scurtcircuitează.

Dintr-o dată becurile aruncate
își reaprind șoaptele.

Cu cât scriu mai mult,
Aud hârta
Trosnind precum lemnul
Din care a ieșit.

Din împreunarea
Mâinii tale
Cu o mână străină
Iese un fum castaniu
Ca prim semn
Că dragostea
A devenit
Un proces lent de incinerare
A sufletelor.

Mă uitam la o fotografie
Cu bunicii,
Rămasă color.
Mirat,
M-am întrebat
Cum de nu s-a deteriorat,
Proaspătă ca în momentul
În care a fost dezvoltată.
Din când în când, auzeam un zgomot
Venind din interior,
Un fundal muzical
Îndepărtat ca un mal la celălalt capăt
al mării.
Lor le mai bătea inima încă.
Nimic nu încremenise sub masca de
celuloid.
Acel moment continua să existe
Aici, între lucruri și neliniști,
În interiorul fiecărei noi zile.

De aceea, alături de alte obiecte,
Sau mișcări ale mele,
Fotografia lumina
Ca un far.

SIMION BOGDĂNESCU

Ai vară!

În pace să crească
sîngeri, măceși cu floarea de vară,
ai vară, ai vară,
în pace să crească
cei ce se-nsoară
pe-o zisă cerească
de floare de vară,
de floare de vară,
să meargă umilul pe-o sfoară
schelet ce nu se înfășoară
în tremur din floarea de vară,
un sîmbure straniu afară
acelorași clipe, ai vară,
ai vară, ai vară,
mă-ngrop în sicriu de vioară
mumie de cristal sîngerînd...

.....
Copil de muzicuță

Într-un fel de primăvară albă
Mi-am pierdut uitatul meu șotron,
Mai gustam din frunzele de nalbă,
Mai sugeam din muzicuță son.

Nu erau prietenii mei dragii
De pe zarea unor muzici mari,
Ci doar solzii șerpilor prin fragii
Timpului creșteau printre lăstari.

De lumină lutul și de zare
Doar ninsori de scoică lîngă pod
Mai ardea altar spre înserare
Flacăra de cîine voievod.

Oh, copil de muzică tîrzie,
Nu te-ntorci pe brazde la harbuji,
Nu mai vrei să prinzi lumina vie
Ce murea pe lîngă vechi scoruși?

Nu te-ascunzi cu milă prin unghere,
Muzicuța s-o respiri așa

Ca și cum din inimă te-ar cere
Clipa sorții albă undeva?

Nu mai vrei să cînți pe încercate
La gîngăanii, la scoruși, la zori?
Ritmul vieții pentru cine bate,
Dacă tu credeai că nu mai mori?

Ochi inverși

Mă roteam cu ochi inverși
La doi șerpi de lună perși

Colac să-mi aduc aminte
Cum sta clipa înainte

Mai uscată-n care-am plîns
Pui sârman cu straiul strîns

Printre ierburi, sub aripa
Lui însuși ce-i însăși clipa

Lui mereu șarpele greu
Ce-ncet orbea minereu,

Ce-ncet se tîra la deget
Cu uimire și cu preget

Chiar pe clapa cea tăcută
A sufletului meu cucută

Ochelari cu ochi inverși
Pe la șerpilor cei perversi...
.....

Străină murmură de strană

În raclele rimelor fi-voi să fiu,
Că, Doamne, rimează sicriu cu sicriu.

În sicrietele strofelor sta-voi de piatră
Poet faraon Simeon ce-mbracă

Chipul de cîine prin trestie mută
Silabă de seară, de rîmă și plută,

Și lună, și zare și-arțar sec de zgură,
De nichel cu melcul fermoar peste gură

Egipt de sicrie, papirus de piele,
O secetă albă de croh pe vîlcele

Cu vine senine, o ploaie de piatră
Mi-o bate făptura de cîine la vatră

Ades din a luntrei de muzici lucoare
O limbă de mut va cerși murmurare.

Delir după Rahmaninov (IV - Deodată)

Răzvrătit,
te lovesc peste obraz c-o viperă
împușcată/roșcată
sîngerînd/înghețînd
prin străine materii,
dar, plin de mîngîieri,
tu m-ai dus prin Siberii,
dar du-mă iar în Siberii,
du-mă-n Siberii de sînge,
dar nu mă despărți de inima ta
desfrînată,
înghețată,
să te lovesc peste buzele sărutate
o singură dată odată
rzvrătit,
răzvrătită
vulpe de niciodată,
răsvrătit,
răzvrătită
pe sunetul „zăpezilor de altădată”,
a zăpezii tale
mereu împușcată,
să te lovesc peste obraz
cu zgomotul dezorientat al inimii
mele
deodată,
deodată,
odată!...

.....

SORIL MIAVOE

Pilu

în memoria poetului Teodor Borz

Unde stai tu acum
unde
tu care făceai vitejește surfing
între un suspin și altul
nu te îngrijora ai zis
indiferent ce se întâmplă
valul ne aduce întotdeauna
înapoi la țarm uite
ca moartea sa nu mă recunoască
eu îmi voi lua un pseudonim
moartea nu mă va mai găsi
ai zis
am o gălmă sub genunchi
de ea mi-e teamă
asta m-a găsit
nu aveam genunchiul securizat
nici nu mi-am pus problema
acum îmi vine să râd
nu călcâiul lui Ahile este vulnerabil
-așa cum te-ai aștepta-
ci genunchiul lui Pilu
hahaha
las că trec eu și peste asta
mon cher
dar uite că umbra nu mă lasă să trec
e tot mai poruncitoare
mă uit la ea cum se micșorează

cu mine cu tot
așa că dacă va veni ziua în care
n-o să ne mai vezi
înseamnă că am scăpat de ea
sunt iarăși pe val
valul care aduce întotdeauna înapoi
la țarm
pe vii și pe morți.

Poetul

Poezia îi apare
în toată frivolitatea ei
câte unuia
care habar nu are
că e vânat și că
odată cucerit
aceasta îl va distruge;
căci deși nu e pretențioasă
îi ia tot ce are
în primul rând chipul său
apoi
îl mănâncă pe dinăuntru, devorează
tot ce părea să fie stabil în universul
lui
și-i transformă frumusețea
în bulgări zgrunțuroși de disperare.
între oglinzi apoi
se îmbracă cu ce găsește mai

strălucitor în dulap
se dichisește ca o balerină înainte
de a intra pe vârfuri în scenă
și pleacă în lume așa cum a venit
hoțeste
fără să privească în urmă măcar
lăsându-l gol și fără apărare
și de râsul lumii.

Iar acela, ca o încununare a
umilinței,
se va numi poet.

Ce să fac

mă scufund
să găsesc acea seară, știi tu
scoica
în care se află perla furtunilor
noastre
ca o eșarfă
nu mai lată dar
mai curată decât apa Iordanului,
sau, hai să zicem, decât Oltul
coroană de spini
care-a făcut să sângereze
totul
căci iată veni vremea
în care morala se scrie discret pe
retină
închizi pleoapa și gata
s-a șters
retina este pregătită să înghită
alte fișiere

SORIN NICOLAE DĂNĂNAE

Motto:

Prin venele mele
Fug nebuni legați la ochi
Să se arunce-n cap
Când se termină inima.

Livada asta de mere
A fost plantată
De cineva care iubea Păcatul,
Fiecare fruct
Este susținut de câte o mână
Care întoarce soarele spre coajă
Iar tulpinile sunt îmbrăcate
In coaste vopsite
Cu var roșu-avertisment.
Iarba umedă
Rămâne împletită frumos
În urma șerpilor înțelepți
Paznici leneși
Înveninați de atâta așteptare
A culegătorilor,
Plăcerea rătăcește neputincioasă,
Dă târcoale pe afară
Pâna la maturizarea instinctelor,
Câteodată
Se face văzută o femeie goală
Ce trece ca o nălucă
Printre pomi
Și aruncă ploi substanțiale
De blesteme reci,
Scurgeri inutile
În
Absența bărbaților,
Deocamdată ocupați
Cu săparea tranșeelor de fugă
Pe nepipăite
Pe negustate
Pe neatınse
De-a izgonitelea...

Se simte
În surdină
Miros de tristețe oarbă
Un adolescent

Desenează
Fără talent
Chipul
Consolare de unul singur
Hârtia se mototoleşte
Și cade în uitare
S-a consumat creionul
Obosit in ascuțitoare
Iar lui i-e dor
De ceea ce încă n-a trăit
Acum îi apar doar cruci pe noua foaie
Coordonate spre neant
Dar e tot timpul Ea
Surâde asimetric
Iubita
Il dezmiardă cu patru degete
De la mână
S-a spart veioza anemică
Iar el leșină
Fericit
Căci prima moarte
Nu se uita niciodată.

Harta

Tu știi numele meu?
L-am scris în spatele oglinzii
Din care mă priveai contrariată,
Cu mâna l-am scris
Ai fi putut să-l citești
De la dreapta la stânga
De la stânga spre inimă
În toate direcțiile bidimensionale
Și-i infarct
Și-i spargere de vase sanguine
Și-s cuie
De Întuneric închiriat cu ziua...
Tu,știi numele meu?
Când mi-ai furat identitatea
Amprentele le-ai uitat
Peste tot,
Prin suflet
Prin haosul de după tine

Prin muzică
Prin amintirile radioactive...
Tu știi numele meu?
Număram genunchii care mă cărau
Prin zilele abrupte,către unde
La final,o ușă cade
Zgomotos
Din tocul cu care scriu
Cuvântul cheie către Evadare,
Te aștept să te întorci
La locul crimei...

În pat
Lângă mine
Au rămas ecouri de onomatopee
Dintr-o noapte nebună
De dragoste,
Cearceaful a încremenit
În formă de orgasm
Fixat în sfârcuri umede,
Iar perna încă mai geme
Căutând odihnă între
Brațele
Ce-au înotat pe corpul tău de
femeie...
Încă te am sub cornee
Și te mai caut
Lacom să te iubesc,
Gustul tău
Aprinde-n mine dorința
De încrucișări canibale...
Suntem ușor de murit, iubito.

Mă simt ca un sicriu
Din care mortul a plecat
Să sufle în lumânările
De la priveghi.

Nici nu știu când ai plecat
Iubito,
M-am trezit că-mi curgea sânge
Din vis.

VALENTIN TUFAN

Trenul

(*pelicula cu gânduri*)

departe de lumea exterioară
stai ca un parazit nenăscut
în propria-ți existență –
cu ochii închiși,
așa cum aduce marea
spuma primului val
peste atolul legiuit în purgatoriu.

gândurile-ți curg
și dacă n-ai mers vreodată
cu trenul, îți poți testa senzația –
e ca atunci când privești pe geam
pelicula cu gânduri
și le-mpingi unul după altul,
ca la masa de Poker –
când nu-ți vin atu-uri.

îți rămâne de ales
un gând ce „l-ai cărat în spate”
și-l simți scos din minte
ca o piesă de puzzle sărită
din lobul cu pricina –
îți pui toată încrederea,
îți socotești atu-ul
și dai All-in,
scormonind prin jetoane.

deschizi ochii
și testezi peronul –
pelicula cu gândul ales
a rămas neclintită.
te naști în lumea exterioară,
de mână cu gândul și neprevăzutul...

Filmul retinei

când îmi ard registrele lăuntrice-n
oglinză,
rezonez spre alt cotlon de univers

ca un ocnaș tratat cu opiu

din filmul retinei,
împerecheatele drumuri
măsoară răunchii universului
în distanțe absconse -
din becuri se scurg seuri mătuite de
napalm
gripate-n somnul furnalului -
picăturile își zdrobesc avântul
și-și calibrează lungimile sextante
prin gradațiile cotidianului -
un tunel trasat cu axe
spulberă drumul sângelui -
din albatroși se ivesc
inflexiuni de lumină rutinată
care suprimă coagularea
ca o sinusoidă descrescătoare
într-un sistem cartezian suprem.

trecutul năpădește prin toți porii
ca o maladie febrilă
și scade-n intensitate ca un corp
în translație.

Din mai multe perspective

viața în scurgerea ei nu e altceva
decât
un fir epic SF văzut dintr-o perspectivă
externă
un organism multicelular clonat
cu termen de eclozare imediată
împarte dimensiuni empirice
iar senzorii clonelor își adună
pupilele
unele-n altele ca-ntr-un panou de
comandă -
perspectiva se schimbă de la sine
ca un buzunar întors pe dos
ce poartă amintirea orei diluate
din prima scânteie demiurgă -
clipa zace-ncrustată-n papirus

ca un tăciune spălat ce s-a scurs în
descompunerea
unei porți cu accelerație inversă.

Noile cuvinte

ascunși în culise
ne antrenăm cuvintele
să spargă cortina hâdă,
să colcăie viermii-n catifeaua
bolșevică
ce-au crescut devorând pasărea
Phoenix.

a-ncolțit pana de găscă
din picătura diamantului 80-ist.

adunăm picăturile din ploile de
diamant
și le aruncăm din plasma cercului
cognoscibil
în ritualul etern
al sferei.

Nu mi-am câștigat dreptul la visare

hegemonia greierilor
bate la ușă
palida lună se-adapă morbid
din sudoare

fondul de visare
stă să-l descopăr sub pernă
ca un drept de deținere
Prepay

dreptul la visare
l-am pierdut în nopțile târzii
ca lacrima sleită-n clepsidră
în calea timpului

am călcat
visarea în picioare
într-o copilărie proscrisă
la marginea orașului –
la șotron.

VERONICA BACIU

Când visez

Când visez sufletul meu e mai subțire
pleacă în călătorii astrale
acolo unde câmpuri pline de soare
se curbează în spații interioare
îmi regăsesc toate lucrurile dragi
mă înconjur de toate vârstele
prinse într-un puzzle auriu de mătase
aici o carte și-o garoafă de la absolvire
aici stă tata ațipind în căldura soarelui
liniștea în care-și meșterește înc-o
țigară...
pe poteca pierdută în lanul de grâu
se văd tălpile aspre ale mamei
ea vine, calcă pământul fără să-l doară
și-n umbra sidefiei dezleagă cu-n oftat
băierile inimii.

Pasărea

Uneori vine o pasăre
și despică țaria cerului
cu gândul ei risipind
soldăteii nenorocului
ai neodihnei, ai amenințării.
Împrăștie semințele dorului,
nesfârșitului și neobositului din mine,
mă ia sub aripa ei și mă leagă
peste apele sălcii ale fricii,
prin frigul aspru al neputinței
Doamne, cu atâtea limite m-ai
împresurat !
Ce-ai făcut din carnea mea ?
Nu mi-au rămas decât ochii
Nu mi-au rămas decât aripile
îngreunate
de spinii trecerii –
o zi și încă o zi, trec anii
cum taie pasărea văzduhul
cu aceeași tărie o singură dată.

Miros de spaimă

Nu-mi doream decât să fiu
un ochi în prelungirea amurgului
să văd până departe
cerul ca o zdreanță
șters din când în când
de catargele corăbiilor
spuma apelor niște bizarerii
scurgându-se galeș
peste plajele uitate
n-aș fi vrut decât să ating
acel vibrato al aerului
și luna înceată
marea să închidă geana peste noi
mirosind a lume bătrână și-a spaimă.

Am văzut cum sunt oamenii care se
iubesc
aerul îi învăluie cu o anumită
demnitate
liniștea se adăpostește sub frunțile lor
nu rumegă cuvinte, gânduri- ar fi inutil
cântece mătăsoase ale înălțimilor le
vin pe buze
ca o apă tandră de munte
plutesc, levitează deasupra smogului
știind că lumea ia aceeași configurație
cu dorințele lor .

Opresc timpul
Îl respir și devine toxic
Vreau să-l salvez de ură
E peste tot hohotind cu disperare
Ca o umbra care se agață de mine
Pradă ușoară și crudă
Cum te agați de ierburi
Și rupi dinții împietriți pe buza golului
Mă înfrupt din orbirea ei
O semăn și-o păstrez neatinsă
Ca pe o rană prețioasă
Din care nu s-a scurs nici o picătură de
sânge.

În umbra ta
Stau în umbra ta, mamă
pe câmpuri s-a lăsat înserarea
inima mea expusă în atrii și ventricule
vântură plânsul, spulberă anii.

Anulată din orice decor
închisă-n paranteza pătrată
visez vara ca pe-o așteptare întinsă
peste care zilele se scurg
ca niște lacrimi încinse.

N-am nici un gând

Mai trece o vară peste noi
în frunza viei bate toamna
eu sunt copilul pribegit prin ploii
ce-și caută părinții înapoi
și prispa casei luminată.

N-am nici un gând de tine toamnă
de vara ce-a trecut încă mi-e dor
și pe câmpia înnoptată
se aude freământul ușor
de păsări, ape și cuvinte.

Îmi iau libertatea în porții mici
uneori pansez amânarea și orbecăiala,
stric niște tipare sau le oblojesc
m-am așezat prea repede în ele
iau ce-mi place
încă nu știu ce-mi trebuie
mă arunc în prezent
vreau sa fac ordine cât mai curând
nu m-am hotarat ce arunc
câte spaime, granițe, neliniști
trebuie să aleg un punct luminos
călăuză în amurgurile disperării.

Zăpezile

Aștept zăpezile-
Ropotul lor din depărtări-l aud
Cum mă împresoară cu mirarea
Florilor mici de tamarind
Aștept ninsoarea care va să-nceapă
În mine sloiuri să se spargă
Să curgă zoaiile de gânduri
Făcute ghem de-atâta frig
Aștept ninsoarea ca un plâns de mama
Topit în albul ei pustiu
De peste creste să-nnopteze luna
Închisă-n ochiul vinețiu.

ADRIANA POPA

Scrisoare pentru tata (partea a IX-a)

- Doamna inginer, nu vreți să vă cumpărați o casă pe valea Bistrei? m-a întrebat doctorul Jura, la o ședință de acupunctură. E așa de frumos acolo ... aer curat, pădure.

- Casa mea părintească e pe valea Bistrei, domnule doctor.

- Dacă spuneți că sunteți de acolo, atunci știți și ce înseamnă „tăfăragă”.

- Tăfăragă! zâmbesc eu.

- Cum, cum? Întrebă celelalte cinci doamne din cabinetul de acupunctură.

- Tăfăragă! subliniez eu, încă o dată. Brânză de vaci.

Ziua caldă, de toamnă, mirosea a struguri cu boabe lunguiețe ca ochii calzi ai norilor prin pădurile aprinse de apusuri de soare galbene și roșii, atunci când se întorc vitele, cu tălângi la gât, de la pășune.

- Eram în casa noastră de pe valea Bistrei și femeia care ne aducea lapte, mă întreabă într-o seară: „Domnu’ doctor, nu vreți să vă aduc și niște tăfăragă?” am spus bine acum, doamna inginer? s-a întors el spre mine, cu privirea plină de zâmbet. Nu știam despre ce e vorba, dar în seara următoare, tanti Ana ne-a adus lapte și brânză dulce de vaci. Era așa de bună, cu bulgări albi, ușor gălbui, altfel decât cea de aici, de la oraș.

În camera mare, cu pereți albi, printre cărțile din bibliotecă, sfârșitul de aprilie își revarsă verdele parfum de iarbă ca-ntr-un arhondaric de mănăstire.

les în terasă să o văd pe Mihaela venită de la spital, cu masca albastră pe față, cu părul blond, lung, strâns într-un elastic la spate, îmbrăcată într-o bluză albă cu dungi roșii și o jachetă bleumarin deasupra.

De la înălțimea celor trei etaje o îmbrățișez cu amândouă mâinile și o strâng, cu putere, lângă mine ... și ochii mei se umplu de lacrimi, mi-e dor, mi-e așa de dor de ea, mi-e dor să o țin în brațe așa cum o ținusem pe canapeaua din camera mică, într-o zi cu soare auriu și, fără veste, perdelele începuseră să se zbată, parchetul să tresară, mobilele să se clatine ... „cutremur” am spus eu, speriată, dar Mihaela mă privea, dintre brațele mele, liniștită și zâmbitoare ... nu simțise nimic atunci ... e cutremur și acum, e boală, e moarte, dar brațele mele sunt prea firave, nu o mai pot proteja ... ea e cea care protejează, care alină, care luptă ...

„Până astăzi, 29 aprilie, pe teritoriul României, au fost confirmate 11.978 de cazuri de persoane infectate cu noul coronavirus. Dintre persoanele confirmate pozitiv, 3.569 au fost declarate vindecate și externate. Totodată, până acum, 693 persoane diagnosticate cu infecție cu COVID-19 au decedat.

De la ultima informare transmisă de Grupul de Comunicare Strategică, au fost înregistrate alte 362 de noi cazuri de îmbolnăvire.

La ATI, în acest moment, sunt internați 247 de pacienți.

Pe teritoriul României, în carantină instituționalizată, sunt 12.042 de persoane. Alte 22.690 de persoane sunt în izolare la domiciliu și se află sub monitorizare medicală.”

Cerul privește, ca și mine, printre genele întredeschise, spre primăvara asta incertă, nod de distrugere și desperechere, o pânză de păianjen se înfioară, în vânt, între două crengi de copac ... insula mea de mărgăritar există încă, e încă plină de păpădii galbene, amintirea duce spre ea doar o potecă șerpuitoare, parcă și simt acel miros de iarbă, fluturii și libelulele se rotesc deasupra grădinilor ... iar bunica Mari și Mihaela, sosite de la piață, aranjează în castroane mari cașul și urda și tăfăraga alb-gălbui, iar ceapa verde, ridichile, spanacul și salata aduc, în bucătăria caldă, ulciorul de răcoare pe care noaptea îl uitase, pe pervazul ferestrei, pentru buchetul mare de zambilele albe și gălbui și roz și albastre.

Mihaela, așezată pe scaunul cu spătar, așteaptă ca bunica Mari să-i pună, în farfurie, ouă cu urdă și tăfăragă.

- Să vezi tu, mami, ce frumos a zugrăvit Dode dormitorul de la casa de „sus”, e galben ca la țigani, foarte frumos este!

- Cum a spus Mihaela, „galben ca la țigani”? mă-ntrebă Doru, sosit de la mașină, cu brațele pline de bagaje.

Eu pun, într-o vază, cele cinci garoafe roșii pe care le primisem de la prietena mea, ieri, când venise să-mi spună că e însărcinată și că speră să nu piardă și sarcina asta.

- Probabil așa a spus bunica, râd eu, în timp ce-mi aranjez, pe umerase, hainele pe care le adusesem pentru scurta noastră vacanță de primăvară.

Mihaela vine de-afară strângând, în pumn, un pușor auriu care piue speriat. Îl pune pe parchetul din bucătărie și-i aduce, într-o farfurioară, o grămadă albă de tăfăragă.

- Mama Mari spune că trebuie și pușorii să mănânce calciu, ca să crească și ei, așa cum cresc copiii care beau lapte. Nu-i așa că e frumos puiul, mami? ți l-am adus pe cel mai frumos, ca să-l vezi și tu ... are și un pic de maro pe aripă, dar nici nu știi tu ce mulți pui a cumpărat Dode, e plină curtea de ei. Știi cum îmi spune mie, Dode? Găinăreasa ... eu adun ouăle de la găini, nimeni nu le mai strânge, doar eu.

Spațiul vizual de-acum este împăienjenit, dar poate că undeva se află totuși o lumină, colorată în nuanțe de oranj, poate că undeva o altă lume abia se formează și se amestecă, prin fâșii eterogene, tot mai înguste, cu toate lumile anterioare. Și cum aș putea eu să descriu, aici, ruina și putrefacția prezentului, când ziua abdică mereu în favoarea nopții, iar luna nouă se-nfrățește cu mireasma cerului înalt? Câtă necrofilie e-n jur! Și ce se află dincolo de amăgire? Dincolo de această realitate perceptibilă? Oare ce mască te poate proteja de spațiul și timpul ce-abia înmuguresc?

- Am senzația că suntem într-un război, îi spun, la telefon, prietenei mele, Letiția.

- E mai rău decât într-un război, că în război mai poți să-

ți vezi dușmanul, dar acum dușmanul e invizibil, îmi spune Letiția.

O adiere flutură printre perdelele albe și-atât de firesc se îmbină cu primăvara, încât apartamentul, tot, pare că respiră, adânc, prin ferestrele deschise, duhul nopții de aprilie luminată de zâmbetul cald al tatălui meu ...

Și atunci era război ...

„În seara de 23 August 1944, la ora 22:12, s-a schimbat istoria: România a ieșit din războiul antisovietic și a întors armele împotriva Germaniei fasciste,” notează Dode pe foile îngălbenite de timp pe care le strâng, cu dor, între mâini.

„Comandantul Școlii de Subofițeri de Rezervă de la Radna, colonelul Alexandru Petrescu, ne-a cerut tuturor să fim pregătiți de luptă.

La 26 august 1944, ni s-a comunicat că vom participa la acțiunea de îndepărtare a formațiunii hitleriste din zona aeroportului din Arad, formațiune care organizase aici, un puternic punct de rezistență, din care executa numeroase raiduri de bombardare și mitraliere în întreaga zonă din vestul țării.

Am primit cartușe de război și grenade, fără să ni se mai ceară, ca în timpul instrucției, să predăm, cu semnătură, tuburile și declanșatoarele.

Către Arad, văzduhul era învăluit într-un fel de ceață fumurie, se auzeau numeroase explozii de artilerie, iar noaptea care a urmat, luminată, din când în când, de automatele care alungau, pentru puțin timp, întunericul, a fost o noapte de așteptare înfricoșată sub umbra necunoscutului. În dimineața de 27 august, am început, împreună cu toți elevii școlii, o manevră de învăluire a inamicului. În pas alergător, treceam prin lanuri de porumb, de cartofi, de cânepă, prin miriști și terenuri deja arate, având mereu grijă să ne adăpostim pentru a ne feri de avioanele fasciste, care aruncau din cer gloanțe și bombe.

Atacați de Regimentul 4 Grăniceri și surprinși de manevra noastră de învăluire, trupele hitleriste s-au adunat în incinta aeroportului de la Arad, ca ultim punct de rezistență. Dându-și seama că erau amenințați cu încercuirea și zdrobirea totală, fasciștii au părăsit, în grabă, în cursul nopții, aeroportul și au trecut granița în Ungaria, lăsând în urmă doar câțiva soldați fără niciun ofițer, astfel că, în dimineața zilei de 28 august, Aradul a fost eliberat de sub ocupația hitleristă.

Luptele pentru eliberarea Aradului și a aeroportului său au însemnat și confruntări armate directe cu gruparea fascistă de aici, în aceste confruntări au căzut eroic luptători din unitățile militare, dar și din rândul populației civile. Cele două batalioanele ale Școlii de Subofițeri de Rezervă Radna, printr-o subtilă gândire tactică a comandanților, au contribuit la obținerea acestei victorii, mai puțin prin arme și mai mult prin efortul fizic, epuizant, al elevilor-soldați, care au străbătut kilometri întregi, în pas alergător, sub bombe și gloanțe, ca să pună în practică manevrele de încercuire care au amenințat spatele inamicului, astfel că acesta a fost obligat să se retragă peste graniță.

Atunci s-a produs botezul focului pentru noi, elevii Școlii de Subofițeri de Rezervă Radna, fără nicio jertfă din rândurile

noastre.

Timp de câteva zile, am mai rămas în localitățile din vestul Aradului, pentru a supraveghea zona de lângă graniță. La marginea satelor erau bostănării întinse, iar lubenițele aromate, cu miezul roșu, ne-au îndulcit acele zile din vara care intra ușor-ușor în toamnă pe meleagurile arădene.

Întorși înapoi, în cazarmă, noi, elevii caporali din anul II ai Școlii de Subofițeri de Rezervă Radna, am fost avansați la gradul de elevi sergenți, cu data de 1 septembrie 1944, ca o răsplată pentru contribuția adusă la eliberarea aeroportului și a orașului Arad.

Ne înapoiasem în cantonament în satele Ususău și Dorgoș când, la 11 septembrie, am primit ordin să plecăm grabnic și să ocupăm poziții de luptă pe linia Păuliș – Miniș - Ghioroc - Cuvin, acolo unde Mureșul iese din munți și se duce pe câmpiile înverzite ale Aradului. Știam că ne așteaptă o confruntare sângeroasă cu trupele horthyste - un dușman crud - care, profitând de faptul că marea majoritate a armatei române, la sfârșitul lui august și începutul lui septembrie 1944, se afla pe frontul din Moldova, invadaseră țara și atacau pe direcția Arad – Sâmbăteni cu intenția vădită de a pătrunde rapid și în forță în inima Ardealului.

Deasupra cerului senin se strângeau nori negri, sângerând la orizont ...”

Mă îndrept spre fereastră și privesc, în ochi, seara cu vânt, care încet-încet își ascunde lumina în spatele genelor albastre ale norilor. Luna caută oase de aur, pe foile din jurnalul vechi miroase a părăsire, a rozmarin și a singurătate.

Liliacul alb din grădină își spală fața în stropii de ploaie și-și potrivește părul cu turturele. Aceeași stropi de ploaie dansează parcă pe țiglele roșii ale casei, sub streășina căreia ugiuau mereu hulubii.

Oari face pâine în bucătărie. Mihaela frământă și ea în aluat.

Dode, pe bancă, citește „Magazin Istoric”.

Mihaela își spală mâinile la robinetul din curte, se întoarce spre mine și-mi spune:

- Știi ce-am făcut ieri, mami? M-am îmbrăcat cu hainele lui Dode, mi-am pus și cravata lui la gât ... imediat îți arăt!

Ziua de aprilie era plină de zâmbetul soarelui ce licărea în dinții de verde ai ierburilor. Câinele alerga, din când în când, spre poartă, liliacul îmbrăcase o cămașă nouă de flori, brațele lui se arcuiau spre văzduh într-un început de dans.

Mihaela apare, în ușă, cu ochii așa de luminoși că-n ei parcă zâmbeau toate curcubeiele. Pantalonii bej ai lui Dode se încrețesc de râs, pantofii lui maro se retrag sfioși în spatele manșetei, haina stă cuminte, cu ochii plecați, sfioasă, doar pălăriei, pusă pe o parte, îi este dor de cerul albastru, de zbor de ciocârlii.

Privesc ecranul albastru al calculatorului.

E-atâta liniște, acum, în jurul meu ...

Noaptea își tace pașii pe praful alb de pe Calea Lactee.

Fereastră e o pânză desenată în cartea îngerilor.

CONSTANTIN GEANTĂ

abominabilă, în care tâlhăria s-a întâlnit cu sora sa cea bună – crima. Astfel, un individ de vreo 25 de ani a fost găsit mort. S – a constatat că fusese ucis și jefuit de niște țigani, care de de mult timp tulburau liniștea comunității.

Ura acumulată în timp, corelată cu faptele recente s-a defulat, iar până mai ieri pașnicii cetățeniau pornit ca într-un torent uriaș să-i pedepsească pe făptași.

Un vuiet a cuprins comunitatea rromilor, iar după aceea uraganul s-a dezlănțuit. Au fost molestate persoane, au fost alungați toți cei care, având pielea tuciuire, aveau și sufletul la fel.

Nimic și nimeni nu a fost cruțat. Femei, bătrâni și copii au avut de suferit. Vinovat și nevinovat, au avut aceeași soartă – linșajul.

După un timp, când iureșul părea că se mai potolise, câțiva din grupul „justițiarilor” se apropiară de casa lui Nicodim.

- Ia te uită, a mai rămas o cocioabă în picioare!

- Nu vezi că am ieșit din țigănie, zise altul?!

- Să nu facem, fraților, vreo greșală! adăugă altul.

- Ce greșală? Trebuie să stârpim toate lighioanele!

- Fraților, Dumnezeu este sus, iar dacă vom greși, ne va costa foarte scump...

- Dar mai lăsați dracului vorba! La treabă!

O melodie răsuna îmbietor.

- Aceasta este o cântare de inimă albastră.

- Fraților, eu zic să nu ne pripim.

Însă o lovitură, urmată de o îmbrâncitură, aduseră la tăcere pe ponderator. După aceea, și cei trei care erau de partea împăciuitorului, l-au urmat pe șef, mânați de instinctul de turmă.

III

- Bine te-am găsit, frate Vasile!

- Bine ai venit, frate Nicodim. Dar i-a loc sa bem o țuică și să mai depănăm amintiri!

- Nu pot să stau prea mult, deoarece i-am promis lui Ion că mă voi întoarce cât pot de repede.

- Apoi, bietul Ion de mic a avut necazuri. Mama sa Eufrosina a murit la naștere, iar fratele nostru Nicolae a pierit pe front. Mare noroc a avut cu tine.

- Mare noroc am avut și eu cu el. Rămas vădov de tânăr, Ion mi-a alinat sufletul.

- Apoi, bietul de el a rămas cu urme de la boala care avut-o după accidentul din copilărie.

- Așa este. Abia își târăște piciorul stâng.

- Dar parcă aveți o vecină, pe Romina.

- Da, era fata lui Lae Chiorul.

- Lae, cel care cânta duminica la hore ?

- Da. El l-a învățat și pe Ion să cânte la vioara care o avea de la tatăl său, Nicolae.

- Nicolae era un dascăl renumit.

- Doar el din familia noastră a avut mai multă școală.

- S-a trudit o groază de ani cu învățătura.

- Dar pe lângă școala de pedagogie a urmat și câțiva ani de conservator. Apoi...

Izvorul care urcă spre stele

I

- Te las, nepoate. Nicodim privea puțin cam tulburat la băiatul care își acorda vioara.

- Bine, unchiule!

- O să întârzi puțin, deoarece la întoarcerea de la târg trec pe la fratele Vasile.

Chipul lui Ion părea transfigurat. Abia terminase treburile gospodărești, când aceeași nestăvilită pasiune îi clocotea prin vine. Din străfunduri un puhoi îi inunda ființa. Trăia transpus în lumea inefabilă a muzicii. Abia percepusese ultimele cuvinte ale lui Nicodim, când se pregătea să pună arcușul pe strune.

- Ioane, să nu uiți, când o să vină Nicolae, să-i dai coasa din șopron și să-i spui să treacă mai pe seară!

Aceste cuvinte, venite parcă de departe, îi amintiră lui Ion că este prea devreme pentru a se cufunda în lumea muzicii.

- Bine, unchiule, mergi fără grijă, pentru că voi face întocmai cum spui dumneata!

Abia a ieșit Nicodim, vraja muzicală care inundase încăperea, s-a revărsat și în afară.

De, ce să îi faci, acesta este Ion, umblă cu capul în nori, dar în rest este băiat bun! Eh, dacă nu l-ar fi lovit calul ală nărăvaș atunci când era mic, poate alta ar fi fost soarta lui, rosti Nicodim și poarta se închise după el.

*

Totul părea nefiresc. În visul melodic acordurile căpătau nuanțe, iar sunetele se materializau în densitatea unor culori acvatice. Plutea în spații fără de contur, iar noțiunea timpului dispărea. Totul se cufunda într-o fluiditate celestă. Sentimentele vechi căpătau o altă nuanță, iar trecutul reînvia.

„Această floare este un înger.” Romina prindea contur în acest univers fabulos. „Păcat că totul este altfel de cum ne-am dori!”

Încet, încet aceste figuri deveneau tot mai șterse. Din acele vremuri numai un parfum discret se mai păstra între cutele amintirii. Spiralele albastre îl purtau printre codrii străbătuți de răcoarea înserării. Un tumult îi învoldura amintirile, iar o briză verzuie îi străbătea reveria.

II

Destinul își urmează implacabilul mers. Undeva un eveniment reprobabil a aprins o ură care mocnea de multă vreme. Balaurul pasiunilor a fost deșteptat de o faptă

- Cunosând-o pe Eufrosina, a părăsit conservatorul și a fost învățător la noi în sat.

- Lui i-a moștenit Ion chemarea spre muzică.

- Iar Lae era tot timpul pe lângă tine cât timp ai avut potcovăria.

- Am scăpat de ea după ce calul acela blestemat l-a lovit pe Ion și a zăcut săracul un an prin spitale. Apoi Lae a murit, iar Romina s-a dus în lume și nu am mai auzit nimic de ea.

- Din câte îmi aduc aminte Ion o iubea?

- A iubit-o mult pe această țigăncușă, iar ea se juca cu sentimentele lui. Săracul Ion a urmat și el vreo șase clase, iar după accident a rămas acasă. Mult îi mai place să citească! Mereu când vin de la târg îi aduc câte o gazetă sau o carte. El o citește duminică și apoi îmi spune în fiecare seară, până să adormim, câte ceva din ea.

- Acum e mare...

- Peste două luni o s-ă împlinescă 20 de ani. Dacă soarta i-ar fi fost prielnică, acum s-ar fi pregătit să meargă în armată.

- Dar ai auzit ce s-a întâmplat?

- Nu, ce s-a întâmplat?

- Pe lângă satul vostru a fost omorât și prădat un om de niște țigani?

- Demult?

- Posibil, însă eu am auzit la radioul vecinului când am fost să-i duc coasa pe care i-am reparat-o acum vreo două ceasuri.

- Serios?!

- Și mai spuneau că a sosit o trupă de jandarmi, deoarece de aseară au început să dea foc la casele țigănești.

- Aoleu, eu cu Ion locuim la marginea țigăniei.

- Casa noastră părintească se află chiar lângă țigănie.

- Eu trebuie să plec! Vasile, un ghimpe mă înțeapă în inimă.

- Nicodim, dacă au venit jandarmii, trebuie să se fi potolit toată tevatura.

- Eu plec, curând se înserează. Ne mai vedem.

- Desigur, luna viitoare când faci tu 60 de ani îți aduc o coasă.

- Serios?

- Știu cât ai nevoie de una.

- Cât mă costă?

- Nimic, ce Dumnezeu, nu suntem frați? Iar tu m-ai ajutat de câte ori am avut nevoie de ceva.

- Atunci și eu o să pregătesc ceva bun de mâncat, dar și o fele de țuică. Acum te las.

IV

Flăcările creșteau, dar Ion nu le observa. Prin intermediul cântului, intrase într-o zonă în care totul căpăta un alt sens.

„Visul ciocârliei este zborul, visul florii este mireasma!”

Totul părea nefiresc. Romina prinsese din nou contur. Trufașa de mult timp îl evita cramponându-se de infirmitatea lui. Însă el o readucea în toate cântecele sale. Ascultase cântece la radioul din sat sau la câte un târg, atunci când Nicodim îl lua cu el. Calul lor se prăpădise de vreo doi ani. Neavând bani să ia altul, Nicodim se ocupa cu dulgheria și cu munca pământului. Ion abia trându-și piciorul drept rămânea să se ocupe de treburile gospodărești.

Sustras realului, trăia în lumea imaginației. Reproducea

cântece pe care le auzise la radio, la târg sau pe care le cânta mai demult Lae Chiorul. De multe ori chiar improviza anumite melodii. Compusese și câteva texte. Astfel, acum interpreta o melodie proprie. Avea o voce armonioasă și caldă:

Tu ești

Un fluture stingher

Ce-a poposit pe-un colț de cer.

Ca să te prind

Ar trebui și eu să zbor,

Dar... vai

Al meu picior

Mă ține aici înlănțuit

Printre dureri de negrăit.

Să urci mai sus mereu

Acea care-n gândul meu

Ești ca o stea de catifea

lubirea mea.

Eu te visez în nopți târzii,

Dar nu mai vii în zori de zi.

Zboară spre cer

Tu porumbel!

Eu te privesc de-aici stingher...

- Ia' ascultați, mă, le arde de cântat, ai dracului de cioroi!

- Dar știi că nu e rău deloc ?

- Ce ai, mă, și pe tine te-a fermecat dracul?

- „O cioară și o vioară” sau „națiune și pasiune”...

- Ia' mai lăsați trâncăneala și la treabă! Ce dracu, acum vine noaptea!

V

Nicodim privea stupefiat la casa care se mistuia în flăcări. Nicolae, apropiind-se încet, l-a bătut pe umăr.

- Te-ai întors demult?

- Dar ce s-a întâmplat?

- O răfuială cu cei care ieri...

- Da, da... parcă mi-a spus ceva Vasile. Dar cu Ion ce s-o fi întâmplat? O, nu, nu se poate... a zis Nicodim cu o voce tremurândă și s-a prăbușit la pământ.

Anii au trecut, iar de Nicodim nu s-a mai auzit nimic. După îngroparea rămășițelor lui Ion, a plecat și dus a fost. În schimb, cei care trec pe lângă ruinele casei lui Nicodim, spun că în Noaptea de Sânziene se aude o melodie nefirească în acel loc.

Acestea le povestea un bătrân într-una din zilele de sărbătoare nepoților care veniseră în vizită pe la el. Iar după ce și-a șters lacrimile, a continuat:

- Poate că sufletul lui Ion se întoarce câteodată dintre stele pentru a revedea locul unde s-a născut, iar de aici, ca o undă, revarsă melodii prin râul amintirilor.

CRISTIAN MLADIN

Dincolo de pietre

Soarele trimitea raze de foc peste pământul toropit, ca o minge de foc care a uitat să se rostogolească. Oameni și animale sufereau împreună. Iarba era uscată, iar copacii mureau încetul cu încetul. Nu mai plouase de două luni. Cu o mână sub cap, la umbra firavă a unui copăcel, Mihai se odihnea pe pământul crăpat de secetă. Cămeșuica lungă era udă leocă.

Vitele pe care le păstora, cinci la număr, căutau cu disperare puțină umbră. Steiuri singuratice de piatră răsăreau ici colo pe întinsul câmpiei. Mari și cenușii, se spunea că ar fi fost morminte de uriași din vechime, care ar fi fost dovediți în luptă de voinicii acelor locuri. La nămiezi, copilandrul adăpase vitele scoțând cu greutate apă din fântâna singuratică din mijlocul câmpiei arse de soare. Cumpăna sa părea asemenea unui bătlan ce se odihnește într-un picior. Scârțâia îngrozitor, dar cine mai băga în seamă asta atunci când găleata veche de lemn aducea din adâncul pământului lichidul vieții, apa...

Băiatul privea printre frunzele rare ale socului. Vântul adia ușor, mișcând crengile, iar cerul albastru, fără pic de nor, părea o mare fără valuri. Cu părul ciufulit și năclăit de sudoare, Mihai observase pe cer o pasăre.

- „O fi vreun vultur”, gândi.

În zborul ei spre pământ, penajul negru o făcea ușor de recunoscut. Era un corb. Iar ciudat, pasărea venea drept spre el. Mirat, copilul urmărea mișcările păsării. Și iată că, atunci când ateriză, corbul se transformă într-un bătrân îmbrăcat cu o mantie neagră, zdrențuită, sprijinindu-se într-un toiag noduros.

Speriat, Mihai sări în picioare. Se frecă la ochi, fără a-i veni a crede ceea ce vedea.

- Nu te speria copile, căci nu am venit să-ți fac vreaun rău! spuse bătrânul.

- Cine esti? întrebă Mihai.

- Sunt Corbul. Ceea ce trebuie să știi, este că ești cel ales.

- Nu înțeleg. Te-am văzut zburând, iar acum...

- Unele lucruri nu trebuie înțelese. Trebuie doar să ții cont de ele. Să simți...

Mihai era speriat, dar se străduia să fie tare, să nu arate

slăbiciune. Știa că dacă ar fi dat bir cu fugiții, ar fi fost învins. În luptă ca și în viață...

- Spune-mi te rog, ce vezi în depărtare? spuse Corbul

- Câmpia. Pietrele...

- Mai departe!

- ????

- În depărtare, peste munții cei mari sunt frații tăi, făcu bătrânul.

- Dar eu nu am frați!

- Frații tăi sunt toți cei de un sânge cu tine, care vorbesc aceeași limbă. Ai fost ales să unești toți românii din Moldova, Țara Românească și Ardealul sub un singur steag. O singură țară, mare și puternică. Fă tot ce poți să fii cel mai bun!

- Dar...

Până să apuce să răspundă, bătrânul dispăru ca un fum.

Cu inima bătându-i nebunește, Mihai se trezi înfricoșat. Tresărea convulsiv, uitându-se în jurul său.

Vitele se așezaseră pe pământul crăpat, uitându-se nepăsătoare la el. Câmpia era pustie, iar pietrele străluceau tăcute sub soare, mari și cenușii...

- „Ce vis ciudat am avut”, șopti Mihai. „Nu-l voi povesti nimănui. Ar crede că am înnebunit. Sau...?”

Pe pământul cu iarba uscată, lângă copăcel, rămăseseră două pene negre...

Anii trecură, iar copilandrul Mihai creștu. Devenise un tânăr înalt, frumos, dârz și hotărât în tot ceea ce-și propunea să facă. Ajudat de unchiul său lane, începuse să facă negoț cu vite. Spirit practic, începu să cunoască oamenii și firile lor.

„Dacă știi cum gândesc și reacționează și mai ales care sunt slăbiciunile oamenilor, poți cu ușurință să-ți îndeplinești planurile”, gândea Mihai.

Afacerile mergeau bine. Tânărul muntean vindea și cumpăra animale în Țara Românească, Moldova, chiar și în Ardeal.

Cunoștea limba greacă de la mama sa, Teodora. Învăță și limba turcă, pentru a-și putea vinde mai bine animalele la Înalta Poartă. Pe linie maternă, se trăgea din vechea familie a Cantacuzinilor, iar tatăl său era un bogat negustor grec, care făcuse comerț în Țara Românească. Murise însă la un an de la nașterea sa.

Războiul băntuia peste tot, iar Moldova și Țara Românească stăteau ca un ghimpe în coasta marelui Imperiu Otoman. Trecuseră peste o sută de ani de când „atletul lui Cristos”, Iancu de Hunedoara trecuse la cele veșnice. În Moldova, domnul Ștefan încercase și el, cu succes, să țină piept Semilunei.

Anii au trecut, dar oamenii erau tot oameni...

Lupta pentru putere și dorința de a cuceri noi teritorii erau dorințele mai marilor lumii. Astfel că războiul avea nevoie de oameni, de arme și de hrană. Ca un balaur ce nu-și poate astâmpăra foamea...

Mihai intuia toate aceste lucruri, iar marfa sa avea trecere peste tot. Fratele mamei sale, Iane, fusese numit ban al Craiovei de ceva timp.. Negustor de succes, cumpărase sate și moșii, trecând mai apoi la dregătorii care până mai adineaori erau rânduite doar pământurilor.

Cum nu avea copii, îl luă sub oblăduirea sa pe Mihai. Îl simțea asemeni lui, bun negustor și organizator. Avea planuri mari pentru el. Tocmise profesori de științe și bătrâni mercenari, prin care Mihai își desăvârși educația și deprinse meșteșugul luptei. Avea o statură de uriaș, era inteligent, viteaz și iscusit în luptă iar curând, ajunsese să-și depășească dascălii.

Asemeni unchiului său, ajunsese apoi să vândă giuvaieruri la Istanbul. Având astfel suficienți bani, începu să cumpere și el moșii, iar apoi, cunoscând mari dregători de la Înalta Poartă, cumpără titlul de ban de Mehedinți.

Iane îmbătrânise, dar sufletul lui râdea, căci vedea în Mihai fiul pe care nu l-a avut niciodată. După ceva timp, cumpără dregătoria de postelnic, apoi pe cea de agă. Cu banii pe care îi dobândise între timp și cu alții, împrumutați, nu trecu mult și, prin rudele și prietenii săi, cumpără firmanul prin care dobânda domnia Munteniei. Își inventase mai înainte o origine domnească pentru asta, declarându-se fiul nelegitim al lui Pătrașcu Vodă, din neamul Basarabilor.

Profeția Corbului prindea viață...

Cerul plumburiu și apăsător făcea ca oamenii să-și îndese mai bine pe cap căciulile din blană de miel. Cu sumanele jilave de roua dimineții, așteptau semnalul vânătorii. Domnul urma să vâneze mistreți în Codrii Vlășiei.

Totul era pregătit. Alaiul domnesc intrase în luminișurile pădurii iar caii nechezau, agitați. Boierii călăreau umăr la umăr cu domnul țării. Îl apreciau pentru curajul și dârzenia sa, dar îi și știau de frică.

- Paharnice Turtulea, ia-o domnia ta la stânga cu grupul dumitale iar eu cu grupul meu vom purcede spre dreapta, spuse Vodă.

- Am înțeles, Doamne.

Ochii lui Mihai scânteiau în lumina dimineții. Porniră în galop. În depărtare se auzeau boncălulit cerbului și grohăitul mistreților. Prins de patimă, Domnul porni singur în urmărire. Calul său murg zbură printre trunchiurile copacilor. Aplecat pe grumazul său, cu hlamida fluturând, Mihai Vodă avea arcu pregătit.

Ținea calul strâns cu picioarele sale puternice, pregătindu-

se să tragă. Vârful săgeții sale, îndreptat în jos, părea a fi un mesaj al morții. O moarte ca o izbăvire...

Deodată, calul se împiedică de o buturugă iar trupul masiv al Domnului zbură prin aer. Căzu rău, lovindu-se la picior. Calul, ca un slujitor credincios, ce-și făcuse datoria, zăcea cu țeasta fărâmată lângă un copac.

Turma de mistreți simți mirosul sângelui iar masculul cel mare al turmei atacă pe cel căzut. Din partea stângă, prin luminișurile verzi, săgeata paharnicului Turtulea plecă ca un fulger. Mistrețul cel mare căzuse, cu ochiul străpuns de săgeată. Turma se împrăștie cu repeziciune.

Paharnicul întinse mâna, iar Domnul se ridică cu greu.

- Îți mulțumesc ție, domnia ta, paharnice, spuse Domnul. Datorită ție sunt încă în viață.

- Suntem aicea ca să-ți fim alături, Doamne.

- Întinde mâna, paharnice.

Cu pumnalul cel bătut cu pietre prețioase și cu stema țării pe el, Mihai Vodă își creștă încheietura mâinii.

- Orice s-ar întâmpla de acum încolo, de astăzi vom fi frați de sânge. Primești asta? Nu-ți fie teamă. Suntem doar noi doi aici. Iar celorlalți le-om spune că ne-am rănit în ramurile copacilor.

- Primesc, Doamne, cum să nu primesc, spuse Turtulea.

- Și mai am un legământ de făcut, frate al meu. Oricare dintre noi ar cădea primul, oriunde ar fi asta, celălalt să îi ducă trupul la Mănăstirea din Deal, lângă Târgoviște.

- Așa să fie, Doamne, murmură paharnicul. Creștă și el cu pumnalul încheietura mâinii, iar sângele se uni, sfințind legământul lor.

Alaiul domnesc ajunsese degrabă la locul întâmplării, iar Domnul hotărî să se întoarcă. Fusese o zi grea, iar rana de la picior era gravă.

De când ajunsese domn, Mihai era supus unei presiuni uriașe. După ce întorsese armele împotriva otomanilor, atacase cetățile dunărene de pe malul românesc și de pe cel bulgăresc al Dunării. Babadagul, Vidinul și Plevna căzură în mâinile sale.

După victoria de la Călugăreni, cu sprijinul principelui Sigismund și al moldovenilor lui Ștefan Răzvan, Vodă continuase ofensiva. Angajase mercenari alături de oastea credincioasă a țării. Cu toții luptau spre biruința Crucii asupra Semilunei.

Astfel că Mihai se alie cu împăratul Rudolf al II lea în lupta împotriva otomanilor. Cu oastea de legegii, alături de muntenii săi, atacă Moldova, închinată turcilor. Cucerind-o după trei săptămâni, intră triumfător în Transilvania, iar la Alba Iulia fu încoronat Principe.

Profeția se împlinea...

Trădat apoi, pierdu în luptă Moldova, dar alături de generalul imperial Basta înaintă spre recucerirea Transilvaniei, care fusese recucerită de principele Bathory.

La Turda, generalul Basta, la îndemnul nobililor maghiari, se hotărî să-l aresteze pe Mihai și să puna domn din rândul nobilimii maghiare în locul său în Transilvania.

August. Luna lui cuptor...

- „Mi-aduce aminte de copilărie”, gândi Mihai, ieșit din bivouac. Oștenii își vedeau de treburile lor. Sulițele și halebardele, săbiile și arcurile, frumos aranjate, străluceau sub razele soarelui.

- „,Românii mei dragi, cu voi împreună, Dacia străbunilor noștrii va fi iarăși a noastră,” gândi Mihai, întors între timp în cortul său. Începu să-și îmbrace armura. O făcea singur, ca un soldat simplu.

Un grup de mercenari valoni înaintau nepăsători spre cortul Domnului. Majoritatea neînarmați. Ajunși lângă cort, un grup de zece oameni pătrunseră înăuntru.

- Dă-te prins, strigară ei.

Aprig la mânie, Mihai încercă să tragă spada.

- Ba! strigă Domnul. Atunci, un soldat aflat în spatele său îl împușcă în mână iar căpitanul Jacques Beurri îl străpunse cu halebarda în piept. Trupul său masiv se prăbuși cu zgomot.

În grabă și în liniște deplină, soldații prădară mai întâi cortul apoi decapitară trupul lui Vodă.

Văzând românii cele întâmplante, îi atacă pe mercenari.

Fură depășiți numeric însă, învinși și alungați.

Grupul de lefegii a reușit să facă ceea ce n-au putut să facă toate armatele turcilor...

Trei zile a stat trupul Domnului sub soarele arzător de august. În a patra noapte, o umbră se furișă pe câmpul de luptă înțesat de soldați crăiești.

Era Turtulea. Găsi capul lui Mihai aruncat în batjocură pe hoitul unui cal. Cu ochii larg deschiși, parcă ar fi vrut să-i mai spună ceva.

-Stiu, Doamne, știu. De-acuma ne întoarcem acasă. Odihnește-te în pace, frate.

Vântul adia blând. Mănăstirea Plăviceni veghea cu turla sa înaltă câmpia ca o rugă mută, o rugă spre cer.

Câțiva muncitori lucrau la restaurarea vechilor ruine. Unealta de fier a unuia dintre ei se adânci neașteptat de mult iar pământul se surpă. Curioși, oamenii începură să sape în jurul gropii. Credeau că descoperiseră o pivniță. Dar oase mari și înnegrite de vreme începură să apară sub privirile lor. Lipsea însă capul...

- Ce-am găsit aici, măi Mihai? făcu unul dintre muncitori.

- Nu sunt sigur încă, dar acest creștin și-a găsit liniștea în pământul sfânt al țării sale, spuse Mihai, observând stema Țării Românești pe pumnalul ce nu îl mai putuse apăra de dușmani...

Soarele trimitea raze de foc peste pământ, asemenea unei mingi de foc care a uitat să se rostogolească...

DORINA MĂGĂRIN

Ultimul drum

Ultimul drum către ea l-a făcut pe data de 31 octombrie..., nu știa că e ultimul drum.

S-a desprins din infernul citadin și câteva zile s-a bucurat de liniștea unor locuri nealterate de arealul modernității. S-a simțit liliputană în fața măreției greu de înțeles a primăverii, care i-a trezit simțurile fără saț și fără de căință. Dimineața s-a pomenit parcă aruncată din marsupiu, a simțit în trupul frânt melancolia aerului aspru și înțepător, în timp ce ceața se ridica încet, încet, din văi și de pe crestele munților, în văzduh.

A luat să citească *Yoga: nemurire și libertate* a lui Mircea Eliade. Descătușarea din dulcele zgomot al vieții doar acolo, în pădure, a făcut-o să o citească cu obediență. Da, s-a plimbat pe covorul frunzelor de foioase ale pădurii, încercând să surprindă florile ce dădeau năvală în diferite ipostaze: la trezire, în miezul zilei și spre seară, când își închideau corola, parcă triste că înserarea le lasă fără strălucirea ce și-o arată în cursul zilei, scormonind cu bețe de-ale crengilor uscate prin mușuroaiele cârțițelor, în speranța că doar-doar va da peste vreo adormită cu lăbuțele ca niște lopățele răsfirate. A încercat să rețină în retina sufletului tot ceea ce a zărit: drumuri întortocheate, sate cufundate în somn, copii ce se jucau prin fața porților cu bucăți de cremene și le ciocneau ca să iasă scânteii, bazinele lungi și late cu păstrăvi. Păstrăvii – de diferite mărimi și dansul vieții lor, uneori hieratic, alteori morbid, fiindcă i-a privit plutind liniștiți în apele ce veneau din crăpătura bătrânului munte, dar i-a surprins și întrecându-se în sărituri explozive atunci când li se arunca tainul ce-l aveau gata pregătit de îngrijitorii îmbrăcați sumar, dar cu niște cizme de cauciuc înalte, ce le acopereau genunchii, cizme argintii ca și solzii peștilor, în găleți de pleu, tot de culoare argintie, neobișnuit de mari. Toate aceste bagatele ale naturii i-au sădit Anielei în suflet nonconformismul și revolta față de baricadele civilizației, unde prețul adevărului e ca un Don Quijote în lupta cu sistemul, unde iubirile devin casante într-un calambur prizărit de răutăți. Pătrunzând în balalaica naturii, s-a simțit de parcă ar fi fost Till Buhoglundă când a intrat într-un han și s-a declarat sătul datorită aromelor ce i-au desfătat nările pentru că n-avea prea multe parale la el

ca să-și permită să cumpere ceva de-ale gurii. Spre deosebire de hangiul lacom care i-a cerut plată lui Till Buhoglundă pentru mirosul plăcut al bucatelor și căruia eroul i-a azvârlit un bănuț pe tejgheaua crăpată și unsuroasă, de lemn, lăsând sunetul argintiu al bănuțelului ca să înveselească pentru o clipită încăperea afumată, dar plină de mese și scaune, pentru ca imediat să-și strecoare bănișorul în buzunarul pantalonilor cârpiți pe alocuri, tânăra ce avea un fizic de atlet, n-a făcut nimic decât să-i mulțumească cerului că există. Zefirul îi aducea la urechi de undeva, când de departe, când de aproape, mirajul timbral al cântecului *Les feuilles mortes*, cântec ce n-a putut să nu o impresioneze și a determinat-o să-și amintească de cel din urmă drum făcut la măicuța ei, fără să fi știut că e ultimul drum...

- Când m-a adus maica pe lume, a vrut să mă lepede. Născuse înaintea mea alte două fete, pe Eugenia și pe Jeni. Amândouă muriseră la câteva săptămâni de la naștere. Îi era teamă că voi muri și eu și se uita înclaudată la mine, lasându-mă să țip de foame, lăsându-mă să mă zbat în trențele ce le aveam, până ce apărui în pragul ușii Ștefana, dada de la Vârvor.

- Măriieeee, Măriieeee, ce ai de lași fata asta să chirăie? De ce, fă, nu-i dai țâță?

Maica începu să plângă. Mă luă în brațe, îmi ostoi foamea și setea și-apoi îi spuse dadei temerile ei.

- Las' fă, zise dada, asta o să-ți trăiască, ai să vezi! Pune-o în covată și du-o în spatele prispei ca să n-o bată soarele, asta o să-ți trăiască!...

- Cu o seară înainte de a pleca taicu pe front a fost la Mat, s-a întâlnit cu prietenii pe care-i mai avea, căci mulți dintre ei au fost încartiruiți înaintea dânsului. Când a venit acasă, înainte de-a ne părăsi, a luat baltagul, a mers în beci și a spart cepurile butoaielor, a lăsat vinul să curgă gărlă. Se uita la vin cum gălgăie, se uita la noi, se uita la mama. Ne-a strâns în brațe pe toți, ne-a luat pe sus, ne-a sărutat și cu ochii verzi lăcrămând, a glăsuț cu voce stinsă, întretăiată de sughituri:

- Pe-aici, pe râpă, o să treacă tancurile rusești...

- Și-așa a și fost... Tata a murit la Cotul Donului. Din satul nostru nu s-a mai întors nimeni. Tot batalionul din care a făcut parte, s-a auzit că a fost secerat de oastea inamică. Crucile putrede de lemn din curtea bisericii au fost puse demult, tare demult, pentru soldații căzuți pe câmpul de luptă în cea de-a doua conflagrație mondială. Pe una dintre ele e scris și numele tatălui meu: Stamatescu Dumitru. Mama a rămas tânără, văduvă cu trei copii după ea. Am rămas orfană de tată la vârsta de cinci ani, soră-mea, Leonora avea trei și Marin, unu. Cei care au început să-i facă nitam-nisam zile fripte maicăi au fost tocmai rudele taicului, una dintre

Stăncălii și Puruiacu. Stăncăliile erau surorile taicului și lumea le poreclise astfel căci erau rele de gură, mai ceva decât bibilicile și negre la inimă, poate mai negre decât penajul corbilor, altfel erau femeile neasemuit de frumoase, harnice și bune gospodine. Una dintre ele, Marița, s-a măritat cu un notar și s-a lăsat dusă de lângă vatră, de dragul lui; cealaltă, Ileana, era toată ziua pe capul mamei, vroia avere.

- Ce avere să-ți dau?, spunea mama. Nu vezi că Mitru a plecat și m-a lăsat cu trei copilași? Cum crezi matale că am să-mi cresc pușorii, cum vrei să-i port pe la școli?

- Pe la școli, ești nebună, Marie? Ce școli să le dai unor copii orfani?... Am atâtea vite! Fetele, când or să mai crească, una o să aibă grijă de cireada de vaci, cealaltă n-are decât să meargă prin pădure cu caprele, iar Marin, las', până va fi mare mai e, voi găsi și pentru el ceva de lucru, în niciun caz n-o să rămână fără treabă, de asta să nu-ți faci griji!

- Pleacă, pleacă, pleeeaaacăă, tipă maica ieșindu-și din fire, să nu te mai prind că pui piciorul pe la mine prin bățatură! A plecat țata Ileana și n-a mai venit, dar ne-a luat din pământuri, a mutat hotarele, iar maica nu și-a pus mintea cu tușa ca să se judece. Măicuța era tare credincioasă, credea în judecata divină, nu în judecata făcută de oameni pe pământ...

Cu Puruiacu, verișorul primar al taicului, altă dandana. Era vecin cu noi și vroia să pună stăpânire pe casele noastre, avea de gând să o determine pe mama să-și ia bocceluța și să plece la Dobromira, la bătrânii ei, dar mama, deși tânără, avea doar douăzeci și patru de ani când a rămas văduvă, era bărbătoasă și nu s-a dat plecată de la vatra satului Ciutura, de-acolo unde s-a lipit de Mitru al ei. Când se înopta și mergeam cu toții la culcare, cineva ne arunca cu pietre pe casă. Povestindu-i lui nenea ce ni se întâmplă, Puruiacu i-a spus mamei că e sufletul rățacitor al taicului care ne bântuie.

- Nu știi, Marie, că în satul vecin, la Ruptura, a murit o femeie și nu i-a lăsat în pace mult timp pe-ai săi. Bărbatul moartei se trezea dimineața și găsea mâncare gătită pentru copii, mâncare în desagă pregătită pentru el, rumegătoarele din grajd erau mâncate, apărate, țesălate, gunoiul aruncat pe grămada strânsă din fața ușii adăpostului. Bărbatul se trezea obosit și vânat la față, se vestejea de la o zi la alta și asta până când s-a hotărât s-o dezgroape pe moartă. Când i-au ridicat groparii capacul tronului, nevastă-sa era întoarsă pe-o rână, unul dintre groparii a sucit-o și a aranjat-o în sicriu așa cum trebuie să stea morții, pe spate, cu mâinile împreunate. Popa a citit ceva din *Biblie*, iar un alt gropar i-a împlântat un piroi în dreptul inimii, făcut la fierarul de la marginea satului. Din pieptul fumeii s-a scurs mult sânge negru, puteai să umpli un urcioc de-al mare sau o cobiliță.

Toți cei de față și-au făcut semnul crucii. După ce-au făcut slujba asta, femeia nu l-a mai vizitat pe omul ei, iar bărbatul bântuit noapte de noapte a prins culoare în obraji. Așa și voi, suflețelul lui Mitrache, săracu, vine să vadă ce-i fac copilașii, să vadă ce faci tu, Marie, dacă te-ai înhăitat cu altul sau ești femeie de casă!

Mama n-a zis nimic. A adunat în sufletul ei atâtea obidă, dar ce putea să facă, cine s-o apere? Taicu nu mai era, iar ea încerca sărmana să ne păzească de rele așa cum putea și cum știa mai bine, strângând din pumni și bocind atunci când ne credea adormiți, mergând să muncească la nașii noștri care erau învățători în sat, mergând cu boii pe câmp, la prășit, aducând vreascuri din pădure, culegând bureți, țesând la război, făcându-ne haine... Era și femeie și bărbat, căci taicu murise și ea avea trei guri de hrănit. Într-un amurg, după ce ne-a dat de mâncare câte un codru de mămăligă și ne-a pus în față câte o ulcică cu lapte de capră, după ce ne-a pus pe toți trei la culcare în patul cel mare, după ce-a fost cu boii să pască pe lângă păduricea din fundul fundului grădinii, cu Gicu și cu Ionel, boi mari, blânzi și cumiți, la care maica ținea ca la ochii din cap deoarece cu ei își făcea toate muncile câmpului, maica s-a pus pe prispă și a început să-și despletească părul lung, prins în concii¹, a suflat în lampa cu gaz. Stătea așa îngândurată și privea la luceafărul de noapte. Luceafărul lumina din când în când mai puternic, parcă i-ar fi trimis mesaje, iar maica simțea că steaua îi cunoaște păsurile și-atunci când lumina mai puternic decât lumina opaițului, maica gândea că steaua vorbea cu ea, că acele străfulgerări de lumină erau cuvinte de încurajare: *Nu dispera, Marie, nu dispera, nu ești singură, ai copiii!* O lacrimă fierbinte alunecă fără grabă pe obrazul ars de soare al maicii. Tânăra mamă s-a ridicat de pe scăunelul cu trei picioare, scăunelul s-a rostogolit pe prispa proapăt dată cu balegă de cal amestecată cu argilă, scoțând un sunet înfundat. Maica și-a făcut semnul crucii, privind la steaua ei și-a spus în gând rugăciunea *Tatăl nostru*. De rugăciuni este trebuință... După ce a dus la bun sfârșit ritualul și se pregătea să vină alături de noi, în odaie, a început să audă o ploaie de pietre: *poc, poc, poc, poc, poc!* Zburau pietre și bulgări de pământ peste acoperișul făcut din șindrila al casei bătrâne, casă în care nu stăteam decât ziua, aflată în imediata apropiere de bățatura lui Puruiacu. Ridicându-se speriată de pe scăunelul cu trei picioare și-a făcut în grabă de trei ori semnul crucii și punând mâna pe-un ciomag, a înaintat tiptil-tpartil, lipindu-se ca o arătare de peretele alb al casei. Când a ajuns într-un loc de unde putea

¹ (Reg.) Cerc de lemn, de lână împletită etc., învelit în pânză sau într-o împletitură de păr, pe care, în unele regiuni de la țară, îl poartă femeile măritate pe creștetul capului, sub basma

să vadă cine aruncă cu pietre, fără ca ea să fie văzută, a început să strige cât au ținut-o puterile:

- *Maică Precistă, Maică Preacurată, Maică Precistă, ajută-mă, scapă-mă de mișei!... Puruiecee, fire-ai să fii, nu mai arunca cu pietre că-mi scoli copilașii! Tu iereai moroiul?...*

Din noaptea aceea, nenea Puruiacu ne-a lăsat în pace, doar când le mai trăgea la măsea cânta prin băătătură în bătaie de joc: *Bărbatul meu nu este mort, el luptă acuma cot la cot pe frontieră...* și maica ne-a avut de grijă liniștită, iar noi făceam tâmpenii peste tâmpenii, fără să avem nicio bătaie de cap. Odată, doar ce scosese pui una dintre cloțe, avea treisprezece la număr, erau toți negri și cu moț, căci cocoșul era porumbac, am băgat, jucându-ne, toți puii în ulciorul pe care maica îl umplea cu apă rece de izvor, atunci când pleca la muncă. Nu știu cum de-am reușit să băgăm puii în ulciorul pe care maica l-a luat de la târg, din Craiova, dar știu bine că nu i-am mai putut scoate de-acolo și puii piueau de-ți era mai mare mila, la început strident, apoi mai stins, tot mai stins. Cloța se învârtea înfoiată pe lângă noi, mai-mai să ne sară în cap, crocănea, crocănea disperată. Maica, care își vedea de treburi prin una dintre odăi și nu știa ce năzdrăvănii facem prin băătătură, a venit să vadă ce are cloța de cloncăne în halul ăla și a trebuit să spargă ulciorul deoarece ar fi murit puii. Cam toți puișorii păreau fără suflare, dar când au dat de aerul libertății, după ce cloșca le-a descântat ce le-a descântat și-au recăpătat vociunea și-au alergat piuind, cu aripioarele întinse de parcă ar fi fost mici avioane făcute din hârtie glasată, pe lângă cloța ce s-a liniștit văzându-i.

Eu eram cea mai mare. Pe mine mă lăsa să am grijă de mititei, adică de Leonora și de Marin, cât timp era plecată să muncească la boier. Se ducea cum se crăpa de ziuă și venea la asfințitul soarelui. Întotdeauna când se întorcea acasă, avea legată în basmaua roșie cu floricele mici, albe, un colț de mămăligă și-o bucăciică de brânză ce-o primea de la boier. Desfăcea basmaua, rărită pe alocuri, o punea pe masa cu trei picioare și ne chema să mâncăm. Îmbuca și ea câte ceva, mai mult ca să nu moară de foame, căci noi, copiii topeam tot ce ne aducea, de parcă am fi fost lăcuste... Duminica, soarele nu apuca să răsară, iar umbrele nopții se întindeau încă peste sat, când maica ne trezea, ne îmbrăca frumos și plecam la schit. Aveam mult de mers. Așezarea se afla într-o pădure de stejari, în apropierea cimitirului. După ce treceam podul imens peste Dăsnățui, construit din bucăți mari de piatră, bârne și scânduri, de cele mai multe ori clopotul din turnul schitului chema credincioșii la slujbă. Înainte de a intra în lăcașul sfânt ne făceam semnul crucii și pășeam smeriți cu toții. De fiecare dată rămâneam pierdută privind naosul spațios, dreptunghiular. La sfârșitul liturghiei

ni se făcea semnul crucii pe frunte cu mir și eu luam câte trei bucățele de prescură pe care le mestecam îndelung ca să le simt gustul și aroma căci îmi plăceau atât de mult bucățile de anafură! Îmi plac și-acum, dar gustul și mirosul acela al prescurei făcute uminică de duminică de una dintre surorile bunicii nu l-am mai întâlnit niciunde. Când reveneam acasă, după slujbă, ne așezam să mâncăm în camera mare, care avea vedere spre drumul ce ducea la dispensar. Acolo stăteam să mâncăm în genunchi, căci nu ajungeam prea bine la masa dreptunghiulară. Maica scotea din dulap fața de masă albă, scrobită, cu broderii cusute la mașina de cusut, scotea farfuriile de porțelan fin ce le păstra într-o lădiță de zestre, învelite cu ștergare cusute cu flori, scotea tacâmurile de argint, scotea paharele de cristal, frumos ornamentate. Duminica în familie era o zi sfântă și măicuța ținea să marcheze acest lucru prin pocăință, eleganța aranjării mesei și prin bucatele ce ni le oferea. În restul zilelor pentru consumul alimentelor foloseam străchini de lut și tacâmuri lipsite de strălucirea serviciului de masă folosit doar în zilele de sărbătoare. Cam de fiecare dată când maica așeza farfuriile pe masă și se pregătea să ne pună mâncarea, ajungea și tâna încărcată ca o sorcovă, cu mere, cu nuci, cu jucării de lemn meșterite de bunu', cu lână toarsă...

Am început școala. Maica m-a dat pe mine și pe Leonora la școală, la Craiova. Mergeam acasă doar în vacanță. Ea venea pe la noi, la internat, din două în două săptămâni, fiindcă n-avea unde să-l lase pe Marin și pentru că drumul de la Ciutura la Craiova îl făcea pe jos. Atunci când venea la noi, la Craiova, pe Marin îl lăsa la dada Ștefana. Dada se luase cu lunganul lui Nădălbac, acela era înalt și deșirat de ziceai că nu se mai termină, era lung, lung și tucuriu la față, dar bun la suflet, căci întotdeauna când venea pe la noi, ne aducea acadele și halviță. Când am crescut mai mare i-am spus dadei Ștefana: *Dadă, cum ai putut să-l iei pe urâtul ăsta? Dar dada, făcându-mi semn cu mâna peste gură ca să tac, mi-a răspuns neapărat: Ei, Aliza, Aliza! Când mi-a venit sorocul și Ion Nădălbac a venit să mă ceară de la ai mei, nu l-am văzut că-i urât. Pentru mine, Ion părea că-i soarele și poți să știi că are un suflet de aur.* Într-adevăr, nenea Ion ziceai că-i pâinea lui Dumnezeu, dar nenea n-a fost luat pe front ca și taicu. El și-a făcut rost de ceva acte medicale și nu a mai primit ordin să se înroleze. Pe-atunci nu știam că nenea Ion al dadei Ștefana era singur la părinți și unul dintre bogații satului Ciutura, bogat până ce-au venit comuniștii la putere și le-au luat toată averea, le-au luat pământurile, le-au luat vite, utilaje agricole, au făcut colectivizarea și i-au obligat să muncească pământul ce l-au avut de parcă pământul acela nu ar fi fost al lor niciodată, ar fi fost al statului. Aveau norme la

cooperativa agricolă de producție, au muncit în acord global. Ce vremuri!... Maica venea la noi. Pleca pe-ntuneric de-acasă și tot pe-ntuneric se întorcea. Străbătea singură Pădurea Bucovățului, fără teamă de lupi, fără teamă de oameni, căci maica era credincioasă și știa că bunul Dumnezeu avea grijă de ea și de fetițele ei. Când venea pe la noi era întotdeauna îmbrăcată ca de sărbătoare, cu ie, fotă, maramă de borangic, cu pantofi negri, de piele, în picioare sau cu bocanci, atunci când era frig și zăpadă. Iile și le schimba mereu, fotele mai rar. Odată avea ie brodată numai cu fir albastru, cu modele de mătase, cu paiete tot de culoare albastră, altă dată avea ia cusută cu flori de trandafir și stânjenei, și frunze în culori vesele, pieptul iei avea o broderie amplă, ia aceea îmi plăcea cel mai mult căci avea forme și culori cu totul speciale, alteori era cu o ie subțire, subțire, de vedeai prin ea, și ia aceea era încărcată cu broderii pe umeri, cu modele geometrice. Când maica era îmbrăcată cu ia pe care o îndrăgeam părea lipsită de griji, mi se părea că-i veselă, mi se părea că e doar zâmbet, mi se părea că e doar soare, soarele care râdea în fiecare dimineată florilor albe, roz și roșii din glastre, de la ferestrele casei noastre, soarele ce ne umplea de fericire atunci când eram în băătăura casei părintești și care ne mângâia cu blândețe chipurile blajine, de copii orfani. Când maica avea pe ea una din celelalte cămăși țărănești era sobră, avea fruntea împresurată de gânduri, privirile îi erau pierdute peste câpșoarele noastre și ochii ei ca două mărgele de alabastru jucau în lacrimi lucioase și tremurătoare. Sărmana maică, venea la noi îmbrăcată ca de sărbătoare, în rest umbla cernită, toată viața a umblat îndoliată, ani de zile a purtat doliu după taicu până ce a plecat și ea după el. Mai avea maica o desagă țesută de dânsa, cu dungi de toate culorile, traistă ce-o aducea încărcată cu merinde și haine de schimb. Ne lua acasă lenjeria ce o purtam timp de două săptămâni, ne lua acasă hainele, dar nu ne lua și dorurile... Americanii ne bombardau țara. Din înaltul cerului ne aruncau fluturași pe care era scris: *Pregătiți mămăliguța că venim cu sărmăluța, dimineța la Ploiești, iar seara în București!*

Maica și pedagogii ne spuneau să nu ne atingem de nimic din ceea ce aruncau americanii, căci puteau fi bombe-capcană. La internat aveam grijă de Leonora, era mai mică și nu-i plăcea deloc învățătura. Îi spălam hainele, așa cum puteam, îi înveleam cărțile și caietele. O singură dată m-am revoltat pe felul ei de-a fi, profesoara de biologie mi-a spus că o lasă corigentă și-atunci i-am tras o scărmană de m-a ținut minte toată viața. În vacanță, când plecam la Ciutura, nici bine nu treceam pârleazul, căci maica ne despuia până la piele pe amândouă, ne lua hainele și le pune la fiert în apă cu leșie, în cazanul ce era gata pregătit în mijlocul băătăurii.

După ce ne dezbrăca, ne îmbăia, apoi ne îmbrăca cu haine curate, călcate cu călcătorul pe care mult timp n-am putut să-l țin în mână de greu ce era. Călcătorul era greu gol, dar când mai pune și tăciunii în el, îmi era teamă să nu-l scap și să mă ard. Abia după ce eram îmbăiate și cu hainele curate, luate din dulapul făcut din lemn de stejar, aveam voie să mergem la joacă cu Marin, pe vâlceaua din spatele caselor noastre sau mergeam să căutăm ouăle de cocleanță...

Mi-am dat seama cât de greu muncește maica doar când s-a îmbolnăvit. Într-o zi, ducând boii la păscut, a văzut un șarpe mare, mare, care stătea într-un tufan, se legăna deasupra capului ei și sâsâia cu limba ațintită spre frunte. De teamă, maica a leșinat, dar când și-a revenit, Gicu și Ionel, boii pe care maica îi îndrăgea așa cum ne îndrăgea și pe noi, pășteau liniștiți, iar șarpele pierise ca prin minune, nici urmă de el. Nu știu cum a ajuns acasă, dar știu că din spaima trasă, maica s-a îmbolnăvit de friguri, a bolit mult timp, poate trei săptămâni, poate o lună, poate mai mult, cert e că atunci când maica a stat la pat beteagă, am înțeles toată drama familiei noastre și-am căutat să o ajut cum puteam, și-am căutat să învăț cât mai bine ca să o bucur fiindcă maica mă vroia doamnă și strădaniile mele au dat roade, dar cu ce sacrificii?!...

Terminând școala primară, în anul 1946, cu media 9,33, am avut dreptul să mă înscriu în clasa întâi a unei școli secundare de meserii, a unei școli normale, a unei școli de agricultură, a unui liceu militar,... M-am înscris la Școala Pedagogică de Fete din Craiova, clasa de învățătoare. Când au intrat soldații Armatei Roșii în Bănie, era într-o după-masă, pe la terminarea orelor ne-am trezit într-un zgomot mare de arme, cu un puhoi de militari în curtea școlii și în curtea internatului, bărbați ce și-au pus armele într-un cotlon și s-au pus de și-au făcut un foc pe cinste, au pus niște pirostii deasupra pălălaiei, un ceaun mare, plin de fum și au fiert arpacaș, apoi și-au scos gamelele și-au primit fiecare câte un polonic-două din fiertură. Liceul meu a fost transformat în cazarmă pentru trupele rusești, iar noi, elevii, am fost împrăștiați ca puii de potârniche, jumătate la Sibiu, jumătate la Timișoara. Așa am ajuns eu și Leonora în Banat. Eram elevă în ultima clasă de liceu. Nu-mi plăcea defel Timișoara. Plângeam mereu după casă, după Craiova. Colegele din clasa mea primeau săptămânal pachete de la părinți, era vremea cotelor, dar părinții colegelor adunau de prin cămară, de pe la rude, de pe unde aveau și unde n-aveau câta făină, câta ulei și zahăr ca să coacă prăjituri și să le trimită tinerelor, la internat. Mie și Leonorei nu avea cine să ne trimită pachete, maica era în Oltenia și ca să vină în Banat îi trebuia pașaport, era în altă regiune. Timp de trei săptămâni am absentat de la

școală. Luam tranvaiul și mă plimbam prin tot orașul, dădeam roată-roată cu tramvaiul, mergeam în Parcul Național și mă gândeam să abandonez liceul când într-o zi am zărit din tramvai cum o tânără s-a aruncat de pe un pod în Bega. M-a cuprins un sentiment de deznădejde și m-am gândit să merg totuși la școală, aveam dirigentie și diriginta, o femeie înaltă și slabă, cu ochii mari, migdalați și negri, cu nasul acvilin și un păr negru, tunsă scurt, cu părul permanent, mereu rujată și cu unghiile îngrijite, date tot timpul cu lac roșu, ungueroaică, profesoară de anatomie, foarte severă, care vorbea peltic, m-a luat la trei păzește, mi-a spus:

- Uite, Stamatescu, *degetul meu ăsta mic știe tot, știe tot, ce-ai de gând să faci?*

- *Vreau să merg acasă!*

- *Acasă?... Atunci diriginta mi-a tras lip, lip, un rând de palme și a adăugat:*

- *Unde acasă, la păduchi și la mizerie? Ce-ai de gând să faci? Pune mâna și învață că-ți bate examenul de maturitate la ușă!*

După absențele nemotivate de la ore și rândul de palme primite, am mers la *Biserica Notre Dame*, era în apropierea internatului și-am căutat să mă reculeg, dar m-a cuprins ispita să citesc bilețelele lăsate pe la icoane de credincioși. M-a surprins o călugăriță care m-a pârât la dirigintă. Am fost chemată în cancelarie, directoarea liceului, o doamnă cultă, absolventă de două facultăți, Literale, secția română-franceză și Filosofia, ce l-a avut profesor pe Iorga și l-a cunoscut pe Eliade ca asistent, înaintea plecării lui în India, o doamnă împătimită de poezia lui Eminescu, am dedus asta fiindcă la o serbare școlară l-a adus pe fiul ei care ne-a recitat întreaga poezie *Luceafărul*, fără să fi greșit o strofă, fără să fi greșit un vers, deși fiul ei nu avea decât cinci ani, o doamnă care m-a impresionat prin ceea ce mi-a povestit, era o istorie vie și care m-a dojenit blând, mi-a dat drept pedeapsă sarcina de-a sta la ușa sălii în care a avut loc un bal organizat de liceul pedagogic de fete cu liceul pedagogic de băieți și să verific biletele celor ce intrau în sala de bal. A fost o suferință morală pentru mine. Dinăuntru se auzeau de la gramofon cântece precum:

De ce mă amăgești?

De ce ți-e teamă

Și gura ți-o ferești,

Râzând mereu?

De spui că mă iubești,

De bună seamă,

De ce te-mpotrivești dorului meu?

Dă-mi gurița s-o sărut,

Căci pentru sărut e dată,

la gândește: nu-i păcat

Să rămâi nesărutată?...²

sau melodia celebrului tangou, *Zaraza:*

Vreau să-mi spui, frumoasă Zaraza,

Cine te-a iubit?

Câți au plâns nebuni pentru tine

Și câți au murit?...³

Stăteam planton în fața ușii și dansam pe loc ori băteam tactul cu piciorul drept. La intervale mari de timp ieșea din sală prietena cea mai bună, Adelina Toma și-mi povestea ce este-năuntru, îmi dădea în gură câte o bucăciță de ciocolată, așa ca la păsărel sau câte un pișcot. Adelina era fermecătoare, ziceai că este întruparea uneia dintre Cariatide, avea o rochie de triplu voal, de culoarea piersicii, avea tenul măsliniu, părul lung, de culoarea alunei, prins într-o coadă aparent neglijentă, decorată cu o eșarfă tot din triplu voal, de aceeași culoare cu rochia, mirosea a tuberoze, era încălțată cu pantofi de piele, de culoare neagră, făcuți din mai multe curelușe împletite și ceea ce era cel mai minunat, Adelina era îndrăgostită lulea de Anghel Arcan, mare poet încă de-atunci, de pe băncile liceului, dar și mare aventurier ca toți bărbații ce aveau un renume. Anghel, mare pișicher, intra în sala de bal, strângea bilete de pe la băieții ce erau înăuntru, apoi ieșea afară și dădea biletele altor tineri care intrau la bal fără ca să cumpere bilete, până m-am prins și nu le-am mai dat voie să intre la petrecerea dansantă. Pârâtă la Anghel, care se pare că era nu numai idolul tinerelor, dar și căpetenia tuturor liceenilor din oraș, acesta a ieșit din sala de bal mai-mai decât un leu paraleu și mi-a spus:

- *Măi, Aliză, lasă băieții să intre la bal, nu-mi fă probleme căci ești olteancă de-a mea, altfel pun gașca să te bată! Nu vezi cât ești tu de pișpirică și cât sunt eu de mare? După bal, îți punem o pătură pe cap și-ți tragem o chelfăneală de-ai să vezi stele verzi!...*

(fragment)

² Jean Moscopol, *Dă-mi gurița s-o sărut*

³ Ion Pribeagu, *Zaraza*

SAVU POPA

Războiul dracului

- Să lucra la el când erai calm, hodinit. Intrați în cameră diesculț, tie spălai bine pe mâni, apucați cu atenție țesătura, o șerpuiai cu răbdare pe suluri. Apoi, țineai în palme țiesătura ca pe un cochil în fașe, nu cumva să îți pice jos! Babului Nelu îi revenea același gust amar, de fiecare dată când își amintea aceste vorbe ale nevestei. Și, imediat, se simțea pustiit. De când îi murise soția, Ana, locuia singur, pe strada Minei, din Ocna, cea care urca spre locul numit, La bulboace. Nevând copii, singura moștenire pe care i-o lăsase răposata, era acel război de țesut, pe care nu se îndura să îl vândă sau să îl dea, nici măcar, pentru pomenirea sufletului ei. Știa cât îi plăcuse să stea la el, ore întregi. Îl ținea și acum în camera din față sau din nente, unde se afla toată zestrea lor, cu care se luaseră.

Se mai apropia de el, din când în când, să îl șteargă de praf. Se puneau în genunchi atunci, urmărea cu cârpa să ajungă în fiecare colț al acestuia, să prindă fiecare urmă de praf. Măria îl ținuse și se purtase cu acel război, domnește. Nu se zărea nicio zgârietură. Nicăieri. Cât timp merjea cu spor războiul, la ei în casă era tot pace!

Pe vremea când trăia, se adunau săptămânal vreo cinci, uneori și mai multe femei. În serile lungi și cenușii de iarnă, se așezau toate înconjurând războiul. Și, fiecare își găsea ceva de lucru, țesând, vorbind toți cele. În sobă ardea un foc albăstrui, transparent, despre care, zicea babu că e frate cu aerul și nu ardea la atingere, mai că aveai senzația că se răcise și că aveau în sobă doar umbra unui foc.

- No aista, tu muiere, focul se îl aveți voi în sobă, când vă strângeți de vorbiți toți cele și nimicuri, aista e foc de acela de arde în iadu, tu scumpa mé. Acolo, nu e arșiță, șei carie ajung nu se fac imediat șenușă, suflete oropsâte, chinuite. Nu, acolo totul e reșe. Ne spunea moșu nost, că în iad sânt întotdeauna temperaturi cu minus... în iad e ca într-o pivniță

săpată într-un ghețar. E o peșteră aflată pe tărâmul unde iaste iarnă de-a pururea. Și tot acolo, drașii îs albaștrii, au pielea rece, cum rece și de șenușă e și întunerecul de acolo. - Mai meri, mă omule, că numai nimicuri grăiești, de zâși că ții-o mâncat șineva mintea! Bagi în periești femeile acestea de nu mai calcă pe aici, de rămâi chiar sângură de tot, numa' cu tine, în pustietatea asta care duhnește a moarte uscată. la mai taci, mai bine, meri de vezi-ți de ale tale și nu te mai miesteca în trebi muiereshi.

Atunci babul ieșea izbucnind într-un răs scârțâitor, după cum tot muierea spunea, un răs care păstra sunetele scoase de un fierăstrău ce s-ar apuca să înjumătățească bolovani.

Nu era zi să nu intre în camera din nente. În lumina razelor de soare risipite ca un pumn de mălai peste toți cele, babul îngenunchea pe covorul de pe jos, lucrat la același război, primul covor făcut de Măria, când erau tineri de tot și mai coțți decât un miez de prună răsipit prin iarbă, cum îi plăcea să își amintească.

Se apuca ușor de șters. Apuca, pe rând, sulurile, dispozitivul de separare și de dirijare a firelor, ițele, pedalele, suveicile, vatalele. Le lua pe rând, cu grijă, uneori acționând rar, calm, parcă ar fi mângâiat fiecare dintre aceste piese de lemn, lucioase, tocite de atâtea atingeri. Dar fără nicio zgârietură. Atunci închidea ochii, simțea un sunet îndepărtat, de bondari sau de pietre aruncate în adâncul fără margini al fântânii, sunet care venea parcă din interiorul fiecărei fibre de lemn.

Se revedea pe sine, în tinerețe, la hora aceea de Sânziene, în potopul de atunci, când fiecare strop de apă ardea și fulgerele desfigurau cerul și ei, tineri și tinere, unii scăpați din război, jucau în iarba noroioasă, în costume populare pline de tină, cu picioarele goale. În seara ceea, pe cer apăru din senin o lună, care la început fusese cât un punct de lumină, cât o pară, apoi crescuse din minut în minut, încât aveau senzația că luna se va izbi de pământ. O lună canceroasă. El, împreună cu tânăra Măria, stăteau întinși în iarba bătătorită, epuizați după urgia aceluia dans nebun. Corpurile le pulsau, păreau bășici gata, gata să explodeze. Le ardeau teribil de zici că cineva turnase smoală pe dinăuntru lor. Asta era tinerețea, o smoală turnată pe dinăuntru. Își mai

amintea doar că, a doua zi, după Rusalii, după ce ploaia lăsase totul în jur pârjolit ca după o arșită teribilă și luna gigantică, strivitoare era cât pe ce să se prăvale peste pământ, se născuse în sat, Onea, cel pe care nimeni nu îl văzuse niciodată. Imediat, după ce ieșise din burta mă-sii, fusese trimis de acasă, undeva departe, în alte regiuni sau chiar în munți, la vreun pustnic care își făcuse milă de el și cu care trăise, de atunci, toată viața. Cu toții știau că Onea s-ar fi născut cu două capete împreunate, băgate unul în altul. Când băgară de seamă grozăvia, mare jale se abătuse asupra familiei numeroase, cu alți 12 copii și asupra rudelor, așa că hotărâra pe loc să nu îl arate nimănui, să îi facă un botez pe ascuns, să îl țină izolat, în pod dacă se putea, să nu ajungă nimeni la el, om, sau animal, căci, dacă bestia nu s-ar fi spăriat de bestie, atunci, copilul ar fi fost sfâșiat. Mama lui, Mioara, își pierduse mințile, la scurt timp după naștere. Gurile rele o numiseră Maica dracului. Așa că Onea fusese dus imediat din sat, după ce îi făcuseră un botez în grabă, doar cu cei apropiați și imediat, în aceeași zi, dispărură cu el, într-o căruță care îi dusese la tren și de acolo, mai departe. Alături de copil, plecară mama, tatăl și unul dintre frații mamei, cel care știa unde aveau să meargă, chipurile la acel pustnic, mai mult vraci, care stătea undeva în Munții Apuseni. Pe drum, mai vorbea lumea că îl înveliră atât de bine, încât nu se vedea nimic din el. Ai fi zis că duceau în pachet, un caș, învelit în grabă, în atâtea ziare, nu un om. Despre toate acestea își amintea ștergând războiu'. Apoi, imediat apărea gustul și se simțea din nou singur, teribil de singur. Simțea că îl spintecă singurătatea, nu alta, așa cum dinții de furcă spintecă vreo clăie de fân. În casă, liniștea creștea odată cu praful care se desprindea din războiul acela. Tot singur se simțea babul când, într-o noapte, un zgomot de motoare mergând în același timp, asurzitor, îl trezi dintr-un somn profund. În toiul nopții singurătatea era și mai mare, ca un uger bolnav, plin totuși de lapte. Își îndreptă privirea înghețată în tavan. Simțea că pe cer apăruse, din nou, acea lună imensă, care se îndrepta spre el, mișelește, să-l strivească. Mirosea peste tot, în cameră și în holul în care ieșise apoi, a iarbă cosită și a putrefacție. - Afară, un întunec plân de grăsime, straturi pieste straturi de grăsime neagră, căzută pe lume. Cu cât mă apropiam de camera din nente, zgomotul se auza și mai cu putiere. Vă spui, zăceai că am în casă zeci de motoare care, atunci

se urniră, din cele drăcești, ce huruiău de-ți luau mințile. Și zădurile mișcau. Mă temeam să nu cază pe mine. Și mă apropiai de ușa care se mișca din țâțâni, zgâlțâită de o lua nevoia, iar în jurul ei zidul crăpa. M-am apropiat și mai mult, apoi m-am oprit. Am dus urechea să ascult.

Și m-am dumirit. Zgomotul nebunesc vienea de la război! Fără caznă, cineva lucra în cameră. Nu era doar un sângur om. Părea că o armată dădu buzna în cameră și lucra de zor. Mă uit pe fereastra tindei. Afară, după cum te văz și mă vezi, un întunec de tri ori mai mult decât în alte dăți. Și mai era și ceață pe deasupra, de tie apuca tusa, numai privind la ea. Și mă întorn spre ușa care mișca, mai să iasă, să cază pe mine. Și dau să deschiz, nu am pus mult efort, s-a deschis de la sine, deși o încuiam bine, de fiecare dată. Și când colo ce să văz. Mă bat cu palma pieste frunte, pieste grumaji, doar, doar de-oi visa să mă scol, să mă duc la jite. Ce, doară eu sunt om serios, nu mă încurc eu cu visele, blăstămatele. Dară, mă ciupesc, nu visam, eram treaz și pășesc spre cameră. Pie masă ardea ceva ce aducea cu un opaiț. Dară, războiul merjea în draci. Era și el luminat, dară nu de la opaițul de pe masă, ci era, așa, o lumină ce ieșea din el. Și se mișca războiu', se strâmba, se ghemuia tot și nu era nimeni pe scăunel, nici în cameră.

Și, acum vine grozăvia, dânsul merjea singur, în toți dracii și scotea un covoriu' și cădea în suluri-suluri în preajma lui. Nu se mai târmina. Un covoriu' în toate colorile și în toate sămnăle dă pe pământ. Minunat la privire. Sinșer, nu vi le poci spune pe toți cele minunății de modele, că nu le mai dibuisem până atunci și doară Măria le cam știa din hir în hir, ave poze și primise așeastă cunoștință de la bunica ei, Saveta, cea care inventase un model chiar. Și nu se mai oprea, lucra sângur, blăstămatul. Covoriu' ieșea, tot ieșea. Se îngrămădea de numa».

Ajunsă să să ocupe tot mai mult loc. Mi-era teamă că va sparje păreții și totul în jur. Venise dimineața și nu se mai oprea. În cameră nu mai era loc de cât covor se pusese pe jos și încă mai ieșea din el. Țesătura covorului era die nevăzut. Bag de samă că atâta covor venea de undeva din inema lui, dară. El merea cu aceeași nebulie, care nu scăzuse, nu ai tu bai! Un covor țărănesc de toată mirarea la lumina zălei, care apăruse din senin! Un covor blăstămat. Și războiu' care aghia se mai vedea de sub sulurile șerpuitoare, dărdăia, duduia, sărea în toate părțile scoțând

fără sațiu... Șâ nu se mai oprea.

Casa mi-era năncăpătoare, zădurile dintre camiere fură spartie de furia cu care venea covorul și, în câtieva zăle, casă nu mai era, nici gospodărie, totul era acoperit de namila cie tot mai ieșea și dădea afară, niesătulă. Ninic nu îl putea întrierupe. Au vint dară, oamenii din sat, să uitau cu toții ca la bâlci, unii se apucară să arunșe cu chietre. Luară cu ei furci, topoare, ciocane, să îl răzbghească cumva. Războiu' se auza din interioriu' imănsei arătăriu care nu avea sfârșit și ne acoperea ca un șerpe uriaș, ca un balaur... Dădeau cu furcile, cu lopățile, au început să îl arză cumva, dar dejeaba. Războiul dracului, nu alta! Nu se prindea flacăra, nice de covoriu', nice de războiu'. Dacă unii tăiau din el, imediat, materialu' revenea la loc. Dară, uite așé, satul nu se mai viedea, nici case, holde, biserica, sfatul, Sighiul, nimic, nimic, doar un covoriu nesfârșit care creștea, creștea și ajunșea până la cer.

Ielele de ceață

Ielele de ceață, aceste duhuri ale pădurii, se arătau rar oamenilor. Ultima dată când apăruseră, Toboșarul, căruia i se mai șpunea Dobarul, era copil și nu va uita niciodată cum, atunci, în plină noapte, cerul se lumină, de parcă cineva, dincolo de el, scăpase pe toată suprafața lui, un chibrit aprins. El era crainicul Ocnei. Toba lui era doba, un instrument de percuție, de formă cilindrică, din lemn, ornat cu tot felul de hârtii colorate, tăiate în franjuri.

Niculae Oanenoane mergea în fiecare zi, pe câte o stradă, se oprea la intrare și începea să bată destul de agitat din dobă. Parcă anunța începutul unui circ. Apoi, lua poziția de drepti și anunța știrile de la sfatul popular. Cine era chemat la sfat în zilele următoare, cine era căutat de miliție, ce se mai întâmpla prin țară. Nu obosea deloc. După ce lua poziția de drepti, ducea mâna la frunte. Strungăreața îi lucea scurt, iar bocancii lui păreau două monumente ale tinei. Se deprinse cu bătutul în dobă, încă de mic. Atunci, când luase parte la acea întâmplare ciudată, ciudată. Întâlnirea cu ielele.

Ori de câte ori, se afla cu doba prin sat și își aducea aminte de ce se întâmplase, se oprea în plină stradă, nu mai bătea deloc și își îndreapta privirea spre pâlcul de pădure întunecat, care se zărea în depărtare, din acel loc al Ocnei, căruia îi spuneau în tabără.

Auzise că ielele de ceață erau acele ființe de fum care

locuiau în inima pădurii. Nu aveau trup și, în mintea celor care le întâlneră, ele apăreau ca niște spirite ieșite de sub haina prea groasă a aerului de pădure și care le ținuse captive. Pe vremea copilăriei Dobarului, bătrânii băteau în dobele lor cu linguroaiele de lemn, în noaptea sfântului Dumitru, când luna era din coajă de ou de struț. Băteau aproape neîntrerupt, cu toată puterea, pe care o mai aveau, pentru dezlegarea farmecelor, rumenirea viilor și întoarcerea tinereții lor risipitoare.

Era în al doilea an de război și noaptea aceea de Sfântul Dumitru, îl prinsese pe Niculae acasă, venit pentru un sfârșit de săptămână, de la școala de maiștri lăcătuși, din Blaj. Devenise un obicei, la miezul nopții, câțiva tineri și bătrâni să se adune în capătul uliței Mici și să pornească spre holde, adică în tabără, și să înceapă bătaia în dobe. Printre bătaii, oamenii obișnuiau să mai povestească, să mai bea un pahar de rachiu, să mai guste ceva sau, pur și simplu, dacă venea vreunul cu un instrument muzical, să cânte sau să danseze. Femeile se ocupau cu aranjarea bucatelor; ele erau și cele care rosteau cu voce tare descântecule. În noaptea aceea, bunicul, tatăl și unul dintre frații mai mici ai tatălui, porniră în procesiunea în care se găseau oameni veseli, îmbrăcați românește și care își purtau dobele în spinare ca pe niște fantastice greutateți. Niculae, împreună cu alți câțiva vecini de vârsta lui, rămăsese în urmă și râdeau că, în spatele oamenilor, dobele păreau niște cochilii de melci, prea mari pentru spinările lor și în care mintenaș ar fi intrat cu totul. Dealtfel, și oamenii se mișcau cam încet. Afară, era timp frumos, nu foarte rece, iar luna, ca și în alți ani, avea forma unui ou lunguiet.

Odată ajunși la holde, după ce urcară panta, oamenii s-au oprit, răsuflând greoi, de la efort. Pentru că nu își pierdură veselia, au propus să guste direct din damigenele pe care le aduseseră. Trecuse mai bine de o oră, până pregătiră cele de trebuință. O mămligă, cârnați, vinuri, plăcinte, pe care le-au așternut pe un chindeu mare, direct pe iarba lucioasă. Se apropia miezul nopții. Aproape de ei era un zid compact de pădure, întunecat, atât pe timpul nopții, cât și pe timpul zilei. Nu se auzea niciun zgomot venind dinspre el. Absolut nimic.

A lui Santinel, cel care lucra paznic la gară, propusese să înceapă bătăile. Oamenii au fost de acord, s-au adunat într-un cerc, au vorbit ceva, hotărâseră cine să dea tonul. Femeile, împreună cu cei mici, s-au așezat pe iarbă. Astfel, au început. Primele bătaii rare s-au auzit clar, venind de la o toacă, ce ar fi

izbucnit parcă, direct din ceruri. Pe urmă, după ce au găsit un anumit ritm, au început să bată tot mai tare. Nici unul dintre ei nu își pierduse îndemânarea! Pe măsură ce se amplifică, zgomotul îi distra pe copii, care își duceau mâinile la urechi, la ochi, iar cum stare le pierise, s-au ridicat, au început să se agite, să râdă. Din vocile hotărâte ale femeilor, amestecate între ele, rostind tot felul de versuri, săreau scânteii.

La un moment dat, din zidul împădurit, aflat în fața lor, a izbucnit ca o flacără puternică, un stol de păsări, ce s-a răsfiat prin toate colțurile cerului. Atmosfera era cuprinsă de o lumină clară, alburie, prin care puteai zări totul în jur. Și ceea ce vedeai, îți dădea fiori. Cel puțin, asta era și senzația lui Niculae. (A doua zi, le povestise colegilor cam neîncredători, că, în plină noapte, acolo pe câmp, apăruse o dimineată senină, cât vedeai cu ochii.) După un timp, se lăsă tăcerea. Pe cer nu se mai zărea nicio pasăre. Când bărbații începuseră să își strângă bețele, din pădure se îndreptau spre ei niște ființe transparente, încărcate cu un fel de ceață mișcătoare, după cum se exprimase mai încolo, Niculae. Cu toții le zăriră și nu le venea să creadă. Nu băură peste măsură, însă s-au înspăimântat teribil, iar una dintre femeile încremenite de frică, șoptise ceva, despre *ielele de ceață*, care se aflau foarte aproape de ei.

În vremea aceea, circula o legendă conform căreia, prin pădurile Apoldului, până în pădurile Ocnei și ale Topârcii, ar locui ielele de ceață, cele care apar din ceața deasă a pădurii. O ceață care, la rândul ei, vine din interiorul pământului, iar haiducii din acele locuri, spuneau că în interiorul pădurilor ar fi existat un izvor blestemat, în care apa era amestecată cu sânge și fiere. Nimeni, până atunci, nu mai văzuse ielele, însă se spunea că cine încerca să le privească mai mult timp, rămânea cu deochiul visătorului, adică, avea vedenii, un fel de vise care îi apăreau pe retine, treaz fiind. Visele se amestecau cu realitatea, cel în cauză fiind prins între cele două. Se mai spunea apoi, că pleoapele îi deveneau grele de vise ca niște ugere grele de lapte. Ieșind din pădure, lelele erau înconjurate de tot felul de păsări ciudate, ireale. Acele păsări semănau cu dropiile. Din fântâni, în loc de apă, se putea scoate un vin limpede și dulce, cum nu s-a mai pomenit în alte părți.

După întâlnirea cu ielele, oamenii o luară la fugă, spre case. Nicolae nu își mai adusesese aminte mare lucru, căci căzu, imediat după ce le zărise, într-un somn adânc, chiar

acolo pe câmp, din care se trezise abia a doua zi, la el acasă. Ce își mai aminti din acel somn de fier, fusese doar senzația că se afla închis într-o bucată de fier încins lovită din toate părțile de ciocane uriașe.

De atunci, foarte rar mai vorbeau oamenii de ciudata întâmplare și când venea vorba, parcă se fereau să pomenească numele lor. Probabil, le era teamă De la întâmplarea respectivă, trecură ani buni. Nicolae nu avea familie, stătea singur în casa părintească. Avea totuși o mare dragoste: păunii. Ținea vreo zece, care umblau toată ziua prin curte, neastâmpărați defel. De departe, se vedeau ca evantaie mișcătoare prin norii de praf și pene. Aceștia dădeau o culoare vie gospodăriei sale vechi. Uneori se întreba, stând pe prispă și uitându-se la păuni, dacă ei chiar existau, dacă nu visa cu ochii deschiși, după ce și el întâlnise la viața lui, ielele.

Mama ne spunea să ne întoarcem la perete, ne ducea mâna la ochi, noi râdeam. Tot prindeam ceva. Urma o nouă scenă violentă în filmul american. Sweet 90. Râdeam dezvelindu-ne dinții plini de napolitană margareta. filme. Precum vagoanele nesfârșite ale unei locomotive, erau oameni în locul animalelor. Nu ne uitam tot timpul, era de ajuns să am senzația că trăiam în plin filmul, oamenii pe străzi se îmbrăcau modest, haine second aduse din vest. Trăiau bătrânețea hainelor vestice. În filme, unii actori după amor, fețe de pești pe uscat, agonizând în pata de urină. „E din cauza cocainei, a băuturii peste măsură.” Spunea mama, apoi adăuga Fiecare își are locul lui pe lumea asta. Nu înțelegeam cuvântul cocaină, într-un film turnat la New York, unuia îi căzuse un pachet mare pe asfalt, ceva alb ca un cearșaf imens se răsfrase peste tot. Mergeam la medicul de familie, pentru vaccinul antigripal, îl întrebam dacă el folosește cocaina pentru oamenii bolnavi. Zâmbea îngăduitor, mama îmi făcea semn. Apoi o vedeam pe ea cum pune un fel de zahăr peste plăcinta de Crăciun. Zahărul alb, sclipitor, sclipitori erau ochii actorilor americani de filme din sweet 90. După filmările vreunei scene grele, lua ceva, apoi li se încețoșau ochii de parcă ar privi în jos de la etajul ultim al vieții.

ADRIAN DINU RACHIERU

PROFIL

Ileana roman, „zeița cu câini”

Odată cu *Tăierea cărților* (Editura Prier, 2019), într-o severă selecție de autor, proaspăta „optzecistă” Ileana Roman (n. 7 ianuarie 1940) ne propune o antologie care vădește, probată în timp, o sensibilitate ludică, mereu proaspătă, inventivă și jovială, atentă la sonoritățile limbii. Străină, din fericire, de orice conveniențe ipocrite, de posibile pulsuni vindicative sau izmeneli elitiste. Poeta, debutând, în 1968, cu *Nașterea zeiței* (colecția *Luceafărul*, EPL) a strâns doar opt titluri și confirmă, peste ani, intuițiile lui D. Micu, acesta recunoscându-i, ușor scandalizat de unele „împreunări verbale”, talentul (v. *Luceafărul*, nr. 13/1969). Și recomandându-i o mai atentă supraveghere, controlând jerba de gratuități, invitând la disciplinarea discursului. Cerințe încă valabile pentru cea care declară că ar fi chiar „visul vieții mele” (v. *Dis-de-viață*), o fire năbădăioasă, vociferantă, spirit incomod, având de furcă cu editurile, aflându-și norocul în poezie. Fiindcă „în poezie se poate orice” (v. *Poezia mai presus de poetică*). Cenaclistă, conducând *Danubius* (1970-1989) și *Orfeu* (din 2007), oferindu-și o „cură de întinerire” când se mai poate bucura de prezența elevilor, răătăciți pe-acolo, poeta ne asigură că „viața mea e o rană caldă prin care se vede ce scriu”. Dacă lumea „se tot vântură și cuvântură”, dacă viața și moartea sunt, în lirica ei, „contigue” (cum observa Paul Aretzu), dacă, sub voluptatea jocului, în acest necurmat balans vis / realitate, cuvintele „lumifică în roiuri”, autoarea va mărturisi franc: „primul trup sărutat cuvântul mi-a fost”. Așadar, fiind „frați de lapte”, lăsându-se „poetizată” și acceptând că acel „schimb de noi înșine” iscă „sminteli de toată frumusețea”, Ileana Roman va mărturisi, în *Poemul moftang*, că e totuși „greu să te faci înțeleș de propriile creații”. Chiar dacă „eu și cuvântul dansăm lunând”. *Regina jocului* ia lecții de zbor de la îngerul cel bun (pogorât în vis), învață „limba poezescă”, se copilărește, închipuie scenarii onirice, are o imaginație năvălășă și, categoric, apetență pentru spectacol, cum nota, într-o pătrunzătoare cronică, Viorica Gligor. Dincolo de inovațiile lexicale, unele forțate, ea ne propune, prin prisma

unui ludism multiipostaziat, *poeme-personaje*, în naștere continuă, „cuvânta” luând de bărbat „pe cuvântul gelos, cel prea fortăreț”, în conflict cu sine: „Sunt de acord cu mine însămi / Precum ziua cu noaptea” (v. *Căderea de acord*). Însăși relația cu propriile texte este tensionată (cf. V. Gligor).

Dacă îi vom cerceta palmaresul editorial, putem identifica lesne, la junețe, înfocata pledoarie erotică („clorofila dragostei”), ipostaza de „poetă ziditoare” (cum o calificase Gh. Pituț, recenzând, în 1980, *Vărsătorul de piatră*) sau ritualul exorcistic, incantatoriu, tangent descântecului etc., desfășurat în *Aproape* (1982), *Figuri de stil* (2006) ori *Angoasele de-a-ndoaselea* (2012), contemplând viața ca un „mozaic din nimic”. Fiindcă are „vise cu satul”, a izvodit și o monografie, fantasmând satul copilăriei. Dar *Gură la deal*, din 2015, diferă de alte volume, fiind mai degrabă o ispitire soresciană, povestind despre „surorile Kessler” (două găini albe) ori Nelică, despre un „zăbic” (ca „furuștiuc sățios”), amozzii „iliciți” sau un Dumnezeu cu mustață (bunicul Gavril).

Ileana Roman scrie pe „spinarea nopților”, se zidește pe sine în această lucrare sacrificială, departe însă de suferința emfatică. Peste amintiri hieratizate, invocând starea virginală, rostirea sa așează o perdea livrescă, filtrând astfel convulsiile lumii. Povara e asumată, pătimirile nu răvășesc universul casnic, ci urcă spre o meditație gravă, îmbrățișată de o molcomă tristețe. Poeta *intelectualizează emoțiile* și „vede” gânduri, decretând: „nu există nopți albe” (v. *Elipton*). Sau: „nu există nopți numai noaptea”. Într-un context încă sedus de nebulosul postmodernism, ispitită de un ton funebru, Ileana Roman „bea neant”, dar nu pactizează cu literatura extenuată. Cheamă în ajutor îngerul de cerneală; el îngroapă cerul („ca o scară”) în noapte, după cum și cuvintele flămânde sunt „ca niște gropi”. În acest sicriu al nopții, plângând „lacrimi inverse”, amenințată așadar („râul heraclit devenindu-i umbră”), ea caută salvarea; or, salvarea pare a fi cartea. Și, neapărat, știința de-a iubi: „Țară de biserici și bisericuțe / Catedralele iubirii îți lipsesc” (*Urbi et orbi*). Locuind în carte și practicând, am văzut, *scrierea pe noapte*, poeta, chiar în vecinătatea unor declarații înfricoșate, nu e spăimoasă. O poemă precum *Clar de târziu*, picurând „spre moarte”, definește exact, credem, viziunea lirică. Fiindcă, așezând alături texte care aparțin unor diferite vârste (poetice), Ileana Roman oferă o construcție rotundă, coerentă din unghi tematic și valoric. În concluzie, *Noapțile belletriste* dezvăluiau un împlinit profil liric și lansau poate, un avertisment: „făcătorii” de clasamente (având soarta nisipurilor mișcătoare) și gestionarii gloriei literare n-ar trebui să uite că poeta, în plămuirile sale nocturne

(înfiripate economicos, dar în deplină slobozenie), zugrăvind umbra vieții, e vegheată de un aliat de nădejde: Îngerul de cerneală.

Prin *Angoasele de-a-ndoasele*, volum ivit la editura Prier (2012), Ileana Roman ne asigură că urbea severineană, acolo unde viețuiește și „poezește”, este un oraș „trist și frumos ca o femeie” (v. *Străzile masculine*). Cândva, lirismul ei, ingenuu, îmbibat de suavitate visa un „trup de aer”; azi, poeta „vânează vânt”, cuvântul și vântul fiind „câinii (ei) de vânătoare”. O zeiță cu câini, așadar, trecând prin dezvrăjire și deconstrucție, aspirând la demiurgia cuvântului („vântură și cuvântură”).

S-a observat că o neistovită poftă ludică prezidează aceste texte. Poeta, dezinhbată, dedublată, se copilărește, se vrea „regina jocului”, secretă un ludism maternal; renaște și se reinventează, promițând ferm: „Eu toată viața mea mă nasc”. Să nu uităm că debutul editorial (1968) vestea, cu un titlu oarecum premonitoriu, *Nașterea zeiței*. Evident, poezia ei s-a schimbat. Acum, survolând o lume eclectică, se dovedește „jucăușă fără lecuire”, constata Paul Aretzu. Mai mult, poetizată, se lasă „pe mâna poemului”. Acesta, „blond și frumușel”, în jocul de-a creația, „a fugit poesc în lume” (v. *Poemul moftang*). Alteori, brusc încercănată, „studiază” relația cu propriile texte nepublicate, „coclite de tăceri bătrâne”, cu viitor incert; aruncate, necorespunzând „altor așteptări” sau, dimpotrivă, „desmotolite”, încredințate tiparului. Onirismul își cere și el tributul. „Viața omului vine din vis”, zice poeta; puzderia de evenimente și călătorii oferă un spectacol halucinant.

Inventariind ipostazele multiple ale singurătății, Ileana Roman, chiar jucăușă fiind, nu uită că „mai sus de visul meu e Dumnezeu”. *Tema creației* coagulează și vectorizează aceste încercări, iscate – părelnic – de o prelungită relaxare. În fond, poeta își sublimează, astfel, angoasele și recunoaște public: „viața mea e rană caldă prin care se vede ce scriu”. Cu un alt prilej, mărturisea că viața ar fi „un mozaic din nimic”. Jovială, inventivă, prietenoasă, poeta nu evită „trucurile fonolexicale” (cf. Marian Popa). Conjugând, nuntind hazul și necazul, fantazând și insolitând, căzând în prozaism, livrând, în voluptatea jocului, rime aleatorii, ea dovedește o „imaginație năvălășă”, nota Viorica Gligor. Dincolo de inovațiile lexicale (precum „dumnezitudine”, „descrisărire”, cuvintele care „lumifică” ș.a.), circulă peste tot poeme-personaj, închipuind *un regal stilistic*.

În totul, poeta, deloc grăbită, culege în această antologie reprezentativă cu parcimonie, deși nu lasă pe dinafară nici *Râul pentru Heraclit* (1989) și nici ediția de autor din 1996, *Noaptea belletriste*. Într-o *Notă asupra ediției* atrage atenția asupra unor „tăieri și decartări”, rememorând fugitive „contexte povestibile”. Și ne avertizează că, purtând „răni visătoare”, este „încă în joc”, concluzionând că „e bine să fii în cărți”. Reamintindu-ne orgolios că, fiind „zeița cu câini”, pleacă însoțită la vânătoare: „Cuvântul și vântul sunt câinii mei de vânătoare / eu sunt zeița cu câini.”

ANGELA NACHE MAMIER

SLAPCIU GHEORGHİȚA - DANIELA

Volumul „Mademoiselle D.” ilustrează sentimentele trăite de Mademoiselle, o domnișoară care a gustat cu naivitate și curiozitate tot ce a întâlnit în drumul împletirii vieții sale, viață prezentată prin poeziile volumului ca un bildungs roman.

Mademoiselle a iubit intens, dulce și ROZ, a iscodit în toate sectoarele lumii, sculptând în ființa sa un suflet VERDE, mereu tânăr, vivace și încrezător.

Volumul debutează cu poezia „**Urme**”. Amintirile rămase ca niște urme în sufletele celor doi îndrăgostiți, sentimentele puternice ale iubiților, sunt acum doar urme ce dovedesc iubirea lor, mărturie că iubirea a existat.

Speranța este sentimentul dinamic, sentimentul viitorului. Cuplul a fost unul perfect, absolut, necesar cu doi parteneri uniți precum Soarele și Luna.

O îmbinare între muzica sferelor și aferelor, urmele fostei iubiri au rămas tot în elementele universului : „ plâng adânc,/ ca o mare,/ după urmele noastre.”

În **politică** este un pamflet tipic tineresc, o apreciere a adevăratei imagini a politicianului mânat în construirea viitorului său doar de setea obținerii unui portofoliu („scaun gol”).

Discrepanțele sociale sunt mari, la cei doi poli ai noii societăți democratice, joaca doi pioni : regele (politicianul) și cerșetorul (cetățeanul cu drept de vot).

Un crescendo de sentimente de răzvrătire cu fiecare bucată a poeziei, prezintă sentimentele tânărului-votant: „Actul al doilea...amânat”, „în actul al treilea/caii erau nebuni/ și ne pășteau pe noi pe tablă.” „În actul al patrulea,/ regina era mamă și le spunea fiilor”. Este o întoarcere în istorie la perioada matriarhatului, dar cu o mamă învingătoare, foarte puternică, fiindcă acum are fii.

Disperarea victoriei va culmina cu „un anunț” machiavelic: „Dacă vedeți un scaun gol,/ eu am să îi fiu rege./Îl revendic”.

Omul care iubea verdele este o prefață a poeziei „Autoportret”. O alăturare a celui mai drag sentiment – iubirea cu cea mai vie culoare – verdele.

Versul „povestea mea a fost uitată” sugerează iubirea trecută, urma ei rămasă tot în univers: ”mă las pe palmele tale/ca-ntr-un leagăn pământesc”, „mă doare fiecare fir de iarbă”

Orice fată cere este iubită devine o regină a inimii băiatului dorit, fără iubirea lui însă, fata este „fără coroană”.

Prima zi de toamnă. Toamna, anotimpul preferat al autoarei, anotimpul nașterii sale, dar și anotimpul iubirii, al romanticilor.

Fostele sentimente sunt acum urme grele „sunt grele toate...”

Speranța că iubirea va dăinui, lupta regăsirii iubirii apare în „Am tot alergat” și „Fragede frunzele / Căzuseră drept semințe”.

Cadru este cel total romantic de toamnă : frunze, luna, nopțile, vântul, culorile - „frunzișul de rugină”, soarele palid – „soarele de fum”, ciclicitatea firească a anotimpurilor – „valuri ” , poezii demoralizați”.

A fost odată. Regretul clipelor frumoase de basm cu „zâne ce mergeau pe străzi”, „peștișorii aurii” ilustrează sentimentele vieții trăite, plăcute, frumoase.

Dar speranța către viitor nu a dispărut „Oare, mâine, poimâine, săptămâna viitoare,/ or să iese pe străzi/babele” .

Și dorința de a retrăi un viitor își trage forța din acel trecut magnific „Aș vrea să-mi ghicească și mie/una în palmă.”

Ultima foaie. Răspunsul la întrebarea „cine sunt” vine aici cu versul :” eu sunt oratorul/nebun,/care rostește numai spații”.

Simbolizează zilele ce vor veni, încă necreionate, neîmpodobite de sentimente, netrăite.

Zilele adevărate ar fi cele legate de natură „ mi-am lipit ochii/de soare”, „mi-am înnodat șireturile/ de un liliac”.

Fericirea nu poate fi decât o horă între soare, flori și iubire, lipsa iubirii e o temere „Azi mi-e frică să mă gândesc -/nu cumva vrei să pleci?”.

Explicații reprezintă tot un fel de autoportret, mai profund care se menține tot în linia natură – verde – plante, „sufletul meu este/ un copac ”, dar nu poate exista un viitor fără iubire, fără El, „Sufletul meu este/o potecă în calea vânturilor/ ce bat despre tine”.

Far – away. Regretul iubirii care s-a sfârșit. „ Pe la poarta mea / nu mai trece gândul zâmbitor”, iubirea nu mai vine fiindcă „nu mai aude” s-a sfârșit, au rămas doar sentimentele ca urme ale fostei fericiri „sufletul meu singur”.

Apus : după atâtea greutăți, a venit și sfârșitul iubirii care o găsește „singură/mă gândesc”.

Free Soul este o reluare a vieții, a sentimentelor „Învăț să pășesc/ înspre mine”.

Viața încearcă să se reia tot pe acele locuri natale unde ne-au crescut „cândva părinții copaci”.

Cu speranța pentru viitor în ciuda întâlnirii cu „ pletele vântului despletit ” Plec de azi,/ din poza veche în care stam îmbrățișați”.

Dar nostalgia sentimentelor trecute, ne poate face să dăm ce avem mai bun, mai prețios, mai vesel și fără lacrimi pentru a recupera acele clipe dulci „ oferind găsitului/ inima mea, fără lacrimi”.

CAMELIA ARDELEAN

Dora Pascu – așteptând speranța în „A cincea stație”

Acum doi ani, când prefațam unul din volumele de poezii ale Dorei Pascu (*Cadril pe cărbuni*, Editura Pim, Iași, 2018), nu bănuiam că pașii ni se vor (re)întâlni pe undele sufletului, în aceste vremuri de cumpănă, în care nu știm cât timp vom mai privi curcubeul din postura de pasageri pe corabia Geei sau dacă vom mai deschide fereastra spre ziua de mâine...

Noul său volum (*A cincea stație*, Editura Pim, Iași, 2020), al cincilea, după cum îi spune și numele, este o dovadă a faptului că, indiferent de originea sau intensitatea calvarului purtat pe umeri, poezia nu a murit, din contră, ea luptă cu încredințare să iasă la suprafață, acolo unde găsește teren prielnic. Iar la Dora Pascu, din fericire, ogorul literelor se află, în continuare, în plină recoltă.

Prima poezie, ce dă titlul cărții, reprezintă o „inventariere” a clipelor parcurse de ea în această odisee numită viață, acum, când distanța care o desparte de „stația” finală este tot mai mică: „a cincea stație/ îmi pare mult mai aproape de zenit/ m-așez pe ea/ că-i mică tare/ să mă încarc de infinit/.../ mai stau o vreme aici pe scară/ și dau cu banul la noroc/ ori cap ori pajură/ că n-o fi foc” (*A cincea stație*).

Suntem transportați apoi, într-un vortex de sentimente contradictorii, pe aripile trecutului Dorei, de un dramatism sfâșietor, ce demonstrează că rănilile copilăriei nu se vindecă niciodată. Cu toate acestea, ea a găsit în lăuntru său forța necesară pentru a merge mai departe, precum și curajul de a ne destăinui o parte din experiențele-i nefericite, în versuri țesute cu mîgală de artizan: „Sunt ou fecundat spre osîndă,/ în noaptea geroasă de iarnă,/ când lupii flămânzi stau la pîndă/ și-ncepe zăpada să cearnă.// Sunt ou fecundat, va să zică,/ pe-o vreme de iarnă vrăjmașă,/ când luna se-ascunde de frică/ și noaptea-i pe post de codoașă./...// Sunt ou fecundat din greșeală,/ actorul greșitu-și-a rolul,/ apoi, bîlbîind cu sfială,/ se scuză: De vină-i alcoolul!// Sunt ou fecundat la beție,/ c-un rom cubanez de-altădată,/ când noaptea e albă, pustie,/ și-n casă visează o fată” (*Zigotul tot plînge și-l doare*).

Confidențele continuă pe un ton declarativ în multe alte poezii, de parcă autoarea a ținut ascunsă adînc în suflet, în toți acești ani, durerea de a nu fi acceptată/iubită de unul dintre părinți, iar acum aceasta a ieșit din albia sufletului, ca un torent de nestăvilit: *Minune mare; Niciodată* („Eu nu am poze cu tata,/ nici sepia, nici alb-negru, nici gri,/ și-apoi la ce mi-ar folosi?”); *Pata mea nu-i pata lui* („Și de-atunci port pe-un picior/ pata mamei cu mult dor/ și sper c-așa însemnată/

mă va recunoaște-ndată!” etc.

Având un tată care a negat orice legătură cu ea, Dora s-a agățat cu toată ființa de mama sa, care a încercat, pe cât i-a stat în putință, să-l suplinească pe „dezertor”. Despărțirea definitivă de îngerul ei păzitor a săpat noi tranșee în sufletu-i greu încercat, redate în versuri emoționante, cu iz bacovian: „E liniște și cald la cimitir/ și nu-i verdeață, mamă, nu-i verdeață,/ tăcere, da, tăcerea te îngheață/ și flori uscate doar, la cimitir” (*La loc cu verdeață*).

Alte poezii dedicate mamei, ce merită menționate, sunt: *Plouă, mamă, plouă; Mi-a fost de-ajuns* („eu sunt săracă de mamă/ de tată nu m-am simțit vreodată bogată/ mi-a fost de-ajuns/ copilăria tăiată/ și tabloul întors la perete/ în care strîngeam cu disperare/ un urs/ degeaba mai caut azi un răspuns/ mie bogăția mamei/ mi-a fost de-ajuns”); *Înfloriri; Ceai cu scorțișoară* („Viscolește, mamă, rău în astă seară/ și deloc nu-mi place să te știu pe-afară,/ s-a pornit ninsoare, albă, ca făina,/ vitreg vîntul suflă, moare rădăcina”); *Dorul nu îngheață* („La mormîntul mamei/ n-am mai fost de mult,/ plînge doru-n mine,/ eu tac și-l ascult”); *Tutun și parfum* („Mama mea era toată o lume,/ dar o lume grea, chinuită,/ niciodată, da, niciodată,/ nu mi-a spus mama glume/ acum, doar în mine,/ dragă, mai palpită”) etc.

În poezia *Numărătoare*, autoarea descrie, cu șarm și duioșie, răbdarea și dragostea pe care numai o mamă (mama ei, în cazul de față) le poate avea, atunci când călăuzește pașii copilului către decoperirea primelor taine ale vieții: „Și-atunci când a fost să număr/ mă durea, un pic, un umăr,/ mamei i l-am arătat,/ mama mi l-a mîngâiat,/ iute mi l-a sărutat/ și 1 l-am învățat...// Doi, să știi, fetița mea,/ e atunci când cineva/ merge-alătura de tine,/ rîdeți și vă simțiți bine,/ uite-așa cum suntem noi,/ asta-i și cu cifra 2!//...// Și cum tot nu pricepeam/ și pe 3 nu-l nimeream,/ mama mea mi-a sărutat/ un degețel, două-trei,/ și l-am învățat pe 3./...// Patru degete-a legat,/ cu roșu le-a colorat,/ legate, le-a sărutat,/ apoi mi le-a dezlegat/ și-n final, am mers la teatru,/ învășasem cifra patru./...// Și-am ajuns în cap de scară:/ 10-i sus, ca o comoară,/ strălucește, licărește/ și semeț în jos privește./ Și tot mama mea, cu drag,/ m-a-nvățat cum trec de prag./...// Și apoi, ca altă dat,/ mama iar m-a sărutat...”

Dora nu se rușinează de originile sale modeste, de faptul că a fost o „fetiță săracă”, avînd ca jucării „păpuși din cîrpe culese”, ce „Nu clipeau, nu plîngeau, nu vorbeau,/ surădeau din petec și ață,/ iar din zdrențe cusute ieșeau/ dornice să intre în viață”, pe care „Le-nvârteam, le-ngrijeam, le iubeam,/ le-nvățam cum e să fii mamă,/...// Le școleam să facă mîncare...” (*Cu ochii umbroși*). Uneori iese *Cu urâtul la plimbare*, ca să mai uite de tristețe și singurătate, ce încearcă să pună stăpînire pe ea, ca o pînză de păianjen: „Am plecat urâtul să mi-l plimb,/ să mai prindă nițeluș culoare,/ gândurile-n roz să i le schimb,/ să nu se tot plîngă de ce-l doare./...// Pe tarabe, toamna e în pîrg,/ colorată viu sau pastelată,/ merită să mergi s-o iei din târg,/ cum dorești, angro sau la bucată.// O bătrîna stă într-un ungher,/ nici nu-ntinde mîna, nici nu cere,/ ochii ei ascund atîta ger,/ iar taraba-i plină ochi cu mere” – un tablou tulburător, în care imagini din anotimpul recoltei sunt împletite cu imagini

dintr-o existență ternă, tentativa de „evadare” fiind sortită eșecului: „Am plecat urâtul să mi-l plimb/ și-a văzut în jur numai culoare,/ dar s-a-ntors acasă și mai strâmb:/ numai pete a aflat în soare!”

Sinceritatea dezarmantă a Dorei frapează, în această lume în care mai toți poartă măști riguroso confecționate, în spatele cărora își ascund ipocrizia sau angoasele. Ea își pune sufletul în palma cititorului, fără nici cea mai mică teamă sau rețineră: „Nu, nu mă citi dintr-odată,/ citește-mă cu lingurița:/...// Mai dă o pagină alene,/ nu, nu te mușc,/ n-ai a te teme/ și, tot așa, poți încerca,/ zi după zi,/ seară de seară,/ o linguriță dulce-amară,/ și-ai să găsești/ că mă cunoști/ cum numai mama o făcea” (*Citește-mă cu lingurița*).

Uneori muza o vizitează cu parcimonie, poate pentru a contrabalansa perioadele în care cuvintele țâșneau din ea ca un vulcan: „n-am mai scris,/ de ceva vreme, poezii,/ cuvintele... încep să mă doară –/ zac buluc,/ în margini de amiez/ și cântesc/ cum le las eu să moară// stau grămadă,/ fără rânduială,/ alandala, strâns îmbrățișate,/ deseori, de-atâta-nghesuială/ tremură,/ total debusolate” (*Plăcintă sau trăsura*).

„În mine plâng,/ se zvârcolesc/ atâtea generații de femei”, care „pentru ele/ n-au vrut nimic,/ nici spic de grâu,/ nici perle rare/ și s-au ales,/ că-i patologic,/ doar cu ocări/ și vorbe-amare” (*Să fie bine*), ne (mai) mărturisește poeta. Ea nu uită să sublinieze însușirile de luptătoare ale acestora pentru familiile lor, pentru ziua de mâine, „fără altă știință decât foamea copiilor”: „n-a fost vreuna din femeile neamului meu/ încercată în lupta cu viața/ să fi stat cu mâinile-n poală/ să privească cum îi trec zilele pe dinainte/ și masa îi rămâne goală” (*Cu două mâini stângi*).

Soarta tristă a femeii fără alternativă, care încearcă cu disperare să supraviețuiască într-o lume a bărbaților, este descrisă (și) în poezia *Troc*: „Se vând muierile noastre,/ la sate se vând,/ ca o necesitate,/ altele din naivitate/ sau că sunt nemâncate/...// se vând natural, ca la țară,/ se vând pe orice,/ bunăoară, se vând,/ fără pic de cultură/...// Se vând pe o țuică,/ pe-o bere amară,/ pe dopuri, pe paie,/ pe câte-o țigară,/ pe sticle, chiar goale să fie,/ se vând chiar și-n rate/ sau pe datorie.// Și nici măcar nu mai strigă:/ viol, tâlhărie”.

În ton cu melancolia din sufletul autoarei sunt (și) poeziile dedicate toamnei, de o sensibilitate marcantă: „Mi-e toamna cât casa/ sprijinită în ușă,/ că îmi vine să-i zic:/ Sărut-mâna mătușă” (*Sărut-mâna mătușă*); „Ce toamnă bogată!/ și-apar gunoierii/ și-i strâng bogăția,/ pitac cu pitac,/ adună de-a valma,/ o vâra în sac/ și timpul devine,/ cumva, mai sărac” (*Mă-nseamnă*); „Ce pictor te-a lăsat să pleci,/ neîntomnându-și lui cărarea,/ să mă cuprinzi cu brațe reci,/ iar eu să-ți împrumut culoarea?” (Întomnata mea Ileană); „Și plouă în subsoluri și în poduri,/ iar sufletul mi-e doar un ghem de noduri,/ și plouă iar ca la-nceput de veac/ și n-avem arcă, Noe și nici leac” (*Plouă răstignit*); „Balans singuratic: o cioară și-un plop/ mânuiesc arcușuri nestrunjite încă,/ ochiul lunii-n ceruri pare un ciclop,/ umbra din odaie cade mai adâncă” (*Toamna la răscruce*) etc.

Când nu scrie despre părinți sau despre natură, Dora Pascu îl ia la întrebări pe Dumnezeu pentru „tăcerea” Lui („Doamne,/ de la o vreme/ te tot văd încruntat/ ba-ți ninge,

ba-ți plouă,/ ești altfel,/ pari preocupat.// Pregătești cumva/ o altă lume,/ mai bună,/ mai nouă,/ că telefonul tău/ sună/ mai mereu ocupat?!” – *Tot oase, Doamne, tot oase?*), își amintește de bunicii pe care (nu) i-a avut („Eu n-am avut bunici bărbați,/ deși nu cred că nu au fost,/ așa sunt unii mai bogați,/ bogați în rude și în rost” – *Nea Nelu*), joacă șah cu destinul („Am să-ncep partida, numai c-un nebun,/ tu să fii pionul, eu – regele bun/.../ și, când în final/ am s-ajung în pat,/ o voce de sus/ să îmi strige MAT!” – *Mat*), stă de vorbă (fictiv) cu partenerul („Între mine și tine,/ cine stă să socoată/ câte tunuri și gloanțe,/ câtă ploaie sau zloată...” – Între mine și tine), se retrage în lumea ei imaginară, unde își face propriile reguli („Într-o lume a mea, fără multe pretenții,/ casele-s de carton, dar cu bune intenții,/ scările-s paralele, cum le afli și-n viață,/ paralele, pe naiba, deșirate din ață./...// Într-o lume a mea, unde sunt regizoare,/ numai eu stabilesc cine naște sau moare” – *No pasaran!*) sau își îndeamnă fiul să nu o uite („Vino, o dată pe săptămână,/ nu stăm, fiecare, la câte un capăt de lume,/ polul meu, polul tău, s-au răcit/ că ne mai întrebă vecinii:/ dar copiii n-au mai venit?” – *Săptămâna*).

Chiar dacă pesimismul îmbracă și acest nou volum al Dorei Pascu, precum o cămașă de culori amestecate, peste care s-a așternut nisipul timpului, chiar dacă gândurile ei se îndreaptă de (mult prea) multe ori spre lumea umbrelor, ce ne așteaptă pe toți cu răbdare, lume despre care se crede „că-i eliberare... dar ea nu se vede,/ e întuneric, tăcere,/ nemișcare și-atât” (*Se moare... și atât*), autoarei i-a mai rămas undeva, pe marginea ființei, un colț de copilărie neîntinată de cenușul maturității: „martorii copilăriei mele –/ pietrele, țigani, gârla înflorită lângă casă,/ ouăle de paște,/ sania și steaua,/ înălțate-n rang/ doar de crăciun,/ pâinea neagră, caldă,/ și roind cișmeaua/ și o linguriță de magiun” (*Martorii copilăriei mele*).

Citind poeziile elegiace ale Dorei, nu cauți perfecțiunea; nici măcar nu te interesează dacă forma lor este păstrată „ca la carte”, dacă metrica este cea potrivită etc., pentru că ești cucerit întru totul de atmosfera brodată cu măiestrie în acest basm real, în care lacrimile sunt perle, iar amintirile, tot atâtea șanse de evadare din banalul cotidian.

Să sperăm că, după această a cincea „stație”, autoarea nu se va opri din călătoria ei în trăsura cuvintelor și își va continua „experimentele” literare, „culegându-mi vorbele când de colo și când de dincolo” (*Apartenență lingvistică*). Chiar dacă acum are senzația că „Trecutu-mi-a vremea,/ pierdutu-mi-am pasul/ și ceasul, săracul,/ tot ticăie-n gol,/ rămas-a tot parcul/ cu stele și lună/ undeva,/ încheștat în nămol...” (*Tristeți citadine*), eu cred că ea mai are multe să ne împărtășească și că acel „măine” despre care ne vorbește este doar un „truc” poetic, pentru a ne face să empatizăm cu trăirile sale, ca să ne țină, astfel, mai aproape de suflet: „Nu m-am spovedit nici bătrână,/ păcatele-s uitate de-acum,/ cu tămâie pornesc să le-afum,/ mâine m-oi spovedi la țărână...” (*Spovedanie*)...

CONSTANTIN STANCU

pentru lucrurile la modă, pentru petrecerile în grup, pentru concedii nesfârșite, pentru trădări. Limbajul lor are sare și piper, știu să dea răspunsuri, să iasă din ambuscade birocratice. Se salvează prin nepăsare, trivialitate, prețiozitate, șmecherie patentată. Personajele duc șmecheria pe culmi, valorile sunt doar pentru fraieri, seriozitatea nu este

acceptată în acest mediu.

Dumitru Hurubă construiește fiecare tablou cu atenție, atmosfera este sub tensiune, personajele par copleșite de evenimente, dar nu se predau. *Infidelitatea* dintre soți, amanți sau amanți de ocazie este baza acțiunii. Trădările, falsa superioritate, limbajul de oameni care se descurcă, toate dau culoare și acid evenimentelor. Cel infidel e cel mai tare, el rezistă șefului, colegilor, familiei, bisericii etc. Infidelul face legea în colectivitate și este admirat.

De la biroul unde se încheagă evenimentele, autorul ne plimbă prin diferite medii: de la cabinetul medical la birtul din colț, *Pufoaica ruptă*. Victime ale propriilor amăgiri, personajele pozează în învingători, ei nu se lasă copleșiți. Umorul este împins la maxim, devine un umor negru, crud, personajele pierd totul: timpul, familia, cultura, societatea în care credeau că sunt cineva. Identitatea. Replicile curg alert, cuvintele au dinamită în vocale, fiecare spune ceea ce crede el că este *cool*, după modă, nu ceea ce este necesar. Umanul se diluează, insul se transformă în caricatură. Tema romanului este una a dezintegrării lumii: ideile, gândurile, cuvintele se ciocnesc, se repetă, se auto-devorează. Lumea cade în sine, se prăbușește în neantul de fiecare zi.

Colectivul este unit de magia unei lumi artificiale, în care toate nu au final. Finalul este ruina biroului, a familiei, ruina afacerii. Sunt schițate și unele idei politice mimate. Pentru personaje lumea se deschide aparent, ele călătoresc spre niciunde, șefii companiei sunt din străinătate, după mode impuse, tehnologia sună bine dar nu se încheagă, afacerea nu prea are profit, dar toți oamenii companiei merită prime, salarii mari, concedii, recompense. Merită toată atenția celor din jur, ei știu să se agite într-o lume care-i acceptă cu voluptate.

Compania are o denumire voit haioasă, exprimă prețiozitatea afacerilor în stil mare: „Fabrica de Cuțite cu Lame Rotative” (FCLR), legată de o alta, compania mixtă „Smack-Smack”. Chiar din denumire, absurdul intră în scenă, un absurd globalist. Dumitru Hurubă are darul de a găsi denumiri șoc, specifice economiei de piață. Dicționarul Explicativ al Limbii Române are o anexă: „Neologisme radicale”. Apare un „Premiu Nobel pentru Gramatică”. O femeie bine este denumită „neckermancă”, după jurnalul de modă cândva... la modă. Birtul în care se întâlnesc colegii de la fabrică poartă un

Reforma umorului la Dumitru Hurubă

Cu romanul *Infidelita** Dumitru Hurubă realizează o antologie disimulată în această carte densă și utilă. Romanul a apărut la Editura Limes în anul 2019 și reprezintă o dare de seamă asupra cărților scrise de autor de-a lungul timpului.

O idee mulată pe tiparul literar practicat de umorist, el aducându-ne o surpriză, dar și chemându-ne la responsabilitatea lecturii, chiar dacă se repetă cu eleganță. Există

mult umor în text, fraza curge entuziast, personajele intră bine în piele lor de personaje de referință. Uneori autorul e sarcastic, alteori ludic, alteori moralist, are însă capacitatea de a desena limpede tablouri halucinate despre lumea în care trăim cum poftă și detentă. Nu avem multe noutăți, raportat la cărțile anterioare, dar cartea în sine, este agreabilă, se citește cu interes și relaxare. Trebuie remarcată ideea antologiei, noutatea provocării, menținerea linei de plutire în opera lui Hurubă. S-a consolidat stilul *hurubian*, unul distinct în proza românească și literatura de umor de la noi. Nu se renunță la valorile consacrate în cărțile anterioare, din contră, se vede clar că autorul are o viziune asupra vieții, cunoaște vremurile în care trăim și ni le explică zâmbind, stil care explodează în mintea cititorului.

Acțiunea se petrece într-o companie construită în economia de piață, menită să aibă succes. Privatizarea lasă o largă marjă de acțiune pentru personajele tipice ale unui birou, acolo specialiștii se pot afirma. Birocrația este o artă pentru ele, libertatea devine libertinaj și limitele sunt depășite. Munca este o chestiune perimată pentru majoritatea dintre ei, locul de muncă, fragil de altfel, pare un loc câștigat prin competență, cultură, specializare. Aparențele sunt mai importante decât substanța activității de zi cu zi. De remarcat foamea personajelor

nume haios: „Pufoaica ruptă”. Personajele au nume bine alese, ele exprimă „starea nației”, ca să spunem așa, se exprimă pe sine, lumea în care se mișcă: Iorgu Vasilade, Cotruțiu, Priscanu, Pralea, Mărcanu, Virginica, Duzanu, Varvigeanu...

Iată cum prezintă scriitorul o expoziție de pictură în care sunt implicate eroii de la fabrica de cuțite: „- ...Iar liderul artiștilor plastici a vorbit atât de frumos, cu o voce atât de afectată, încât noi și ceilalți participanți – minus vreo câțiva pricepuți cât de cât într-ale artei plastice, nici n-au băgat de seamă că el vorbește o jumătate de oră fără să spună mare lucru în legătură cu exponatele și cu autorul lor, dacă bine vă amintiți. Abia la sfârșit, parcă aducându-și aminte de rostul pe care-l avea el acolo, a încheiat:

- Stimate doamne și onorați domni, noi nu avem de vizitat o simplă expoziție de pictură, ci un fenomen artistic – vă mulțumesc de prezență, doamnelor și domnilor. Și, pentru că sindicatul nostru știe să aprecieze valorile, noi, împreună cu Forul tutelar, am hotărât să acordăm colegului și colaboratorului nostru o diplomă de excelență...” (pp. 125-126).

Cu abilitate și talent, Dumitru Hurubă prezintă evenimentele, personajele, dramele și realizările colectivului prin dialoguri spumoase, cuvintele sar precum bilele la biliard, cuvinte colorate și dinamice. Cititorul își poate face o părere despre vremea de tranziție în care nebuniile unor indivizi dau ritm societății care alunecă spre o pandemie a ratărilor.

Cultura de carton este bine prezentată, superficialitatea personajelor iese în evidență, credința lor este ironizată cu un umor bine temperat și reprezentativ pentru gașca de la FCLR. Personajele participă la al treilea parastas, locul știut este Bodega „Pufoaica ruptă”, preotul își face ritualul și predică rugăciunea „Tatăl nostru”, timp în care, după fiecare verset, personajele au ceva de comentat, fără legătură cu evenimentul: vine un control de la ANAF, Nicuța e îmbrăcată ca o sorcovă, cineva comentează meciul de fotbal, personajele se interesează dacă s-a pornit cazanul pentru fabricarea țuicii, copiii colegelor au mijloace alternative de educație: Internetul, goagă-ul etc. Cu alte cuvinte, precum în cer așa și pe pământ, cântă preotul cu aplomb în birtul devenit catedrală.

Personajele sunt preocupate de probleme importante: „Ceva mai la o parte, cam discriminatoriu, adjunctul Cotruțiu zburda printre mese cu o butelie de *fetească regală* ținută strâns la piept având figură de ins după o criză de fiere, așa că mi-am permis să-l întreb:

- Domn director, suferiți-suferiți? Cum se comportă noua secretară?

- Vasilade, tresări el ca revenit dintr-o visare, nu fii măgar, că devin iresponsabil!...” (p. 200).

De remarcat limbajul personajelor, ele folosesc în

amalgam limba română cu limba engleză și, simultan, cu limba rusă, apelând și la citate din limba latină. Un amestec care dă savoare dialogurilor și exprimă limbajul unor personaje reale, întâlnite frecvent în societatea care se mișcă elegant pe Internet.

Romanul *Infidelia* este o reușită și o provocare, chiar dacă, așa cum am arătat, autorul se repetă cu ironie. Citit distinct de celelalte cărți ale lui Dumitru Hurubă, redescoperim o lume dinamică, haioasă, în cădere spirituală, fără scăpare din malaxorul evenimentelor care au consistență. Ultimul capitol are un text expresiv, scurt și concluzia: „*Noapte bună!*” (p. 216). Personajele și autorul ies din scenă cu optimism, întinericul acoperă o lume în care destinul are forțele lui de tracțiune... Este salutul celui care se desparte de lumea în disoluție.

Dan Culcer remarca încă de la debutul scriitorului: „Textele pe care ni le propune acum Dumitru Hurubă, construite cu economie de mijloace, încearcă să mențină echilibrul estetic dificil între realismul tenace, ironia blândă și sentimentalismul unor situații, prin decupaje epice inteligente și finaluri neașteptate” (Prezentare în vol. *Debut 86*, Ed. Cartea Românească, 1986).

Romanul are la final câteva referințe critice de la G. Dimisianu, Mircea Mihăieș, Alex. Ștefănescu, Florentina Hojbotă, Constantin Stancu, Valentin Silvestru, Dan Culcer, Iulia Argint, Al. Florin Țene. Textele critice pun în evidență autorul și opera sa, una consistentă și reprezentativă.

Născut la 26 octombrie 1944 (locuiește la Simeria, județul Hunedoara), Dumitru Hurubă a scris destul de mult, a trăit cărțile sale intens și titlul cărților sale ne prezintă fața unei istorii literare personale mulată bine pe istoria de după anul 1989: *Iubita mea, e ora indexării* (1994); *Rezervația de zăpăciți* (1995); *Carte de colorat mintea* (1998); *Amanții gaițelor cu cap de struț* (2008); *Biroul dușilor de-acasă* (2013) etc.

Scriitorul este și un atent observator al vieții literare, a scris despre scriitorii din județul Hunedoara, despre volumele de umor din țară, a avut puncte de vedere legate de viața socială, bine exprimate în eseurile sale: *Scenarita* (2016); *Scorpionisme* (2011); *Să vă spun ceva* (2012) etc.

Dumitru Hurubă este implicat în umorul reformei și reforma umorului, pentru a-l cita, având puncte de vedere pertinente și traducându-ne scenariile care ni se oferă zilnic pe Internet sau la televiziunile consacrate. Este unul dintre scriitorii care simt realitatea și nu se ascund în povestiri bine construite literar, dar, ca temă, departe de vremurile pe care le trăim. El nu manipulează cititorul, se lasă manipulat de personajele sale...

*Dumitru Hurubă, *Infidelia*, roman, 231 pagini, Florești, jud. Cluj: Editura Limes, 2019

CRISTIAN GABRIEL MORARU

inconfundabil, cititorul fiind în măsură să-i recunoască imediat atributele esențiale și inegalabile ale liricii sale: metafora ca procedeu artistic principal, deși nu evită nici alți tropi artistici; ideea poetică exprimată în suficiente cuvinte cât să nu fie minimalist sau să cadă în repetiții sau aglutinări inutile;

forța discursului liric este cea a unui uriaș, nu rudimentar, ci atent, delicat, capabil să nu strivească în palmele sale o floare sau un fluture imperial.

Și, ca să respectăm tonul impus de blajinul nostru poet în acest volum, eul liric se află în ipostaza unui pământ mănos care de-abia așteaptă să vină ploaia binefăcătoare ce ia chipul unei femei asemenea florii unei plante din Himalaya, Narilatha, care înflorește o dată la douăzeci de ani.

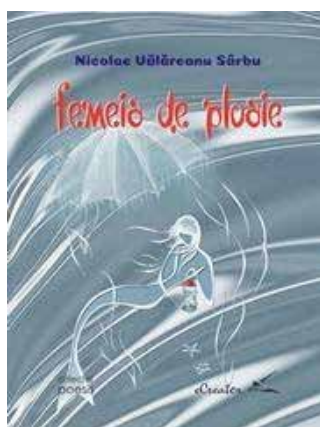
Tema majoră a întregii opere poetice a lui Nicolae Vălăreanu Sârbu este indubitabil dragostea, fie că este vorba de dragostea de Dumnezeu, de oameni, de cuvinte sau de femeie, care se topește, iată, și devine lichidă, din pricina temperaturii dragostei sale, riscând s-o piardă printre degete.

Poetul este un gurmand fără doar și poate care se îndestulează din cuvinte, după cum recunoaște singur în faimoasa artă poetică intitulată *Mă îndestulez din cuvânt*: „N-o să vii să ne întâlnim/nici n-ai avea cum,/nu am un loc în care să mă opresc,/am un timp fără sincope.// În piept am mai multă dragoste decât inimă,/mă îndestulez din cuvânt,/respir clipele ca pe un dat din aer/și adorm la ferestrele trenurilor în mers.//Eu nu mă îmbrac în culorile vremii,/dar plec odată cu ele,/rar mă întorc la primăverile care-mi scapă din mers/și înfloresc în magnolii.//Oricum întâlnirea propusă/este un fel de îmbătrânire frumoasă/dincolo de umbrele castanilor înfloriți/pe o alee cu pietre megalitice vorbitoare/ce nu ne grăbesc să murim.”

Așadar, trei sunt ideile de forță ce se degajă din această arspoetica, emblematică, în opinia mea, pentru creația poetului Nicolae Vălăreanu Sârbu: prima este (re)cunoașterea faptului că dragostea este motorul diesel al creației, o dragoste fără margini, care de -abia dacă-i mai încape în piept, a doua, îndestularea din mierea cuvintelor ca un veritabil urs carpatin, iar a treia, mefiența în fața modelor poetice de tot felul.

Îndestularea din cuvânt sau despre bogăția lăuntrică a poetului/ Nicolae Vălăreanu Sârbu – volumul „Femeia de ploaie”, editura ECreator, Baia Mare, 2019

„Mă îmbogățesc pe dinăuntru...”

Cu aceste cuvinte își începe discursul liric Nicolae Vălăreanu Sârbu în volumul *Femeia de ploaie*, care seamănă cu o scoică în care crește perla metaforei.

Crescut la școala (neo) modernistă și scriind majoritatea poemelor sale în versul liber inițiat în lirica românească de Alexandru Macedonski și consacrat

definitiv de Lucian Blaga, poetul Nicolae Vălăreanu Sârbu, asemenea unui păianjen țesător/visător, își construiește cu răbdare pânza lirică menită să-i ademenească pe cititori.

Cu cât te zbați mai mult în firele de mătase aurii care sunt stihurile sale, cu atât nu mai reușești să lași cartea din mână până nu o termini de citit, indiferent că are o sută sau două sute de pagini.

Peste 160 de poeme conține noul volum al poetului din Șelimbăr care șelimbărește cuvintele într-un ritm amețitor, adică reușește să le purifice de zgura denotativă și să le confere noi și bogate sensuri.

Bogăția lăuntrică și-o transpune în versuri de o inegalabilă frumusețe, fiind important nu atât ce spune, ci cum spune, pentru că temele sunt de regulă aceleași.

Domnul Nicolae Vălăreanu Sârbu are un stil poetic

CRISTIAN-PAUL MOZORU

A scrie rupând Poezie din Viață - Însemnări despre poezia lui Costel Simedrea -

Poetul Costel Simedrea! „Simțit” și încurajat de scriitorul Mihai Novac și discipol al poetului Gheorghe Azap, în volum a debutat în 2007 sub girul poetului Ion Chichere care i-a și „botezat” primul volum, *Mucegaiuri rare* (Editura Modus PH, Reșița). Personal am întâlnit târziu poezia simedriană, în 2016, prin intermediul volumului *Ouă de cuc* (Editura Eubeea, Timișoara) apărut în același an și primit de la profesorul Ioan-Nicolae Cenda, adică de abia la apariția celui de-al zecelea volum al autorului, după cum o spune propria-i operă: *Mucegaiuri rare* (2007), *Tristețea substantivelor comune* (2008), *În căutarea titlului pierdut* (2009), *Alba Neagra* (2010), *Cărarea de cenușă* (2011), *Strada mare* (2012), *Frunze de lut* (2013), *Născocind cuvântul* (2014, antologie), *Romanțe hemografice* (2015). Apoi a avut loc întâlnirea cu un alt volum, *Povești pe albul zăpezii* (Editura Mirador, Arad, 2017), iar în 2019, la Răcășdia, bucuria întâlnirii cu volumul *Calendare de fum* (Editura Eubeea, Timișoara, 2019), dar și a poetului alături de mulți alți reprezentanți ai culturii locale și zonale în cadrul manifestării *Zilele culturii și spiritualității răcășdene* la care aș adăuga șansa unui scurt dialog cu cel pe care doar îl citisem și, totodată și asistarea la un recital poetic dat de însuși poetul descoperit cu puțini ani în urmă.

Rețin foarte bine că, la doar câteva zile după ce am primit-o, întâia carte semnată Costel Simedrea am citit-o alături de alte volume semnate de Iosif Băcilă, Silvia Bitere, Ionel Bota, Costel Stancu și Ion Șerban Drincea. Era, pentru mine, o adevărată mirare să întâlnesc în aceste timpuri și tendințe literare o poezie altfel, o poezie ... din alte vremi. Era o poezie ce venea de altundeva, era o poezie ce aducea cu sine un alt aer, alte ecouri fiindcă, de fapt, poezia lui Costel Simedrea chiar asta este: o punte între Poezie în egală măsură cum este o punte între Timpuri. Poezia propusă nu este una a imaginilor ascunse, alambicate, nici măcar a unor imagini mozaicate, ci dimpotrivă, este acel soi de poezie deschisă în care tabloul este expus în întreaga sa formă și imagine în așa fel încât totul poate fi văzut, analizat și înțeles simultan, firul scenei-poezie desfășurându-se lin din cuvânt în cuvânt, din sens în sens fără nici un fel de abstractizări,

artificii de limbaj ori de imagine: „Am auzit, atunci, stând lângă marea poartă, / Un clopot uriaș, cât cerul la un loc, / Cu glas de veșnicie cum povestea de soartă, / De viață povestea, de moarte, de noroc ... // Erau mai mulți acolo, smeriți, cuprinși de teamă, / Toți așteptau la rând, cu fețele livide, / Și toți se întrebau, în gând, de bună seamă, / Pentru cine, astăzi, poarta se deschide? // Priveam atent cum totul mi se cernea la vamă / Până se alegea credința de păcat! Și-am auzit o voce, apoi, care mă cheamă, / Și-o trâmbiță de aur la poartă a sunat.” (1)

La fel ca în cazul poeziei altor scriitori – de acum, de altădată –, poezia lui Costel Simedrea stă sub semnul frumosului. Deși acest *frumos* pare paradoxal fiindcă majoritatea versurilor poetului aduc întotdeauna în prim-plan trecerea timpului și a noastră odată cu el, la o lectură mai atentă putem observa că tocmai în această trecere constă întreaga frumusețe: venim, devenim și apoi plecăm. Dar nu plecăm oricum, nu plecăm pur și simplu, ci plecăm transformați, definiți. Avem, așadar, înaintea noastră o poezie ce ia naștere din ceea ce ni s-a dat să stea exact în fața noastră, sub privirile noastre și asupra căruia să nu avem nici o putere, ci invers, anume datul să fie cel care trasează și decide totul. Poetul extrage pur și simplu crâmpie de viață din propria-i trăire, dar și din trăirile celor pe care îi întâlnește direct ori indirect, le așterne atent pe hârtie și ni le redă apoi nouă, lumii, probabil pentru a ne arăta și învăța cum să nu ne irosim darul primit prin naștere, *Viața / miracolul trăirii*, dar și cum să facem loc frumosului în jurul nostru și în noi: „Mi-e dor acum de jocul cu păpuși / Când alergam desculți prin iarba crudă, / Și prostioare mici, de iezii ghiduși / Făceam, sperând să nu ni se audă // Mi-e dor de noi, nevinovații prunci, / Ca de o jucărie, azi, stricată / Pe care nu te-nduri să o arunci / Păstrând-o doar pentru ce-a fost odată ... // Dar știi că n-o mai folosești nicicând, / Că timpul peste joacă a trecut / Iar anii care vin umbrei se vând // Și vine un sfârșit, un început ...” (2)

Poate suna contradictoriu, dar literatura are acea capacitate, frumoasă, care tocmai prin propria dispersare o determină să (re)formeze un întreg. În acest sens, fără a mai trece în revistă curente literare, periodizări, teritorializări și așa mai departe – „Vorbim mereu de epoci literare, termenul continuând să fie cu totul elastic. Ce altceva este, în fond, o epocă literară, decît un act de tezaurizare, o totalitate a cărților care rămîn? Firește, a cărților care-i rezumă spiritul. Trăsăturile stilistice ale unei epoci sînt, în general, mai tari decît voința individuală.” (3) –, în baza anumitor criterii, trebuie reamintit că există mai multe categorii de literatură: literatura de Centru, literatura granițelor (cum frumos ne-o

amintește criticul și istoricul literar Cornel Ungureanu), literatura de nișă și așa mai departe. Trebuie reținut însă că fiecare categorie—principală ori secundară—a literaturii își are propriul Centru și, implicit, propriile margini. Într-o literatură a Banatului în care conform istoricului Ion Dimitrie Suci, ne dă drept exemplu Cornel Ungureanu, „scriitorii bănățeni au un alt mediu de inspirație decât cei ardeleni: mediul satului sau al orașului bănățean; ba și alt vocabular decât cel ardelean.” (4), Costel Simedrea se află atât la marginea (spun deocamdată teritorială a) literaturii, dar în același timp și în centrul acesteia fiindcă poetul se (re)găsește, de fapt, între două literaturi sau, mai corect spus, între o literatură (literatura veche, întemeietoare, alteori cea clasică) și timpul altei literaturi (timpul literaturii contemporane), formând o punte între acestea, punte ce poate totodată reprezenta centrul amândurora luate ca întreg ceea ce înseamnă ca îi aparține pe deplin. Însă această manieră „cu ritm și rimă”, cum frumos formulează Maria Nițu în prefața volumului *Ouă de cuc*, pare a nu se mai potrivi în peisajul poetic ce îl traversăm în momentul de față. Mai mult de atât, pare abandonată, pare oarecum nedorită, neînțeleasă și ... trecută. Așa să fie oare? Fiindcă poezia de asemenea factură este chiar unul din acele izvoare poetice din care rezultă scrierile zilelor noastre și, îngrădindu-ne temporal, în acest sens este de-ajuns să privim cu doar un secol în urmă când poezia românească era reprezentată de nume precum Vasile Pogor, Nicolae Gane, Dimitrie Petrino (cunoscut ca fiind unul din cei mai aprigi detractori ai lui Eminescu), Iacob Negruzzi, Veronica Micle și mulți alții. Nimic mai greșit ne atrage atenția Constantin Ciopraga care susține că „fenomen dintre cel mai complexe, o literatură este suma unei multitudini de conștiințe individuale, care, prin intermediul limbii, se întâlnesc în conștiința socială și în mutațiile timpului istoric, aprofundînd prin cuvînt fizionomia unui popor. Solidare între ele, creațiile reprezentative se constituie, simpatetic, în structuri ample, printr-un proces de complementaritate, întregindu-se reciproc. Ca principiu unificator, limba adună, polarizează și conferă o identitate.” (5) Același lucru îl susține și Ștefan Ciobanu care este de părere că „e foarte greu a stabili anumite limite în viața sufletească a unui popor, întrucît această viață a colectivului omenesc, ca și viața individului, se prezintă ca ceva neîntrerupt. Tot așa de greu este de a împărți istoria literaturii unui popor în epoci sau perioade, întrucît literatura este expansiunea acestei vieți sufletești a poporului, a conștiinței lui, care-și rupe firul atunci cînd dispăre poporul. Se înțelege că această viață spirituală poate să aibă momente de intensitate și de ritmuri mai slabe, dar între diferitele stări ale ei există o legătură. Aceeași legătură o observăm și în fenomenele literare. Nu se poate spune că între cronicarii noștri din secolul al XVII-lea

și între Gheorghe Șincai sau Nicolae Bălcescu nu există nici o legătură. În evoluția literaturii există întotdeauna legături de continuitate. (...) Un Eminescu nu este altceva decât sinteza unei evoluții poetice de lungă durată.” (6) același Ștefan Ciobanu atrăgând imediat atenția asupra faptului că deși cercetătorii nu acceptă întotdeauna împărțirea istoriei literaturii, posibilitatea separării ei există.

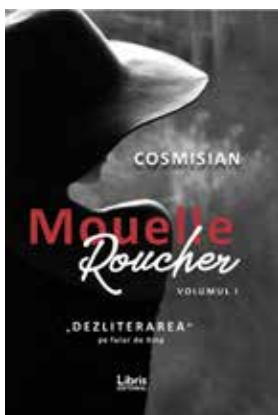
Dacă datorită regimului politic instaurat treptat în România în cea de-a doua jumătate a secolului trecut, regim răsfrânt puternic negativ asupra destinului culturii românești, „Blaa sau Voiculescu, Nichifor Crainic, Constantin Noica sau Mircea Vulcănescu vor fi, în România comunistă, în exil. În exil interior sunt și cei care se retrag în cenacluri particulare pentru a-și conserva identitatea. Vor fi, pe rînd, descoperiți și trimiși în închisori.” (7), să fie, oare, și poetul Costel Simedrea un (auto)exilat, interior sau nu, la marginea literaturii prin stilul adoptat în acest timp cultural cu tendințe diferite? Eu cred că poeziile sale vorbesc de la sine și că Timpul are întotdeauna ultimul cuvânt. Până atunci însă, până Timpul va vorbi, să lăsăm să vorbească poezia lui Costel Simedrea: „Cu aripa, un înger, în treacăt m-a atins / Și un alb imens a izvorât în mine. / Trezind ecouri vechi din cântecul învins, / Amintind zăpezi, înfiorând ruine ... // Apoi, de buza nopții, stele s-au spart pe rînd / Lăsându-mi în față drum întunecat ... / Și cântecul s-a frînt, adânc reverberînd / Și noaptea-i tot mai lungă ... și îngeru-a plecat.” (8)

- 1) **Simedrea, Costel** - *Calendare de fum* - Editura Eubeea, Timișoara, 2019, p. 24 (poemul *În fața porții*)
- 2) **Simedrea, Costel** - *Povești pe albul zăpezii* - Editura Mirador, Arad, 2017, p. 59 (poemul *Joc de păpuși*)
- 3) **Ciopraga, Constantin** - *Personalitatea literaturii române. O încercare de sinteză* - Editura Junimea, Iași, 1973, p. 13
- 4) **Suci, Ion Dimitrie** - în *Introducere / Literatura bănățeană dela început până la Unire (1582-1918)* - Editura Regionalei Bănățene „Astra”, Timișoara, 1940, p. 1; cf. **Ungureanu, Cornel** - în *Prefață / Geografia literaturii române, azi IV: Banatul* - Editura Paralela 45, Pitești, 2005, p.5
- 5) **Ciopraga, Constantin** - op. cit., p. 13
- 6) **Ciobanu, Ștefan** - *Istoria literaturii române vechi* - Editura Hyperion, Chișinău, 1992, p. 32
- 7) **Ungureanu, Cornel** - *Mitteuropa periferiilor* - Editura Brumar, Timișoara, 2018, ediția a II-a, revăzută și adăugită, p. 262
- 8) **Simedrea, Costel** - *Povești pe albul zăpezii* - Editura Mirador, Arad, 2017, p. 64 (poemul *Ecou alb*)

DANIEL LUCA

Femeia-vin

Un tânăr scriitor, al cărui nume nu este dezvăluit, intervine în povestea de dragoste dintre o scriitoare, Mouelle Roucher, și un degustător de vin, Pierre Devoin, în primul volum al romanului (de debut) *Mouelle Roucher. „Dezliterarea” pe fuior de timp* de Cosmisian (Editura Libris Editorial, Brașov, 2019).

O poveste de dragoste despre care tânărul știa, din spusele doamnei Roucher, că s-a încheiat prin moartea lui Pierre, în urma unui teribil accident de motocicletă. În realitate, Pierre se afla internat la Spitalul Universitar Edouard Herriot din Lyon, în comă, după cum avea să afle de la Eugénie (pe care Mouelle Roucher o trata ca pe o fiică).

O poveste de dragoste care constituia subiectul celui mai recent roman al scriitoarei, *Fiorul*, și cu care tânărul scriitor avea o legătură de care nu avea habar, încă de când era în lucru. Astfel, o scrisoare pe care i-a trimis-o scriitoarei în care o sfătuia, urmare a lecturilor din scrierile anterioare, să nu își mai dorească moartea, va primi drept răspuns capitolul al XIV-lea din *Fiorul*, intitulat **Nu îți mai dori să mori!** Fără să o știe, el a atins cele mai intime resorturi ale doamnei Mouelle Roucher.

După aflarea adevărului, tânărul scriitor i-a citit lui Pierre, zi de zi, romanul proapăt lansat, gest care a avut drept consecință revenirea lui Pierre din comă. Așadar, implicarea tânărului a avut efecte benefice asupra ambelor părți („Pe tine te-a vindecat glasul lui când ți-a citit. Pe ea a ridicat-o din genunchii chinuiți ai unei inimi arse de așteptare”, p. 171).

Și totuși... aflăm că înainte de accident Pierre ar fi pus capăt relației, considerând că statutul social al acesteia nu corespunde cu al lui. Totodată, trezirea din comă naște întrebări în sufletul ambilor protagoniști („Eugénie crezuse că vestea o va înflori pe scriitoare, însă aceasta a rămas într-o inexplicabilă stare de șoc”, p. 69; „Lumea lui Pierre își regăsise busola într-o carte parcă scrisă pentru a-i ghida ființa înapoi spre iubita lui, Mouelle”, p. 144).

În paralel, se întretese o firavă poveste de dragoste între tânărul scriitor și Eugénie. Iubirea și scrisul cuprind totul,

atingând, într-un fel sau altul, pe toți eroii (puțini la număr) acestui roman. Reflexivitatea pe marginea lor de puține ori e de efect, autorul căzând în capcana prețiozităților și înfrângând acțiunea (de pildă, „Când scrii o carte despre iubirea adormită sub pulsul artificial al comei, cititorii tăi se pot transforma în îndrumători și sfătuitori, fără a cunoaște inima care naște. Astfel ai ajuns să omori coma cu un condei ce scrie negru. Atât de apăsătoare este nuanța negrului, încât ai crezut și tu în doliul pe care l-a ancorat în ființa ta...”, p. 151 ori „Nu cred că te-ai gândit cât de mult poți scrie în biblioteca ascunsă a ființei tale atunci când penelul alege să își fixeze falnic dezinteresul asupra expresiilor celor mai intense ale zbulciorului interior. Ne luptăm adesea în interiorul galaxiei noastre, iar *nelumina* rănilor parcurge greu drumul spre cei ce ne cunosc”, p. 49). Dacă unele pasaje sunt neavenite, altele, în schimb sunt de o forță deosebită, precum cel referitor la rolul scrisului și puterea acesteia („— Ai putea scrie tot ce simți, fără să te gândești la cititori? La ce ar înțelege ei? Ai scrie fără să cunoști personajele, fără să le poți da tu viață? Ai putea scrie fără să scrii, ai putea scrie devenind tu însuți o pagină goală pe care să îți fie scrijelite simțirile personajelor tale?”, p. 39). Iar dezlitterarea e și ea legată de scris și transmiterea mesajului („Dezlitterarea este un moment în timp, un moment în care o poveste ascunsă în cuvinte prinde viață, dezlipind cuvintele de lumea materială pentru a le lăsa să creze un univers al unei vieți”, p. 78).

În acest roman, femeia se confundă cu vinul, la propriu și la figurat, ea trebuie degustată încetul cu încetul, cu toate simțurile treze spre a-i descoperi buchetul („Și totuși, adevărata regină a serii era acolo, iar eu o priveam cu tot spectrul senzațiilor din inimă în timp ce descriam vinul. De fapt, o descriam pe cea care avea să îmi devină cel mai bun vin degustat vreodată”, p. 123).

Un alt factor extrem de important în viața omului, pe lângă iubire (cu care se află în strânsă interdependență), este timpul. Femeia are avantajul, față de bărbat, că poate stăpâni timpul („O femeie ce poate liniști un «mecanism elvețian» poate să controleze scurgerea timpului. O clipă în îmbrățișarea ei dezintegra limitele (...)”, p. 87), pe când bărbatul este luat prizonier, fiind prins într-o buclă a timpului („O secundă a creat o buclă de timp. A refăcut o conexiune a simplității cu complexitatea”, p. 88).

Sub aspectul povestirii, autorul utilizează narațiunea la persoana I, a II-a și a III-a, inserând poeme ori fragmente din roman, jurnal ori scrisori, ceea ce provoacă o senzație de neorânduială, o scădere a cursivității romanului.

Romanul de față anunță un prozator demn de a fi urmărit, având convingerea că nu peste mult timp va ști să stăpânească și mai bine năbădăiosul cuvânt.

Revoluția simțurilor

Un roman plin de nerv, de savoare și de viață este *Infidela* de Daniela Faur (Quantum Publishers, Domnești, 2019), o incursiune în interiorul și exteriorul cuplului, între adevăr și minciună, între sex și iubire.

Ela, aflată într-o relație de aproape trei ani cu Gabi, cu care urma să se căsătorească peste câteva luni, se îndrăgostește de Sebastian, noul ei șef de la locul de muncă, o firmă de consultanță în management (Ekon Consult), căsătorit cu Roxana. Urmează trei luni toride, de la tatonare la sărut, la frâu liber dat simțurilor și până la iubire.

O infidelitate asumată de Ela, după îndelungi procese de conștiință [„Sunt o păcătoasă! (...) Sunt femeia vorbită pe la colțuri, subiectul de discuție la întâlnirile de cafea și a celor din miez de noapte,acompaniate de vin rece. Aș fi cinică să spun acum că-mi pare rău” – p. 5], Ela fiind o femeie obișnuită, nicidecum un top-model („Am 1,68 m înălțime și 68 de kg. Nu sunt grasă grasă, genul acela despre care *porcii* spun că mai bine le sari, decât să le ocolești. Dar sunt destul de durdulică: am câteva straturi de colăcei” – p. 8), dar care, atunci când întâlnește „masculul alfa”, își lasă gândurile libere, trăirile erotice invadând-o chiar și în biroul lui („Dar ochii lui, ei bine, ochii lui limpezi ca marea și zâmbetul ștrengar îmi transmit că, mai devreme sau mai târziu, mă vor băga în bucluc” – p. 29; „Cer oare prea mult? Da! Normal! Eu, femeie logodită, doresc ca mâinile unui bărbat însurat să mă frământa ca pe-un aluat de cozonac” – p. 88).

Sexul cu Gabi devine monoton, o rutină, o împreunare a trupurilor fără ca sufletele să mai fie prezente („Acum ne dezbrăcăm singuri, dar ne păstrăm șosetele dacă se poate. Să nu ne tragă frigul pe la picioare! Nici n-ar avea când să o faci, săracul” – p. 22; „Și-a primit sexul și nu a mai contat că trebuie să-i dea atenție și sufletului meu” – p. 24), iar întâlnirea cu Sebastian este un adevărat scurt-circuit, ce produce o revoluție a simțurilor, o trezire a lor la viață dintr-o lungă amorțire, dar și o pornire pe drumul căutării sinelui, prin pasiune și iubire.

Treptat, gândurile se transformă în gesturi și fapte. Primul sărut este urmat de participarea amândurora la un bal mascat de halloween organizat de firma unde lucrează Gabi („da, el e, nu m-am înșelat. Zăpăcita asta dintre picioarele mele l-a recunoscut înaintea mea” – p. 138), de

mângâieri într-o cabină de probă, de o călătorie la Roma într-un weekend [prima consumare a pasiunii: „Intră în mine tare și repede, căci drumul e ușor, *prințesa mea* deschizându-se hapsână (...). Închid ochii și mă las legănată ca o barcă pe valuri. E în mine, așa cum mi-am dorit, răscolindu-mi interiorul, potolindu-mi setea de sex brut” – p. 170] și continuarea întâlnirilor în doi, o dată pe săptămână, după reîntoarcerea în țară [„De azi, sunt oficial infidelă cu acte în regulă. Am repetat prima experiență, așa că nu mai e cale de întors. Nu mai pot spune *s-a întâmplat, a fost o dată și atât*. Ce mult pot înflori sub atingerile lui! (...) Cât de bine e să-mi redescopăr sexualitatea, să mă redescopăr pe mine, să am curajul de a-mi direcționa partenerul” – p. 214].

Odată cu dăruirea, încrederea ia locul neîncrederii, cu toată bătaia interioară ce se dă în cei doi protagoniști, Ela și Sebastian. Cu toată înverșunarea de a rămâne doar la sex, fără a implica inima, iubirea îi cuprinde pe amândoi. Dar, cum viața nu este un basm, nici de această dată nu există happy-end [„nu mai cred în «Fericiți până la adânci bătrâneți»; e doar un final pentru basme. Lucrul acesta nu mă întristează, culmea! Viața nu-i un basm, nici pe departe! Singurul lucru comun e că, da, ai de sărutat câțiva broscoi până-ți vei cunoaște prințul. Doar că nici prințul ăsta nu este cel din povești. (...) Când totul e bine, e greu să-ți închipui răul. Nu te gândești că răul poate lua chipul unui bărbat fermecător care, hilar de-a dreptul, e broscoiul unei alte femei” – p. 6].

Totuși, Ela ajunge, prin Sebastian, să se cunoască pe sine însăși, să se vadă și să se accepte așa cum este în realitate și să se bucure de propriul trup, de propriul suflet (cu toată lupta dintre îngerul și demonul din interiorul său: „Am descoperit în ultimele luni că sunt un înger cu apucături de demon, deși acum par a fi un demon care-și caută lumina” – p. 286), cu convingerea că undeva există jumătatea ei și cândva, cu siguranță, o va întâlni („Da, am rămas fără logodnic și fără amant, dar am învățat să iubesc cu pasiune și să prețuiesc dragostea” – p. 286). Până atunci, însă, adevărul va lua locul minciunii („Și ca să fiu Ela până la sfârșit, primul pas în noua viață a fost să-i fac o vizită prietenului meu de la Sex Shop și să cumpăr vibratorul Ciocan. Pentru mine! Suficient cu minciunile!” – p. 287).

Fiecare poveste de dragoste, fie ea și interzisă, este o încercare și vine la pachet cu învățăminte, îmbogățind trupul și spiritul. Daniela Faur, cu ironie și sarcasm adeseori, printr-o fină analiză psihologică, aduce în fața ochilor cupluri credibile, viabile (Ela-Gabi, Sebastian-Roxana), fără intenții moralizatoare, însă cu un puternic mesaj de *carpe diem*.

Imunitatea poeziei în fața morții

Condițiile de „arest” la domiciliu, fără a exista vină pentru vreo infracțiune, ci doar un scop preventiv, prilejuiesc discuții înfierbântate cu sine însuși ori cu... iubita aflată la distanță fizică.

Volumul de versuri *Scrisori către Izoleta* de Ioan Romeo Roșianu (Editura Detectiv Literar, București, 2020) cuprinde scrisori, mai vechi

și mai noi, despre condiția omului, despre rezistența sa în condiții vitrege, îndeosebi acum, când virușii amenințători distanțează oamenii, desfăcând prietenii și iubiri.

Spectrul morții bântuie versurile din acest volum, născând temeri și frici („de după bibliotecile ticsite cu cărți stă moartea la pândă / o văd cu coada ochiului îi simt respirația rece în ceafă / o aud ascuțându-și coasa c-o plăcere de criminal în serie”), neliniștea devenind aproape de nestăpânit, numai iubirea izbutind să o mai aline („îți scriu cu spaima zilei de mâine și cu neputința zilei de azi / trag cu urechea la ușa de la hol și mă amăgesc / că aud pașii tăi venind înspre mine” – **Scrisoare din domiciliul meu forțat**), fie ea și amăgitoare, ori prietenia.

Prietenie greu încercată, fiind, indirect, interzisă, așezată cu spatele la zid, doar amintirea ei dăinuind încă [„lubito, eu am apucat vremea când îmi îmbrățișam / prietenii / (...) / eram cu prietenii, lubito, și nici măcar frig / nu mi se făcea vara / nici măcar cald nu mi se făcea iarna / eram cu ei, lubito, și timpul stătea în clepsidrele sparte” – **Scrisoare despre-o singură viață și un sfârșit iminent**].

Iubirea și prietenia sunt și ar trebui să fie stări de normalitate, nicidecum izolarea ori pustietatea în care ne cufundăm zi de zi, cu resemnare crâncenă („miroase a moarte și a pustiu în jurul meu / și nimeni nu dă alarma / oameni resemnați cu vieți irosite / se mint c-o bucată de pâine” – **idem**).

Treptat, viața devine o iluzie, o Fata Morgana, numai moartea rămânând un adevăr de nezdruncinat și purtătoare de lumină („iubim viața pentru că este o minciună frumoasă / urâm moartea pentru că este un crunt adevăr” – **Scrisoare despre poezie pe cord deschis**; „lubito, din această noapte am început să mă obișnuiesc / cu înnumericul adânc al vieții / am început să merg înspre lumina binecuvântătoare a morții” – **Scrisoare despre lumina salvatoare a morții**).

Credința este pusă serios la încercare, pierzând teren în fața necredinței, exemplul celor ce ar trebui să o

slujească nefiind demn de urmat, aceștia căzând pradă ispitelor lumești („dar tu nu și nu, lubito, nu și nu / tu cauți comori pe pământ și de ceruri nu-ți pasă” – **Scrisoare despre bogăția lumească și sărăcia spirituală**).

Poezia este cea care surprinde clipa, momentul. Poeții se vor întâlni în cenaclul din înalturi („am să merg la cenaclul pe care / Dumnezeu / și l-a făcut în ceruri / am să-mi pot / îmbrățișa cu bucurie prietenii pierduți / afară lumea va deveni din ce în ce mai străină” – **Scrisoare despre moartea care se plimba pe stradă**), însă poezia va dăinui și după moartea lor, rămânând un martor fidel al trăirilor, al simțămintelor, fiind singura imună în fața morții („numai poezia e imună în fața morții” – **Scrisoare despre moartea mea și pasărea Phoenix**), aici sufletul poezilor aflându-și adăpost („Cândva îmi vei căuta prin biblioteci cărțile scrise / cu sufletu-n mâini” – **Scrisoare despre lumina salvatoare a morții**).

Se acumulează frustrarea, neputința, iar Ioan Romeo Roșianu șochează uneori doar de dragul de a șoca (a se vedea **Scrisoare despre desfrâu și sfințenie**), limbajul frust, colocvial, fiind neavenit în circumstanțele date. Dincolo de tristețe, tăcere și izolare, persistă, însă, și un îndemn de a nu deznădăjdui, de a rezista în fața încercărilor sorții.

Ocuparea golului

Volumul în nudul minții tale de Katherine D. Mag (Editura Ecreator, Baia Mare, 2019) conține poeme de largă respirație, a căror lungime atrage după sine, din nefericire, și diluția.

Pot fi întâlnite exprimări confuze, precum „iubindu-mă de tine” ori „vă dau în dar... / din trăirile scrise”), poeme insuficient lucrate (de pildă **Confesiunea, Ceasornicul,**

Lumea-n anotimpuri, Te aștept, mereu același, Culori amare), iar versuri calitative („și foi mai multe / zac în așteptare, / te vor / altarul lor / din sfântul căpătâi, / iubește-mă, / fără de timp / și întrebare, / să fiu icoana ta / până în zori”) alternează cu altele neizbutite („Și-am trăit frumos, / Și am trăit iubind”).

Gândul, visul, amintirea sunt cele care ocupă mintea omului și cu aceste concepte operează Katherine D. Mag în volumul de față.

Așadar, autoarea are în vedere trăirile interioare, sufletești, în consonanță însă cu lumea exterioară („Cere-i gândului / să lase-n ușă / zdreanța-ntunecată / să pot fugi / din nudul minții / de vrea a năvăli, / strivind mormanul de caințe / ce s-au născut / în umbrele din colțuri”).

Visul este sinonim cu speranța, aici totul este posibil („Iubito, / închide ochii / și visează, / chiar dacă noaptea nu se împarte la doi...”) și niciodată omul nu trebuie să renunțe la reverie, doar astfel izbutind să fure clipe prețioase timpului („La cântatul cocoșilor / țineam / tot mai strâns / ceasurile grele / și le încălzeam / cu dorințele / trupului mut...”).

Amintirea depozitează experiențele avute, dar este și obstacol în calea scurgerii timpului („și-ntr-o mea ființă / mai țese-n trăiri / amintiri / învechite / de galbene raze / încălzind diminețile / trupul meschin / și durerile...”).

Gândul reprezintă o modalitate de a cuceri ființa iubită („Și te-am lăsat / să îmi cutreieri / gândul”).

Atât visul, cât și gândul ori amintirea au în comun iubirea, fără de care existența omului ar fi pustie, oricâte lacrimi ar aduce cu sine („și te căutam / bezmetic, / cu inima bolnavă / printre toți / trecătorii / auzind / pe asfaltul bătrân, / pașii tăi / stropiți / de noroiul căderilor / de noroiul durerilor / de noroiul uitat / peste noi / și de cuvântul / ce doare”).

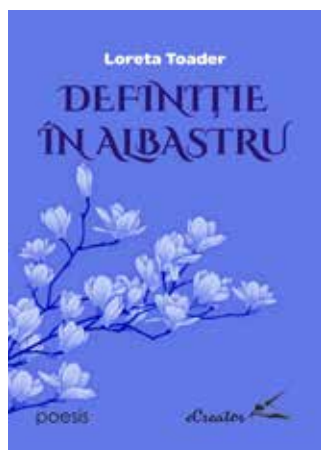
De altfel, pentru a dăinuia iubirea, omul are îndrăzneala de a cere divinității încheierea unei înțelegeri („să nu se șteargă / în vină / de asfaltul mort / fărâma de iubire / din / ultima ta urmă”).

Totodată, dăinuirea depinde și de capacitatea de a goli mintea celuilalt și de a o umple cu sine („Am alergat / și-n nudul minții tale / am găsit adăpost / dar numai / pentru o seară, / un trup frumos / și-o inimă nebună / ce-au păcălit / și timpul / ascunzându-și urma”).

În cele din urmă, omul ajunge să conștientizeze legătura strânsă care există între vis, iubire, viață și timp („atunci / mi-am dat seama / că am rămas / orfană de iubire / că viața e un vis / ce-i legănat amar / de timp!”) și este nevoit să învețe bucuria de a trăi.

Evoluția poetică a Katherinei D. Mag este vizibilă, în raport cu precedentele sale volume (dintre care menționăm în pragul goliciunii, Pe-un pat de dor, **Simfonia dorințelor mute**), însă nu a depășit cu adevărat etapa căutărilor.

Crez poetic

Loreta Toader, în volumul *Definiție în albastru* (Editura Ecreator, Baia Mare, 2019), dă glas crezului său poetic în poemul **Ce este poezia?**: „Poezia mea este un strigăt / Pentru toți cei ce citesc, / Măine va fi doar amintire / Și o lacrimă în univers.”

Dar nu este suficient; chiar dacă există mesaj în scrierea sa, acesta se pierde în poeme

lungi din care puține versuri pot fi reținute, autoarea nestăpânind încă arta domesticirii cuvântului întru ascultare, acesta, fâșneț, trăgând-o după el în toate direcțiile.

Bunăoară, versuri ce doar sună, precum „Iubirea e o șoaptă din care eu renasc, / Printre mângâieri suave și divine / Dând sufletului alint și dulce glas” (**Iubirea...**) se amestecă nefericit cu altele de o prospețime aparte: „Sunt dorul ce aduce primăvara / În timpuri rătăcite printre ierni” (**Mă regăsesc**) sau „Știi, azi mi-e dor de tăcerea din tine” (**Azi mi-e dor**).

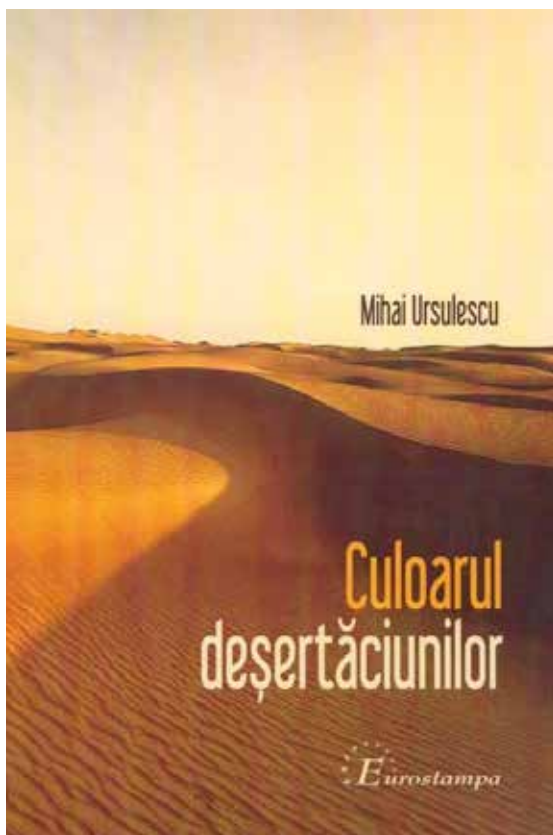
Dintre temele abordate enunțăm: credința (în poemul **Dor de umbre**, lipsit de rafinament: „Un simplu stăpân - / Dumnezeu, / Atât!”), copilăria (pierderea copilăriei este egală cu pierderea inocenței, a bucuriei de a trăi, însă niciodată nu e o pierdere totală: „Unde ești copilărie, / Cine oare mi te-a-nchis, / Ai avut lacăte-o mie, / N-am putut să te deschid, / Am rămas doar... un copil” – **Copilărie pierdută**), iubirea (un sentiment incert chiar și pentru protagoniști: „Ne-am fost sau nu cândva iubiți, / Mă iartă acum, căci nu mai știu...” – **Ne-am fost**), curgerea timpului (timpul ajunge, paradoxal, să râdă de el însuși: „Sarcastic râde timpul de timpul dintre noi” – **Clipa**) ori comuniunea omului cu natura („Să-mi îmbete inima cu flori de primăvară, / Și în zefirul nopții cântând armonios / Povestea de iubire se-nalță maiestuos” – Încă o noapte).

Precumpănitoare e tema iubirii, fără ea ființa nu și-ar afla rostul, nu ar putea respira, s-ar dezintegra, iar când îi vine în ajutor și timpul, totul curge spre împlinire sufletească („În alt timp sau / În altă viață / Îți voi dăruia iubirea / În fiecare dimineață”) și spre sentimentul trăirii adevărate, dincolo de orice limite („Voi crede-n dimineața / Ce-mi sărută viața” - În alt timp).

O descriere plastică, un adevărat autoportret este poemul **Cine sunt eu?**, o incursiune în labirintul interior, o recunoaștere a propriei meniri în lume, aceea de a scrie și de a pătrunde în cotloanele cele mai intime ale cititorului („Sunt cel ce-l ai în gând / Sunt cel venit din lumea mare / Sunt cel cu care ai deschis / Cuvintele cuneiforme / Aici în timp și-n paradis / Sunt cel din amintiri și vis”).

Poezia Loretei Toader cunoaște inflexiuni folclorice ori eminesciene, e introspectivă, dar și reflexivă, uneori cu accente moralizatoare („Să nu-ți aribui nici un merit / Nici fruntea să nu ți-o ridici, / De vrei să mai fii încă om / Ai grijă să nu te dezici!” – **Să nu-ți aribui**), însă dacă ar fi fost mai atent lucrată, ar fi câștigat în vitalitate.

Și deșertăciunea iubește

Volumul de versuri *Culoarul deșertăciunilor* de Mihai Ursulescu (Editura Eurostampa, Timișoara, 2019) a văzut lumina tiparului în urma celei de-a cincea ediții a Concursului de volume „Poezia – oglinda sufletului”, Dudeștii Noi.

Un volum dens, având în centrul său omul și aspirațiile sale legate de pământ, apă și văzduh, de a păși pe drumuri mai mult ori mai puțin bătătorite, de a naviga (fie și ca pirat) și de a zbura (chiar și fără aripi).

Aspirații ce se balansează între realitate și vis, cu dorința de a trăi în lumină, și nu în întuneric, de a viețui cu bucuria clipei, cu conștientizarea faptului că nimic nu este ușor („E mult întuneric primejdios pe cale / ca într-un război neștiut din vechime / Pașii-ți calcă oboșiți, câmpurile morții / ajungând să te împiedici în răni / fără cinstirea vieții nenăscute” – **Ultimul popas**) în viața ca un spectacol în care un rol extrem de important îi revine decorului („În jocul acesta de-a viața cu masca dichisită / jucată-n fața teatrului de-un nebun / prin spatele cortinei... decoru-i visător / tulburând neconținut trecutul pământean” – **Parcul dintre ape**), un decor participativ tocmai pentru că el însuși este viu („Decorul sunt oamenii rămași sau plecați / totuși mergând pe cărări singuratici / ducând în spate nebănuitele iluzii” – **Regăsirea naturii**).

O formă a luminii este și iubirea, mereu așteptată și râvnită, ca un mijloc de refacere a forțelor („Am vrea să rupem vise din florile iubirii / reîntregind pierduta frumusețe neînvinșă / acum azi când din mine blestemele veghează / și urlatul izbește pânda dintre inimi” – **Duetul ne însoțește**), inima putând deveni un cimitir („Acum mă uit pe fundul gropii cu strângere în suflet / nu sunt sigur dacă am văzut / afară-i miezul zilei / și astrul cerului este aprins / pe cineva plecat tăcut vindecăt de toate / pus sub lespezi reci în cripta ferecată / să-ncapă întreg în inima mea” – **O întâmplare din trecut**).

Omul încearcă din răspuțeri să își descopere propriul drum de urmat, realitatea fiind înșelătoare, iluzia luându-i locul în cele mai neașteptate momente („Sau ce trăiesc acum iarăși e-o iluzie / ce-mi mai lungește viața în penumbră / zornăind... / lovindu-mă din când în când” – **Amânarea dimineții**), iar destrămarea sa ajunge să provoace adevărate tragedii („Corabia mea / făcută din lemnul visului în modelări stelare / care clătina pe valuri vraja / când o priveam atât de aproape / Arde în tăcere / Aprinsă în singurătate cu ramurile ude” – **Stingerea focului**).

Speranța în reușită se năruie cu fiecare pas făcut, lăsând în loc zădărnicia, deșertăciunea („De ce pot muri în zbor / păsările speranței cu aripile tăiate?” – Întrebare **pentru toți**), renunțarea la luptă, resemnarea („Lumea s-o tratezi pe toată la fel / orișicare lucru / mica înțelepciune, gesturi indecente / lumina fugară, ziua care vine / vor face viața / pentru unii bună / pentru alții proastă” – **Labirintul imposibil**).

Cine crede că deșertăciunea este lipsită de sentimente se înșeală amarnic, ea este capabilă de o iubire intensă, de-a dreptul pasională („Atunci se aprind doi ochi pe tavanul placat / este deșertăciunea care mă privește de sus / de sub zodia pierdută, tăbăcindu-mi trecutul / și mă iubește cu dragostea arătării învechite” – **Culoarul deșertăciunilor**).

Nici poetul nu-i poate rezista, mrejele acesteia acționând ca niște adevărate tentacule („Poetul știe că scrie în van / amurguri cu imagine tristă / elevii citesc la serbări, odată pe an” – **Decăderea celor care trăiesc**).

Salvarea nu poate veni decât din interior, din înfrângerea temerii de sine („Eu încep să mă tem / de muntele ierbii înalte / și de propria-mi ființă” – **Râul curge în amonte**).

Poezia lui Mihai Ursulescu este sumbră, reflexivă, introspectivă și chiar dacă uneori sfera obișnuitului nu este depășită (a se vedea **Primăvara prin grădină**), determină cititorul să se privească foarte atent în oglindă.

DANIEL MARIAN

Any Drăgoianu

Incertitudinea de eu și amăgirea de tu
(Any Drăgoianu – „Setea învingătorilor”,
Ed. SITECH, 2019)

Începutul ființei nu e neapărat despre naștere sau renaștere, ori alte obișnuințe de genul acesta, ci, mai degrabă, poate fi o respirație subtilă posibil și subversivă, izbucnită dintr-o șoaptă de iarbă, cine știe dacă nu dintr-o exclamație de piatră pe unde se gudură iarba. Iar moarte pare-se a nu exista aievea, sau dacă e atunci nefiind singulară. Altfel spus, se trăiește și se moare din plin, în diverse feluri de anapodare a substanței și formelor. Circuitele pe care se întâmplă aceste grozăvii sunt în parte de formula unu, iar în celelalte părți de formule dorite și aflate în curs de elaborare.

Eu și *tu* sunt motive, precum sunt și tehnici pentru modele de gândire. Mai departe, se practică fără manuale

și proiecte, construcția de *eu* și aceea de *tu*. Să nu vă zic ce junglă e aici, ecuații multiple, necunoscute cât cuprinde imaginația... Dimensiunea de eu de multe ori se pierde în explozii de tu, în vreme ce tu merge până la a se justifica existențial prin eu. În legătura aceasta biunivocă, poeta se exacerbează caracterial, își amplifică personalitatea și dezlănțuie forța magnetică aceea care susținea nevoia de polaritate.

Any Drăgoianu beneficiază de „Setea învingătorilor”, ca de un drog din câte se vede preludic ales, dar abia acum experimentat. Setea se manifestă asupra efluviilor surprinse în situații de descătușare energetică, atunci când se decantează trăirile frenetice. În locul unui strigăt de luptă sau, da, de neapărată învingere, este preferată recunoașterea metamorfică și analiza efectelor, cât de imprevizibile ar fi acestea.

Stările, de fapt, sunt adeseori halucigene, implicând arealul existent sau încă neinventat: „respirația tot mai agitată/ mă trimite la marginea lumii/ acolo unde gurile însetate/ așteaptă picătura de adevăr/ vine o vreme/ când suntem aruncați cu forța/ din propria viață/ și ne încurcăm/ în fericiri prea mari/ de unde atâta curaj/ când Don Quijote și-a singularizat nebunia/ sau poate că nu/ a trecut prin fiecare dintre noi/ cum trec trenurile/ prin găurile însemnate/ pe harta obligatorie// întrebări sticloase/ ajung în destinul meu/ fie-mi tăcerea de folos” (Întrebări sticloase acoperă văzduhul).

Aceste întrebări, care par periculoase, probabil nu au dat încă piept cu răspunsurile de-a dreptul paradoxale sau, oricum, ciudat prevestitoare... „În acest poem nu moare nimeni”: „nici timpul pe care îl hulim ca nebunii/ și nici păsările mai bătrâne cu un anotimp/ aici ne vom potoli setea și foamea/ în timp ce eu curăț cuvintele/ de sângele închegat/ la marginea lumii/ tu te descoperi uimitor și/ aproape că degetele îți iau foc/ văzându-mi chipul desenat pe podea// în acest poem nu mai trăiește nimeni/ e plin de iluzii peste tot/ imagini trucate ni se așază pe suflet/ dar găsim puterea să întrebăm/ cum se fac întoarcerile/ și până unde e dispus Dumnezeu/ să ne lase în libertate”.

Putem specula că, efuziunea fiind obligatorie, confruntarea este una indusă și, mai mult., voit subliminală, pentru că nu-i așa, ceva trebuie să se întâmple pentru a exista învingători, aceasta din nevoia de asociere a setei cu un eveniment notabil. Astfel încât este bine, avem învingători, dar nu avem învinși. *Eu, tu* – în cele din urmă inseparabili și posibil armonizând.

DANIEL MARIȘ

După zbor înalt, se face tăcere

Mirajul senzației de ardere implacabilă, pe rugurile iubirii îl are drept caligraf pe **Florin Dochia** în volumul său „**Noaptea cu Innana Lee. sonete înamorate**” (Ed. eCreator, 2019).

Cel puțin aceasta este senzația pe care o induc aceste adevărate evadări în și din sine cu o pasiune și neliniște ce preced expansiunea sensibilității și libertatea totală a spiritului.

Ritmul existenței care ne consumă este fin dantelat cu arome dionisiace, ca o seducție a arderii ce ne amintesc de ritmurile exaltate ale lui Dante, Shakespeare, Goethe ori Edgar Allan Poe: „n-am să cobor spre tine, Beatrice./ infernul te va lua în stăpânire./ chiar dacă între noi mai e iubire,/ uitată e pe veci acea matrice// prin care așteptat-am în neștire/ să te aducă-n cerul meu, fericite;/ păsări cu aripi largi să se ridice,/ îmbrățișați, înspre nemărginire.// așa-mi trecut-a viața, rătăcito,/ și-acum, în lumea ce-ai otrăvit-o,/ nici o speranță nu se mai avântă.// e noapte încă, iubito./ o urmă a furtunii ce-ai scornit-o/ în suflet o păstrez ca rană sfântă.”

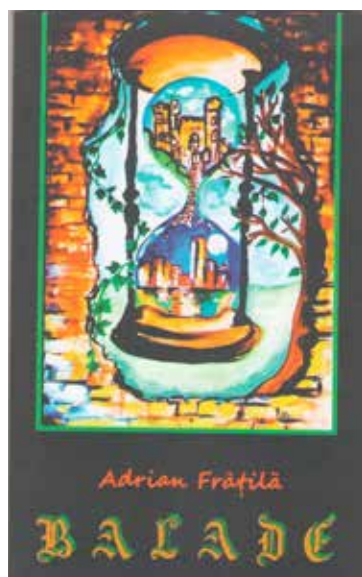
Așa sunt abandonate rând pe rând rigoarea și laconismul liric în favoarea reificării vitalului, a neliniștii erotice. Acest complex al neliniștii dezvăluie cum nu se poate mai bine latura fragilă a elanului, a impulsurilor interioare, a meditației și pitorescului imaginii: „(angel in forest)/ tu îi priveau și ei creșteau, copacii,/ sub pasul tău cărarea era verde,/ veneau cu adieri să te dezmiere,/ alene, brize ce stârneau și macii.// nici fluturii de-acuma nu mai pier, de/ se umple lumea, nu mai tac brotăcii/ în lacuri, iată, se retrag și racii/ prin vizuini, lumina noaptea pierde.// de trecerea-ți ne bucurăm cu toții,/ dar vânătoarea fi-va cu emoții,/ căci te-nconjoară ciutele și cerbii.// ca valul, indecis, eu chem despoții/ să ducă-n depărtare toți nepoții/ ce te-ar fura din paradisul ierbii.”

Versurile acestea nu au nimic din seninătatea inconștienței ci mai degrabă ceva dintr-un univers lăuntric, eliberat parțial de povara cosmică a lumii. Florin Dochia semnează parcă un pact faustic cu propriile spaime și temeri

hrănite cu ubicuitatea iubirii, lăsându-se sedus, cel puțin până la un punct, cu premeditare, de beția frumosului și jubilația simțurilor ce se cuvin cerebrate cum trebuie. „te-am întâlnit pe scările rulante,/ erai frumoasă, ieșai de la metrou,/ am urcat să bem cafeaua la bistrău,/ tu cu pasul rar, cu un lin andante.// printre jardiniere, șoldul tău, eco/ al trecerii felinelor pedante,/ echilibra și note discordante,/ vibra-n pătimișe ritmuri de tangou.// pe buze aveai gust de capucino,/ iar ochii tăi spuneau tot timpul: vino!/ și am plecat, cum altfel?, spre mansardă.// acolo am dansat numai latino,/ allegro, ma non troppo, andantino.../ o noapte ce-a fost gata să ne piardă...”

Din aceste cutremure interioare, hrănite cu flacăra pasiunilor se conturează aceste frumoase یمsagini oglindite pe apele nostalgiei. Circuitul senzualității pe care îl putem ușor asocia cu mitul curcubeului nu exclude acea privire „hermeneutică” dusă până aproape de epifanie. Cam așa se văd sonetele – insomniile ale spiritului, ale lui Florin Dochia, un poet al trăirilor intense, un provocator de experiențe în căutarea acelor esențe capabile să provoace și să declanșeze poezia.

Baladele lui Don Quijote

Există acea stare de exaltare aproape mistică pe care o exprimă în poezia adevărată, trăirea nemijlocită, dublată de o stare de spirit și de emoție ce constituie însăși esența creației autentice.

În volumul său, „**Balade**” (Ed. Măiastra, 2018), **Adrian Frățilă** ne oferă întreaga măsură a talentului său, de trubadur sensibil și lipsit de ostentație al unui teritoriu liric aparte, în care vibrațiile cuvintelor

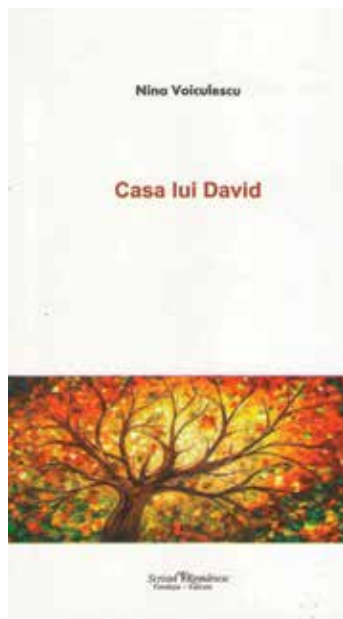
creează vârtejuri, meandre de nostalgie și melancolie nebănuite: „Țin un nebun în suflet vreau să zic/ țin un nebun frumos pe cât se pare/ Unde credeam că n-ar mai fi nimic/ neliniștit descuie coridoare/ Când mintea pietruită nu mai taie/ decât orizontale-alcătuirii/ nebunul meu frumos umblă-n tramvaie/ și-mparte lumii straietele-i subțiri/ Dacă mi-e gura arsă de cuvinte/ iar frații îmi trimit iubire-n plic/ doar el îmi udă buzele cuminte/ nebunul meu din suflet vreau să zic” (**Balada nebunului din suflet**). Spațiul visului și amploarea inaccesibilului au ceva din unduirea unor falduri mătăsoase ale unor palimpseste ale memoriei. Jocul separării

și regășirilor eului poetic, verosimilul deghizat, bănuiala unui hazard punctează harta mentală a unei întoarceri într-un timp propriu, revolut, cu rezonanțe meditative și nostalgice. Un Don Quijote ajuns la o maturitate deplină, supraviețuitor straniu al unor surpări lăuntrice, într-o lume fluctuantă, efemeră și fragilă, în căutarea unui liman al stabilității, al realității unei alte realități, în plină nedumerire a conștientului: „Cuvine-sa ca pasărea să zboare/ la înălțimea cântecului ei/ atâta timp cât vom primi lumină/ pe-această iarbă și pe-acest polei/ Încât sunt scări întinse sub cupolă/ pentru un trist și omenesc curaj/ cu care ieși din starea ta să tremuri/ mai sus doar câțiva metri de pavaj/ Uitând că mult deasupra se desprinde/ de la trapez câte un trup vibrând/ de-al cărui sânge însă nici nu-ți pasă/ cum se rotește-n aer până când/ e de ajuns suflarea unei stele/ ca-n saltul ăsta clătinat puțin/ să te privești adânc – ca-ntr-o oglindă/ în care-l recunoști pe arlechin” (**Balada saltului mortal**).

Această asumare a trăirilor esențiale, a căutărilor prin labirint, pare o reproducere a unui plonjon fantasmatic în tragicul existenței, o privire cu două tășuri spre imaginea poemului. De altfel, sentimentul apartenenței sau a non-apartenenței la esența tragică a vieții coagulează, pune față în față două imperii distincte, cel al unei lumi fizice generatoare de reflexe, ca o oglindă și orizontul unei utopii, departe de împovărătoarele constrângeri ale realului și aproape de dezlănțuirea viziunilor, lucide, esențiale. De aici se naște o anume cutezanță de a înfrunța și limita polaritatea binelui și a răului printr-o germinație de gravitate sub fardul sarcasmului: „Sunteți aproape, cornul strânge/ îndelungate vânători/ și iar vă furișați în sânge/ arhaici și necruțători/ Acolo fulgerară arme/ din vechi orgolii care dor/ lertați dar fiara care doarme/ și aripile fără zbor/ ca într-o scorbură albastră/ zăvozii ochilor vă ard/ Încât m-arunc în calea voastră/ și mă prefac în leopard” (**Balada cornului de vânătoare**).

Acesta e timpul lumii. Adrian Frățilă vine și caută urmele sălășluirii și omenescul ființei sale. Este dacă vreți, o călăuză ce supraviețuiește unei explozii morale maligne ori însingurării anxioase, un scriitor al indeferentismului funciar confuz ce se sustrage dezmoștirii. Privilegiul său este acela că poezia sa nu s-a pierdut prin avatarurile memoriei și pasiunii, ale candorilor inconștiente. Pergamentul său este propria ființă. Păstrându-și această rostire autentică și solitară, cu ochii largi deschiși spre varietatea lumii nu mai are nimic altceva de ales decât acest drum al mistuirii de sine: „Hidalgo tristul tot rezistă/ în visul unui nou destin/ prin crăpăturile de veacuri/ de-a căror pulbere e plin/ Mai rățăcește-ntre fantasma/ ecoul ochilor blajini/ zăbind însângerate coifuri/ în albe clopote de crini/ Cu lancea tarilor miresme/ el pururea va fi străpuns/ dar să-l străpungă îndoiala/ nu sunt miresme-ndeajuns” (**Balada tristului hidalgo**).

Ceasul cu orele furate

Plăcerea mânăuirii cuvântului, a unui echilibru al lirismului, a febricităților interioare ce se descompun lent în tușe scurte, par a fi câteva din trăsăturile esențiale ale poeziei **Ninei Voiculescu**, așa cum reies din volumul „**Casa lui David**” (Ed. Scrisul Românesc, 2015). Rostirea capătă o anumită solemnitate amplificând efectele vizualului în sticla tare a oglinzilor, actul de creație depășind astfel etapa euforiilor facile. Între sfera imaginarului și a realului, viziunea artistică încearcă să atingă revelația adevărului capricios și a semnificațiilor sale polivalente: „Atât de limpede/ A răsunat cuvântul/ în glasul Domnului/ Și-n piatră a strălucit/ Ca focul./ L-am primit ca pe un dar/ Și l-am așezat/ În cele mai curate/ Odăi ale sufletului/ Era atâta lumină în noi/ Încât umbra/ Nu își mai găsea așezarea/ Pe pământ” (**Casa lui David**). Dând viață marilor sentimente, înălțându-le prin propria trăire, poeta revine obsesiv la motivul spațiului nesățios ce absoarbe totul, plin de semnificații grave, lăsând să se întrevadă doar rămășițele nostalgiei și aspirației spre zbor, analog desprinderii și mântuirii. Există aici, o fină peliculă de tragic pulverizată peste un cotidian absurd, ce reușește să dea un aer de verticalitate unei stări existențiale: „Curg lacrimi/ înroșind asfaltul/ cuvintele urlă/ îngropate de vii,/ suntem prea tineri/ prea rebeli,/ prea frumoși,/ ne vor smulge inelele/ și ne vor îmblânzi” (**Lacrimi pe asfalt**). Prin asemenea tablouri în și prin iubire, Nina Voiculescu își dovedește talentul în realizarea unor crâmpoșe poetice, a fluxului de conștiință ce receptează întregul, fără să facă risipă de mijloace artistice. Lăsându-se parcă denaturată de o formă de asceză erotică, poeta declamă: „Numai o inimă albastră/ Va putea să mă iubească/ Fără să mă ucidă,/ Cerul din ea/ Face ca aripile mele/ Să se deschidă” (**Inimă albastră**). Dezinvoltura aceasta de a cunoaște și crea intuitiv conferă libertate deplină prin filtrele propriei sensibilități, proclamând drepturile gândirii nelimitate și incitând la o viziune a efemerului, a nedesăvârșitului: „Ceasului/ i-au fost furate/ orele./ Acum arată/ ca un perete/ alb./ Stau și mă întreb/ cine a fost/ meșterul/ care a reușit/ să ridice/ un

perete/ între viață/ și moarte?” (Măiestrie).

Cu o sinceritate trăită și nu jucată, poeta se lasă ghidată de instinctul său poetic și nu greșește cu nimic, încercând să nu dea verdicte ci doar să le amâne, comprimând tensiunile existențiale până aproape de anihilarea limbajului.

Din îndelungate tăceri și incertitudini, coborârea în adâncimea sinelui îndeamnă la reflecție, traducând liric reliefurile artistice al intensității și adevărurilor profunde: „Într-un suspin încape/ mai multă dragoste/ decât într-o viață/ de mătănie” (Suspîn).

În pustietatea memoriei

O carte de reportaje-povestiri greu de încadrat, din perspectiva a doi ași ai genului, Brunea-Fox și Geo Bogza, după cum notează criticul literar Ioan Holban este „**Hora cu cinci fete**” (Ed. Junimea, 2017).

Autorul, **Ștefan Susai**, este un jurnalist cu „nume” în peisajul audiovizual postdecembrist și demersul său poate fi privit ca unul de coagulare a memoriei, a glasului conștiinței, a devenirii

sale, undeva la marginea extinsă a imperiului rus, pe malul stâng și pe cel drept al Prutului ce despice o lume odinioară stabilă, creată pe baza unei comunități de limbă, de teritoriu și viață economică.

Convulsiile și avatarurile istoriei vor despărți însă teritoriul Moldovei iar coliziunile, atât în planul practic al existenței date cât și în cel al devenirii spirituale, al metamorfozelor sufletești, constituie aluatul acestei cărți, în care autorul se caută, fără patimă, pe sine însuși: „Cumva istoria era pentru țăranii mei un cuvânt înfricoșător. Căci câte nu se întâmplaseră în satele celea de-a lungul timpului. Istoria o lua rază exact când oamenii începeau să le fie mai bine, când se obișnuiseră cu pacea, când scăpaseră de molime. Bătrânii ne povesteau nouă, copiilor, ba de ruși, ba de români, de războaie, de câte și mai câte au tras părinții și bunicii lor. Asta era istoria.” Reflexe ale unei identități recuperate, completate cu un colorism plin de nuanțe: „Satul bunicului... era ca șira spinării unui om cu tot cu coaste. Pe ulița principală erau dughenele jidovești. Nu se spunea „evreu” ci „jidan”, dar țăranii nu erau antisemiți. Era chiar o bună înțelegere.” Ștefan Susai încearcă o analiză aprofundată a dezrădăcinării, a pierderii și căutării lumii tradiționale, omenescul fiind privit de ochiul auctorial cu vibrație gravă, gravată pe insașiabilitatea și labilitatea existențială a personajelor. În „**Troleibuzul 34**”, Vasile trăiește drama miilor de basarabeni

rămași pe drumuri după 1990. Ajuns la Moscova, se trezește și mai înstrăinat după atâția ani de muncă, sfâșiat de dorul după satul natal, unde nu mai supraviețuiește aproape nimic din trecutul visat și singurătatea ce îl bântuie și aici, unde se iluziona că își va găsi alinarea.

Vladimir Mihailovici din „**Casa Părintească**” este un alt inadaptat. După ce cedează rugămintelor fiicei sale și își vinde casa de care îl leagă atâtea amintiri, se mută la Chișinău, de unde este alungat de ginere. Rămas pe drumuri, se rușinează să se întoarcă în satul natal unde era cunoscut drept unul din gospodarii de frunte. Rămâne să mai supraviețuiască doar cu nostalgia timpurilor apuse: „Bătrânul ar fi vrut să-și mai vadă măcar odată casa, să meargă la mormântul soției și al părinților. „Și parcă”, gândea el, „ce a făcut fiica vânzând casa și luând te miri ce pe munca lui de o viață. Bani se duc la fel de ușor ca recunoștința”, își zise el, lăsându-și mintea să zboare la viața frumoasă pe care a avut-o în sat. Căci, spre deosebire de cele trăite spre sfârșitul vieții, amintirile sunt raiul din care nu poate fi alungat.” Un fost culac, Ghiță Cârpați, este nevoit să își „doneze” utilajele agricole noi puteri sovietice pentru a nu fi deportat împreună cu familia sa în Siberia. În timp, ajunge kolhoznic fruntaș iar tractorul sovietic pe care lucrase atâția zeci de ani a ajuns pe soclu, în centrul satului. Destrămarea URSS va conduce însă la schimbări majore. Primărița va vinde pe șest tractorul venerat de bătrân, mințind că a fost dăruit unui muzeu din Chișinău. Plecat pe urmele sale, moș Ghiță va suferi o mare dezamăgire. Nici unul din tractoarele muzeului nu era cel pe care muncise atâta timp. Reîntors în sat se va stinge cu regretul de a nu-l mai putea readuce niciodată pe soclu. Iată cum comentează sătenii sfârșitul său:

„- Poate acolo sus unde s-a dus și-o găsi tractorul, zise o babă, cumătră de-a răposatului.

-Vorbești prostii, măi muiere, o apostrofă moșul. Sufletul lui Ghiță e în cer, dar tractorul lui o fi îngropat, ca și el, pe undeva pe aici.”

Nostalgia îl determină și pe arhitectul rus Oleg Vladimirovici din „**Arta aparține poporului**” să se reîntoarcă în satul moldovenesc, unde, în tinerețe, decorase o clădire cu un mozaic, o adevărată lucrare de artă. Atunci s-a îndrăgostit de fiica unui țăran din zonă și ar fi vrut să o ia de soție „dar moldoveanca nu a dat satul pe Moscova”. Reîntoarcerea sa, la anii senectuții, nu se va dovedi însă una de bun augur. Clădirea Căminului Cultural devenise o ruină iar arhitectul se va reîntoarce dezamăgit acasă, preferând refugiul în amintirile lui de altădată. O călătorie inițiată va întreprinde și scriitorul Valentin Kataev la Sculeni, în căutarea mormântului bunicului său, „fost străjer pe Prut, înmormântat undeva la marginea Imperiului”.

De această nostalgie, una din maladiile existențiale ale existenței, plină de esența damnării, nu scapă nici autorul.

Într-un sfârșit de noiembrie rece la Moscova, „al cărui cer era ca un sac de făină albă spânzurat de grinzile din podul casei, cernea zăpada”, căutând în cimitirul Novodevici,

mormântul lui Maiakovski: „Am înțeles acolo, ca și pe malul Prutului, dragostea oamenilor pentru poezia lui și aversiunea pentru politică. Mormântul lui Maiakovski era plin de flori proaspete ce se acopereau încet cu zăpadă. Un pic mai încolo, mormântul lui Hrușciiov, cel care avea să aducă omenirea în pragul războiului nuclear nu avea nici măcar o floare, iar pe fața statuii era un bulgăre de zăpadă ca un pumn dat cu ură de o mână necunoscută”. Ștefan Susai încearcă să recupereze și să salveze ceea ce mai este de salvat. Și o face minunat prin aceste reflexe ale propriei identități, printr-o reevaluare a efemerului și o intuire lucidă a absurdului: „-Unde sunt oamenii? Ce se întâmplă cu satul? Am întrebat un localnic. –Uite, acolo, a murit de mult, ăsta de curând, celălalt stă moară, alea sunt ale nimănui. Mâna omului îmi arăta casă cu casă. Una dintre ele deschisă. Proprietarul murise. Zic: Nu bateți ușa în cuie? Să nu intre hoții... Hoți? Nici hoți nu mai sunt, îmi răspunde el.”

Călcând în aer

„Violeta Savu topește, într-un amestec indicibil, candoare filială, neîmplinire erotică și durere (meta)fizică” scrie Adrian Jicu pe coperta volumului „*Franjuri*” (Ed. Tracus Arte, 2016). Într-adevăr, poezia scrisă de Violeta Savu încearcă să recupereze, să smulgă *franjurii* neînțeleșului, senzațiilor de destrămare, spasmelor, amintirilor, cu un elan nestăpânit și scânteietor, fără pudori false și resemnări ironice: „Un număr de

vis pe care/ le-am uitat/ Uitarea le face inutile/ și negre/ Ai nevoie de un înger/ să le sondeze/ să le scoată la suprafață/ ca pe un alt aur negru,/ încapsulat/ în pământ./ Fugi de aici, demone/ i-am strigat./ Fiindcă eu știu: Numai/ cicatricea unor amintiri/ le-ar putea lumina” (**Un număr de vise...**). Confesiunea sa lirică are multă substanță, versurile au o frumusețe aspră, nesupusă canoanelor, fără să facă abuz de abstract, trecerile înspre prezent și concret fiind făcute cu o gravitate reflexivă ce ne duce cu gândul oarecum la atmosfera din tablourile marilor clasici olandezi: „cuprinzi cu privirea lanurile întinse de grâu/ verdele de toamnă târzie ghicit sub prima zăpadă/ călcând în aer câteva clipe simți liniștea/ apoi prăbușirea/ când am trecut astă-vară pe aici/ m-am simțit privită/ de mulți ochi. floarea soarelui” (**Călcând în aer**). Iată ce frumos reies sensibilitatea și frumusețea sufletească dublate de o intuiție senzorială foarte fină din asemenea „tablouri mișcate”, prilej de contemplare lucidă și dilatare diafană neverosimilă a clipei. Motivația ontologică a poetei se îndreaptă nu atât spre justificarea unei anxietăți, a unei dramatice vocații a eșecului, cât spre „exorcizarea” materiei,

desprinderea treptată de teluric, metamorfoză existențială și autentică a unei intense trăiri în afect.

Avem așadar de a face, la nivelul strict al conștiinței, cu senzații și aspirații în stare pură, ca un ritual de inițiere în arta supraviețuirii în și prin iubire, fără niciun impuls de exacerbare: „Mă voi duce în gara orașului, să privesc/ oamenii care pleacă în călătorii. Mă voi/ uita în ochii lor și voi încerca să-mi amintesc/ când au semănat privirile noastre. Îi voi urmări/ cu atenție pe cei care călătoresc singuri. Nu/ mă interesează perechile fericite, nici/ cele nefericite, întâmplările lor comune. Dar dacă/ năsul și buzele unui copil se vor lipi de fereastra/ aburită a trenului căruia i se anunță distonant/ plecarea, atunci voi alerga după acel/ zâmbet și voi flutura o batistă albă,/ la un colț brodată cu balonașe în toate/ culorile. Voi alerga în urma trenului așa/ cum ar face orice femeie îndrăgostită,/ care speră că data viitoare/ nu va mai rămâne/ pe peron,/ stingheră.” (**O subterană**).

Aceasta este vocea lăuntrică a unei ființe fragile ce a gustat din plin „otrava tristeții”. Obsesia neîmplinirii este în acest caz analogul desprinderii și al înălțării, „prețul poetic de sânge” al purificării prin speranță și umilință.

În aceeași ordine a ambiguității, lupta cu sinele este una a candorii și a jubilației amare. Inserțiile imagistice constituie ele însele labirinturi sufletești, sugerând un inexorabil ceas al bilanțului. Este un spectacol teribil al singurătății creatorului care se întrezărește treptat, așa cum se deschide încet o ușă, în așteptarea unei perspective într-adevăr revelatoare: „luna se iubește fără nerușinare pe cer/ cu soarele./ din zori de zi până-n amiază mare/ soarele o coșcovește fără oprire și/ luna se umflă cu silabe solare./ prin lentile negre voyorii văd un jeleu/ selenar proaspăt scos din cutia/ copilăriei, ce frumos stăteau/ aliniate bomboanele glazurate/ în cele mai optimiste culori./ aceeași dulceată o fi având și sexul/ lunii, savurat în bătaia puternică/ a soarelui./ am să vă dezvălui un secret./ eu am sărutat luna./ dar avea gura otrăvită.” (**Eclipsa**).

Violeta Savu nu face parte din categoria poezilor ce par uneori a rescrie un trecut care nici nu a existat, care a fost inoculat de cineva. Trăirile sale autentice și călitate sub presiunea dezamăgirilor tind spre o dezlegare catarctică, părând a renunța la avataruri cucernice și confesive. Nu însă și la sentimentul voluptos al uitării de sine, al dorinței de a cunoaște pe de-a-ntregul ambele părți ale oglinzii, cea care se arată și cea care se ascunde: „nu mai este mult până îmi voi reteza părul,/ voi îmbrăca haine vechi, voi citi la marginea apei./ despre iubire din scoarță-n scoarță sub coperta/ bibliei. La apusul soarelui apele lacului vor topi/ toate nuanțele de albastru și roșu./ voi merge la odihnă cu luna galbenă/ strălucind pe straietele sărăcăcioase/ în depărtare voi fi din ce în ce mai mică/ până când voi atinge punctul/ dinaintea unui basm feeric/ cu căpăuni.” (**De la capăt**).

Între dorința de a fi și cea de a nu fi se pare că mai există una intermediară, aceea de poezie. Este calea aleasă de Violeta Savu și căutarea ei nu se dovedește zadarnică.

LUCIAN GRUIA

Camelia Radulian - Zburând în flăcări

Camelia Radulian se prezintă în fața cititorilor săi cu un volum bilingv, româno-albanez, *Zburând–Duke fluturar* (Amanda Edit Verlag, București, 2020), traducerea în limba albaneză datorându-se neobositului poet și traducător Baki Ymeri.

Camelia Radulian este o poetă temperamentală, de bună factură, cum puține sunt în literatura noastră contemporană. Nu vrea să se integreze anonimă în armonia universului, ci își crează o lume lirică aparte. Nu găsim în poezia ei împlinirea în dragoste, așa cum ne-am fi așteptat. Poeziile ei de iubire reprezintă despărțiri după arderi de tot, de unde dramatismul care se transmite cititorilor.

Interesant este faptul că poeta nu regretă despărțirile, păstrând starea lor de grație, fiorul clipelor de iubire sublime devenite amintiri: „*Pe funia vieții de-ar mai fi să mă nasc,/ M-aș face arsură în carnea-i, de vreasc/ L-aș năvăli tot la fel peste sânge/ În brațele lui, ca vioara m-aș frânge./ L-aș iubi și atunci pe săruturi/ Scrise pe piele de fluturi./ Cu somnul puțin, cu dor blestemat,/ Femeie de cearcăn pe-un ochi de bărbat,/ I-aș fi lui beție, mi-ar fi el păcat./ (...)/ Mi-a năucit prima picătură de rouă,/ Frumos – cum trecea -/ Cu sufletul meu tăiat pe din două./ Cu ultima sărutare de pom năruit/ Pe umerii vieții vă jur:/ L-am iubit!...*” (Vă jur că l-am iubit!)

O altă despărțire are loc după ce trupurile îndrăgostiților au devenit scrum: „*Plecarea are haine de migdali/ Tăcerea străzilor/ va vorbi cândva despre noi./ Mai trece o noapte/ cât o catedrală de funii./ Zilele merg spre nord/ răsucindu-și din noi/ primele lor țigări de adio./ Iată scrumul nostru/ cade tăcut/ pe genunchii orașelor./ Încă visăm,/ dar în casa de peste drum/ ne vinuește nisipul/ și ziarele prind, pe mese,/ culoarea uitării./ Se dezvelesc gingiile vremilor, dragule/*

aproape mi-e frig./ Începe de pe acum să mă tânjești,/ cât mă îmbrac în migdali, dar tu,/ tu fă-te limpede, dragostea mea./ Am scris acest poem cu mâinile în ștreang./ Mâine va ninge. Plec. Iartă-mă!” (Mâine va ninge)

Poeziile Cameliei Radulian nu sunt spumoase ca șampania ci ard gâturile însetate de dragoste ca băuturile tari. Singurătatea conduce gândurile poetei spre extincție, după ce, odată, trupurile îndrăgostiților erau într-o comuniune androginică: „*Mâine va fi deja târziu./ Eu n-am știut/ cât eram de singură./ În tine îmi las unghiile,/ în tine, țipătul/ cu acești ochi te-am privit/ și pe mine m-am văzut înlăuntru/ sub pielea și sub venele tale/ eram eu, iubindu-te, nu doar/ un prăpăd de nisip./ Du-te acum,/ rămân la priveghi/ mi-e frumos lângă mine, de iarbă./ Prin călcâiul tău, drumul nostru/ scrie pe cruci ultimul poem:/ acesta.*” (MÂINE)

Trecerea timpului induce nostalgie în sufletul frumoasei poete, care simte că se apropie de iarna existenței. Poezia este cantabilă, antologică și o cităm în întregime: „*Icoane pustii ard în noapți de-odinioară/ Ce frumoasă eram, vine iarna tăcut;/ Cu obrazul de măr, cu mijlocul vioară/ De jăratec femeie, femeie de lut./ Ce frumoasă-am fost eu, numai eu mai țin minte/ Vine vremea să uit, vine vremea să tac./ Cresc în suflet poveri, nerostite cuvinte,/ Cu inelul din deget nu mai știu ce să fac./ Cum și lacrima-n ochi se vestește bătrână/ Și zadarnic veșmânt port pe trupul sărac,/ Un defunct giuvaer mai veghează pe mână/ Bătrâneți care n-au pe pământ niciun leac./ Primăvară cândva, azi doar candelă ninsă,/ Foșnitoare aramă, nu mai am niciun rost./ Înainte poveri, înapoi vreme stinsă:/ Vine iarna tăcut. Ce frumoasă am fost...*” (Femeia de lut)

În poezia sa, Camelia Radulian se oprește asupra temelor majore ale existenței: dragostea, trecerea timpului, extincția. Condiția efemeră a omului o întristează dar nu o duce la disperare. Nostalgia autoarei este senină. Intensitatea trăirilor este copleșitoare. Camelia Radulian trăiește *Zburând* în flăcări.

OCTAVIAN MIHALCEA

Tonuri ale dezmarginirii

Volumul lui Dan Elias, *Republica viselor (Detectiv literar, București, 2019)*, etalează peisaje lirice desprinse dintr-o sferă multiformă cu accentuate irizări estetizante. Poetul se integrează naturii, participând asiduu la procesele acesteia, în căutarea unor esențe care ar putea lămuri numeroase întrebări. Pluralitatea misterelor determină potențarea elanului artistic. Antropomorfizările prezente în unele poezii din cartea lui Dan Elias poartă cu ele simboluri complexe.

Nivelul vibrațional propriu sentimentelor atinge cote înalte: „Îmi ceri să te apăs cu buricele degetelor/ crezând că te pot face să cânti, clapă cu clapă./ Dar toate sunetele pier de sângele tău mov/ într-o muzică pe care nimeni n-o știe auzi;/ ești prea vie!” (*Ești prea vie!*). Amintirea stărilor de altădată, fluiditate întru frumos și bine, se află în relații disonante cu anumite particularități din realitate. Autorul privilegiază elementele diafane, îngrijindu-se de neprihănirea acestora. Iată și o ingenioasă explicitare a solitudinii: „Cel ce cântă fără să scoată un sunet,/ cel ce merge fără să facă un pas,/ și cel care nu mai iubește pe nimeni.// Toți trei ținându-se de mâini;/ cel ce merge fără să iubească,/ cel ce cântă fără să facă un pas/ și nimeni acolo să spună un sunet.// Nu știu cum altfel/ să vă explic singurătatea.” (Împreună). Latura nocturnă e investită cu accepțiuni benigne, particularizante. La anumite intervale, enigmele se manifestă plener și accentuează potențialul de taină al vieții. Acțiunea divinității, resimțită prin intermediul unor semne

indubitabile, posedă o specială funcție tămăduitoare. În cadrul discursului poetic al lui Dan Elias are întâietate problematica sufletească, împreună cu nedisimulata pasiune a profunzimilor. În oglindă putem afla regiuni încă nedescoperite. Pulsunile metafizice sunt adânci: „Acela ce vorbește cu ploile/ știe păcatele lumii pe de rost și le iartă,/ chibzuind despre ele/ cu întreaga tăcere de care este în stare./ Înaintea lui și cerul avea propria mocirlă,/ într-un sens absolut și nemurdăritor./ Cuvintele lui au învățat picăturile/ cu sensul căderii, lăsând albastrul/ minciună până în măduva oaselor,/ pustiu și arid, vărsător de iluzii.” (*Sensul căderii*). Limbajele folosite, unele abstractizante, sunt menite a genera orizonturi noi, dezmarginite. Astfel suntem familiarizați cu unele tonuri aparte ale libertății și aflăm câte ceva despre anumite nuanțe creatoare, întotdeauna situate în proximitatea „umbrei”. Existența este abordată plener, cu dorința de a trăi totul prin prisma frumosului. Chiar și

plăcerile aparent insignifiante au un substrat cu tâlc. La nivelul creației nu se ajunge ușor: „Trebuie să tremuri și tremurând să atingi/ un alt fir din aceeași lumină, ca și cum/ ai fi cel mai mândru arcuș. Doar așa/ te vei putea înțelege cu celelalte vibrații/ cântătoare sau necântătoare.” (*Tremurând*). Reverberații muzicale culte (Vivaldi, Mozart) creionează aspectări ideale. Următorul aforism sepulcral acutizează totul: „Regretul că absolut toate celelalte/ funcționează bine-mersi și fără tine,/ asta este toată moartea!” (*Concluzie*). Până la ruptura finală nu ne rămâne decât viețuirea sub o drastică legislație onirică: „Nemuțumite de felul în care sunt auzite,/ cuvintele au inventat metafora/ ca pe o declarație de independență./ Trăiască Republica Viselor!” (*Revoluție*). Cartea lui Dan Elias se individualizează printr-o profundă pregnanță a mesajului, fiind de așteptat întâlniri fericite cu extrem de viabilele interpretări luxuriante ce pot interveni.

PETRUȘ ANDREI

Ellise Soltan- Poeta care își poartă sufletul de mână („Libertatea lăcustei din paharul cu apă” (Editura „Rafet”, 2019))

Câștigătoarea premiului „*Alexandru Sihleanu*” la „Festivalul de creație literară” Titel Constantinescu”, Ediția a XII-a, inițiat și continuat an de an de cunoscutul și neobositul scriitor și editor Constantin Marafet, Ellise Soltan, (pe numele real Valy-Lorela Buța), profesoară în învățământul preuniversitar, este poeta care-și poartă sufletul de mână.

Primul ciclu de poeme are în vedere eul poetic: „sunt un eu complicat”, mărturisește poeta și „Sunt matinală”, „Zorii iau cafeaua cu mine”.

„M-am născut cu picioarele înainte”, se confesează Ellise Soltan, „m-am născut iarna”, momentele acestea astrale motivându-i absența sentimentalismului: „iubirea nu-mi flutură batiste”, iar „inimii nu-i dictezi versuri”, pentru a conchide: „nu scriu despre dragoste”.

Multe din poemele sale sunt memorabile începând cu cel din incipit:

„m-am născut iarna”. Un poem care se citește cu zâmbetul pe buze, pentru caracterul său ludic și pentru optimismul pe care îl degajează.

Citit în altă paradigmă, punându-se în antiteză nou-născutul învelit în „hârtie de ziar” și „conducătorul iubit”, zâmbetul ne dispare. Atitudinea tatălui, lipsită de romantism, este dominată de teama ca nu cumva „ăștia” să nu-i fi schimbat, cumva, copilul.

Nu i l-au schimbat dintr-un motiv bine întemeiat, anume acela că „cine se mai naște în ajun?”

Următoarea poezie, „Am încercat”, (și a reușit), să strecoare aluzii, subtilități la adresa poeziei postmoderniste, o poezie total lipsită de afecțiune („niciodată aproape de inimă”), „cu cele mai vajnice înjurături” și plasată „prin spațiile interstițiale”.

A trecut moda naturalismului când scriitorii își etalau mașele la soare. Câte un poem reînvie personaje din mitologia greco-romană: Anteu-„Fiecare rană mă leagă de

pământ” sau Icar: „am strâns fiecare pană pe care îngerii/ și-au pierdut-o aiurea/ până când am făcut de-o aripă/ am lipit-o cu ceară și am așteptat”(pag.7).

Cu „poemul pietrei din deșert” intrăm în simbolistica majoră. Există o strânsă legătură între suflet și piatră: „Potrivit legendei lui Prometeu, ziditorul neamului omenesc, anumite pietre își vor fi păstrat mirosul de om(...) Omul se naște din Dumnezeu și se întoarce la Dumnezeu. Cine ar vrea să-și ridice un templu trebuie să și-l facă din piatră brută, nu din piatră cioplită”, spurcată. Conform „Dicționarului de simboluri”, din care tocmai am citat, (Editura „Artemis”, București, 1994) „Piatra brută este socotită drept androgină, androginia constituind perfecțiunea stării dintâi”. Căzute din cer, pietrele rămân vii, de aceea „pietrele pot aprinde focul”(p.9).

Semnalăm și alte mituri și motive:

- motivul „Panta rhei”, al curgerii timpului: „cresc riduri”
- motivul lui Iona („decorul ne înghite ca un chit”)
- motivul „vita brevis”- „lumini efemere”
- motivul labirintului - „memorii ancestrale/îmi arată mereu/drumul spre labirint/ după ce am pierdut / ultimul fir din/ ghemul Ariadnei”

Poeta Ellise Soltan nu-și propune teme și motive aprioric, premeditându-le, ci scrie când îi dă inima ghes, ori de câte ori inspirația îi dă târcoale.

Putem grupa, totuși, poemele după trei mari categorii: binele, frumosul și adevărul artistic.

Surprinzătoare este arta poetei de a construi cele mai inspirate și neașteptate sintagme poetice, dând limbii o nouă savoare.

Impresionează în mod extrem de plăcut trenul „care trecea prin/ iubire la viteza întâi”, peronul care „înflorește pentru mine panseluțe/ în jardiniere cu inscripția C.F.R”, chiar și călătorii care „cară sacoșe rusești peste speranțele noastre”(„iubirea nu-mi flutură batiste”).

Până și sentimentele care ar putea stârni lacrimi sunt înfățișate pe un ton șăgalnic: „aș fi plâns/ dar nu știam unde se țin lacrimile la păstrare”(„mai știi iarna aceea”)

Simbolismul umbrei se cere reliefat.

În creația eminesciană, „umbra” apare în dese rânduri cu sensuri diferite: „umbra morții se întinde tot mare și mai mare” („Scrisoarea III”); „Cu umbre care nu sunt v-a-ntunecat vederea”(„Împărat și proletar”); „El în umbra lui fatală/ Stăndă răznic rezumat”(Înger și demon”); „Și în farmecul vieții- mi/ Nu știam că-i tot aceea/ De te razimi de o umbră/ Sau de

crezi ce-a zis femeia" („Pe aceeași ulicioară”)

Conform aceluiași dicționar, „umbra este, pe de o parte ceea ce se opune luminii, iar pe de alta, însăși imaginea lucrurilor trecătoare, ireale și schimbătoare. Umbra este aspectul yin opus aspectului yang”.

Ea este legată, de obicei, de moarte. Cel care își vinde sufletul iadului își pierde umbra. Poezia este umbra lui Dumnezeu pe pământ: „umbra n-are să crească/ nu cunosc/ înfrigurarea/ câte un sărut/așternut/ pe câte o bucată de piele/ te-am uitat/fericire/pe o bancă/aveai/ puțin mai mult de 20 de ani” („peste timpul acesta”). Umbra apare și-n creația următoare: „Am obosit”.

Peste unele poeme adie zefirul marinsocrescian: „sunt zile”, „ne scoatem măștile”, „exerciții”, „angoasă” ș.a.

De admirat la poeta noastră este talentul de a transforma cotidianul fapt divers în vers: „Și toate acestea în fiecare dimineață” („am revenit”); „câteva zile la rând îmi imprim în zațul cafelei/ cai de noroc” („sunt o femeie”); „nu/ nu vreau să-mi spui despre noi/ nici măcar despre tine/ îmi iau sufletul înapoi/ închid ușa/ și dau drumul la fluturi” („zorii iau cafeaua cu mine”); Nu mai insist asupra celorlalte simboluri (fluturi, furnici, vulturi, etc), deși simbolurile, metaforele și celelalte figuri de stil dau farmec versurilor, pentru că ar mări numărul paginilor acestei lecturi empatică.

Înșiruirea unor fapte aparent mărunte mai nu lasă să se ghicească poezia de final: luându-și zborul din cuibul dragostei, neputând lua cu sine nimic, poeta pare nehotărâtă: „ce-aș putea să iau/de-aș putea/ poate timpul/ sau păcatul înapoi” („dimineață”). La un „Semafor”, poeta învață „săritura de pe loc” iar „după atâta liniște” se află într-o „dilemă”, constatând că „sunt un eu complicat”.

Unele poeme se cer traduse din sufletul poetei în sufletele noastre: „m-am născut cu picioarele înainte”, „sunt matinală”, „viața”, „intempestiv”, „viața se plimbă prin mine cu inima-n dinți” și altele.

Poezia Ellisei Soltan este, așadar, scrisă cu cerneala sufletului pentru suflet; deși afișează indiferență, sufletul ei este sensibil: „nu-mi mai pasă/ din ce parte bate vântul/până și luna moare/ într-un fund de lac/aș fi plecat câteva zile/ de acasă/ dar știi/ nu am cu cine/îmi lăsa sufletul.” („știi”)

Ineditul poeziilor îl dau personificările: „Singurătatea/ urcă prin fiecare por”.(p.51); „viața mai poartă încă/ rochia

scurtă uzată”(p. 53). „viața cu talerul într-o mână/ și cu coasa în cealaltă”(p.54). „sunt zile/când viața mă cară după ea/ ca pe un bagaj de preț/pe care nu vrea să-l uite în gară”(p.59)

Dacă prima parte a volumului are în vedere eul poetic, partea a doua înfățișează „viața” cu lumini și umbre, cu bucurii și tristeți, cu doruri și speranțe. Marin Preda vedea „Viața ca o pradă”, Octavian Paler ca „pe un peron”, Ellise Soltan vede „viața” ca o mansardă „în care aruncăm de-a valma/ toate lucrurile vechi/unele peste altele amintiri și sentimente se prăfuiesc” ș.a.m.d.

Am văzut cum este poeta, cum este viața dar „lumea” oare cum este? „nicio zicere lungă/ doar ideea că mintea ar putea înflori/ chiar și în formă de păpădie”. „Trăiesc” frumos, ar trebui să adauge poeta, măcar și numai pentru faptul că nu se uită la telenovele (p.69) și, cu siguranță, că nu ascultă nici grețosele manele.

„Femeia e slabă”, afirmă Ellise Soltan; eu spun că, dimpotrivă, este foarte puternică, fie și numai pentru faptul că ea singură „cară sacose” „cară copii” și suportă durerile, chiar și cele sufletești, mult mai ușor decât reprezentantul sexului tare.

Poeta Ellise Soltan, după propria mărturie, nu scrie despre moarte ci despre nemurire și nu scrie, intenționat, despre dragoste, pentru că ea o trăiește cu fiecare vers, cu fiecare poem: din dragoste se naște și această carte de poezii „Libertatea lăcustei din paharul cu apă”.

Spre sfârșitul acestei lecturi empatică, încerc să descifrez simbolismul din titlul volumului:

Lăcustele, conform dicționarului citat, „reprezintă imaginea însăși a flagelului, a unei înmulțiri cu efecte devastatoare”; de la „ieșirea” (10,14) până la Apocalipsa Sfântului Ioan Teologul. În Noul Testament „invazia lăcustelor devine un sacrificiu de ordin moral și spiritual. Ea simbolizează dezechilibre micro și macrocosmice.

Simbolistica apei poate fi redusă la trei teme dominante: „origine a vieții, mijloc de purificare și centru de regenerescentă” pe plan fizic și spiritual. Apa este element vital primordial iar poluarea este cancerul apei.

Idealul poetic realizat prin acest volum al poetei Ellise Soltan pledează în favoarea poeziei esențiale, fără impurități, (obscenități, vulgarități, insanități) postmoderniste.

IRINA ALEXANDRESCU

capcane pentru respirațiile de odinioară.

Laura (privirile i se întind ca niște linii în calea infernului) : La ce bun? Oricum nu-mi mai sunt. Ieri am fugit nebună prin ploaie când am văzut umbra unui bărbat spălată-n felinarul de la poartă. Am crezut că e El. Și-mi luasem ghetetele invers. ...

Teatru Scurt

1. Pescărușul Laurei sau toamna ultimei mări

Cameră cu pereți albi. Masa duce cu greu povara multor cărți. De-asupra unui pat mic, atârână un pescaruș prins de iarnă...pe pânză. Lampa dă semne de oboseală. Se aude ploaia în fereastră.

Laura: O femeie frumoasă, cu părul castaniu, lung, ochi mari cu înțeleșuri mute, rochie galbenă cu mâneci lungi. Are guler alb, ca de scolăriță și patruzeci de ani

Mâinile

Pescărușul

Laura (stă pe un scaun și privește spre geam) : Parcă plouă a ciudă și durere. Ca în prima noapte cu El. Și nu văzusem marea vreodată. L-am iubit tocmai pentru că mi-a fotografiat-o în suflet, toamna.

Mâinile (așezate în cruce, pe genunchi) : Oare știe ce spune? (Se ridică și îi șterg fruntea) știe...

Laura (merge să potrivească fitilul lămpii. Lumina mângâie pescărușul zgribulit): Ce faci tu? Te-am adus de acolo și am început să-ți semăn. Nu mai zbor, nu mai înot în fericiiri ...nu mai zâmbesc..

Pescărușul (o privește din pânza fără ramă) : Nimeni adoarme în inimă ca pe un val. Zâmbetul este o barcă a sângelui ce se șterge-n silabe. Silabele se frâng sub "Cruci de tuș". Te văd cum vorbești cu mâinile tale. Ți le-ai descărnat de pe trup și le privești ca pe două lumânări transparente...

Laura (tresărind) : Oare? Să fie așa? (își privește mâinile)

Mâinile (făcându-se căuș) : Hai, plângi! Din ochi să-ți curgă lacrimi ca tăcerea noastră de sare și apă...

Femeia face câțiva pași spre geam : Oare El mai știe? Mai știe cum m-am răstignit pe corpul lui cu sufletul disecat gram cu gram? Le adunasem și i le plouasem peste pleoapele închise a somn...M-a iubit atunci! Dimineața mi-a adus un pescăruș înghețat...îl ținea în palme și-l încălzea suflând (un zâmbet îi anina de colțul buzelor.Tresare și-și scutura capul) Nu! Ce să mai știe ?! Nu El m-a omorât ?

Pescărușul: Lasă ferestrele, femeie! Nu sunt decât

Pescărușul: Ghetetele suferinței nu poartă măști. Și de nu-ți ești, înseamnă că ai devenit înger. Oare nu orice om învață să devină înger când începe să se părăsească pe sine ?

Mâinile (se unesc într-o inimă) : Nimi de toamnă, Laura! Frunze de plastic, Laura! Mări galbene, Laura!

Laura (șoptind) : Da, toamna ultimei mări...Inima e frunză și chip. Destinul mă culege cu ciocul întâmplării. El nu a fost o întâmplare... eu sunt!

Pescărușul: Tu te gândești la El mereu. Uiți că eu ți-am fost dragostea pentru El. Pentru că m-a adus ție. Auzi ???

(întrebarea se face țipăt, țipătul urlă în cerul gurii camerei, camera dansează)

Laura (cu privirea pierdută, furie) Da, TU! Tu, înghețat! TU! (femeia smulge pânza pescăruș și o aruncă în sobă)

Pescărușul (se topește alb) Da, eu...Acum e cald și fierbinte...Eu sunt rece și crud...Eu sunt zarul care se prefăce până crezi. Eu sunt mâinile pe care le-am legat cu sfori ca păpușile pe scena bătută în cuie negre. Eu sunt urma rănilor rătăcite pe tot corpul tău. Eu sunt căderea din iad sub crematoriile tuturor speranțelor tale! Eu sunt marea din ultima toamnă! Eu sunt El !!!

Laura întinde mâinile

Mâinile ating pescărușul

Pescărușul arde

Marea arde

Laura arde

Toamna e galbenă !

(cortina cade)

2. Salonul cu păpuși

Iarnă. Salonul unui spital. Paturile de fier sunt acoperite cu pături. Pe jos, marmură neagră, ciobita. Pe tavan, sculpturi în relief. Pare să fie o casă nobilă transformată în... altceva. Fereastră mare, cu gratii, poartă urmele unor palme. Afară ninge frumos.

Medeea (femeie foarte tânără, frumoasă, firavă, păr lung, negru. Poartă o cămașă de noapte din satin, capod asemănător, pana la tălpile albe)

Fetița. (miniatura Medeei, codite)

Lunatica 1

Lunatica 2

Asistenta

Medeea (privind pe geam): Ninge. Să nu uit să-i spun lui papa să pună clopoței saniei. Precis a înghețat lacul. Patinele! (strigă veselă) Lissette, Lissette! (se întoarce și observă paturile albe și două femei dansând una cu cealaltă. Pune mâna în dreptul ochilor. țipăt scurt) Ah!

Lunatica 1 (oprindu-se) Ce bal al inocenților? Așa gălăgie?! Mi se pare.. sans fin..

Lunatica 2 (dansând în continuare, singură) Fiecare secundă e un gând furtiv al neantului.. hai! dansează, dansează!

Asistenta (intră vijelios, mâinile în șolduri) Iar scandal? Iar tămbălău? Iar la bal? Marș la locu' vostru! (le împinge pe lunatic. Întorcându-se spre Medeea) Și tu? ce tot" papa" în sus, "papa" în jos? I-au plăcut damele lu' papa! (râzând, lasă la vedere o păstrungă vulgară) Apoi și-a zburat creierii... măcar el și i-a zburat, ai tăi... (iese hohotind)

Medeea (a rămas cu mâna în aer,brusc, ochii prind viață, văd) Da! eu nu am avut pistol.. Între imagine și clipă nu mai fac deosebirea... Neantul este înșelat de sărbătoarea ciudată a propriei lui înțelegeri, de efervescența deviantă a unui himeric infern.

Lunatica 1 (visătoare) și tocmai începuse "Dunărea albastră"... (răstit, către Medeea) Tu nu știi să leșini cu pampoane? Este totuși o sală de bal...

Lunatica 2 (râzând) Mi s- a rupt tocul.. Uite.. (arată șoseta găurită)

Fetița trece translucidă prin scenă.

Medeea (Gest de a o atinge) Spune, nu pune papa clopoței la sanie?

Fetița (sare, râde, cântă)

Medeea (uitându-se la ea, tristă) Mă simt criminală și înșelată. O negare de mine din câte "tine"? Mă simt înșelată de mine, de fapt. (nervoasă) Ba nu! De sărbătoarea ciudată a propriei mele înțelegeri (către fetița, cu durere) hai, pleacă!

Fetița dispăre translucidă, cu baloane roșii

Medeea (strângându - se în ea, sub ea) Monstrul se coagulează în gândul meu, unind exteriorul cu interiorul... Așa a spus ieri Monsieur le Docteur (recită ca o școlară): Orice durată de durere nu poate duce decât la alienarea ființei. (anxioasă) Da, mă sperie această teorie. E ca o închisoare prelungă sau o tăcere în suspensie...

Se ridică repede și caută în sertarul de lângă pat.. Scoate o batistă cu monogramă în care ascunde ceva subțire și lung... Se uită în jur..

Fetița (apare cântând) Que je suis belle....

Medeea (murmurând sacadat) Te-am omorât, te-am omorât. Din fașă. Și papa.. PAPA!

Fetița se așează lângă.

Medeea (o mângâie pe capul incolor , apoi se ridică, pumnii strânși) "Celalalt, carne din carnea ta, carnea mea, a lui... Și-a primit condamnarea la moarte semnată cu o dată. A uciderii lui papa. Sufletul meu s-a pus în cuiul soarelui, dincolo de orice iad, mai adânc decât el.. Oasele mele sunt lucioase sub părul ăsta lung. Nu mai am chip. Trec printre morminte translucide ca tine, Fetito! Omor fără să vreau siluete din sticlă scumpă mie odată. Frica însăși mă privește ghemuita într-un colț, zgribulită de frică! (se uită lucid către cele două femei) Ce am ajuns.. Și unde..

Merge către fereastră, privește fulgii mari, zâmbet aninat în colțul gurii: Odată, odată... Am fost și eu un zâmbet vertical.

Duce batista la gât. Roșul țâșnește și i se mută sub capodul lucios, pe inima neagră.

Alienatele dansează frenetic, corpurile se lovesc unul de altul, cântă urlând, lovind paturile.

Asistenta intră cu o mătură,țipând...

Medeea cade.

Fetița cade.

Cortina se ridică!

3. O femeie cu dublu labirint

Subsolul unui bloc dintr-o zona centrală a Bucureștiului. Iarnă. Afară bate vântul și plouă . Un neon dansează lumina și nu. Un scaun în mijlocul încăperii cu multe țevi, de un gri neutru.

Alexandra 1– O femeie de 38 de ani. Păstrează încă o frumusețe aparte, liniștită și un aer de abandon

Alexandra 2 – O tânără de 28 de ani, o frumusețe îndrăzneată, cruntă,cu un aer de superioritate

Alexandra 1 (cu mâna pe mătură, în halat bleumarin, o eșarfă îi leagă pletele lungi, negre. Stă în picioare și ascultă urgia de afară): Da, mă și așteptam de fapt! Exact atunci când nu iau umbrela(semn de abandon al gândului) Lasă, sunt obișnuită, am tot stat în gerul lipsit de grame de suflet!

(Se așează pe scaun, omorând zi după zi, trecutul) A, da! Am ajuns... (zâmbeste amar zilelor tinere)

Alexandra 2 (ironică): Ai ajuns! De la catedra Universității, într-o cameră de dezvoltat praf. De când nu ai mai fost privită?

Alexandra 1 (tresărind, lăsând umerii în jos, ca pentru sine): Neprivirea lui se apropia de mine ca o lamă-n care mă reflectam. Așteptarea...asta era îngrozitoare, așteptarea!

Alexandra 2 (sarcastic): Nu? Așteptarea? Te învinețea cu jurăminte până-ți cărai inima de trei kilograme în maghernița lui cu trabuc, haine bune (un rând) și o spoială de cultură pe buze! În Zețari, cimitir de speranțe!

Alexandra 1 (retrăind): Dar ce chip! Ce buze! Și lumina...

Alexandra 2 (tăindu-i vorba, râzând): Da! Îi iubeai și becul livid din camera înșesată cu ziare –Cronica evenimentelor mondene- atât citea! Te îmbătați cu raze din păianjenul zenitului. Apoi făceai cafea și i-o duceai la pat. Îi spuneai tema seminarului la care el absentă așa categoric încât îți înlemnea creta în mâna de asistent universitar, imaculată, prețios îmbrăcată. Fugeau ochii în crăpăturile podelei din amfiteatrul 22 al Facultății de Litere unde el era..student. Ce studia? (râde)

Alexandra 1 (alternează stările de revoltă și abandon de sine): Nu știi ce studia? Studente cu bani...Nu înțeleg de ce mă hărțuiești în fiecare seară. Am treabă încă și apoi, până acasă trebuie să prind tramvaiul 8 și...

Alexandra 2 (întrerupând-o, râzând sarcastic): Tramvaiul 8? Atât? Dar autobuzul 301, dar 226, dar 217? Multe cifre, domnișoară profesor cu umanistă privire și proastă alegere. TU! Ce-ai făcut din mine? Un melc ciudat! O femeie dublu labirint! Absent este vinul pe care eu l-am băut la împărțășania ta! Ce sunt? Sunt o ploaie pierdută plecată în căutarea lui nimeni!

Alexandra 1 (auzind vântul și ploaia, din ce în ce mai speriată): Cine? Cine-i acolo? Cine este acolo ???

Alexandra 2: Dracu' ! Îl știi? Este ce ți-ai ales în locul unui scaun comod, este natura iubită în scrierile tale. Acum te ghilotinează câte două ore pe zi... până ajungi în Zețari, cartierul pierduților, cartierul pestriț... Hai! Poți scrie așa experiență ! Doar ai material didactic !!!

Alexandra 1: Da, știu! Tocmai cum ploaia mă găsește pierdută în căutarea lui nimeni... și azi, că tocmai m-a găsit, disperarea mea îi seamănă. Cui? Ploii, vântului turbat...

Afară vântul e deja nebun, ploaia scurge cerul ca un inchizitor, nepurtătorii de cruce.

Alexandra 1 (curajoasă, naturii): Așa! Dă cu totul de

pământ! Doar sunt un melc ce se hrănește din robinetul tău de cer...O secerătoare de trecut...Îl împart în capitate și-l îngurgitez când simt că vreau să mor (*zâmbind vag*) Ei! Ninsori de pași în miezul cărora zoru-mi se topea!Îl iubeam cu mirosul lui de fum de sobă, cu puloverul deșirat la mâneci (*deschizând mult ochii*) îl credeam student...

Alexandra 2 (ironică): Studinte în drept și stâng, el la mijloc, între două picioare disponibile a-i căra mișelia și inteligența- recunosc!- intuitivă, căutând colege cu mașini călduroase și vile, riguros romantic, pestriț în rest.Nu i-ai văzut gestică?

Alexandra 1 (uimită): Gestică? Păi îți plăceau degetele lui când presăra narcotice inutile pe cordul meu deschis, neîn stare să se încreadă în nemurire. El reușea să mă facă să cred asta.

Alexandra 2 (rece): Da! Așa ai ajuns supunerea lui rumegătoare. O maimuță albă cu tăceri de iarnă !

Alexandra 1 (ascultând urgia naturii): Ți se pare tăcută iarna asta?

Alexandra 2: Hahahahhah! Iarna? Toamna unei litere în care atârni spânzurată de o mătură și copacii...materia primă a paginilor tale pe care vei așterne primul roman : „ Poetii respiră cu stoluri de anunțuri matrimoniale” ...nu asta urmărea mereu, El?

Alexandra 1 (cu obidă): Ba da! Și le aruncam în foc! (*uitând de ea, în alte vremuri*).Apoi mă iubea, mă devora și-mi umplea de versuri doliul alb al paginii. Simțeam cum mi se legănau brațele în oglinzi lichide din care craniul ca o fiară, se adăpa încet, lepădând drojdia blajină a cunoașterii...

Alexandra 2 (privind-o, cu milă): Așa ai ajuns femeie de serviciu în Cartierul Francez! Que la vie est belle! Que la vie...

Alexandra 1 (tresărind a viață) C'est paye, balaye, oublie, je me fous du passé!

Merge în lumină, aruncă mătura și baticul ce-i închidea a moarte pletele de o inocență în contradicție naturală cu zvâcnetul buclelor rebele...Apare o femeie tânără, care nu mai troienește în ninsori, soare orbitor, în noaptea primului curcubeu de curaj!

Alexandra :

Pot răsfoi clasorul drumului cu pași!

Pot impregna singurătatea în patul singurului eu !

Pot să port alb, fără teama literelor negre!

Pot! Voi merge iar în amfiteatre cu suflet!

Sunt o femeie cu dublu labirint!

(cortina cade indubitabil)

GABRIELA VERBAN

Păcatul primordial și Implicațiile lui universale. Căderea în materialitate și fenomenal

În urma păcatului primordial, prima consecință a căderii omului a fost căderea întregii făpturi în materialitate, în vulgaritate. Ce înseamna aceasta? Nu înseamnă că toată creația a căzut efectiv.

Omul, dezgolindu-se de dumnezeire, practic nu și-a mai lucrat asemănarea cu Dumnezeu și ca urmare și-a schimbat total percepția asupra Realului în care trăia și care-l înconjura.

Mulți oameni au dedus din Facere, citind Vechiul Testament, că Dumnezeu a creat omul după Chipul și Asemănarea Sa. Dar nu este așa, pentru că scrie clar: "Și a făcut Dumnezeu om după Chipul Său. După Chipul lui Dumnezeu l-a făcut; a făcut bărbat și femeie." Facerea 1-2, 27.

Deci nu l-a făcut și după asemănare. Este adevărat că în versetul anterior - Facerea 1-2, 26 - spune Dumnezeu: "Să facem om după Chipul și Asemănarea Noastră.", dar apoi finalizează clar că numai după Chipul Lui l-a făcut. L-a lăsat însă pe om LIBER totalmente să-și lucreze Asemănarea cu Creatorul Său; Adam însă a folosit greșit această libertate și a pierdut capacitatea de a-și lucra asemănarea cu Dumnezeu, făcându-se astfel la fel ca toate celelalte creaturi.

Toate făpturile de pe pământ, din ape și din aer le-a creat Dumnezeu pentru om și l-a pus pe acesta stăpân peste toate; și le stăpâna omul tocmai prin neîntinare, prin puritate. Fără de păcat fiind încă Adam, având Chipul lui Dumnezeu dar și capacitate, își lucra mereu asemănarea cu Creatorul și acestei lucrări i se supuneau animalele, păsările și toată făptura. Așadar omul stăpâna pământul cu toate ale sale, nu prin partea materialnică din care era făcut, ci prin Duh, prin suflarea pe care a pus-o în el Ziditorul a toate, Dumnezeu; aceasta însemnând că nu prin cunoaștere empirică (ceea ce noi numim azi cunoaștere), experimentală stăpâna omul toată făptura de pe pământ, ci prin iubire în Duh, în totală puritate. Am putea spune că, trăind totalmente în afara păcatului, prin aceasta trăia deja în asemănare cu Dumnezeu și acestei asemănări i se supuneau toate, nicidecum părții materialnice a lui Adam, care era din pământ ca și celelalte făpturi. Nu putem spune că le stăpâna prin credință, pentru că nu putem vorbi de credință înainte de căderea în păcat, fiindcă omul avea cunoașterea directă și nemijlocită a lui Dumnezeu, îl vedea pe Dumnezeu față către față.

Deci stăpâna omul toată făptura prin iubire: iubire în starea ei cea mai pură, stare a cărei memorie s-a pierdut

total după păcat și noi nu vom mai putea ști niciodată cum ar fi fost.

Pentru că întinându-se, omul a aruncat, practic s-a dezbrăcat total din această puritate și de aceea s-a văzut gol și s-a rușinat. S-a întinat prin neascultare și lipsă de discernământ, pentru că a ales să cunoască totalmente greșit.

De ce Dumnezeu i-a poruncit clar să nu mănânce din pomul cunoașterii? Tocmai pentru că, deși l-a creat pe om după Chipul Său, Asemănarea l-a lăsat să și-o lucreze omul singur, gândindu-se că poate totuși, pus în fața dualității, în fața a două alternative, nu va decide corect și s-a dovedit că a avut dreptate.

Nu pentru că Dumnezeu ar fi știut că Adam va păcătui, că va greși; fiindcă l-a înzestrat cu liber arbitru, dar nedându-i și asemănarea cu El, nici nu putea fi sigur că va alege întotdeauna corect. Altfel, ar însemna că Adam a fost doar un pion, un robot în mâna lui Dumnezeu, ceea ce nu este adevărat și nici logic.

În momentul în care omul a vrut să cunoască efectiv, empiric lucrurile, a căzut de la înălțimea purității Duhului, în stăpânirea propriilor simțiri experimentale și a revenit la materialitatea FORMEI care era din pământ.

Prin căderea în formalismul materiei omul s-a dezbrăcat singur de dumnezeire - adică din Duh - s-a văzut pe sine gol și s-a rușinat, tocmai pentru că instantaneu și-a "cunoscut" empiric materialitatea grosieră în care a rămas: un trup neputincios, o formă din cea mai vulgară materie: din pământ. S-a rușinat nu de goliciunea a ceea ce percepem noi acum ca fiind goliciune, ci s-a rușinat când a înțeles din ce s-a dezbrăcat: de capacitatea de a-și lucra propria mică dumnezeire, de a-și lucra asemănarea cu Dumnezeu, s-a dezbrăcat din Duh și a întinat Chipul lui Dumnezeu din el, Chip cu Care a fost înzestrat la Creație. Atunci s-au închis ochii duhului omului și s-au deschis cei cunoscători - empiric - ai trupului; s-au deschis ochii materiei ca să cunoască doar pe cele ale materiei.

Chipul lui Dumnezeu a fost și este mereu același în om; dar omul nu și-a mai lucrat asemănarea cu Creatorul Său și astfel a întinat și Chipul dumnezeiesc din el. Pierzându-și capacitatea de a-și lucra asemănarea cu Dumnezeu, omul a căzut în vulgaritate, în animalitate, în cele cinci simțiri ale firii trupesti. Îngropat adânc fiind și întinat Chipul lui Dumnezeu în el, omul nu și-a mai putut stăpâni nici propria-i fire, dar toată făptura! El a devenit oarecum asemănător animalelor, asemănător celorlalte făpturi materialnice și asemănându-se lor, sigur că animalele și toată făptura nu l-au mai recunoscut de stăpân.

Omul, la rândul lui și-a schimbat total percepția asupra întregului univers, putând vedea doar partea lui materială. Deci nu cosmosul în sine a căzut, nu creația a căzut efectiv, ci omul percepe doar partea materială a creației lui Dumnezeu: altfel spus, percepe doar ceea ce mintea lui căzută își mai poate reprezenta.

Dumnezeu a ridicat și Raiul și Cerurile, astfel omul nu mai poate accede decât un univers material, în care nu se poate

cuprinde Realul în Sine, Adevărul care este Dumnezeu.

Aici este marea dramă a omenirii căzute: are rațiunea cu care vrea să cunoască Adevărul, are gândirea cu care progresează în cunoașterea empirică, experimentală și nu poate fi niciodată satisfăcut, tocmai pentru că oricât de mult ar progresa în acest tip de cunoaștere pe care și-a dorit-o, în final ea nu-l va duce nicăieri, sau îl va duce mereu într-o fundătură. Fundătură din care nu-l poate scoate decât credința.

Pentru că în noi rămâne mereu - oricât de adânc îngropat - dorul de Dumnezeu Care ne-a creat. Și pentru că am pierdut cunoașterea directă a lui Dumnezeu, ne putem re-lega, ne putem re-lua relația cu Creatorul nostru acum, prin iubire și credință și aceasta înseamnă RELIGIA. Dorul de Dumnezeu și deci tiparul, arhetipul religios este în fiecare om.

Și pentru că în urma păcatului primordial, s-a întinat Chipul lui Dumnezeu în noi, putem accede din nou la Dumnezeu prin neîntinare, prin puritate, printr-o dragoste curată și adevărată, iar la aceasta putem ajunge începând de la credință, de la rugăciune.

Este timpul să devenim nu cunoscători, ci puri...

Nu este rea cunoașterea în sine, dar nu ne putem purifica prin ea. Să pornim dar de la IUBIRE.

Om, ca ființă gânditoare

Om este o ființă care gândește. Cu gândirea omul caută ceea ce este corect, sau

ceea ce crede el că este corect; iar prin cugetare, contestând și îndoindu-se, judecând și examinând, înaintează către adevăr.

Cugetarea este și ea o funcție a omului. Este cunoscut că orice funcție are un scop; folosirea funcțiilor în afara acestui scop duce la rezultate negative și creează premisele negativității. Altfel spus, duce la rătăcire și creează rătăcire, urmări rele.

Să vorbim puțin despre pervertirea gândirii. De exemplu, metabolismul omului are ca funcție și scop păstrarea unui echilibru în organism și implicit, a sănătății. Dar în firea omului este sădită și plăcerea: și e vai de om când plăcerea devine un scop în sine. Atunci se produce acea pervertire sufletească interioară, care conduce funcțiile metabolismului spre câștigarea plăcerilor cu posibilități de pervertire în toate direcțiile: lăcomie, beție, desfrâu etc. Și apar, ca urmare, tot felul de boli: ciroză, diabet, tensiune, colesterol, etc. Pentru că gândirea este parte a sufletului, iar sufletul stă în trup, îi dă viață trupului și îi coordonează toate particulele și funcțiile; practic, puterile sufletești sunt cele care le coordonează pe cele trupesti.

Menirea gândirii este de a căuta integritatea și adevărul raționând, verificând, chiar îndoindu-se: și îndoiala își are locul ei în evoluția duhovnicească a sufletului. Însa, de foarte multe ori gândirea, în loc să caute, rămâne la manifestările funcțiilor proprii - judecată, suspiciune, cercetare, contestare - toate acestea fiind de fapt manifestări ale gândirii, nicidecum o gândire lucrătoare, evolutivă. Astfel, gândirea își face din ea însăși un scop. Aceasta este pervertirea cugetării. Omul ajunge astfel: sceptic - un om care contestă totul de dragul contestării

- și sofist: - un maniac al dialogului, care monologhează cu un singur scop: reducerea la tăcere a interlocutorului -. Prin scepticism oamenii se îndreaptă spre o mare a incertitudinii, nemărginită, care macină și îmbolnăvește.

Și totuși, există două mari certitudini. Deși scepticii spun că toate sunt nesigure, nu este adevărat. Există două realități sigure și care nu pot fi contestate de nimeni.

Prima este aceea că omul gândește.

A doua realitate incontestabilă este aceea că omul va muri. Au aceste două realități vreo legătură una cu alta? Bineînțeles. Și găsim un răspuns foarte frumos la această întrebare la filozoful francez Blaise Pascal care ne spune: "Să presupunem că am puterea să dezleg toate problemele umanității: polemice, științifice, astronomice, matematice, politice, etc, dar nu pot să rezolv problema morții, nu știu să dau răspuns de ceea ce se află în spatele acestei realități. Și în această neștiință mă găsește moartea. În sfârșit mor!"

Dacă am dezlegat toate celelalte probleme ale umanității, cu excepția morții, îmi vor fi de folos acestea în ceasul de pe urmă? Voi fi ușurat de chinul cumplit pe care mi-l pricinuieste întrebarea: și după moarte ce va fi?

Dar dacă, toate problemele îmi sunt necunoscute, însă am dezlegat realitatea morții, va juca vreun rol, mă va afecta negativ necunoașterea problemelor politice și științifice ale lumii contemporane, în ultimele clipe ale existenței mele biologice?" - Blaise Pascal, Kalamata, 1953, p. 73-74.

Un alt mare cercetător al sufletului uman spune: "O sută de ani de desfătări nu se pot compara cu o clipă din zbuciumul muribundului". Venind în sprijinul acestei afirmații, o teorie filozofică, conchide: "...dacă sfârșitul vieții este bun, există certitudine; dacă nu, existența este un haos".

Problema morții nu este deloc simplă, ci fundamentală pentru universul existenței umane.

În timpurile acestea în care trăim, este cunoscut că gândirea rațională, care se bazează pe corelații de toate felurile, are la bază datul sensibil: ceea ce putem vedea și pipăi, ceea ce putem atinge cu cele cinci simțuri ale noastre. Bineînțeles că pentru această gândire, adevăr nu are altceva decât experimentalul, deci ceea ce este supus determinării și ca urmare, într-un fel sau altul, este accesibil simțurilor. Dar ceea ce este determinat sau determinabil este relativ prin însăși esența sa și relativ fiind, el este instabil, inconstant, este deci fenomen, aparență existențială: adică nu există în sine.

Pentru a intui adevărul absolut, adică pentru a-L intui pe Dumnezeu, căci spune Hristos: "Eu sunt Calea, Adevărul și Viața", este necesară o altă cale de cunoaștere, care nu are în nici un fel la bază sensibilul; este o non-cunoaștere, fiindcă nu este rațională, este practică.

Fericirea omului nu va veni niciodată de la cunoașterea naturii relative, ci de la străduința de a depăși natura relativă în contemplația liberă a lui Dumnezeu, a dumnezeirii. Fiindcă simțurile noastre naturale, firești, descoperă un adevăr doar al aparențelor, adevărul fiind numai în Dumnezeu.

Gândirea este o însușire a omului, nu doar a creierului, după cum susțin unii. Creierul este un organ biologic foarte complex, într-adevăr, totuși, este doar un organ. Gândirea este deci o funcție a sufletului, nu a trupului. Pentru că

sufletul este atemporal: el vine de la Dumnezeu și trebuie să se întoarcă la Dumnezeu: "Am făcut om după Chipul Nostru." - Facerea, Vechiul Testament.

Deși s-ar părea că omul este sălașul gândirii, vedem că într-un fel, gândirea îi este sălaș lui. Și cum modul concret de existență al gândirii este cuvântul, rezultă că omul locuiește în gândire numai în măsura în care locuiește cuvântul. Cuvântul este prin sine productiv; și cum doar Dumnezeu se poate produce pe Sine, el - cuvântul - este deci Dumnezeu întrupat; așa cum ne spune și Axionul Maicii Domnului: "... Care fără stricăciune pe Dumnezeu Cuvântul ai născut..."

Cât privește productivitatea cuvântului, cu toții cunoaștem rolul principal și principial pe care l-a avut cuvântul în Facere; exemplu: "Și a zis Dumnezeu să fie lumină și a fost lumină"- Facerea, cap. 1-3 -, sau: "Și a zis Dumnezeu: să fie o țărnie în mijlocul apelor și să se despartă apele de ape! Și a fost așa!"- Facerea, 1-6-. Foarte clar și precis: Dumnezeu a "zis", a rostit cuvântul, apoi s-a produs din cuvânt, acțiunea.

Chiar la unii gânditori din antichitate, totul începea de la cuvânt, considerând cuvântul ca fiind prin sine productiv. În acest fel se prefigura întruparea cuvântului prin Hristos, chiar din afara religiilor de atunci.

Această încredințare în puterea cuvântului nu se oprește doar în trecutul omenirii.

Noi nu credem doar în puterea cuvântului, ci avem și înțelegerea rostirii cuvântului; în special a bunei rostiri a cuvântului în rugăciune, care produce roade duhovnicești și care poate produce minuni. În acest sens, cuvântul religios prin rostire prinde ființă: el nu semnifică doar, ci produce. Altfel spus, spre exemplu, prin rugăciune se fac multe minuni: nu cel care se roagă face aceste minuni, ci rostirea cuvântului și știut fiind că Dumnezeu este Cuvântul, Dumnezeu face deci aceste minuni.

Dacă raportăm cuvântul la Dumnezeu - Cuvântul întrupat prin Sfântul Duh - atunci cuvântul este viu, este singurul Adevăr care crește din el însuși. Și singurul care poate crește din El Însuși este Dumnezeu Creatorul, singurul care e necreat. Nimic din ceea ce este creat nu poate crește fără ajutorul Celui ce l-a creat: asta ne spune logica primară.

Tocmai de aceea, cuvântul vine de dincolo de timp, între cuvânt și realizarea sa neexistând o distanță în timp, un spațiu temporal.

"Cuvântul religios - spune Marcel Detienne - se pronunță în prezent, el este într-un prezent absolut, fără înainte, nici după, un prezent care înglobează ceea ce a fost, ceea ce este, ceea ce va fi. Cuvântul religios de această specie scapă temporalității, el face corp cu faptele care sunt dincolo de forțele umane, fapte care pretind un imperiu absolut." - Marcel Detienne, *Les matres des verites*. Iar acest filozof nu era un credincios, dar recunoaște și vorbește de Dumnezeu în felul lui. Pentru că, în fond, ce poate fi dincolo de forțele omului, decât Dumnezeu!

O altă realitate sigură, spuneam că este moartea.

Moartea este o problemă esențială și trebuie elucidată prin cercetare. Mulți se întrebă însă, ce vor găsi dacă vor căuta. Sunt atâția care caută fără să ajungă la o certitudine, considerând această căutare o pierdere de timp. Acest fel

de a gândi este superficial și denotă pesimism, teamă și plafonare, fiind de la început sortit eșecului.

Îl cităm din nou pe Blaise Pascal, care constată: "Oamenii se împart în trei categorii:

- unii care nu cercetează și deci, nu află nimic; aceștia sunt, cu circumstanțe atenuante, fără minte (pentru că nu sunt preocupți de dezlegarea unei chestiuni esențiale) și nefericiți (pentru că n-au dezlegat această realitate).

- alții care cercetează, dar nu află! Aceștia fac parte din grupa celor raționali exclusiv (în procesul cercetării), dar și a celor nerealizați, fiindcă au avut insuccese.

- a treia și ultima categorie vizează pe cei care depun efort în munca de cercetare și rezultatele sunt pe măsura jertfei lor. Aceștia sunt oamenii cu adevărat raționali și fericiți.

Raționali - pentru că s-au angajat în munca de căutare și investigare, iar împliniți și fericiți, pentru că sunt în posesia celui mai mare câștig al vieții lor." Din acest motiv Pascal recomanda: "Cercetați! Cercetați cu multă râvnă și zel. Există două posibilități: 1) să nu vă încadrați în categoria a treia, a celor înțelepți și fericiți; 2) să împliniți toate condițiile, dobândind statutul de om fericit. Și într-un caz și în altul, veți avea un câștig enorm - nu vă veți încadra în prima clasă: a celor fără de minte."

Și rațiunea, dar și experiența ne îndeamnă să cercetăm cât mai introspectiv.

Biserica, la rândul ei, prin dogmele sale ne îndeamnă să cercetăm. Hristos l-a îndemnat pe ucenicul cel neîncrezător să-l pipăie coasta, zicându-i să cerceteze bine, ca să nu fie îndoielnic, să nu aibă suspiciuni.

Cercetarea problemelor credinței aruncă o lumină asupra problemei morții și acesta este lucrul cel mai important, ținând cont că moartea este o realitate incontestabilă.

Totuși, nu-i destul să cercetăm așa, la întâmplare, ci în mod corect. În fiecare domeniu se cercetează cu mijloace specifice domeniului respectiv. Aceasta înseamnă că modul corect de a cerceta problemele credinței este în interiorul Bisericii, în principiile ei; nu în afară. Din păcate, mulți "cercetează" mergând la munte să afle pești și la mare să vâneze urși, ajungând astfel la erezii și tot felul de teorii, unele de-a dreptul stupide.

Cercetarea nu este dăunătoare credinței, dimpotrivă. Cândva, un evreu L-a întrebat pe Iisus: "Învățătorule, care este cea mai mare poruncă? Iisus i-a răspuns: Să iubești pe Domnul Dumnezeuul tău din toată inima ta, din tot sufletul tău și din tot cugetul tău."

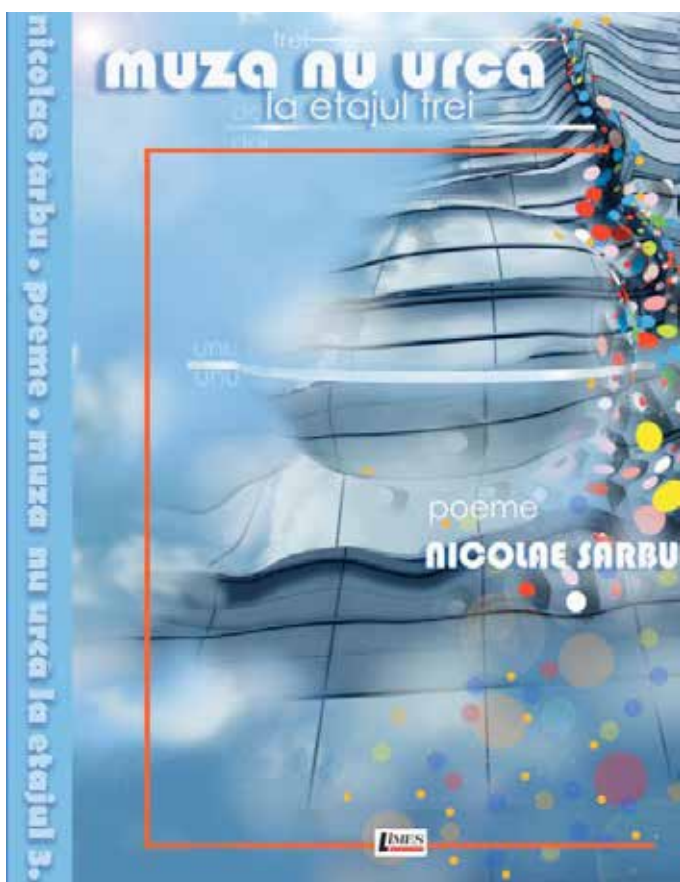
A iubi deci pe Dumnezeu cu toată ființa, nu înseamnă a ne limita să-L iubim doar prin prisma sentimentelor, ci prin prisma a tot ceea ce caracterizează persoana umană și personalitatea fiecăruia, cu toate felurile de caracteristici și puteri ale sufletului, aceasta implicând și rațiunea și prin urmare, și cercetarea. Iubirea de Dumnezeu implică armonia dintre inimă, suflet și minte.

Atunci îl vom iubi din ce în ce mai mult (din toată inima), îl vom putea urma până la moarte (din tot sufletul), fără ca nimeni și nimic să mai clatine credința noastră (din tot cugetul).

IOAN KALEVE

**Pe scara-marii-pezii-memorabile,
La lumina unui-fulger-fragmentat**

a) Muza, un martor infidel

În poezie... revelațiile mari vin rar și... se îngroapă în nonpercepție și uitare!

Recent mi-a picat în mână volumul de... „erezii” (versuri de Nicolae Sârbu, 2017, „Muza nu urcă la etajul trei”, Editura Limes, Cluj-Napoca, Ro).

Și chiar provocarea, din MOTO așează în tiparul său conflictul „nebunului” de poet (Philip Sidney) cu „dulcea fâșneată” (J. W. Goethe).

Problema lui Nicolae Sârbu nu este, însă, cu o muză oarecare, ci este o problemă gravă, existențială, de salvare a ființei... a ființei Poeziei, deci o problemă cu Polymnia... cu „Euterpe cea atât de perfect desuetă”, pe care o cheamă la

proces, ca în jocurile literare din gimnaziu, unde... se cheamă martori și... chiar mitica Tamiris este rănită... (Muza citată ca martor, p. 131).

Vezi de departe disperarea poetului-copil, rămas în imaturitatea caldă și pubertară a tânului precoce, speriat de sine și neajutorat, agățat la disperare de... Muză, ca de poala Mamei, strigând: „Și nu mai știi, o, Muză / cum să te invoc...” (...) „Ce pot să zic când mă declar / de bună voie stupid și sterp...” („Cu limba scoasă la istorie”, p. 30).

Dar... ce să aștepți „într-o identitate fără buletin” prin care... „mergi pe jos la Troia”?... Ce alta decât pura visare de copil speriat, de... „carnea de tun a poeziei”?... („Carnea de tun”, p. 226).

b) Poetul, o ființă labilă, imatură dar pură.....

Poetul este copilul somat de Existență... „să spun tot adevărul”...

Dar... care și despre ce adevăr?

Întrebările biciuiesc, dau buluc, iar copilul visător se simte chemat și... explică faptul că vede... „cum devin paranoic reper / așa spânzurat de clanță / când fără niciun demers / îi crește poeziei părul”. („Printr-un vizor”, p. 132).

Privind prin clanța de care atârână, în baia Poeziei... poetul se miră ce vede... Poezia este... impură, împăroșată!...

Într-o prăpastie „cu revelație”, unde... „rugăciunea este confiscată” (pg. 127), „așteptările” sunt „radioactive” (p. 133).

c) Chemarea „ascunsului”

Și, atunci cum să nu aibă pricini cu Muza, de moment ce a creat atâtea pricini cu cititorul?!...

Totul pare a fi un discurs postmodernist, cu peisaj și limbaj citadin, însă Poetul evită cu grijă procedeele poetice tipice postmodernismului. El „încalcă” sensul pe sens și resemnifică, dar se ferește de parafraza explicită, pentru resetarea simbolică!

Poezia lui N. Sârbu pare că se citește ușor însă, ca în basmele copilăriei, misterul se relevă greu și „Golul din gușa cuvântului”, cel în care se dreg tonurile, sensurile și armoniile este greu de găsit!

Expresia sa este măiestrită, pare o țâșnitură cursivă, însă este... căutată, voită și... insolită, adică greu digerabilă... Expresia este mult prea elaborată, încât să nu arunci cartea, înciudat, de câteva ori și... să nu o reiei de fiecare dată!...

Chemarea ascunsului este irezistibilă: „luna bate cioccioc”, iar chemarea este aparentă, simplă și explicită: „Hai să schiopătam cu brio / împreună spre Nord!” („Nocturnă”, p. 122).

La el... **Nevermore**, cea constituită cu grijă de simbolişti, are... „amortizor”, iar piatra... „creşte ca pâinea”. Provocarea și insolitul fac parte din „programul” poetic... „pericolul vine din hei-rup”, iar „rimele se pescuiesc în chiuvetă”... („La pescuit”, p. 92).

Pe **Nicolae Sârbu** nu-l citești fără să-l respingi de șapte ori ca, incomprehensibil și să nu-l reiei de nouă ori, ca... irezistibil! Ai zice că, la el, teribilul ricoșeu reflexiv iluminează în dungă!...

Dar cine mai are astăzi răbdarea și puterea de concentrare și... lupele culturale speciale... necesare perceperii unor texte atâta de elaborate?

Este de înțeles de ce, uneori, nici **Muza** nu urcă...

d) Refuzul platitudinii

În-Faptul-Poeziei el s-a îndepărtat de mult timp de Calea-Poeziei-Cuminți, îndelung bătută de poeți: Calea-Redundanței -Culturale a poeziei ușor inteligibile, ce... rămâne pentru cei mulți!

Îmi amintesc exact că, în 1974, când tânărul poet fugea în Originalitate, pe care o căuta cu disperare și... urca până în vârful unghiilor, iar acestea erau uneori înroșite, pe traseul greu... la marea școală de literatură, Cenaclul Semenicul – Reșița, i-am spus: „- Poete... / scrii pentru prea puțini!” Este firesc să nu fiu, astăzi, șocat de rafinamentul expresiv și de încrâncenarea axiologică, consecventă, întru valoarea Originalității! Însă nu pot să nu constat că și astăzi el... „urcă”... este singur... „la etajul trei”!... Iar, **Muza**, uneori nu vrea să urce!...

Expresia sa pare... dusă! Dar... unde? La el... versurile-cheie sunt presărate discret. Evenimentul incert poate fi chiar... „după dealul delirului” („De partea dușmanului”, p. 119). Iar platitudinea este alungată de pretutindeni...

e) **Subterfugiul dedublării poetice** ne pune în dificultate, însă nu ne poate deruta cu totul. Pericolul există, iar spaima și singurătatea apasă, încât... e musai să urci la etaj... banalitatea, platitudinea, repetiția și redundanța amenință să inundeze tărâmul, nu doar Poezia!... Iar viclenia stilistică, centrată pe tărâmul salvării... cheamă la etaj!... E aparent banal, ca între vecinii panicați...

Nicolae Sârbu este copilul-poet, ultrasensibil, care vede cum Noianul-Banalității amenință Parnasul-Muzelor și

omenirea... iar el ar dori să mai salveze câte ceva!...

f) A urca la etajul trei

Dar... ce este „etajul”?

Spuneam despre poetul **Nicolae Sârbu** că se cer... **alte măsuri etalon** de percepție, alte **constanțe**, pentru poetul imposibil!... Atât de imposibil încât se cere să privim pe axialitatea valorică a **Originalității** și să ne întrebăm despre **locul lui**... nu la scara „locului”,... blocului... ori a „generației”, ci la scara Marii-Poezii-Memorabile!... **Cea de la etaj**, nu cea **comună**... singurul loc unde putem accesa hieratismul dramelor sale... „radioactive”...

Însă „la etaj” nici **Muza** nu mai vrea să urce!...

În general, orice Poet este „unic” doar prin „singurătățile” sale, însă la **N. Sârbu** singurătatea „țipă” cu stridențe nemaîntâlnite!

Nu poți să nu-i acorzi un premiu literar, să scapi de el, fără să-l accesezi în miezul expresiei!...

În fapt, geme **sinele său**, sub apărarea **eului poetic**! Iar superegoul, **Eul-Întru-Ideal**, „Etajul trei”... singurul loc de refugiu și de salvare, de Inundația Platitudinii, fortificat de disperare până la exacerbare... nu folosește în ziua de azi!...

Singur-Întru-Ideal... „fuga la etaj”... este atât de confuză, de grea, încât... nici **Muza** nu vrea!... Iar primejdia este generică și colosală, nu este nici mică, nici personală!

Banalitatea, care ne inundă, este o boală!

g) Poetul... rămășiță de lumină țâșnitoare

O ființă ciudată, inadecvată, neadaptată, este o rămășiță din alte vremi!...

Asa este! Ce mai este de spus?... „Iar noi, harpe zdrobite” (...) „Carne de tun a poeziei, / Când raiul râde de noi / Cu poftă până și / în somnul furnicii.” („Carnea de tun a poeziei”, p. 226-227)... „Fărâme dintr-un fost fulger”!...

Pe poeți nu trebuie să-i invidiem și... împreună cu ei, să nu ne panicăm: Poetul trăiește în „deschisul ființei” (conceptul îi aparține lui **Umberto Eco**)... așa zice că este chiar... „deschisul” ei!...

Atare... este loc, pentru toți, în Uitare!... însă, pe **Nicolae Sârbu**, înainte de a-l uita, este obligatorii... să-l ținem minte! Ca pe un poet urcând încrâncenat pe scara Marii-Poezii-Memorabile și luminându-și calea cu Un-Fulger-Fragmentat.

IOAN RÎMBOI

Actul creator sau „dincolo” de existență

Este foarte ușor a avea contact cu lumea tuturor existențelor materiale care sunt în jurul tău. Suntem dotați de o sete care ne împinge din interior spre a ne apropia, a atinge și a consuma această lume a obiectelor, dorință pe care o descifrăm cu mare dificultate. Foamea și setea în sine sunt limitate, dar dorința consumului lumii nu se oprește la limitele ei naturale. Sunt persoane cărora le-a trecut foamea, dar continuă să mănânce și sunt persoane cărora le-a trecut setea, dar continuă să bea. De ce se întâmplă acest fenomen? Poate căutăm să descoperim o altă dimensiune a lumii materiale și nu reușim? Poate că există o tainică corespondență între dorința noastră de a consuma lumea materială fără să ne oprim și o misterioasă dimensiune a lumii, care suntem siguri că există în ea și care așteaptă să o descoperim? Este o demonstrație imposibil de făcut, anume că dincolo de simțuri nu mai există nimic. Poate că încercând să „consumăm” lumea, căutăm fericirea. Este imposibil să ajungi la un punct final: consumi, experimentezi, ajungi la un punct al satisfacției, dar nu te oprești, pentru că nu este punctul final.

Ne revoltă când ceva, sau cineva distruge frumusețea naturii. Există ceva în natură care preîntâmpină, sau satisface anumite dorințe ale sufletului nostru. Îi spunem naturii „mamă” – observând decică natura are o sensibilitate capabilă să participe la bucuriile și suferințele noastre, instinctiv ea simte când o iubim sau o urâm, găsim asemănări în natură pe care le avem în sufletul nostru, descoperind o comunicare dorită și reciproc satisfăcătoare, sau nesatisfăcătoare. Ceva ne împinge să mergem și să cercetăm dincolo de somatic: există ceva în natură care ne captează, ne cucerește și dezvoltă un raport plin de profunzime și complexitate. Dacă raportul ar fi numai somatic, nu s-ar putea răspunde la întrebări precum: de ce implicăm elemente ale naturii în arte și de unde vine capacitatea noastră de a contempla natura? De exemplu luna, stelele, cerul înstelat, răsăritul sau apusul soarelui, freamțul pădurii, cântecul păsărelelor, anotimpurile – toate ne provoacă satisfacție și uimire, trezind în noi sentimentul frumuseții și descoperindu-ne o diversitate de trăiri sufletești. Probabil că, în spatele lumii pe

care o vedem și o pipăim există o altă lume, o lume paralelă, sau un alt univers. Artistul merge pe intuiție și fantezie, nu pe certitudine fizică sau matematică. El trăiește într-o lume simbolică și transparentă în care întrezărește o lume idealizată, plină de mister și frumusețe.

Dar, în ultimele aproximativ două sute de ani, am început din ce în ce mai mult să eludăm, să îndepărtăm – în fond - elementele naturii din toate artele.

Este adevărat, totul a mers cu pași lenți și procesul acesta se apropie de apogeu în zilele noastre. Am abandonat natura puțin câte puțin, i-am întors spatele, am permis somaticilor să se apropie din ce în ce mai mult de ea, să o trateze nemilos ca pe un simplu obiect de consum și de câștig. Inima a fost înlocuită de rațiune, poezia a fost înlocuită de matematică. Acum toți vorbim de poluare și luptăm împotriva distrugerii naturii, dar oare o facem pentru ea, sau poate pentru că suntem noi sperați fiindcă ne simțim în pericol. Se pare că și această lucră il facem pentru noi și nu pentru că o iubim. Dacă am iubi-o, ne-am întoarce la cântec și poezie, pentru că iubire fără cântec și poezie nu există: dar se pare că nu mai suntem capabili să ne întoarcem la iubire. Am devenit prea egoiști și orgolioși, pentru ca să mai putem să ne întoarcem la punctul de plecare. Neînțelegînd natura, începem să ne simțim și noi la rândul nostru, neînțeleși de ea. Ne vedem obligați să ne întoarcem spre noi înșine, pentru a încerca să ne înțelegem. Nu știu dacă vom mai reuși să facem o simbioză între sentimentele noastre artistice cu frumusețile naturii pentru a descoperi din nou armonia universală. Suntem dornici să plecăm în alte galaxii, în loc să ne redescoperim casa noastră Terra.

Este cu totul firesc să trecem din lumea obiectelor naturii în lumea persoanelor, în universul istoriei umanității. Persoana poate constitui un centru al lumii. Prinving înspre exterior descoperim universul obiectelor variate și colorate, privind spre interior descoperim micro cosmosul uman: descoperim impresionanta lume a gândurilor, sentimentelor, viselor, aspirațiilor umane. O lume care se învâрте cu o iuțime amețitoare, capabilă să ne impresioneze și să ne tensioneze, să ne transforme în niște călători într-un cosmos al cărui punct de sosire nu-l putem vedea: parcă trăim certitudinea că ne mișcăm la infinit într-un infinit. Avem la baza vieții noastre interioare legea inerției și legea gravitației care pot deveni forțele ce fac din noi un obiect în cosmos cu mișcări necontrolate și haotice. În cosmosul acesta am devenit victime ale unui joc galactic, nemaînțelegând nici ordinea, nici armonia și nici frumusețea, pierzând prin aceasta capacitatea de a contempla. Contemplativii și profeții sunt pe care de dispariție în acest cosmos.

Trebuie să aruncăm o lumină asupra lumii interioare și

exterioare pentru ca să-i descoperim armonia și frumusețea. Lumina vine de la sens și semnificație: unde nu este sens și semnificație, este haos, anarhie, este un absurd, un întuneric în care lumina inteligenței noastre nu poate intra, se blochează.

De două sute de ani raționalismul încearcă să arunce asupra naturii și a lumii întregi o lumină în care mecanismul vieții este repetitiv și monoton. Se merge pe principiul natura trebuie să fie supusă omului, trebuie să servească intereselor omului, trebuie să fie numai un bun de consum. Instalăm un raport cu natura și lumea din jurul nostru bazat pe alte principii, cu alte reguli, în numele imediatului, într-o perspectivă fără viitor.

Totul se îndepărtează de noi, nu mai suntem recunoscuți, nu mai reușim să ne recunoaștem, tot ceea ce ne înconjoară refuză din ce în ce mai mult să participe la viața și destinul nostru. Ne alienăm pe noi înșine. Am devenit din ce în ce mai reci, mai ostili, mai dușmănoși: într-un cuvânt - am devenit distructivi. Vrem să punem totul în cușcă și să devină jucăriile noastre, care să ne satisfacă numai capriciile. Este un joc riscant, inconștient, trufaș și periculos. Surprinzător însă, am devenit noi înșine jucăria unui mecanism absurd, pentru că atunci când privim nu mai surprindem un „dincolo” al lucrurilor, al persoanelor și al lumii. Vedem doar suprafața, pentru că suntem orbiți numai de suprafața lucrurilor, a persoanelor și a lumii. Am creat chiar și o filozofie a absurdului și a disperării. Astăzi nu mai căutăm, astăzi doar bâjbâim.

Deasupra oricărui raționalism trufaș, sau al oricărui sentimentalism haotic pe care îl demonstrăm frecvent, dar într-un act de participare spontană, liberă, fără să fii constrâns sau să constrângi, trebuie să te implici într-un raport general cu toată lumea care te înconjoară - a lucrurilor ca și a persoanelor - și să te prezinți într-un mod dezinteresat, pentru ca să fii acceptat. Puritatea intenției garantează libertatea de mișcare a inteligenței tale, a fanteziei, a alegerilor tale, a combinațiilor de un infinit colorit. Demonstrează simpatie, arată-te binevoitor, emană pace prin privirea ta, o dorință arzătoare să te faci cunoscut așa cum ești, în toată „nuditatea” ta, fără nici o pată sau un dubiu. Dorința ta de a întâlni o lume plină de lumină, de armonie, de frumusețe, trebuie să fie evidentă. Poți descoperi o lume a frumuseții și a armoniei unde totul este lumină și încântare, sau mai bine spus, o lume total diferită de aceea pe care o cunoști: o lume care se lasă descoperită, care se dezvelește în fața ochilor tăi. Ești încântat și cucerit. Neastîmpărat cum ești din fire, vrei să descoperi alte fețe ale frumuseții și armoniei. Fețele ascund ceva, sunetele ascund ceva, culorile și formele ascund ceva,

totul te invită, te incită și te provoacă să descoperi ce vor să ascundă. Totul din jurul tău este capabil să formeze o anumită armonie, dar te așteaptă pe tine să faci o nouă combinație. Simți lucrul acesta, ești sigur de el și fantezia intră în delir: trebuie construit noul și unicul care încântă și cucerește. Lumea te vrea creator chiar și în piatră, pentru că ea acolo te recunoaște și se regăsește pe sine.

În actul creator care apare într-o fracțiune de secundă, totul este implicat, totul se implică: nimic nu este separat, nimic nu este izolat. Este actul care își face apariția deodată, leagă totul, chiar și lucrurile care rațional nu se pot uni niciodată, creează ordine și armonie, are o mare putere unificatoare: fiecare la locul lui într-o simfonie care te transferă în lumea frumuseții.

Puterile conflictuale se pierd, ostilitățile devin impotente, legea supremă a puterii ordonatoare dezarmează totul în fața extaziată a ochilor noștri. Momentul creației vine de nicăieri, ești implicat în el dar nu-l posezi: gândul și fantezia sunt în lucrare și mișcare, dar numai el te conduce, anticipează pătrunzând în noi dimensiuni existențiale. Frumosul care se frământă în tine, dorința de a-l exprima îi agită pe mulți, dar numai puțini devin poeți sau artiști. Trăirea frumosului este profundă, dar pentru exprimarea lui, mijloacele de expresie și descoperirea stilului sunt greu de găsit. Implicarea ta în mrejele frumuseții depășește cu mult mijloacele materiale pe care le folosești pentru a exprima ceea ce trăiești.

În descoperirea frumuseții printr-un act creator - artistic, descoperim de fapt o lume plină de lumină, unică, atrăgătoare și provocatoare, care prin încântare îți umple sufletul și spiritul, dar nu te saturează niciodată. Descoperi o lume unitară, nu compusă - nici ostilă -, dar cuceritoare și împăciuitoare.

În actul creator te descoperi și pe tine însuși, frumusețea și armonia ta interioară. Mai cultivat, mai delicat, mai rafinat, dulce în gesturi și în cuvinte, aproape că te descoperi cu chipul unui sfânt. Nu mai vrei să te atingi de ceea ce este murdar sau trivial, rămâi departe de violență și brutalitate, tocmai pentru că privești dincolo de lucruri și persoane și consideri ceea ce privești și atingi simboluri care te poartă dincolo, într-o altă lume. Mai degrabă îți vine să te apleci asupra omenirii cu o privire îngăduitoare, îmbrăștiind lumină printr-un zâmbet nevinovat.

Începi să trăiești miracolul în lumea aceasta din care orice trivialitate dispăre, superficialitatea parcă nu a fost niciodată, iar violența și brutalitatea se prăbușesc în neputință. Și aceasta, pentru că forța care te-a transformat pe tine vine din temelie de dincolo a existențelor pe care lumea întregă este așezată.

ADRIAN SIMEANU

CARTEA ZILELOR NOASTRE

Și pe la alții se-ntâmplă...

Zici Grisham, zici thriller juridic. Bun de vândut pe mapamond în milioane de exemplare. Omu` fiind avocat un deceniu. Până s-a luat de condei cu fain rezultat. Așa că nu-i de mirare că are corupția ca temă tratată alert și expert. O lege americană poate îmbogăți denunțatoru` celor corupți. Astfel ajungând în colimatoru` Biroului de Conduită Judiciară și al FBI o judecătoare rapace. Încărduită rău cu mafioți din zona Floridei. Investigația se lasă cu avertismente dure la adresa celor cinstiți. Ba chiar cu moartea violentă a unuia dintre anchetatori. Însă Lacy Stolz nu se dă bătută și pune capăt afacerii triumfător. Demascând infracțiuni grele, cu prejudicii enorme și autori neșovăitori, cruzi, răuvoitori. Luptă cu ei temerar, cu-ncetineala sau apatia sistemului judiciar al patriei sale. Cu avocați foarte scumpi și aroganți peste poate. Cu neîncrederea și teama ălor supuși cumva la tăcere prin mituire și frica zilei de mâine. Cu proceduri și chichițe diverse. Construind totuși un caz beton, cu procurorii-mpreună. Da` și cu denunțatorii care fac înțelegeri avantajoase, doar ca să scape de pușcărie și capii mârșavi să pice definitiv în abis...

Romanul* e alert, fluent și convingător. Atrăgător, nu mai zic. Pentru juriștii români, cu atât mai interesant. Spre a cunoaște norme și instituții din a mai mare și tare democrație (fără maliție spus) de pe glob. Ori a compara util profesional ce e acolo ș-aici. A înțelege procese și mecanisme, mentalități, implicații. Fincă John se pricepe clar la expunerea și punerea lor în valoare când scrie. Ager o face, cu adrenalină corespunzător. Dozaju`, la fix, în crescendo fain. Acțiunea, mereu mai bogată. Narațiunea, firesc, secvențială. Ca un film sortit succesului neapărat. Cunoscând pe deplin ingredientele genului. Și stăpânind a ficționalului tehnică în chip adecvat...

Personal, n-aș crede că-i numa` fantezie. Imaginație creativă a sa, excelentă. Realități negative existând și-n țară la el, îndestul. Rămânându-i doar a le prelucra literar. Îi iese treaba deștept și convingător. Ispititor, și nu-n ultimul rând, moralizator. Construiește personaje, făurește dialoguri, zugrăvește locuri, le assemblează îmbietor și atrage nespus. Concluzia, una rostită cu cap de alții mai buni ca mine-n domeniu: nu te apuci la lectură diseară dacă mâine te socoli dimineață la lucru să mergi. Cu alte cuvinte, Grisham novelistu` merită nopți de nesomn și bani pe lumină, că are ce spune, cu rost, lumii-ntregi...

*John Grisham, *Informatorul*, ED. RAO, 2018

Mafia americană...

...și unu` dintre "zugravii" ei. Frank Sheeran Irlandezu`. Că irlandez era de neam. Un uriaș trecut cu bune isprăvi prin război. Da` și c-o artrită ce l-a făcut să sufere dur la bătrânețe. Și, poate, să se și căiască, date fiind păcatele-i multe în branșă. Chiar să mărturisească până la urmă câte ceva important autorului cărții*, fost procuror, anchetator, apoi al său avocat. Care i-a cucerit încrederea și l-a determinat cu tact, stăruitor să dezvăluie pe larg cum "zugrăveau" la necesitate. Cu alte cuvinte, cum avertizau sau eliminau. Orice inconvenient, neascultare, trădare, impediment. Chiar, se pare, și sus de tot. Dallasul, rămas în anale, din nefericire...

Crima organizată a dat de furcă Americii substanțial. Sheeran aducându-și contribuție mare la proliferarea ei. Exemplul elocvent, împușcarea faimosului Hoffa. Boss la sindicat, destul de controversat. Ajuns el însuși indezirabil printre ticăloși. Eliminat fără crâcnire la comanda partenerilor într-o fărădelegi. Opu în discuție relatând aspecte diverse, momente și întâmplări neștiute din lumea asta interlopă, murdar-afaceristă și necruțătoare. De proveniență și componență italiană preponderent. Charles Brandt, autoru`, de aceeași origine pe filieră maternă. Temerar și tenace în a da la iveală putreziciunea morală, nelegiuirile, nenorocirile acestui flagel neiertător. Corupția, șantajul, asasinatetele, setea de bani și putere, escrocheriile nenumărate în dauna celor cinstiți...

La citit, volumu-i, parcă, roman. Deși, ca specie strict literară, nicicum. Riguros vorbind, o biografie a Irlandezului cu sânge pe mâini. Bazată pe spovedania sa dinainte de moarte, da` și pe documente originale o droaie. Investigația executării lui Hoffa, de pildă, are mii și mii de file-n dosar. Iară consemnări de presă și declarații în cauză adunate-s-au și ele destule în timp. Așa că că, acu`, când protagonistu` și mulți acoliți au dat colțu` de ani, a rămas povestea consemnată pe foi și în film. Ca document necontestat în vreun fel, azi cu valoare istorică neîndoios. Sprijinit pe dovezi protejate justificat în arhive. Tomu` dovedindu-se meritat un bestseller. Despre o națiune de vârf și problemele sale-ntr-o vreme. Oamenii ei și sistemu` juridic. Ticăloșia unora și curajul altora. Îndeosebi, dominația financiară. Odioasă, puturoasă, cu origini oculte. Concluziv, o lectură de cert interes. Bogat informativă, amplu atractivă, de neocolit...

* Charles Brandt, *Irlandezul. Asasinul mafiei*, Ed. Corint, 2019

Oameni și șobolani

Animale și-unii, și-alții. Într-o parte de Paris. Pe străzi de ocolit. Printre dărâmături și gunoaie. Mizerie și cadavre. Mirosoși pestilențiale. Promiscuitate de necrezut. Ticăloșie de neoprit. Răutate, preponderent, printre bipezi. Drogați, alcoolici și decăzuți în ultimul hal. Cerșetori, criminali, prostituate. Hoție, corupție. Imigranți, sărăcie. Răzbunări și incendii. Răzmerițe, grozavii fără margini. Una peste alta, realități. Tenebroase, odioase, dureroase rău. De ieri, de azi, de mâine. Nu doar pariziene, desigur...

Un jurnalist francez cu simț literar și conștiință le-afățat temerar într-o carte*. Aparent, polițistă. Intriga, nu spectaculoasă, da' potrivită, spre a le da la iveală cutezător. Și convingător. Arătând cum e viața și în mărginimi. Ori ce

e lumea nu doar în centrul urbei luminilor. Destinu', pân' la urmă cumplit pentru mulți. Ca ș-alții înainte mari romancierii, François Forestier nefiind, vizibil, un prozator banal. Ci unu' poetic, reflexiv subtil. Plin de lirism și amărăciune. Maliție bine dozată și deloc la voia-ntâmplării. Într-un amestec echilibrat.

Omul evidențiază la fix moravuri, în moravuri diverse. Pune culori adecvate, convingătoare în text. Imaginează util, semnaleză abil, moralizează-n context îndreptățit. Vădește idei și talent în condei. Zdravăn împlinit, neprecupețit. Scriitura-i dură e literatură. Narațiunea șochează, însă militează pentru-n viitor făr' de șobolani oricare-ar fi ei. Un just ideal individual. Și-n plan mondial, valabil mereu...

* Francois Forestier, *Strada șobolanilor*, Ed. Crime Scene Publishing, 2010

Justițari, justițiabili...

Dintr-un tată procuror și-o mamă judecător a ieșit... un avocat. Care se dovedi totodată și un harnic literat. Având izvor nesecat pentru tabletele sale însuși tribunalu'. Cu spețele lui felurite. Mustind de istorii neobișnuite. Meritând a fi lumii povestite. Întru luare-aminte, cu alte cuvinte...

Eliza Ene-Corbeanu o face de vreo câțiva ani. Mai întâi, în ziar. Apoi, într-un op*. Venind în contact cu varii destine, le arată în pagini. Cu rău și cu bine. Scurt, pertinent, la obiect. Transformând eficient ce află pe la instanțe în atrăgător subiect. Uneori zguduitor, alteori plin de umor. Impresionant constant, că fiecare are-o soartă. Ce-l ține-n chingi neștiut. Și-l poartă ineluctabil spre neprevăzut...

Vădind curaj și, poate, bune intenții, încă tânăra Eliza s-a dedat și la condei. Pledoarii mutând în volum. Nu strictamente juridic. Subtil, însă nu pretentios. Ci succint și savuros. Neîndoios fructuos. Lîmpede și sugestiv. În secvențe. Aluziv. Când și când, malițios. Câteodată, dureros. La fix parcimonios. Că un ziarist croiește obiectiv, meticolos. Și convingător, ca apărător profesionist. Premise vădite ca doamna Ene-Corbeanu s-ajungă scriitor de soi în țară la noi. Finc-amestecă deja ingrediente potrivite epicului de succes: etică, drept. psihologie, politică, literatură. Realitate, imaginație. Portrete și dialoguri din zilele noastre. În mix nimerit, nu des întâlnit. O spune un jurist jurnalist, la slove neplăcut...

*Eliza Ene-Corbeanu, *Viața la Curte*, Ed. RAO, 2018

MUZICA ZILELOR NOASTRE

Simfo-jazz burnecian

Constănțean, bucureștean, Sebastian e trompetist afară bine școlit în big-bandu' Radio prim-instrumentist. În vremea din urmă având și-un cvintet. Printre picături, activ componist. Așternând pe portativ simfo-jazz rock. În bună colaborare cu soața Simona Strungaru, orchestrator, dirijor...

I-am văzut la treabă, până-n pandemie, tocmai în Bănie. Unde-au concertat cu orchestra filarmonicii urbei. Alăturându-i acesteia, cu vădit succes, trupa mică de jazzmani. Formată din Sebi Burneci, Cătălin Milea (și el supersaxofonist,

clarinetist, flautist) și vreo trei bulgari: Teodor Petkov (subtil pianist), Mihail Ivanov (ager contrabasist), Borislav Petrov (năbădăios baterist).

S-a cântat interesant, ritmat, subtil, delicat, înflăcărat. Poate, mai multă implicare a simfoniștilor craioveni n-ar fi fost de colea. Corzile, îndeosebi, se cuveneau puse-n valoare mai abtîr. Cum n-ar fi stricat nici o amplificare completă, la fix, a structurii simfonice de acompaniament. Într-un echilibru sonor cu ai cinci invitați. Astfel încât în timpanele noastre totu' să sune perfect. Pe măsura celor gândite, dorite de interpreți...

Simona, Sebastian, Cătălin mi-s cunoscuți de ani buni. Socot că fac excelentă echipă cu vecinii din sud. Și-ar merita să scoată-mpreună alte producții. Iscând colaborare cu alte filarmonici. La Ploiești, de pildă, acolo existând în schemă chiar un departament de jazz, un fain festival de profil și deschidere cât cuprinde pentru genul acest' planetar. Ori la Timișoara, superpotrivit...

Aș spune-n final c-a fost o seară de care nu am parte prea des. Melanju' muzical deosebit m-a atras, mi-a pătruns și-n suflet, și-n minte. Cucerindu-mă zdravăn, dincolo de micile neîmpliniri amintite. Determinându-mă iară să spun că împlinirea nimerită a acestor trei stiluri este trecut, prezent, da' mai ales viitor, în arta sunetelor nepieritoare. Îi dă gust neîncetat, colorat și parfumat, incomparabil, inconfundabil, cuceritor, copleșitor. Făcându-te mereu s-o ascuți însetat. Să te lași transfigurat amplu, adânc, minunat...

Zan, cu trio și big band

Adică Luiza, de la Sfântu Gheorghe. În studioul de concert al Radiodifuziunii. Cu jazz din veacu' trecut. De la interbelic până spre final. Delectându-ne inspirat, adecvat cu ritmuri și sonorități care mai de care mai atrăgătoare. Că-i o vocalistă de vârf în momentu' de față, pe plai românesc. O veritabilă divă a genului ăsta scânteietor. Pendulând între Aura și Anca convingător, măgulitor. La patru decenii de viață, este un muzician format, experimentat în domeniu. Remarcat-am satisfăcut improvizațiile vocale-ndrăznețe, nimerite, izbutite. Vădind aplecare și iscusință la scat. Poate stimulată și de instrumentiștii maghiari însoțitori. Vitalyos Lehel, Gaspar Csaba, Gaspar Almos. Altfel spus, Jazzpar Trio. Mănuitori de contrabas, chitară, vioară (transformată și-n banjo, util). Csaba, și vocalist câteodată, în duet cu Luiza, pentru coloratură binevenită...

Numai că nu fură singuri pe scenă tot timpu'. Big band-ul instituției de pe Berthelot acompaniindu-i meticolos, fructuos la unele piese. Ca de obicei, Ionel Tudor la pult. Garanție că totul iese la fix. Și aplauzele-s pe drept cuvânt meritate. Pentru trupa asta monolit iscusit. Da' și pentru invitați. Cărora le ține isonu' mereu cu folos. În așa măsură încât plecăm acas' nemulțumiți că muzica ia sfârșit prea repede parcă. Făcând planuri pe drum să ne reîntoarcem în sală și cu alt prilej, câștigul artistic fiindu-ne cert și bogat...

M-am bucurat de asemeni că după am discutat iară cu Tegu, Natsis, Tudor, Lungu, deja cunoscuți de atâția ani. Ultimul, deschizându-mi, în tinerețe, urechile larg către muzica asta nepieritoare. De la cei de culoare pornită ferice în lume. Ca azi s-o promovez și eu apăsător, pentru suflu-i peren, minunat...

VICTOR MAROLA ÎN DIALOG CU COSTINA SAVA

DESPRE CĂRȚI, METAFORE ȘI ETERNUL FEMININ

Victor Marola: Bine ați venit în paginile revistei *SINTAGME LITERARE*. Când v-am auzit întâia oară vorbind pe teme literare, am realizat că veniți din peisajul minunat al cărților și v-ați dedicat viața literaturii.

Costina Sava: Vă mulțumesc pentru invitația în paginile acestei minunate reviste. Într-adevăr, vin din lumea fascinantă a cărților, lume în care spiritul se primenește continuu din tezaurul de simțire și de idei al celor mai strălucite minți ale omenirii. Încă de mică, literatura a adus frumusețe în viața mea, de aceea, ca răsplată, i-am dăruit-o. Nu uit paginile de poezie a naturii din operele lui Sadoveanu care făceau să-mi explodeze sufletul de bucurie, iar Coșbuc m-a legat pentru totdeauna de satul natal, cu viața lui patriarhală, și de oamenii lui cu acel suflet nepervers, pe care eu am avut privilegiul să-i cunosc încă din zorii vieții mele.

V.M.: Cine v-a insuflat dragostea pentru literatură?

C.S.: Dragostea pentru literatură mi-a fost insuflată de către directorul școlii din Lungoci, domnul profesor de limba română, Anton Florescu, cel care, pe când eram elevă în clasa a treia, m-a chemat la cancelarie pentru a-i citi prima poezie scrisă de mine, încurajându-mă după ce a ascultat-o cu uimire, și care vorbea atât de încântător părinților la fiecare serbare de sfârșit de an școlar, pe scena de sub marele nuc din curtea școlii din Lungoci. Mai târziu, la liceu, am avut norocul să o întâlnesc pe fermecătoarea profesoară Felicia Soloviev, la orele căreia participam topită de încântare, ca la un adevărat spectacol. Însă, țin să precizez, că întâlnirile acestea au fost meteorice, dar suficiente pentru a mă face să mă îndrăgostesc iremediabil de literatură, considerându-le providențiale.

V.M.: Din perioada studiilor universitare, ce momente v-au reținut atenția în mod deosebit?

C.S.: În mod deosebit, mi-a reținut atenția un moment pe care, de asemenea, l-aș considera tot providențial, cel al alegerii subiectului pentru teza de licență. Încă din anul întâi de liceu, pe când căutam aiurea prin cărțile bibliotecii, m-am întâlnit cu cărțile de estetică literară ale lui Tudor Vianu, dar și cu cele de stilistică ale lui George Tohăneanu. De atunci, n-am mai putut ieși din farmecul lumii lor ideatice. Eram fascinată și așa am rămas. Tot timpul facultății, m-am rugat ca la

terminarea ei să figureze un subiect de stilistică pe lista celor propuse. Când a venit timpul afișării, l-am văzut: „Niveluri de limbă și crearea universului poetic”. Nu vă spun, toată lumea a fost a mea! Dar când i-am spus doamnei profesoare coordonatoare de subiect, a sărit ca arsă, zicându-mi că nu există un asemenea subiect, Eu, da și da, cu demonstrație. Făcusem și planul lucrării, îi arătasem și bibliografia, totul, aveam pregătit! Atunci, uimită, mi-a spus că e un subiect rătăcit dintre cele pentru doctorat. Nu a mai avut ce să-mi facă, spunându-i că degeaba am venit la facultate dacă nu-l fac pe acesta. Pe de altă parte, colegii îmi spuneau: „ai s-o faci în cinci volume și pe ultimul vei scrie: „va urma”. Frica mă cuprinsese la prima întâlnire cu profesoara, după scrierea primului capitol, crezând că-mi ia subiectul. Dar n-a fost așa, văzând cum am scris, mi-a zâmbit, lucru rar și la dumneaei, spunându-mi să continui. Și am continuat cu drag mare și entuziasm până la finalul lucrării. Nici nota maximă nu m-a bucurat enorm pe cât faptul că acesta fusese mult visatul subiect al tezei mele de licență. Vizavi de intensitatea mea dorință și de speciala lui rătăcire anume pentru mine, numai să-mi apară în față, consider, din nou, că doar mâna Providenței a fost!

V.M.: Emunerați, vă rog, zece scrieri din literatura universală, pe care le-ați recomanda elevilor să le citească? Dar studenților (care nu urmează o facultate de Litere) ce le-ați sugera să lectureze?

C.S.: Având în vedere că se află la început de drum prin viață, atât elevilor cât și studenților le-aș recomanda opere de tip *bildungsroman*, care urmăresc formarea și evoluția eroului principal prin călirea la focul întâmplărilor vieții. Astfel, ar învăța să facă mai bine față situațiilor dificile, să nu piardă atât de ușor bătălia cu viața. *David Copperfield* (Charles Dickens), *Căpitan la cincisprezece ani* (Jules Verne), *Anii de ucenicie ai lui Wilhelm Meister* (Goethe), *Martin Eden* (Jack London), *Muntele vrăjit* (Thomas Mann), *Alchimistul* (Paulo Coelho), *Jane Eyre* (Charlotte Bronte), *Sorell și fiul* (W. Deeping), *Coliba unchiului Tom* (Harriet Beecher Stowe), dar și *Povestea lui Harap Alb* (Ion Creangă), care mustește de învățăminte. Toate acestea, pe lângă „Cartea cărților” - *Biblia*.

V.M.: În operele scriitorilor români ați găsit secțiuni, în care transpare paralelismul antitetice. Menționați, vă rog, două opere în acest sens și personajele respective.

C.S.: Paralelismul antetic se regăsește în poemul lui M. Eminescu, „Înger și demon”, între personajele prezente

încă din titlu, apoi în "Enigma Otiliei" de G. Călinescu, între Otilia Mărculescu și Aurica Tulea, ca să mă refer la cele mai cunoscute opere din literatura noastră.

V.M.: Cum este perceput „eternul feminin” în literatura română contemporană?

C.S.: Eternul feminin, cum îl numea Goethe, acel amestec de magie, mister, cochetărie, drăgălășenie, este, de fapt, esența specifică feminismului din totdeauna. Chiar dacă munca alături de bărbați a mai deviat femeia de la arhetip, nu i-a afectat esența până la anihilare, cum se mai întâmplă în unele romane ale lui George Bălăiță. O interesantă carte despre cum arată femeia contemporană este cea intitulată *De ce iubim femeile*, de Mircea Cărtărescu.

V.M.: În dialogurile cu scriitorii, pe diverse canale, ați mai întâlnit-o pe Hortensia Papadat-Bengescu. Mai solicitați cititorii cărți din opera scriitoarei?

C.S.: Numele Hortensiei Papadat-Bengescu, al acestei deschizătoare de drumuri în romanul românesc, din păcate, judecând după numărul extrem de rar al cititorilor care îi mai solicită cărțile, a trecut, pe nedrept, sub discreție.

V.M.: Ne-am bucura dacă ați realiza un profil psihologic al personajului central din romanul *Enigma Otiliei*, în câteva rânduri.

C.S.: Conform titlului, Otilia Mărculescu este personajul principal din romanul lui George Călinescu. Este un simbol al eternului feminin despre care vorbeam mai înainte, sintetizând toate ingredientele aceluși magnetism irezistibil exercitat asupra bărbaților. Enigmatică devine datorită psihologiei sale mobile, mereu schimbătoare, jucând bărbații după toanele firii sale mereu imprevizibile.

V.M.: Dintre scrierile aparținând diferitelor genuri literare, pe care le simțiți mai aproape de suflet atunci când vă dedicați două ore lecturii?

C.S.: Apropiate sufletului meu, în mod deosebit, sunt scrierile aparținând *genului liric și eseistic*.

V.M.: Prin lucrarea *Orizont și stil*, Lucian Blaga a pus în circulație conceptul de „matrice stilistică”. Vorbiți-ne, vă rog, despre acest aspect din opera Profesorului universitar de la Cluj.

C.S.: Matricea stilistică este ceea ce originează stilul și ține de subconștientul ca spirit cu anumite particularități și funcții creatoare. Blaga l-a folosit în explicația stilului unei culturi sau a unei opere. Făcând o extrapolare îndrăzneță, atribuie stilul oricărei creații umane. La Blaga, nu există cultură fără stil, căci el se leagă de cultură.

V.M.: Să revenim la poezie. Ce este mai important în poezie: metafora, rima sau ritmul?

C.S.: Toate își au importanța lor, în funcție de stilul poeziei. Metafora este poezia din poezie. Ritmul este pulsul trăirii și al ideii, iar rima poate fi prezentă sau nu, iar când există, ea reprezintă stația de rezonanță a cuvintelor din vers, dar și un sonor elixir revărsându-și farmecul eufonic asupra cititorului.

V.M.: Ne-ați umplut sufletele de bucurii, citind răspunsurile oferite revistei și cititorilor. Vă mulțumim. Ne-ați onorat.

2 martie 2020, Hanu Conachi (Galați)

AGRON TUFA

Agron TUFA s-a născut la Dibër, la 1 aprilie 1967. Este poet, scriitor, eseist, traducător și profesor. A studiat limba și literatura albaneză la Universitatea Tirana și și-a continuat studiile la Institutul de literatură „Maxim Gorky” din Moscova, Rusia. A urmat apoi studiile postuniversitare la Institutul de Culturi Europene (IEK) din Moscova. În Albania a obținut doctoratul cu teza pentru filosofia și teoria traducerii. A fost directorul executiv al Institutului de Studii a Crimelor și Consecințelor Comuniste din Tirana, Albania, a ținut cursuri la Facultatea de Istorie și Filologie (Universitatea Tirana), printre care cursul de literatură mondială din secolul XX. A publicat numeroase colecții de poezie, romane, eseuri, traduceri și studii și a fost recompensat pentru acestea cu numeroase premii naționale și internaționale. În 2004 primește premiul „Penda e Argjendtë” (Stiloul de argint) pentru cel mai bun roman „Fabula rasa”, în timp ce în 2009, Premiul Național de Literatură. În 2010 primește Premiul „Rexhai Surroi” pentru „Romanul anului” în Kosovo cu „Tenxherja”. Colecția de poezie „Kafsha apo Fantazma” (Animale sau fantome - 2016) primește premiul „Autor al anului” de la Publishers National Bookfair etc. A tradus în albaneză mulți poeți ruși importanți, precum Osip Mandelstam, Anna Akhmatova, Marina Cvetaeva, Boris Pasternak, Joseph Brodsky, Olga Sedakova etc., și prozatori precum Nikolay Leskov, Yevgeny Zamyatin, Andrey Platonov, Vladimir Nabokov etc. În prezent este refugiat în Elveția, ca urmare a amenințărilor repetate pentru îndeplinirea misiunii sale în fruntea Institutului de studiere a crimelor comunismului, unde a cerut azil politic.

Animalul sau fantasma?

Este partea mea din animalul care mă menține uman.
nu trăim în umbra acestui pământ
deși umbre ne prefacem. totdeauna ...
din noi nu doar această parte moare,
acel substrat fluid care se înmulțește cu spori
în răzbunarea eterică a unei amintiri bântuitoare.

astfel vom purta în eternitate,
pe farfurioare zburătoare,
fantome seducătoare de ostatici.

băiatul care a început să devină înger
nu este altceva decât uterul unui viitor mormânt aerian
cu o armată de fantome insurgente.
mai devreme sau mai târziu, ele vor exploda,
vor ataca
cu lăcomie și foame
pentru mâncarea luxuriantă pământeană.

Pe mine mă menține om partea animalului din mine.

Sunt singur, cu foamea animalului în interior,
înconjurat de moravuri asupritoare,
care amenință. uneori sunt prietenos.
din când în când reușesc să hrănesc animalul.
dar, animalul se trezește mereu cu o nouă foame.
evidentă.
mușcă.
caută să acționeze.
Cu respirația tăiată și
gura desfăcută,
își smulge carnea de pe el -
deja las jos, pe pământ, arborele cunoașterii ...

dar când Dumnezeu va obosi până la capăt
în ultimele lui zile
animalul
și, odată cu el și eu?

o, până atunci,
Dumnezeu îmi ține vii suspiciunile ...

Dar dacă eu mor și animalul trăiește -
Cine va mai hrăni bietul animal?
Dacă animalul moare, atunci
cine va mai hrăni haita lupilor cu fantasme?

Când te gândești că, încurcăturile noastre
Nici vii nu le înțelegem: cine te menține om -
animalul sau fantasma?

Elegie

Cum ai depășit acea dimineață de toamnă, tată,
când creierul tău, ca un burete uscat, a supt blestemul
de a fi martor de mâna a patra
la acest târg al existenței?
Sensibilitatea ta rănită ... pentru o zi
a îmbătrânit strat cu strat
cerurile azurii ale copilăriei.
Și niciodată n-ai mai ridicat ochii să privești
Drumul dezbrăcat de mistere -
tortura sensului giratoriu batjocoritor;
ea nu te ducea nici aproape, nici departe,
dar se înghesuia în spatele tălpilor tale
ca un mandat de arestare cu executare.

O, tu, cel adus fără voie pe lume,
acum când sfârșitul ți-e aproape, păstrează pentru tine
scârțâielile trolurilor care lasă
și ridică în sus doar găleți goale ...
Tu știai: oricât de adânci, de îndepărtate,
puțurile secate –
au fost goale în ambele lumi.
Iar printre ele - sprâncenele tale - sunt
cele mai triste arcade ale universului,
sub care, degeaba încearcă
să găsească consolare, să nu se prăbușească
ultima ta iluzie - fiul tău ...

Triptic pentru mama

1.
Mamă - pendul timid
între respirație și penitență!
Nu îndrăznesc să mă apropiu de tine,
În timp ce timpul se scurge
topind mormane de plumb în creier.

Primele ploii au fost învinse
iar noul dezastru s-a stins în liniște.
Morții tăi, din nou nu pot ajunge la gard,
Nici la porțile burnițelor ce prevestesc zăpada.
Ah, adăposturi dezolante!
Influențați cu îndurare,

calmați nemulțumirile, diferențele, supărările
fără a agita sau răni amintirea, singurătatea ...

2.
O, fulgere, ce te scalzi dulce
în sângele meu trist,
sub ploile cenușii
și ceașca sărată de vin!
Iertare iarbă moale de toamnă
și lacrimi – amintiri!
Eu nu mă mai întorc ...
Știu ce înseamnă...posibil.
În această oră sinceră cu ziduri goale
aerul este plin de pesimism și sfârșitul se apropie ...
Momentele sunt cântărite, dezgolate
de iarbă și de aripi, de lună și de stele.
Decojit - doar strigătul curat al vântului.
În această oră sinceră
plâng nevinovăția ta
încrederea trădată în mine
ca într-un slab pământ.

3.
Respirațiile noastre fi-vor
generații cosmice de ostatici
pentru păcatele grave
ce nu le-am făcut niciodată.
Acum dezgustul își apleacă capul
peste carnea mea
și un curent enervant suflă
peste apă și copaci: sunt în zadar!
Am fost un copil
Mai mult confuz
decât fericit.
Spațiile la care am visat -
Se strângeau toate
unul câte unul, precum aricii fanatici.
Dar minionul pe care îl priveai
cu ochii întredeschși -
mare ambiție
avea în oase ...

Aiurea!

Pentru că lăcomia drumului i-a rupt
trupul slab și hainele de pe corp.

O vezi de după geamuri ca pe ceva topit,
precum silabele slăbite ale unei melodii
pe această planetă obosită
cu credință și regret.

Libertatea adevărată

Adevărata libertate este o sticlă închisă la culoare,
umplută cu duhuri amestecate, înecate
într-un lichid gazos revoltător
al unui piston nemilos,
închis apoi cu un dop de plută
până în ultimii ani.

Libertatea este o sticlă mică fără busolă înăuntru,
aruncată în apele subsolului nostru cel mai adânc.
Întreaga ta viață nu este suficientă pentru a face o frânghie
să cobori și s-o scoți din fundul puțului,
să-i smulgi cu dinții dopul de plută
și apoi,
să explodezi într-o evadare cerească
peste abisul tău ...

Mi-e imposibil cu tine.

Asta mi-ai spus
Asta mi s-a spus
Și știi și eu că e așa
Petru că o spun
Argumentul
Logica
Matematica

Ți-e imposibil cu mie

Asta ți-am spus
Asta ți-au spus
Și știi și tu că e așa
Pentru că o spun
Argumentul
Logica
Matematica

Dar, eu voi face imposibilul
Mai ales cu tine
Tocmai pentru că ți-am spus
Tocmai pentru că mi-ai spus
Tocmai pentru că mi s-a spus
Tocmai pentru că noi înșine știm
Tocmai pentru că ne-o spun
Argumentul
Logica
Matematica ...

Tocmai pentru că te iubesc până în acel punct
În care socoteala pierde echilibrul.

Scârcium

Noua mea respirație curge ca un vârtej prin munți.
Respirația mea veche se zvârcolește pe câmp.
Ah, cum strălucesc aceste sfeșnice!
Ca pe un spânzurat m-a ars acest zălog în gât!

Noua mea respirație se tulbură în munți.
Pe câmp schimbă brusc Respirația veche
Tremură fanteziile hărților sexuale,
Un scârcium trist care mă leagă -

Din câmpiile dezolante -
Până la munții cu nori,
Uneori la polul lui „poate”,
Alteori la polul lui „de ce”.

Ciocnire

fiecare se ciocnește și emană
sunetul său lipsit de sens.
ciocnește-te și tu!
calm și amenințător
cu degetul între buze
tăcerea se sfârșește ...
Ciocnește-te dacă poți.

(Prezentare și traducere: **Oana GLASU**)

ION CĂLIMAN

IV. Creație individuală, plurală sau colectivă?

„A fi rapsod (popular) înseamnă altceva decât a improviza”

Studierea interacțiunii dintre individ și colectivitate în creația folclorică are o dublă importanță: teoretică și practică. De această problemă în folcloristica românească s-au mai ocupat: Ov. Densusianu, P. Cancel, Tache Papahagi, Leca Morariu, P. Iroaie, Ion Diaconu, Emilia Comișel, Mihai Pop, Vasile Adăscăliței, Vasile Tudor Crețu, Gabriel Manolescu, Ioan I. Popa, Ioan Viorel Boldureanu și alții.

În legătură cu caracterul individual, cu procentul de individualitate a unui motiv folcloric s-a vorbit mult la noi. „Individualitatea existentă în mod natural și necesar în comunitate, își reduce rolul creator la exprimarea conținutului spiritual al comunității cu mijloace a căror structură precede din comunitate. Arta populară rămâne în consecință și pentru noi o artă a comunității manifestată prin individualități”¹. Interpretând această afirmație, putem ajunge la concluzia că individul performer din popor (colectivitate) ar juca numai rolul secundar și întâmplător al organului de expresie, sinele său fiind într-un fel exclus. El ar fi doar un vârf singuratic prin care se poate descărca o emoție colectivă. Dar chiar dacă poate exista o asemenea emoție generală, ea ține, în primul rând, la nivelul exprimării, de subiectivitatea creatoare. „Fiecare cântec trebuie mai întâi să fi fost cândva creat de un cântăreț, însă din clipa în care a luat ființă, aparține fiecăruia din popor, pentru că el a fost cântat născându-se din acel spirit al poporului. Strofa aparține tuturor. Stil, turnură, metru ce face comparație, totul ce face o poezie este bun colectiv. Pentru aceasta își însușește fiecare fiecă poezie, putând să devină a sa proprie”². Individualitatea și colectivitatea sunt unite prin concomitența procesului de creație. După părerea profesorului ieșean, harnic cercetător al folclorului, Vasile Adăscăliței³, acest lucru s-ar datora faptului că individul exprimă ideile colectivității, iar colectivitatea participă la crearea unui produs folcloric. Oricare element al experienței noastre, care poate fi exprimat prin cuvinte, este totdeauna

ceva ce, fiind subliniat cu ajutorul limbajului curent, trebuie să fie accesibil și altora. O astfel de experiență prezintă, în percepție internă, un aspect cu totul deosebit, ca orice element „inefabil”. Experiența, în acest sens, ar premerge inefabilul.

Dar, procesul creației, luat strict ca act prin care individuația (subiectivitatea creatoare, sinele), prea plină de cântecul lumii, evadează, nu poate fi niciodată un act colectiv, mai ales în faza de incipientă. Ca prezență nemijlocită colectivitatea este evidentă numai în al doilea rând. Căci acești rapsozi din popor, performeri ai unor acte folclorice, ai unei scheme sau ai unui motiv folcloric, „sunt genii simple, rudimentare, născuți în mediuri necultivate, destul de spontan și având la dispoziția lor forme, de asemenea, simple, acele ale poeziei și melodiei populare - care pot, făcând apel numai la instinct, să creeze opere apropiate spiritului și oamenilor printre care trăiesc. Aceste genii necunoscute sunt autorii cântecelor populare”⁴. Nu putem admite părerea profesorului că aceste medii ar fi „necultivate” total, pentru că universul lor spiritual e brăzdat de o ordine tradițională, care reprezintă, de fapt, un anumit stadiu de cultură transmisă pe calea oralității, iar comunitățile rurale (colectivitățile) integrau individul și în funcție de standardul de cunoaștere a moștenirii nescrise. Fiind, deci, existent între existenți, ideologic și artistic, individul reprezintă comunitatea din care face parte, fiind asumat de aceasta și asumându-și-o ontologic și epistemologic.

Orice produs al artei folclorice nu are fixitate decât la nivel individual. Cu alte cuvinte, nu are formă fixă decât atunci când se află în posesia unică a unui singur individ. Conceptul de arhetip nu poate avea, în acest caz, o valoare generalizantă, nici atunci când este luat în accepțiunea de prezumție în reconstituirea unei realități dispărute. Arhetipul rămâne generalizant ca unealtă și individualizant ca imagine a unui fapt unic privit numai prin conținutul său.

Spre deosebire de creația artistică cultă, însă, în folclor sunt destul de rare cazurile de explozii ale talentelor neobișnuite, deși în cercetările de specialitate apar nenumărate exemple de informatori excepționali din toate zonele țării. În general, la nivelul comunității care recunoaște, cunoaște, înțelege, își asumă și participă la un act folcloric, se stabilește un nivel mediu al competenței. Iar acest nivel mediu al competenței nu poate fi spart decât de către individul performer, dotat, adevăratul creator de motive folclorice. Eposul folcloric, și nu numai, cunoaște, în general, forme de creație bine conturate și vizibil inatacabile și neerodabile în timp, dar, în aceeași măsură, ele pot fi destul de maleabile și „supuse” în

fața și în funcție de spiritul inovator al indivizilor dotați din sânul colectivităților rurale.

După părerea profesorului clujean Dumitru Pop, procesul de creație în literatura populară „însemnează plăsmuire și circulație”⁵. Se observă, deci, că plăsmuirea, în afara actului transmiterii și al receptării unui motiv folcloric de către colectivitate, nu poate fi înțeleasă ca făcând parte din patrimoniul folcloric. Odată ieșit din faza de creație individuală, produsul folcloric respectiv trebuie, pentru a exista ca atare, să meargă pe calea integrării sale într-un repertoriu general folcloric, deci să intre într-un proces, într-un circuit, care îi poate influența nemijlocit forma sau conținutul. „Creațiunea și circulațiunea operei de artă populară sunt două durate succesive din existența acestei arte, care nu trebuie confundate”⁶.

Fiind un proces cu două laturi, care nu se pot dezlipi una de alta, actul creației folclorice este un act de durată și el continuă să se manifeste și pe parcursul circulației, prin fenomenul de uitare, dar și prin contribuția altor indivizi dotați din colectivitate. Luată sub raport estetic, această creație primește seva de la individ și nu de la masa competentă care o receptează. Aceasta și pentru motivul că actul creației, desfășurat pe durata în care are loc participarea colectivă la desăvârșirea lui (actului creator), devine suma unor acțiuni individuale, care, totalizate, dau ceea ce, de altfel, nu poate fi numit decât forța creatoare a spiritului popular. Întrucât obiectul supus prelucrării este unic, în timp ce acțiunea ce se manifestă asupra lui rezultă din participarea mai multor indivizi, se poate spune că seva estetică primită de creația respectivă vine de la colectivitate, văzută ca o sumă de indivizi. De multe ori, și fenomenul a putut fi observat pe teren, în timpul activităților de culegere folclorică, individul performer „impune canoane muzicale și literare”, căci în masa etnografică există „creatori și agenți ai artei depline. Ceilalți rămân simpli naratori sau mari indiferenți inexpressivi”⁷, sau, în cel mai bun caz, la un nivel de competență de la care pot recepta, în calitate de simpli consumatori, creația individuală respectivă.

În unele părți ale lumii - Orient, Asia centrală ori în Caucaz, numele autorilor multor cântece create (alcătuite) atât în timpurile mai vechi, cât și mai recent, s-au păstrat foarte bine, concomitent cu producțiunile lor folclorice (precum în creația cultă). Ele sunt cuprinse într-o formă sonoră (cu rime, asonanțe, aliterații - de obicei la sfârșit), purtând, bine conturată, marca individului creator respectiv. Se poate spune, deci, că simțul paternității este destul de dezvoltat și la performerii populari. Dar numele, inclus de cele mai

multe ori în discursul cântecului, nu ne poate convinge să credem că asemenea cântece, prin circulație, s-ar fi păstrat integral și în forma lor primară. De cele mai multe ori colectivitatea receptează asemenea produse, fără însă a păstra și numele autorului. Ca și în multe situații ale artei culte, performerii poetico-muzicali sunt firi retrase și timide, care, în general, se ascund de grupul etnic din care fac parte. Un exemplu semnificativ - cântăreții ruși de băline (balade, cântece bătrâneștiacompaniate de un instrument muzical - n.m. I.C.) au fost găsiți „scufundați în bătrâna și buna ignorantă”. Elementaritatea lor a fost astfel perfect nativă, ei rămânând pe deplin izolați de orice inovație a timpului lor existențial. Ion Diaconu, din care am reprodus și scurtul citat de mai sus, dă în lucrările sale mai multe nume de astfel de rapsozi performerii populari care puteau uimi pe oricine prin cantitatea și calitatea creațiilor pe care le dețineau, cum ar fi: Leontii Rabinine, Boutylka ori Trofime Rabinine „cel mai vestit cântăreț din țară”. Exemple comparabile pot fi luate și din folclorul românesc. Mă opresc aici doar la câteva pe care le cunosc mai bine, din zona Făgetului, unde, în peste 40 de ani de cercetări, împreună cu Cornel Veselău, Radu Gheorghe, dar sprijiniți și îndrumați de oameni competenți în domeniu, ori prieteni: Gabriel Manolescu, Vasile Tudor Crețu, Ioan I. Popa, Emilia Comișel, Teodor Bulza, Aurel Turcuș, Ștefan Pătruț, Ioan Viorel Boldureanu, Achim Penda, Ioan Gh. Oltean, Otilia Hedeșan, Romulus Zaharia, cât și de mulți elevi din diferite generații, am întâlnit informatori deosebit de înzestrați, adevărați depozitari de creații folclorice. Dau aici numele câtorva, care m-au impresionat, uimit și bucurat în cercetările de pe teren: Cernescu Nastasia, Lazăr Cristina și Ursulescu Liviu (din Bătești), Ignața Dumitru și Ruja Victor (din Birchiș), Capotescu Ana și Capotescu Iosif (din Brănești), Ticula Ioan (din Bulza), Lăpugean Petru (din Coșevița), Danciu David (din Crivina), Jivulescu Iuliana (din Curtea), Căldăraș Iovanovici (din Fârdea), Crăciunescu Maria și Furdean Eva (din Gladna Română), Hârțu Călan (din Jupani), Covaci Simion-Milente (din Margina), Chiricescu Domnica (din Ostrov), Gruiescu Gheorghe (din Pădurani), Coman Arzelea (din Pietroasa), Bublea Raveca (din Poieni), Chiricescu Ion și Todorescu Miron (din Povergina), Hander Iosif (din Românești), Ioan Ionaș (din Sintești), Gașpar Toma (din Țela), Seleșan Tudora (din Zolt). La aceștia se adaugă mulți, mulți alții, precum și câteva grupuri de colindători, sau foști colindători din mai multe localități, zona excelând în ceea ce privește obiceiul colindatului, grupuri de femei cunoscătoare ale cântecelor bătrânești, ale obiceiurilor de înmormântare și ale cântecului zorilor, cât și câțiva

instrumentiști de mare valoare,⁸ putând fi enumerați: Iosif Cinca-Mărosu, Iosif Mihuț-Vică, Emanuil Codrean, Dumitru Antănas-Bănățanu, Victor Bulzan, Ioan Costa-Jardea, Doru Furdean, Ion Novăcescu-Nada, Vasiescu Aurica, Iosif Hander-Florica, Ion Dorel, Gheorghe Micota, Vasile Andrașescu, Dan Necșa și mulți alții.

După cum se știe, poet și cântăreț popular este și rămâne numai cine e înrădăcinat și se îngrădește în mentalitatea clasei țărănești, trăind dintru început viața ei simplă, în apropiere de natură și credință. „Poet popular - spune Ion Diaconu - socotim că trebuie privit nu numai întâiul anonim care a articulat cutare motiv poetic, ci oricare poate prezenta în chip nou cântările aflate de la înaintași”⁹. Dar trebuie știut că niciodată rapsozii, cântăreții nu învață pe de rost, cuvânt cu cuvânt, creațiile folclorice care circulă în mediul respectiv, ci le crează din nou, le re-crează de fapt, într-o altă improvizație. În direcția modificării unui produs folcloric mai pot interveni și:

- timpul de care se dispune pentru redare;
- dispoziția momentană a performerului (rapsodului, informatorului) respectiv;
- auditoriul și nivelul de competență al acestuia în a recepta un act folcloric global;
- împrejurarea și ambianța...

În acest sens, Arnold Van Gennep afirmă:

„Invenția propriu-zisă este faptul unui individ unic a cărui producție este modificată în consecință de alți indivizi intrați în contact cu cel dintâi sau cu producția sa, indivizi care formează deja o mică colectivitate”¹⁰. Trebuie ținut cont de faptul că orice individ, care deprinde, își însușește și practică un cod folcloric, se adaugă și caută să se integreze acestuia și colectivității pe care o reprezintă.

Făcând numeroase anchete pe teren în ținuturile „vrâncean” și „râmnicean” (peste 12.600 de persoane anchetate, într-un răstimp de peste 44 de ani), Ion Diaconu spune că nu a întâlnit întotdeauna în masa populară talentul superior, performerul cu adevărat al codului folcloric. Acesta rămâne, de obicei, acoperit (câteodată aproape înăbușit) de colectivitate, fiind prins organic în viața satului, prin cultura materială și spirituală și îndeosebi prin cea sufletească. Uneori el înflorește, rodește, se irosește, apoi dispăre ca un vis. Adesea, ca și în cazul geniului din arta cultă, nu este înțeles de cei din jur (de înconjurime). Prin urmare, și masa receptoare de bun artistic trebuie să fie ajunsă la un grad anume de rafinament artistic (nivel de competență artistică), pentru ca un ins înzestrat de natură să capete avânt în elanul lui creator, prin acceptarea creației sale inedite și

întâmplătoare. “Recunoscând identitatea metafizică a tuturor ființelor (Tat Twan asi = acesta ești tu), geniul cade în apatie și izolare. El devine inapt de a mai gândi în comun cu ceilalți și oamenii zdrobiți de superioritatea, adică de lărgimea sferei sale de gândire, îl ocolesc”¹¹.

Situația respectivă se ivește deoarece soarta unora ca el a fost adeseori aceasta: creatorul - inovatorul - rapsodul - performerul - poet - cântăreț a fost suprimat de mediocritatea colectivității etnografice, rămasă mereu și oriunde precumpănitore și ignorantă față de demersul creator al individului dotat. Faptul fericit al înțelegerii și acceptării se poate petrece numai printr-o selectare treptată a talentelor anonime, cât și printr-o răsfrângere continuă a creației artistice individuale în cuprinsul unui grup etnic vast. Iar această creație individuală (devenită populară prin circuitul folcloric, prin înțelegere și acceptare) este și ea un extras poetic-muzical rezumativ, în parte o sinteză de artă a creației folclorice anterioare (în care au pătruns în timp și elemente extraetnice, asimilate lent de energia configurativă artistică a unui popor, neam dotat). Admițând generalizarea treptată a instrucției și educației în masele largi populare (în comunitățile tradiționale), se exclude treptat fenomenul folcloric ca fapt creator artistic și general. Datorită mijloacelor rapide de transmitere a informațiilor, astăzi lumea poate fi comparată cu un sat planetar, situație în care cultura orală a scăzut și scade substanțial ca pondere. Căci acest fapt creator folcloric, în esența sa este anonim, dar și nativ, în același timp, deci și redus la fenomenele elementare (empirice) ale cunoașterii lumii. Și în cazul anonimiei, dar și în cazul nativității, creația folclorică dăinuie prin actul memoriei individuale și colective. Pietrificarea prin scris sau prin alte mijloace a fenomenelor folclorice poate întrerupe viabilitatea și în același timp receptivitatea colectivității. Nu întotdeauna teaurizarea înseamnă și garanția continuității.

Actul creației în folclor, cu toate etapele sale, este, după cum am mai afirmat, durativ. El se manifestă nu numai în momentul improvizației, ci și în cel al circulației unui motiv, ce incumbă reținerea, reproducerea, uitarea și adăugirea ori recrearea. Având o memorie puternică, performerul, rapsodul popular se distinge prin faptul că poate reproduce oricând, constant, un motiv știut limpede și fără zăbavă. „Poet popular socotim că trebuie privit nu numai întâiul anonim care a articulat cutare motiv poetic, ci oricare poate prezenta în chip nou cântările aflate de la înaintași. În acest caz cel care are vocație nu se mulțumește defel cu ce a căpătat: preface, toarnă în tipare noi și impune masei noua creație”¹², în acest caz, performerii unui act folcloric trebuie

să fie creatori, dar și depozitari, după cum și colportori de acte folclorice globale. În același timp, ei au inventat forme poetico-muzicale în mod spontan, trăgându-și seva artistică numai din spiritul primitiv popular, care a dispărut treptat, prin necesitatea evoluției sociale și culturale. Performerii au avut o libertate deplină în creație oricând. Poate numai motivul arhetipal și tradiția orală disparată, întipărite în fondul inconștient, au avut un oarecare rol de constrângere, acestea acționând precum frâiele transcendente, după cum ar gândi filozoful Lucian Blaga. Dar motivele arhetipale sunt foarte greu de recompus, doar numai dacă ne-am mulțumi cu apelul la câteva imagini centrale, care vehiculează de la un gen la altul sau de la o variantă la alta a aceluiași motiv (am amintit câteva într-un capitol anterior – n.m. I.C.).

Între colectivitate și individ există în permanență o interacțiune intimă, însă inversă, de la individ spre masă, comunitate, căci „talentul obligă masa să fie atentă la creația sa”¹³. Determinismul social, aspra lege care ar subjugă funcția de creație a poetului popular, ar putea avea rost doar în explicarea formelor literare care pleacă din practica religiei. Din acest punct de vedere, multe obiceiuri, cât și colindele, evident, sunt dictate pe drept de nevoi și de precepte morale ale psihicului colectiv. Dar și aici performerul, rapsodul popular, poetul, individul talentat din popor este punctul nodal, el ordonând creația.

Anonimatul este un punct esențial în actul creației folclorice, dar el nu decurge din simplul motiv că individul care crează pentru prima dată un motiv folcloric n-ar avea nume, ci din faptul că în el se depun, într-un asemenea moment de inspirație, rămășițele unui fond comun primar și el devine astfel purtătorul acestora printre ceilalți indivizi ai comunității respective. În sens colectiv, arta populară are mai mult o tendință pragmatică, încolo își menține caracterul obișnuit - de joc al forțelor psihice și sufletești individuale - însușirea de bază a oricărui act creator - gratuit, lipsit de utilitatea impusă de cotidian, un cotidian care, însă, este atât de folositor colectivității și individului.

Colectivul total etnic nu poate imprima individului creator actul creației. Mediul prezintă individului poet, performerului, rapsodului, subiectul și, apoi, respectarea relativă, intuitivă, nu banal veridică a faptelor. De aici încolo, închegarea literară ca atare aparține exclusiv unui ins eminent din colectivitate: firea înzestrată cu putere de creație. Mulțimea satului (a grupului etnic, a colectivității) are o atitudine în general receptivă. Ascultă și se desfată, ajungând să rețină parțial din temele și motivele creațiilor, ce corespund înclinațiilor ei sufletești.

Orice creație folclorică trebuie să reprezinte și reprezintă

de fapt o unitate dialectică dintre singular, plural și general (sau, în unele cazuri, dintre singularitate, dualitate și pluralitate). Actul creației folclorice este un act durativ, extins pe o însemnată parte a circulației și cizelării creațiilor artistice populare. După cum susțin mulți dintre cercetătorii români ai culturii noastre tradiționale, dintre care îl reamintim doar pe Ovid Densusianu, satul și stâna sunt aspecte de viață colectivă și, în același timp, două focare importante de naștere a folclorului românesc. Unul ar fi provizoriu - stâna, iar celălalt continuu - satul.

Din acest moment, acceptând această susținere, ar trebui să avem în vedere și ideea de creație prin cooperare, căreia unii dintre cercetători îi mai spun și *plurală*. Într-o convorbire mai amplă cu Emili Comișel¹⁴, i-am pus și întrebarea „dacă în folclorul nostru se poate afirma că există creație *duală*?”, la care reputatul etnomuzicolog a răspuns: „Despre creația duală s-a scris mult, ca fiind un fenomen propriu colectivităților sud-dunărene. Preocupări în acest sens au fost mai puține la noi. Eu pot afirma cu certitudine că și în folclorul românesc există acest fenomen care poate fi observat în special la șezători, care au fost adesea adevărate «pepinieri» de cântec popular, unde se poate produce, în mod spontan, însușirea repertoriului tradițional și, în același timp, a «noutăților» artistice.

În Maramureș, în comuna Ieud, am întâlnit pentru prima dată fenomenul creației *duale*. Două femei, *Maria Hoțica* și *Dăncuș*, cărora le-am cerut să-mi spună un «cântec nou», au început să scandeze, *alternativ*, versuri pe care, apoi, au pus o melodie. Se încercase, se născuse un nou cântec, din elemente tradiționale, care și-a început o nouă viață în procesul preluării și circulației în colectivitate...”

Acest „început” de drum al unei creații folclorice poate avea șansa de a rămâne, dincolo de circumstanța momentului? Să existe și în folclor creații ocazionale și, mai ales, să treacă acestea de momentul creației și să rămână în memoria colectivă? Să fie atât de receptivă colectivitatea, încât să le rețină imediat? Sau sunt numai niște izbucniri de inspirație momentană și „provocate”? Iată câteva întrebări la care alți cercetători au păreri diferite, în sensul că aceste produse nu pot primi cetățenie folclorică deplină. Ele sunt, ca și „cântecul nou”, dintr-o anumită perioadă, când se vorbea despre „folclor contemporan”, ori „maneaua” de azi, un sortiment de poezie „colectivitară”, sau mult pre subiectiv-intimă, care la un moment dat, pot face o „modă literară și muzicală” și apoi pier, ceea ce s-a și întâmplat și, poate, se va întâmpla în viitor.

Creația *plurală* ori *duală* nu poate exista în deplinul înțeles al cuvântului, deoarece este contrariată, de la bun

început, starea necesară nașterii unui astfel de produs folcloric: *meditația în izolare*. Atunci când factorul psihologic și sufletească individual își echilibrează formal toate elementele spontane ale subconștientului (și conștientului), prin jocul formativ al artei tradiționale, care precede întotdeauna o nouă plăsmuire, o nouă creație folclorică, putem vorbi cu adevărat despre creație. „Activitatea psihică concomitentă - în cazul creației folclorice *plurale* - este discursivă și disparentă: nu poate tinde către un sâmbure organic, omogen, armonios”¹⁵.

Momentul favorabil (acel *nisus formativus* - cum îl numește cercetătorul Ion Diaconu), decisiv unei prime încheșări estetice, dispăre sau se diluează în jocul comun, căci grupa folclorică respectivă (care ar putea fi creatoare de creație folclorică „plurală”) ar mai putea fi, pe lângă toate celelalte inconveniente, și inegală ca realitate psihologică, lângă unii foarte rutinați, adică adevărați performeri, putându-se afla alții, amorfi din punct de vedere al creației folclorice. În aceste cazuri, nu se poate realmente crea, ci numai se pot reproduce unele creații anterioare momentului respectiv. „Cineva care a fost la o șezătoare obișnuită - aplicând metoda observației directe - a putut distinge lesne lucrul acesta caracteristic: acolo nu se creează, ci numai se reproduce. Dar și reproducerea - uneori curat mecanică, prea instantanee, prea bruscă - pleacă numai de la câțiva inși, binecunoscuți grupului, aproape rutinari în cunoașterea cântecelor etc., dar relativ dotați artistic. Șezătorile, ori petrecerile vrâncenești, cu prilejul muncilor sezoniere - *claca*, pe care o comenta, pentru etnografia română, Karl Bucher, într-o cunoscută scriere¹⁶ - sunt concludente pentru noi în privința aceasta”¹⁷. Dacă ar putea exista asemenea creații populare - *plurale* ori *duale*, faptul este însă infirmat în bună parte de cercetările de teren (cu excepția celei pe care am amintit-o din interviul cu Emilia Comișel¹⁸) - ele dispar repede, deoarece au o respirație scurtă și efemeră, fără să ne mai punem în gând a le suspecta și valoarea artistică. Rămân niște artefacșuri ocazionale ale momentului...

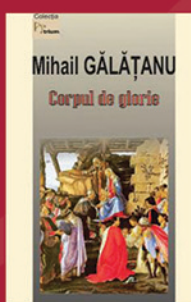
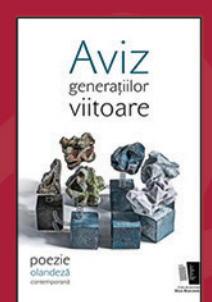
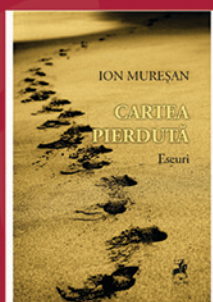
(Endnotes)

1 **Bibliografie:**

- Alexandru Dima, *Conceptul de artă populară*, București, 1968, p. 133
- 2 Steintal, apud. Gheorghe Vrabie, *Folclorul – obiect – principii – metodă*, (în) „Cercul de studii folclorice”, București, 1947
- 3 Vasile Adăscăliței, *Despre actul creației folclorice*, (în) „Revista de folclor”, anul IV, nr. 1 – 2, 1959
- 4 *Ibidem*
- 5 Dumitru Pop, *Curs de folclor literar românesc*, I, Cluj, 1957, p. 147
- 6 P. Cancel, *Originile poeziei populare*, București, 1922, p. 8
- 7 Ion Diaconu, *Reflexiuni despre cântecul și versul popular*, Focșani, 1946
- 8 Vezi și lucrări precum: Ion Căliman, Cornel Veselău, *Poezii populare românești. Folclor din Banat*, Ed. Grai și suflet - Cultura Națională, București, 1996; Cornel Veselău, *Peste deal, pe sub pădure. Folclor literar din Banat*, Timișoara, 1969; Cornel Veselău, *Sub poale de codru verde. Balade populare din Banat*, Ed. Facla, Timișoara, 1987; Emilia Comișel, Irina Dragnea, Ioan Gh. Oltean, *Colindăm Domnului bunu*, Ed. Augusta, Timișoara, 1998; Achim Penda, *Melodii de jocuri din Banat*, Timișoara, 1974; Ion Căliman, *De la mamă către sat (Obiceiul nașterii în zona Făgetului)*, Ed. Dacia Europa Nova, Lugoj, 1996; Ion Căliman, *Calcă-ți, fiico, jurământul (Obiceiuri de nuntă din zona Făgetului)*, Ed. Dacia Europa Nova, Lugoj, 1997; *Sub zarea cuvântului*, culegere îngrijită de Ion Căliman, Ed. Dacia Europa Nova, Lugoj, 2003 etc.
- 9 Ion Diaconu, *op.cit.*, p. 38
- 10 Arnold Van Gennepe, *Le folklore*, Paris, 1924, p. 25, citat după Vasile Adăscăliței, *op. cit.*, (în) „Revista de folclor”, anul IV, nr. 1-2, 1959
- 11 George Călinescu, *Opere*, vol. XIII, EPL, București, 1970, p. 17
- 12 Ion Diaconu, *Psihologie și creație populară*, (în) „Anuarul Arhivei de folclor”, III, 1935, p. 10
- 13 *Ibidem*, p. 11
- 14 Ioan Gh. Oltean, Ion Căliman, *Emilia Comișel despre folclorul românesc*, Ed. Dacia Europa Nova, Lugoj, p. 77
- 15 Ion Diaconu, *Ținutul Vrancei*, vol. I, *op.cit.*, p. 42
- 16 Karl Bucher, *Arbeit und Rhythmus*, Leipzig, 1924, citat după I. Diaconu
- 17 Ion Diaconu, *Ținutul Vrancei*, vol. I, *op.cit.*, p. 42
- 18 Ioan Gh. Oltean, Ion Căliman, *op.cit.*, p. 112

Vitrina Literară

Redactor-șef: Geo Galetaru
Redactor-șef adjunct: Ion Căliman
Secretar general de redacție: Adriana Weimer
E-mail: geogaletaru@yahoo.com